

TITLE:

Royal Orders of Burma in Burmese(pp.844-1107)

AUTHOR(S):

CITATION:

Royal Orders of Burma in Burmese. THE ROYAL ORDERS OF BURMA,
A.D. 1598-1885 1989, 9: 323-1107

ISSUE DATE:

1989

URL:

<http://hdl.handle.net/2433/173899>

RIGHT:

သူရဲဝန်၊ ရွှေပြည်ရန် အောင်မြင်စွာ ဝန်ကျောက်ပန်း တောင်း မြို့စား မင်း
 ကြီး မဟာမင်း ခေါင်က ရွှေပြည်ရန် အောင်အောင်လက်အင်း ခန်း ခေါင်း ဝမ်း
 ထွင်း စီး ခွင်ပါငှက် ပျောက်ကန်ရွာ၊ မှင်ပြောင်း ရွာ၊ သမင်ဖြူရွာ၊ မြင့်တင်
 ရွာများ သည်နှစ်ကာလအရှည်ပျက်ပြား နယ်ထွင်း ရှိစီး စား အရံတော် မြေ
 တိမ်ကောလစ်လပ်အကျိုး တော်ယုတ်လျှော့ရှိသည်နှင့် ငစံလှ၊ ငသိုင်း၊ ငဘိုး ဆန်း၊
 ငသု၊ မောင်ကိုကိုဆိုင်ရံစာ ပေး အပ်၊ ကျေး ရွာပြုစုခုတ်ထွင်တီကျင်း လုပ်ဆောင်
 စေရအံ့မိခြေလူနေတိုး ပွား ကျေး ရွာဖြစ်ထွန်း ရှိသည်ဖြစ်ပါသောကြောင့် ငစံလှ
 ကိုငှက်ပျောက်ကန်ရွာသူကြီး၊ ငသိုင်း ကိုသမင်ဖြူရွာသူကြီး၊ ငဘိုး ဆန်း ကိုမှင်ပြောင်း
 ရွာသူကြီး၊ ငသု၊ မောင်ကိုမြင့်တင်ရွာသူကြီး အရံခန့်ထား ထမ်းရွက်ပါစေရ
 မည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငစံလှကို ရွှေပြည်ရန် အောင်
 အောင်လက်အင်း ခန်း ခေါင်း စုဝမ်း ထွင်းစီးခွင်ပါငှက် ပျောက်ကန်ရွာသူကြီး၊ င
 သိုင်း ကိုသမင်ဖြူရွာသူကြီး၊ ငဘိုး ဆန်း ကိုမှင်ပြောင်း ရွာသူကြီး၊ ငသု၊ မောင်
 ကိုမြင့်တင်ရွာသူကြီး ခန့်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၅ ခု ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၁၂ ရက် ^{20 August 1873} နေ့နံနက် ၁ နာရီ

မှူး ထင်ပြန်။

(တောင်ခွင် စိစု၊ တိုးလှ စိစု)

သူရဲဝန် ရွှေပြည်ရန် အောင်မြင်း ဝန် ကျောက်ပန်း တောင်း မြို့စား မင်း ကြီး
မဟာမင်း လှမင်း ခေါင်က ရွှေပြည်ရန် အောင်မြင်း အနောက်လက်ပြင်စည်မြို့
နယ်တွင်ကန် တော် လောင်း ကန် တော်ဆည်တို့လုပ် ဆောင်ရကြီး ဟုလုပ် ဆောင်
၍ (သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၃ခုနှစ် မပြေကျန် ဝမ်း တော်စပါး တော်များ ကိုချ ¹⁸⁷¹ဆောင်
ထမ်း ရွက်သူငလူတား ကိုပြင်စည်မြို့ခေါင်း ခွင်ပါမြင်း စီး သူကြီး ဖြေး ထမ်း ကြီး
ငယ်တို့သဘောကြိုက်ညီရှိသည့်အတိုင်း ပြင်စည်မြို့မြင်း ခေါင်း ကလည်း ခေါင်း အုပ်ပြု
လုပ်လွှဲအပ်ရှိသည့်ဖြစ်ပါ၍ ငလူတား ကကန် တော် လောင်း ကန် တော်တီကျင်း လုပ်
ဆောင်၍အရသာ တော်ပယ် ရေခွန် တော်ထမ်း ဆောင်ရန်ဘိုး ဘပိုင်ပယ်များ ကို
စစ်ဆေး မေး မြန်း လုပ်သား တော်ဖွဲ့စည်း ရာပြင်စည်မြို့ခေါင်း ခွင်ပါလူတို့
နှင့်ဖွဲ့စည်း ရာပါလူတို့ကသဿ မေမေ ငွေ တော်အတောင်း အခံမရှိလွှတ်ငြိမ်း ပါရ
လွှင်လုပ်သား တော်လူဝါဝါဂတကိုယ်လွှင် ငဲ့ကျတီကျင်း ရပယ်၄၄၇၂တပယ်လွှင်ဝင်
ကျအစုစပါး ၄၄၇၂ဝံစစ် မေး ရနှင့်သည်။ ဘိုး ဘပိုင်ပယ်၁၅၆၈တပယ်လွှင်
တီကျ ရေခွန် တော်စပါး ၇၀၄ဝံများ ကိုလုပ် ဆောင်ဆက်သွင်း ရန်စည်း ဟုရှိ
နေသည့်အတွင်း ငရွှေသဘာကစပါး တော်၄၀၀ဝဝံထမ်း ရွက်နိုင် ဖြောင့် အမိန့်
တော်မြတ်ခံယူစပါး တော်၁၀၀ဝဝံ ကျော်အကျိုး တော်ယုတ် လျော့ရှိသည့်ဖြစ်ပါသော
ဖြောင့်မြင်း ခေါင်း မြင်း စီး သူကြီး တို့နှင့်လုပ်သား တော်တို့သဘောကြိုက်ညီပြင်
စည်မြင်း ခေါင်း ကခေါင်း အုပ်ပြုလုပ်လွှဲထား သူငလူတား ကိုပြင်စည်မြို့ခေါင်း
အုတ် ကန် တော် လောင်း ကန်အုပ်အရသာခန့်ထား ထမ်း ရွက်ပါစေရမည်အဖြောင့်
နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငလူတား ကို ရွှေပြည်ရန် အောင်မြင်း အ
နောက်လက်ပြင်စည်မြို့ခေါင်း အုတ်ကန် တော် လောင်း ကန်အရသာ တော်ပယ်အုပ်
ခန့်၊ ကန် တော် လောင်း ကန် ရေ သောက်အရသာ တော်ဘိုး ဘပိုင်ပယ်၆၀၄၀က
အစုအခွန်ဆက်သွင်း ရန်စပါး တော်များ ကိုပြင်စည်မြို့ခေါင်း ခွင်ပါကျေး ရွာ
နယ်တွင်း ရှိလုပ် ဆောင်လိုသူတို့ကိုသဿ မေမေခွန် တော်အတောင်း အခံမရှိလွှတ်ငြိမ်း
စေ၍ပြင်စည်မြို့ခေါင်း အုပ်ကန် တော် လောင်း ကန်အရသာ တော်ပယ်အုပ်ငလူတား
ကလေး ပယ်လွှင်လူတယောက်ကျလုပ်သား တော်လူဝါဝါဂဖွဲ့စည်း ချထား လုပ် ဆောင် ¹⁸⁷³
ပြီး လွှင် (သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၅ခုကစ၍တနှစ်လွှင်အစုအခွန် တော်စပါး ၅၂၅၆ဝံအကျ

နှစ်စဉ်တိုး တက်လုပ် ဆောင်ဆက်သွင်း ထမ်း ဂွက် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၅ခု တော်သလင်း လဆန်း ၂ ရက် နေ့နား ခံ နေ့မှူး
ရက်စွဲ ကျော်စွဲပြန်။

(တောင်ခွင် စိစု၊ တိုး လှ စိစု)

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ ခု ဝါခေါင်လပြည့် ကျော် ၁၂ ရက် နေ့နံ့သာ နန်း တော်တွင်
 တော်ဆင်မင်း လှည့်ရုံ ကျော် ခေါင် နှင့် နှံ့ညိုသူရဲဝန် ရွှေပြည်ရန် အောင်မြင်း ဝန်
 ကျောက်ပန်း တောင်း မြို့စား မင်း ဦး မဟာမင်း လှမင်း ခေါင်ကန် တော်
 လောင်း ကန် တော် ရေ သောက်အရသာ တော်တိုး ဘဝိုင်လယ် များ ကိုလုပ် ဆောင်လို
 သူတို့မှာ သယံဇာတ အခွန် တော်အ ကောက်အခံ မရှိလုပ်သား တော်လူ ၁၀၀၀ ကျော်
 ဖွဲ့စည်း စပါး တော် ၅၂၅၀၀ ကျော် ချထား လုပ် ဆောင် ထမ်း ရွက်နိုင်သူ ငလူတား
 ကိုပြင်စည်မြို့ ခေါင်း အုပ်ကန် တော် လောင်း ကန်အရသာ တော် ပယ်အုပ် ခန့်ထား ထမ်း
 ရွက်ပါစေရမည်အကြောင်း နှင့် ရှိခိုး သံ တော် ဦး တင်ချက်အတိုင်း စပါး တော်
 ထမ်း ဆောင် စေရသဖြင့် (သက္ကရာဇ် ၁၂၃၅) ခု မှာ လုပ်သား တော်လူ ၁၀၀၀¹⁸⁷³
 ကျော်ကို သယံဇာတ ငွေ တော်လွှတ်ငြိမ်း စေရမည်ဖြစ်၍ ဆက်သွင်း ရန်အကျိုး တော်
 အထူး ဖြစ်ထွန်း ရန် မရှိဖြစ်သည်။ နှစ်စဉ်တိုး တက်ထမ်း ရွက် စေမှအကျိုး တော်ဖြစ်
 ထွန်း ရန် ရှိမည်။ လယ်ရုံး တော်တွင် နေရာကျတိုး တက်ခံဝန်ထမ်း ရွက် စေဘုရား
 အမိန့် တော်မြတ်ကို ဦး ထိပ်ထက်ဆင် ရွက်ရသည်ကို သံ တော်ဆင်ကို ဝန်စာ ရေး နေမျိုး
 မင်း လှ ကျော်သူ မှတ်သား ချက်။

ရွှေမြို့ တော်အ နောက်ပြင် မင်း တံစံ နန်း တော်ဆိပ်ကမ်း တွင် ခန်း ပတ်မြို့စား
 ဝန်ကြီး မင်း ဦး သီရိမဟာဥဇနာကြီး ကြပ်တည်လုပ်သည့်သံသ တော် တော် လေး စင်း
 ကတည်လုပ်ပြီး ပြေငြိမ်သည့်သံသ တော် တော်ကို ရတနာယူ ငြိမ်းပွဲက မွှား တပ် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ ခု တော်သလင်း လဆန်း ရက်ရက် နေ့နား ခံ ပြောကြားမှု
 တွင် ပြန်။

(တောင်ခွင် စာစု၊ တိုး လှ စာစု)

ရတနာသိင်္ဃမုစာ။ ရေး ငဆင် ငနုတို့ကိုတနှစ်လျှင်ရံပုံ ငွေဒင်္ဂါး ၆၀၀စီ
သနား ဖော်ခံစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ခု ဖော်သလင်း လဆန်း ၁၀ရက် ^{1 September 1873} နေ့နား ခဲနေမိုး
ရသေ့ ကျော်သူထွင်ပြန်။
(တောင်ခွင် စိစု၊ တိုး လှ စိစု)

ရဟန်း တော်တို့ကိုဆန်လှူမှာ စာလက်ခံ

မင်း သတိုး မင်း ငြိမ်း မဟာမင်း လှစည်သူ၊ မင်း သတိုး မင်း ငြိမ်း မဟာစည်သူ၊

မင်း သတိုး မင်း ငြိမ်း မဟာမင်း ကျော်မင်း ခေါင်၊ မင်း ငြိမ်း သီရိမဟာဥဇာ
နာ၊ မင်း ငြိမ်း မဟာစည်သူမှာလိုက်သည်။ ကလေး တိမ်း ငြင်း နှစ်မြို့ဝန်မင်း

လှမင်း ထင်သီဟသူ၊ ရွှေမြို့တော်လေး ပြင်ဆင်ခြေတုံး နှင့်တကွနိုင်ငံတော်အ

တွင်း အရပ်ရပ်မြို့ကျေး ရွာရွာရဟန်း တော်များ အနက်လည်း လှူဒါန်း ခြံရဟန်း

တော်များ ပြင်ကျန်ရဟန်း တော်ကုန် (သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၅ခု တော်သလင်း လ

(ဆန်း ၁ရက်နေ့) ကစ၍ မကြွင်း မကျန်ထပ်မံလှူဒါန်း စေ^{23 August 1873} နယ်တွင်း ရှိရဟန်း

တော်ကုန်အနက်ဆန် တော်လှူဒါန်း သင့်စာရင်း ကိုလည်း ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်

ဂိုဏ်း တွင်း ပါရဟန်း တော်ဆန်သင့်နှင့်တကွမည်သည့်နေ့မည်သည့် ဩဂုတ်လလှူဒါန်း သည်။

တလတကြိမ်တင် လျှောက် စေဘုရား အမိန့် တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင် ချက်ရသည့်အ

တိုင်း ကလေး တိမ်း ငြင်း နှစ်မြို့စီရင်စုနယ်တွင်း ရှိဂိုဏ်း အုပ်ဆရာတော် ၁၊ တ

လလှူငွေဆန်း ဆန်၌၊ ဂိုဏ်း ထောက်ဆရာတော် ၂၊ ခံကုဇ၊ ရဟန်း တော် ၅၇၊ ခံ

ကုဆန်၅၇၊ သုံး စုရဟန်း သင်္ဃာတော် ၆၀၊ တလလှူဒါန်း ရန်ဆွမ်း ဆန် ၆၇၊ စပါး

သင့် ၁၇၀၊ တော်သလင်း လကစ၍ပြာသိုလတိုင်ငါး လတွက်စပါး ၈၅၀ကိုစပါး ၁၀၀

လှူငွေမြို့ရွာ ပေါက်နှုန်း ၁၅၊ စပါး ၈၅၀သင့်ငွေ ၁၂၇၅စပါး ၁၀၀လှူငွေ ထောင်း

ဖွတ်ခရ ၅၇၅ ငွေ ၆၃၇၀၊ ၂ စု ငွေ ၁၉၀၀၀ကိုကလေး တိမ်း ငြင်း မြို့ (သက္ကရာဇ်)

၁၂၃၅ခု ကောက်ခံရသည့် မေမေအခွန်^{23 August 1873} တော်ငွေကမှတ်သား နှုတ်ယူဝယ်ချမ်း ပြီး

လှူငွေ တော်သလင်း လကစ၍ပြာသိုလတိုင်ငါး လတွက်လှူဒါန်း ရန်တလလှူငွေဆန် ၆၇

ကိုဖြုတ်စင် ကောင်း မွန်အောင်ငှါး^{22 September 1873} ရမ်း ထောင်း ဖွတ်ဆန်ကွဲဆန်ညှာမပါမရှိ စေ

ရမြို့ဝန်ကိုယ်ကြည့်ရှု၍သင့်ရအရ^{21 October 1873} ရှိကျေး ရွာအထိန်း အအုပ်တို့ကိုစေ့နှံ အောင်ကြီး

ဩဂုတ်လလှူဒါန်း စေပြီး လှူငွေမည်သည့်နေ့ရက်မည်သည့် ဩဂုတ်လလှူဒါန်း ကြောင်း ကိုလည်း

နယ်တွင်း ရှိရဟန်း တော်ဆန်သင့်စာရင်း များ နှင့်တကွတလတကြိမ်တင် လျှောက်

ပေး အပ် လျှောက်ထား လိုက်ရမည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ခု တော်သလင်း လပြည့် ကျော် ၄ ရက်နေ့ ကျော်စံတို့တွင်ပါ။

(မန်း တက် သမိုင်း စာစု)

10 September 1873

လယ် မှာ မှာ စာလက်ခံ

ပညာရှိကန်း နီအတွင်း ဝန်မင်း ဤ မဟာမင်း ခေါင်သင်္ဃာမှာလိုက်သည်။
 ကလေး တိမ်း ငြင်း နှစ်မြို့ဝန်မင်း လှမင်း ထင်သံတသူ၊ တိမ်ငြင်း မြို့သူဦး ငွန်
 စွန်ညီကလေး မြို့သူဦး ငွန်ထွန်း တို့ကတိမ်ငြင်း မြို့နယ်တွင်း ရှိဘိုး ဘဝိုင်းလယ်မြေ¹⁸⁷¹
 များ က (သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၃ခု ၁၂၃၄ခုအကျိုး တော်ဖြစ်လုပ် ဆောင်ရရှိသည်¹⁸⁷²
 စုဆစပါး တော် ၂၀၀၀ လှောင်ထား ရှိသည်အတိုင်း ရွှေဘဝါး တော် အောက်သင်္ဂီ
 ဇာဆိပ်ကမ်း ရောက်ချ ဆောင်ဆက်သွင်း ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်အမိန့် တော်ဖြစ်
 ခံ၍လယ်ရုံး တော်မှာ လှောင်ထား စီရင်း တင်ပေး ရှိသည်အတိုင်း မှာစာပေး
 အပ်လိုက်သည် ရောက်လျှင်ကလေး မြို့သူဦး ငွန်ထွန်း ကအကျိုး တော်ဖြစ်ဆက်သည့်
 တိမ်း ငြင်း မြို့နယ်တွင်ရှိ ကောက်ဦး စပါး ၂၀၀၀ ကိုမြို့ဝန်အရာရှိတို့ကအတား အ
 ဆီး အနှောင့်အရှက်မရှိချ ဆောင်ဆက်သွင်း စေရမည်။

10 September 1873

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၅ခု တော်သလင်း လပြည့် ကျော် ၄ ရက် နေ့ ၀ ကျော် စံတို

တွင်ပါ။

(မန်း တက် သမိုင်း စာစု)

မှာစာလက်ခံ

မင်းသတိုး မင်းကြီး မဟာမင်း လှစည်သူ၊ မင်းသတိုး မင်းကြီး မဟာစည်သူ၊
မင်းသတိုး မင်းကြီး မဟာမင်း ကျော်မင်း ခေါင်၊ မင်းကြီး သီရိမဟာဥဇာ
နာ၊ မင်းကြီး မဟာစည်သူမှာလိုက်သည်။ ကလေး တိမ် ငြင် နှစ်မြို့ဝန်မင်း လှ
မင်းထင်သီတသူ၊ တိမ် ငြင် မြို့သူကြီး ငွေန်စွန်း ညီကလေး မြို့သူကြီး ငွေန်ထွန်း
တို့ကကလေး တိမ် ငြင် မြို့သူများ သည်အခြား မြို့သူများ နှင့်မတူနိုင်ငံတော်
အစွန်အဖျား ချင်း ရိုင်း လူမျိုး တို့နှင့်နီး စပ်ရသောဝတ်တော်ကိုနိုင်နင်း လုံခြုံ
အောင်ထိန်း သိမ်း ရသည့်ဖြစ်ပါသော ဧကန်တရား ကလေး တိမ် ငြင် နှစ်မြို့ဝန်က
မြို့အုပ်သူအုပ်အခန့်အထား မရှိပါစေရမင်း မှာတော်ပေ၍ ပေါက်ကျရောက်ရှိ
သည်များ ကိုမြို့ဝန်ဆင့်ဆိုရသောခံစား ရွက်ပါရမည်အကြောင်း နှင့် ဂျော့ကံထား
သည်ဖြစ်၍ မှာစာပေး အပ်လိုက်သည်မြို့သူကြီး တို့ ဂျော့ကံချက်အတိုင်း မှန်လျှင်ကလေး
တိမ် ငြင် နှစ်မြို့များ မှာအအုပ်အထိန်း အခန့်အထား မရှိစေနှင့်၊ အရပ်ရပ်
မင်း မှာတော်ရှိသည်များ ကိုမြို့သူကြီး ကိုသာဆင့်ဆိုရမည်၊ မြို့သူကြီး တို့ဆင့်ဆိုရသော
မခံကြရောက်သည်မင်း မှာတော်မပြေမကုန်ရှိလျှင်မပြေမကုန်သည်အကြောင်း အ
ရသများ နှင့်တကွ ဂျော့ကံထား လိုက်ရမည်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၅ခုတော်သလင်း လပြည့်ကျော် ၄ရက်နေ့ ၁၀ ကျော် ၁၈၇၃

ထွင်ပါ။

(မန်းတက် သမိုင်း စာစု)

တရား ရာဇဝတ်မျှစီရင်ရန် မှာစာလက်ခံ

မင်း သတိုး မင်း ကြီး မဟာမင်း လှစည်သူ၊ မင်း သတိုး မဟာစည်သူ၊ မင်း သတိုး မင်း ကြီး မဟာမင်း ကျော်မင်း ခေါင်၊ မင်းကြီးသီရိမဟိ ဥဇနာ၊ မင်း ကြီး မဟာစည်သူမှာလိုက်သည်။ ကလေး တိမ် ငြင် နှစ်မြို့ဝန်မင်း လှ မင်း ထင်သီဟသူ၊ နိုင်ငံ တော်အတွင်း အရပ်ရပ်မြို့ကျေး ဂွာ နေလူတို့မှခင်း တရား စကား ရာဇဝတ်မျှရှိသည်များ ကိုမြို့ဝန်စစ်ကဲနား ခံအရာရှိမြို့အုပ်ခံ တော်တို့က အိမ်ထွင်လက်ခံ၍ မစီရင်ကြ စေနှင့်။ ၎င်း ထွင်စီရင် စေဆင့်ဆိုသည်ကိုမတည်အိမ်ထွင် လက်ခံစီရင် ကြောင်း များ နှင့်လျှောက်ထား ကြား သိရလျှင်စီရင်သူတို့ကို၎င်း ထွင် ခြေကျဦး နှင့်ထား စေ၊ မြို့ဝန်စစ်ကဲနား ခံအရာရှိခံ တော်မြို့ဂွာအကြီး အအုပ် တို့ကိုနှိုး ဆော်ဆင့်ဆို စေဘုရား အမိန့်တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင် ရွက်ရသည့်အတိုင်း အသီး အသီး မြို့ဝန်စစ်ကဲနား ခံအရာရှိခံ တော်မြို့ဂွာအကြီး အအုပ်တို့ကိုဆင့်ဆိုရှိသည် ဖြစ်၍ မှာစာ ပေး အပ်လိုက်သည်။ ကလေး တိမ် ငြင် နှစ်မြို့ဝန်နှင့်အရာရှိတို့မှာ လည်း မြို့ဂွာ နေလူတို့ကမှခင်း အလျှောက်စွဲ လျှောက်စစ် မေး သင့်သည့်တရား ရာ ဇဝတ်မျှများ ကိုအိမ်ထွင်လက်ခံ၍ စစ် မေး စီရင်မရှိ၊ ၎င်း ထွင်သစစ် မေး စီရင် ရမည်ဆင့်ဆိုသည်ကိုမတည်အိမ်ထွင်လက်ခံ စစ် မေး စီရင် ကြောင်း နှင့်လျှောက်ထား ကြား သိရလျှင်မြို့ဝန်အရာရှိတို့ကို၎င်း ထွင် ခြေကျဦး နှင့်ခပ်ရာဇဝတ်အပြစ်စီရင် မည်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၅ခု တော်သလင်း လပြည့် ကျော် ၁၄ရက်နေ့ ၁၀ ကျော်စ

ထွင်ပါ။

(မန်း တက် သမိုင်း စာစု)

တပယင်း မြို့စီရင်စုမဲအိုး ဂွာသူဟီး ငဘိုး ၊ မြို့ဟီး ဂွာသူဟီး ငလူ ဘေကိုကမဲအိုး
 ဂွာမြို့ဟီး ဂွာ များ ကို ဘေး ဘိုး ဘကကိုယ်တိုင်ဟီး စိုး ဆောင်ဂွက်ရှိပါသော ဧရာဝတီ
 ခြင်္သေ့တံဆိပ်သနား တော်မြတ်ခံရပါမည်အ ဧရာဝတီ နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်
 ချက်အတိုင်း တပယင်း မြို့စီရင်စုမဲအိုး ဂွာသူဟီး ငဘိုး မြို့ဟီး ဂွာသူဟီး ငလူ ဘေ
 ကိုကိုခြင်္သေ့တံဆိပ်သနား တော်မြတ်ခံရလက်ရှိဟီး စိုး မြို့ဟီး စိုး စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ခု တော်သလင်း လပြည့် ကျော် ၉ရက်နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ ၁၅ မိနစ်

သင်္ခယာထွင်ပြန်။

ဘုန်း တော်အလွန်ဟီး မြတ်တော်မူလှသော ရေ မြေအသွင်ဆန္ဒနိမိတ်မင်း သခင်
 ဆင်ဖြူများ ဂွာလက်နက်စက္ကသခင်ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်အသွင်တဝှင်မင်း တ
 ရား ဟီး ဘုရား သက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ခု တော်သလင်း လပြည့် ကျော် ၉ရက်နေ့တပ
 ယင်း မြို့စီရင်စုမြို့ဟီး ဂွာသူဟီး ငလူ ဘေကိုခြင်္သေ့တံဆိပ်သနား တော်မြတ်ခံရလက်
 ရှိဟီး စိုး မြို့ဟီး စိုး စေအသည်ငယ်သား ကိုအမျှတော်ကိုထမ်း ကုန်၍လုပ်စား ဆင်
 စား စီး ပွား ဖြစ်အောင်မစီရင်။

တပယင်း မြို့သူဟီး မြို့စာ ရေး တို့နှင့်မြို့ဟီး ဂွာအသည်အလိင် နေကပ်ပါး ဧေး
 ထမ်း ဟီး ငယ်တို့၊ တပယင်း မြို့စီရင်စုမြို့ဟီး ဂွာသူဟီး ငလူ ဘေကမြို့ဟီး ဂွာကို
 ဘေး ဘိုး ဘကကိုယ်တိုင်လက်ရှိဟီး စိုး ဆောင်ဂွက်ရှိပါသော ဧရာဝတီခြင်္သေ့တံဆိပ်
 သနား တော်မြတ်ခံရပါမည်အ ဧရာဝတီ နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း
 တပယင်း မြို့စီရင်စုမြို့ဟီး ဂွာသူဟီး ငလူ ဘေကိုခြင်္သေ့တံဆိပ်သနား တော်မြတ်ခံ
 ရလက်ရှိဟီး စိုး မြို့ဟီး စိုး စေသက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ခု တော်သလင်း လပြည့် ကျော် ၉
 ရက်နေ့ဘုရား အမိန့် တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင်ဂွက်ရသည့်အတိုင်း တပယင်း
 မြို့စီရင်စုမြို့ဟီး ဂွာသူဟီး ငလူ ဘေကိုခြင်္သေ့တံဆိပ်သနား တော်မြတ်ခံရလက်ရှိဟီး
 စိုး မြို့ဟီး စိုး စေ၊ မြို့ဟီး ဂွာအသည်အလိင် နေကပ်ပါး ဧေး ထမ်း ဟီး ငယ်တို့
 မြို့ဟီး ဂွာသူဟီး ငလူ ဘေဆင်ဆိုရသနာခံဆောင်ဂွက်ပြုရမည်မြို့ဟီး ဂွာသူဟီး င
 လူ ဘေလည်း ဂွာစာစာ ရေး မပေT မထွက်စေရ ကျေး ဂွာသယံစည်ပင်ဖြစ်
 ထွန်း အောင်သိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လွှင်ခန့်ထား ကျရောက်သည့်မင်း မှတော်ရပ်
 များ ကိုမြို့ရုံး ဆင်ဆိုရသနာခံရအမိန့် တော်မြတ်ရင်း နှင့်အညီ ပြေကုန်အောင်

ကြီး စိုး ဆောင်ရွက်ရမည်။

တပယင်း မြို့သူကြီး မြို့စာ ရေး တို့နှင့်မြို့ကြီး ရွာအသည်အလိင် နေကပ်ပါး ခြား
ထမ်း ကြီး ငယ်တို့၊ တပယင်း မြို့စီရင်စုမြို့ကြီး ရွာသူကြီး ငလူ ဘေးကိုခြံ သွေ့တံဆိပ်သ
နား တော်မြတ်ခံ၍လက်ရှိကြီး စိုး မြို့ကြီး စိုး စောဘုရား အမိန့်တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်
ထက်ဆင် ရွက်ရသည့်အတိုင်း စာချွန် တော် ပေး အပ်ခန့်ထား ဂြိုသည့်ဖြစ်၍တပယင်း
မြို့စီရင်စုမြို့ကြီး ရွာသူကြီး ငလူ ဘေးကိုခြံ သွေ့တံဆိပ်သနား တော်မြတ်ခံ၍တံဆိပ်စာ
ချွန်ဝန်စာ ပေး အပ်လက်ရှိကြီး စိုး မြို့ကြီး စိုး စီရင် ဆောင်ရွက် စေသည်။ မြို့ကြီး
ရွာအသည်အလိင် နေကပ်ပါး ခြား ထမ်း ကြီး ငယ်တို့သူကြီး ငလူ ဘေးဆင့်ဆိုရသနာ
ခံ ဆောင်ရွက်ကြရမည်။ သူကြီး ငလူ ဘေးလည်း ကျေး ဇွာကိုစည်ပင်သာယာဖြစ်စွန်း
အောင်သိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လွှင်ခန့်ထား ကျ ရောက်သည့်မင်း မှာတော်ရပ်ရှိသည့်
များ ကိုအမိန့်တော်မြတ်ရင်း နှင့်အညီ ပြေကုန် အောင်ကြီး စိုး စီရင် ဆောင်ရွက်
ရမည်။

အသည်ဝန်စာ ရေး ဘော်ကြီး လှိုင်း တက်သောဂရုနှစ်မြို့ဝန်မင်း မင်း ကျော်မင်း
ထင်သိဟသူစာ။

မြို့ကြီး အသည်အလိင် နေကပ်ပါး ခြား ထမ်း ကြီး ငယ်တို့စုတို့၊ မြို့ကြီး ရွာကို ဘေး ဘိုး
ဘကဆင်း သက်ဆက်ခံကြီး စိုး မြို့ကြီး စိုး သူငလူ ဘေးကခြံ သွေ့တံဆိပ်။ အမိန့်တော်လွှတ်
တော်စာချွန် တော်မှစာများ ကိုထပ်မံခံယူတင်ပြီး နာခံရသည့်အတိုင်း ဆိုင်ရသစီ
ပေး အပ်ပါမည့်အကြောင်း နှင့်အစီရင်ခံသည့်ဖြစ်၍ ငလူ ဘေးအစီရင်ခံချက်အတိုင်း
အမိန့်တော်လွှတ် တော်စာချွန် တော်အရဆိုင်ရသစီပေး အပ်ကြီး စိုး အုပ်ထိန်း ဆောင်
ရွက် စေသည်။ မြို့ကြီး ရွာအသည်အလိင် နေကပ်ပါး ခြား ထမ်း ကြီး ငယ်တို့စုတို့လည်း
ငလူ ဘေးဆင့်ဆိုရသနာခံ ဆောင်ရွက်ကြရမည်။ သူကြီး ငလူ ဘေးကြီး စုပါမြို့ကြီး ရွာနယ်
အတွင်း ရာဇဝတ်တော် ရေး မပြုမလုပ်မပေ၍ မထွက် စေရနိုင်နင်း အောင်အုပ်
ထိန်း ပြီး လွှင်မင်း မှာတော်ပေ၍ ပေါက်ကျ ရောက်ရှိသည့်များ ကိုမြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရသနာ
ခံ၍အမိန့်တော်မြတ်ရင်း နှင့်အညီ ပြေကုန် အောင်ကြီး စိုး ဆောင်ရွက် စေ။
ရွှေစဉ်ရွာစစ်စေး ခြောက်ရွာတပယင်း မြေဒူး နှစ်မြို့ဝန်မင်း မင်း ကြီး မဟိ
မင်း လှမင်း ခေါင် ကျော်စီ။

15 September 1873

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၅ ခု ဇန်နဝါရီလ ၁၅ ရက် 15 September 1873
(သောင်း စိစစ်)

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ ခုတန်ဆောင် မုန်း လပြည့် ကျော် ၃ ရက် နေ့ဥ ဒေါင်း ဝန် 1873
ထောက်မင်း ကိုအတွင်း ဝန်ခန့်သည့်ကလေးငါး နည်း ပြန်တမ်း အပ်သည်။
(မ ကွေး လှ စိစု)

ထီး လင်း မြို့အဝင် လောဝင်ဘုံငယ်ရွာသူကြီး ငလွမ်း စံမှာ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ခု
 ၁၁အိမ်စာရင်း ကျသည့်ကိုအိမ် ၄၉ (၁) စာရင်း တော်ဆက်သည့်ကိုအိမ်ဆက်သင့်
 ၃၃၃၊ ၃၊ ၁၁အိမ်ထွက်သင့် ၃၆၆၇။ ၃ ငွေကိုအိမ် ၄၉၁ကတအိမ်လျှင် ၇။ ၁၆၈
 ဆက် စေဘုရား အမိန့် တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင် ရွက်ရသည့်အတိုင်း ထီး လင်း
 ၁၇၈၃
 မြို့အဝင် လောဝင်ဘုံငယ်ရွာသူကြီး ငလွမ်း စံမှာ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ခု ၁၁အိမ်
 စာရင်း ကျသည့်ကိုအိမ် ၄၉၁ စာရင်း တော်ဆက်သည့်ဖြစ်သည်။ အိမ်ဆက်သင့် ၃၃
 ၃၊ ၃၁၁အိမ်ထွက်သင့် ၃၆၆၇။ ၃ ငွေကိုအိမ် ၄၉၁ကတအိမ်လျှင် ၇။ ၁၆၈ ဆက် စေ။
 သူကြီး ငလွမ်း စံမှာ စာရင်း တော်ကျအိမ် ၄၉၁လူတို့ကိုလည်း မြို့ရွာသူကြီး တို့ကတိုင်
 ကြေး တိုင် ငွေမြို့မှ ရွာတောအခွန်အတုတ် ကြေး ဟောင်း ငွေ ဟောင်း မတောင်း
 မခံလွှတ် စေ။ ကြေး ရှင်မြို့ရှင်တို့ကလည်း မတောင်း ဤစေမှတ်။ အမိန့် တော်ကို
 မတည် တောင်း ခံလျှင်လွှတ် တော်မှာအစီရင်ခံ စေ။ လွှတ် တော်ကစာသွင်း ဤ
 တောင်း ခံသူကိုအဆုံး စီရင်မည်။

ဝန်မင်း များ ဝါ (Sakkara) 1235 khu Nattoaulachan: I 20 November 1873)
 (ထီး လင်း မေဘက်စီစု)

မြို့ကြီး ဂွာသူကြီး ငမ္မန်အစစ်ခံချက်ဘုရား

9 December 1873

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၅ ခုနှစ် တော်လပြည့် ကျော် ၅ ရက် နေ့ရုံး တော်ကဆင့်ချက်အရ အထက်သူကြီး မမိဖူး ကိုကျေး ဂွာ ခေါင်း တို့နှင့် မေး သော်ထွက်ဆိုချက်၊ ကျွန်တော် မတို့ထွင်အံ့ မွေစား သား ချင်း အနက် ကျေး ဂွာကိုကြီး စိုး ဆောင်ရွက်သူလုပ်စား ရန်အကြီး စား ခေတ်၌ ယာလယ်ဖြင့်သာ တောမျိုး ဤ၂၅ နှစ်လယ် ပေါင်ထွင် ရေ ထွင်း ဂွိုပါသည်။ ၎င်း လယ် မြေရပ်လည်း စစ်တမ်း ထွက်မပေး အကြီး စား လယ် မြင်း စား ကျက်မလုပ်ပါ။ သား ချင်း တို့အနက်အကြီး စား လယ် မြေဖြစ်ပါသည်။ အထက်သူကြီး မမိဖူး အစစ်ခံသည်။

(သက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ ခု) နှစ် တော်လပြည့် ကျော် ၃ ရက် နေ့ရုံး တော်မူ၍

7 December 1873

မြို့ကြီး သွားကြီး အစစ်ခံတင်ချက်ရ နေ့စွဲမှတ်သည်။

(သောင်း စာစု)

သံတော်ဆင်္ဂလင်း ကျပင်း နှစ်မြို့အုပ် နေမျိုး သီဟသူကစလင်း မြို့မှ ဘဲတိုင်း မြို့သို့
 ကြီး ဆည်အုပ်အရ နှစ်အမှတ်တော်ကိုထမ်း ရွက် ခေါ်ဆုံး ဂျီပါရုံ စလင်း မြို့ဂိုဏ်း အုပ်
 ဂိုဏ်း ထောက်ဆရာ တော်တို့တံဆိပ်ခပ် မေတ္တာစာပါမြို့ရပ် နေလူတို့သဘောကြိုက်
 ညီသူတိုင်း သား ငညိုကိုရိုး ရာမပျက်ဆက်ခံဆည်အုပ်မြို့သို့ကြီး ခန့်ထား ထမ်း ရွက်ပါ
 စေရမည်အကြောင်း နှစ်ဂျီခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငညိုကိုစလင်း မြို့သို့ကြီး
 ဆည်အုပ်ခန့်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ ခုပြာသိုလဆန်း ရက် ၅ နေ့နား ၂၅ နေ့မျိုး သင်္ခယာ
 တွင်ပြန်။

(အုပ်ချုပ်ပုံ၊ စတုတ္ထ၊ ၁၉၇၆၊ ဝိုက် ၄၉၉၊ ၁၂၁၉)

စတုမြို့ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ဆောက်ဆရာတော်တို့ မေတ္တာရပ်ခံချက်အတိုင်း စတုမြို့စီရင်
စုမင်း ရွာကို ငစံရင်ကလက်ရှိပြီး စိုး မြဲပြီး စိုး စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ ခုပြာသိုလဆန်း ၁၂ ရက် နေ့နား ၃၀ December 1873
တွင် ပြန်။

(အုပ်ချုပ်ပုံ၊ စတုတ္ထ၊ ၁၉၇၆၊ ပိုဒ် ၄၉၉၊ ခါး ၂၀)

သီရိပဝရဝိဇယာနန္ဒိယသပဏ္ဍိတမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇာဘုန်း၊ တော်အလွန်
 ဤမြတ်တော်မူလှသောမြန်မာနိုင်ငံကိုအစိုးရတော်မူသောနေထွက်ဘုရင်မြန်
 မာမင်းမြတ်၊ ဤဆီလွတ်သောအရေးလွှဲအပ်ခြင်းတို့နှင့်တိုက်ဆိုင်စေ့စပ်မည်သူလူ
 ခပ်သိမ်းတို့ကြားသိမှတ်သားစေရန်အနေအတိုင်းပြည်နိုင်ငံများသို့ခန့်ထား
 စေလွှတ်သူအထူးသိခြားခန့်ထားသောသံကြီးကိုယ်စားလှယ်တော်ပဌမအရေး
 ပိုင်ဝန်ကြီးကင်းဝန်မင်းကြီးမဟာစည်သူ၏အစွမ်းသတ္တိအရည်အချင်းသတိပညာ
 မချွတ်သည့်အရာအကုသ်အစရာများနှိုက်အထူးသဖြင့်အရေးပုံခြင်းယုံကြည်ခြင်း
 များကိုလူခပ်သိမ်းတို့မှတ်နားကြကုန်၊ ဘုန်းတော်အလွန်ကြီးမြတ်တော်မူလှသော
 ဘုရင်မင်းများဘက်ကကုန်ပုံအထူးသိခြားခန့်ထားစေလွှတ်သောအရေးပိုင်
 ကဲ့သို့အရေးပေးအပ်လွှဲခံရသူတဦးတယောက်နှင့်ဖြစ်စေအများနှင့်ဖြစ်စေ
 စေ့စပ်ဆိုင်ဖြိုင်ရန်အမှုပြောဆိုဆွေးနွေးမေးမြန်းစေ့စပ်ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ရန်
 အမှုဆိုခဲ့သည့်အရေးပိုင်တယောက်နှင့်ဖြစ်စေအများနှင့်ဖြစ်စေအခိုက်အတန့်
 တည်စေရန်ခံနိုင်အခန့်တည်စေရန်စီချုပ်တရုတ်ဖြစ်စေအများကိုဖြစ်စေချုပ်ဆိုရန်အ
 မှုကိုစည်မျှနှင့်စပ်သည်၊ ကြောင်းစစ်ခေါ်ကိုယ်စားလှယ်ရသင့်ရထိုက်ရအပ်သည့်အခွင့်ရေးရ၊
 ထုံးဥပဒေများနှင့်စပ်သည့်အမှု၊ ယခုအခါတိုင်းပြည်ချင်းချင်းတစုံတခုရှက်တင်
 ဖြစ်ပျက်ဆဲအမှု၊ နောက်ဖြစ်ပျက်ရှက်တင်ရန်အမှု၊ မည်သည့်မျှခွင့်ကြီးငယ်အရေး
 အရာအကြံအစည်မဆိုအလိုရှိအပ်တောင့်တအပ်သည့်အမှုများကိုပြီးပြတ်အောင်နှီး
 နှောပြောဆိုစေ့စပ်ညှိနှိုင်းထမ်းဆောင်စေရန်ကုန်ပုံတို့အကျိုးစီးပွားအမည်
 နာမအလှူငှါအရေးလွှဲအပ်ရန်ရှိသမျှအထူးသဖြင့်ယုံကြည်ကြည်တဝတည်းလွှဲအပ်ခြင်း
 နှင့်တကွဝန်ကြီးကင်းဝန်မင်းကြီးမဟာစည်သူကိုကုန်ပုံတို့အရေးပုံယုံလွှဲအပ်လိုက်ပါ
 သည်၊ ဆိုခဲ့သည့်အရေးလွှဲအပ်ရာပါမျှခွင့်ရေးရအကြံအစည်များနှင့်စပ်သည့်အရာ
 ခပ်သိမ်းကိုစုံညီညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ချင့်၍ဆိုခဲ့သည့်အရေးလွှဲအပ်ခြင်းများကိုအရင်းမူ
 လထားပြီးလျှင်အခိုက်အတန့်တည်စေရန်အခိုင်အခန့်တည်စေရန်စီချုပ်တရုတ်ဖြစ်
 စေအများကိုဖြစ်စေအမြဲအရှည်တည်စေရန်ဆုံးခန်းရောက်လက်စသိမ်းရန်လက်
 မှတ်ထိုးရန်အမှုများမှာမြန်မာတိုင်းပြည်နိုင်ငံမင်းသဘောကြိုက်ညီပြောဆိုဆုံး
 ဖြတ်ရာလက်မှတ်ထိုးရန်ကုန်ပုံတို့အရာချန်ထားရမည်အကြောင်းဆိုခဲ့သည့်အရေး

လွဲအပ်ရာပါမျှခင်း များ မှာသက်သေခံထား၍ ကျနု်ပ်ကတံဆိပ်ကိုအဆုံး ထွင်ခပ်
နှိပ်စေသည်။

သသနာတော် ၂၄၁၇ မြန်မာ ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ ခုတပို့တွဲလပြည့်ကျော်
၇ ရက်နေ့သုံးဆောင်း သက္ကရာဇ် ၁၈၇၄ ခုဖက်ဖြူဝေရီလ ၈ ရက်မြန်မာ နိုင်ငံ
ရတနာပုံ နေပြည်တော် ရွှေနန်း တော်ထွင်ကျနု်ပ်လက်မှတ်ထိုးသည်။

သီရိပဝရဝိဇယာနန္ဒယသပဏ္ဍိတမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇာ
ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသောမြန်မာနိုင်ငံကိုအစိုးရတော်မူသော
နေထွက်ဘုရင်မြန်မာမင်း မြတ်

အဂ္ဂမဟာသေနာပတိဝန်ရှင်တော်မြန်မာစစ်သူကြီးမင်း များ

(မျိုး ဩဌ၊ ပု၊ ၆၂၄)

မော်ခါး ကျေး ရွာသူကြီး ခေါင်း အသည်အလံင် နေကပ်ပါး ခြေး ထမ်း ကြီး ငယ်¹⁸⁷³
 တို့၊ မော်ခါး ကျေး ရွာ များ ကိုအိမ် ခြေလူ နေပျက်ပြား (သက္ကရာဇ် ၁၂၃၁) ၅ ခု
 နှစ်သဿ မေမေ ငွေ တော် များ ကိုမဆောင် မရွက်အကျိုး တော်ယုတ် လျော့ရှိသည်ဖြစ်
 ၍အထက်အမိန့် တော်လက်ရှိသူ မော်ခါး ရွှေမျှား နော်ရထာ ဇေယျကိုထပ်မံစာပေး
 အပ်မျှား ကြီး ဆောင်ရွက်ဆင်ဆိုစီရင်စေသည်။ ပျော်ပိုက်သူသူကြီး ခေါင်း အသည်
 အလံင် နေကပ်ပါး တို့ ရွှေမျှား နော်ရထာ ဇေယျဆင်ဆိုရန် နာခံထမ်း ရွက်ပြုရမည်။
 ရွှေမျှား နော်ရထာ ဇေယျလည်း စီရင်စု မော်ခါး ကျေး ရွာများ မှာရဇာဇာဝတ်
 တော်ရေး မပေ'၇ မထွက် စေရကင်း လွတ်လုံခြုံကျေး ရွာသယာဉ် ငြိမ်သက်အကျိုး
 တော်ဖြစ်ထွန်း အောင်သဘောတူညီသူတို့ကို ခေ'ယူသိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လျှင်ခန့်
 ထား ပေ'၇ ပေါက်ကျ ရောက်သည့်မင်း မှာတော်ရပ် များ ကိုမြို့ရုံး ဆင်ဆိုရန် နာ
 ခံ ဆောင်ရွက်ရမည်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၅ ခုနှစ် (တပေါင်း လပြည့် ကျော် ၁၅ ရက်)

1874

ရွှေအရွှေ ခြောက်င်း ၊ အလယ် ခြောက်င်း ၊ သံဥတံ ၊ အင် တောက်သင်း ၊ မြို့ဝန်
 မင်း (ကြီး မဟာ) မင်း လှရဇာဇာဝတ်
 (ဆင်စဲ စံစု)

မေဘီခါး ကျေး ဂွာအသည်အလံဝင် နေကပ်ပါးထမ်း သား၊ ဟြီး ငယ်တစုတို့၊ ငြီး
ကမေဘီခါး ကျေး ဂွာခရိုင်ကိုမျှး ဟြီး ဆောင်ရွက်ပါရမည်အံ့ ဟောဝင်း နှင့်ရှိခိုး
သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း လက်ရှိဟြီး စိုး ဆောင်ရွက်မြဲဟြီး စိုး ဆောင်ရွက်စေ
အမိန့်တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည်ဖြစ်ပါ၍အမိန့်တော်အရဆိုငံရသစာ
ကယ်မသနား တော်မူပါမည်အံ့ ဟောဝင်း နှင့်အစီရင်ခံသည်ဖြစ်၍ ငြီး စီရင်ခံ
ချက်အတိုင်း မေဘီခါး ကျေး ဂွာခရိုင်ကိုအမိန့်တော်လက်ရှိမျှး ဟြီး ဆောင်ရွက်
မြဲမျှး ဟြီး ဆောင်ရွက်ဆင့်ဆိုစီရင်စေသည်။ မေဘီခါး ကျေး ဂွာအသည်အလံဝင် နေ
ကပ်ပါး ထမ်း သား ဟြီး ငယ်တစုတို့လည်း ရွှေမျှး ငြီး ဆင့်ဆိုရသ ဆောင်ရွက်ပြု
ရမည်။ ရွှေမျှး ငြီး လည်း မေဘီခါး ကျေး ဂွာနယ်လေး ရပ်ရွာစံရပ်သတ်မှတ်
သည်အတွင်း အရှင်ရေး မင်း မှပေ၍ ပေါက်ကျ ရောက်သည်များ ကိုဆိုငံရသဖြိုး
ဆင့်ဆိုရသနာခံ၍ ဆောင်ရွက်ရမည်။

(သက္ကရာဇ် ၁၂၃၂) ၅ခု (တပေါင်း လပြည့်ကျော် ၁၅ရက်) ^(17 March) 1874

ရွှေအရွှေ ဟောဝင်း ၊ အလယ် ဟောဝင်း ၊ သံဃာတၢ ၊ ချန်း တောင်း မြို့ဆိုငံရသ
ငရနဲ၊ ခေ၍သန္တီ၊ ထန်း တပင်၊ ပဉ္စာလင်း မြို့ဝန်မင်း မဟာမင်း ထင်
မင်း ခေါင်စာ
(ဆင်တဲ ဝါစု)

ကလေး မြို့စီရင်စုကန်ပုလဲလက်ပန်ရွာသူတို့ ဂိုဏ်း ငညောင်း ကကန်ပုလဲလက်ပန်ရွာ
 ကိုဘီငစ်လှ ဘေး ငထင်တိုး ငညီတို့တို့ စိုး မိဂိုလျှင်ဘငလှတင်ငယ်ရွယ်စဉ်အရိုး နှင့်
 မဆိုငသူငအယ်စံက စေဘိဘွား အမတ်နှင့်ပူး ပေါင်းစေတော်ကြီး စိုး ရဘူး သည်ကိုအ
 စွဲပြု၍ငအယ်စံသမီး မိအိမ်ရင်သား ငကေး နောက်စေဘိဘွား ထံစာခံယူတို့ စိုး
 ဖြေး ပိုငွေပိုခွဲ တောင်း စား ယူသေအရက်သောက်စား ဆင်း ရဲသား တို့လယ်မြေ
 ကိုပေါင်နှံ ရောင်း စား ခြင်း များ နှင့်လွှတ်တော်မှာ လျှောက်ထား ပြောဆို
 ရှိနေသည်အတွင်း ငကေးသေဆုံး ရှိ၍အရိုး သား မြေး မှန်သည်အတိုင်း ကြီး စိုး ပါ
 ရမည်အကြောင်း နှင့်ငညောင်း ကထာပိမံ လျှောက်ထား ချက်အရငကေး သေဆုံး သည်
 မှန်မမှန်ငကေး မှာသား ရှိမရှိမြို့ခံတို့ကို မေး ရာငကေး သား တနှစ်ရွယ်နှစ်
 နှစ်ရွယ်သား နှစ်ရှိကြောင်း ၊ ကလေး မြို့စီရင်စုကန်ပုလဲလက်ပန်ရွာသူတို့ ပေး
 (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ခု (၁၁၁) ၆၄ခုစစ်တမ်း စာရင်း ပါမပါငညောင်း အရိုး¹⁷⁸³ သား
 မြေး မှန်မမှန် ကျေး ရွာသဘောကြိုက်ညီမညီများ ကိုဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်ဆရာ
 တော်တို့ရှေ့ရွာ နေကြေး ထမ်း ဖြီး သိမိသူတို့ကိုကလေး တိမ် ငြင် နှစ်မြို့ဝန်မင်း
 လှမင်း ထင်သိဟသူကိုဆင့်ဆိုမှာသား မေး မြန်း လျှောက်ထား စေရကန်ပုလဲလက်
 ပန်ရွာသည်မြို့ဆင်ခြေဘုံးကျေး ရွာဖြစ်သောကြောင့် (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ခု (၁၁၁)
 ၆၄ခုစစ်တမ်း စာရင်း မပါမဝင်ကြောင်း ၊ ကြေး ထမ်း ဖြီး ငယ်သိမိသူ¹⁸⁰² ၅၅
 တို့အနက် ၂ ရတို့ကငညောင်း သည်ကန်ပုလဲလက်ပန်ရွာကိုစိုး စိုး သူအရိုး သား မြေး မှန်
 ၍ငညောင်း ကိုသဘောကြိုက်ညီကြောင်း ကြေး ထမ်း ဖြီး လူ ၂၀ တို့ကလည်း ခန့်တော်မူ
 ရာကြိုက်ညီကြောင်း သူတို့ ဟောင်း ငကေး ဆွမ်း တော်သူငစ်လှ ၊ ငချစ်အို ၊ င
 ထွန်း အောင်တို့နှင့်လူ ပေါင်း ၈ တို့ကသား ငညောင်း ကိုသဘောကြိုက်မညီကြောင်း
 များ ကြေး ထမ်း ဖြီး နှင့်သိမိသူတို့ထွက်ဆိုချက်ကိုတင်ပေး ရှိသည်အတိုင်း ငကေး
 ထင်သား ငယ်နှစ်သောက်ရှိသော်လည်း ဖြီး စိုး နိုင်မည်အရွယ်မဟုတ်အရိုး သား
 မြေး ဖြစ်ကြောင်း ကိုလည်း မထွက်မဆိုဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်ဆရာ တော်တို့ရှေ့
 ကလေး တိမ် ငြင် နှစ်မြို့ဝန်ရွာ နေကြေး ထမ်း ဖြီး သိမိသူတို့ကငညောင်း ကိုအရိုး
 သား မြေး မှန်၍သဘောကြိုက်ညီကြောင်း များ နှင့်ထွက်ဆို လျှောက်ထား ရှိသည်ဖြစ်
 ၍ကလေး မြို့စီရင်စုကန်ပုလဲလက်ပန်ရွာထက်ကြီး စိုး ဘူး သူဘီငစ်လှ ၊ ဘေး ငထင် ၊

ဘိုး ငည့်၊ သား ငလှတင်၊ သား ငညှင်း ကိုသူကြီး ခန့်ထား ဖြီး စိုး ဆောင်ရွက်စေ
မည်စင်္ကြာသွင်း ချက်အတိုင်း ငညှင်း ကိုကလေး မြို့စီရင်စုကန်ပုလဲလက်ပံရွာသူကြီး
ခန့်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခုနယုန်လဆန်း ၁၂ ရက် နေ့နား ^{27 May} ခံနေ့ မိုး ¹⁸⁷⁴ ရာဇာဇာ ကျော်
သူထွင်ပြန်။

(အုပ်ချုပ်ပုံ၊ စတုတ္ထ၊ ၁၉၇၆၊ ပိုဒ် ၄၉၉၊ စာ ၂၂၀-၁)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော် မူလှ သော ဂေရ မြေအသွင်ဆန္ဒ နှစ်ဆင်မင်း သခင်
 ဆင်ဖြူများ ဂွင်လက်နက်စက္ကသခင်ပဉ္စမသင်္ဂယနတ်အသွင်ဘဝဂွင်မင်း တ
 ရာကြီး ဘုရား သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခုပြာသိုလဆန်း ၃ ရက် ၀ ၉ နေ့ ၀ မြတ်သောကို ^{9 January 1875}
 ယေဘုရင်ခံမြို့စီရင်စုအညာဘန်ရွာသူကြီး ခန့်တော်မူသည့်အသည့်ငယ်သား တို့အမှု
 တော်ကိုထမ်း ကုန်၍လုပ်စား ဆောင်စား စီး ပွား ဖြစ်အောင်မစီရင်။
 (အညာဘန် မဲကျော် စာစု)

ယောက္ခမဝိသုဒ္ဓိတို့ ဖြစ်စေ ရေး တို့နှင့်အညီဘန်ဂွာအသည်အလံဝင် နေကပ်ပါး
 ခြား ထမ်း ဦး ငယ်တို့၊ မြို့ရွာသူတို့၊ မြင်း ခေါင်း မြင်း စီး တိုင် ခေါင်း အဝန်း
 အစုသေနတ်တပ်မှူး သွေဝံ့ကြီး မှစ၍အမိန့်တော်နှင့်ခန့်ထား သင့်သည်များ ကို
 ဆိုင်ရာစုရှင်အဝေး မြို့ဝန်တို့ကအလျောက်အခန့်အထား မရှိစေနှင့်။ ဆင့်ဆိုပ
 ညာသည့်ကိုမတည်ခန့်ထား လျင်ခန့်ထား သူဆိုင်ရာစုရှင်ငါး ရှင်တို့ကိုအရက
 နှုတ်၍ မေောင်း ခြော်ရာဇဝတ်စီရင်စေ။ အဝေး မြို့ဝန်ဖြစ်လျှင် ရွှေဘဝါး တော်
 အောက်အကျည်း ယူ၍အရကနှုတ်ပြီ လျင် မေောင်း ခြော်ရာဇဝတ်စီရင်စေ။
 အမိန့်တော်နှင့်ခန့်ထား ရန်ကြွင်း ကျန်လစ်လပ်သည်မြို့ရွာအစုအဝန်း များ ကိုလည်း
 လွှတ်ကုန်စင် အောင်စာရင်း တောင်း ယူဆက်သွင်း စေအမိန့်တော်မြတ်အရ
 ဆိုင်ရာမြို့ရှင်ရွာရှင်အကြီး အအုပ်တို့သို့အသီး အသီး မှာထား ဆင့်ဆိုစာရင်း တောင်း
 ယူရာဆိုင်ရာမြို့ရွာအစုအဝန်း အကြီး အအုပ်တို့ကအသီး အသီး စာရင်း တင်ပေး
 ရသည်နှင့်သည်မြို့ရွာဦး ရေ၅၂၊ လက်ရှိသူတို့ ၃၉၀၊ တပ်မှူး ၁၊ သွေဝံ့ကြီး ၉၊
 ပဲနင်း ၁၊ ပဲချပ်ငှါ ရွှေမှူး ၉၊ သံမှူး ၁၊ ဆည်ဆော် ၁၊ စုစုငှါ ၆၊ လက်နက်
 သူပုန်စာရင်း နှင့်တိုက်ကြည့်ရာသူပုန်စာရင်း ထွင်ပါရှိသည့် ကျေး ရွာသူတို့ ၂၀
 တို့ကိုချန်ထား ပြီး လျင်ကျန်လက်ရှိသူတို့ ၃၇၀၊ တပ်မှူး ၁၊ သွေဝံ့ကြီး ၉၊ ပဲနင်း
 ၁၊ ပဲချပ်ငှါ ရွှေမှူး ၉၊ သံမှူး ၁၊ ဆည်ဆော် ၁၊ စုစုငှါ ၆ စာရင်း ပါငြိမ်းသိ
 ကို ယောက္ခမဝိသုဒ္ဓိစီရင်စုအညီဘန်ဂွာသူတို့ ခန့်ထား ဦး စိုး ဆောင်ရွက်စေမည်
 စာဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း ငြိမ်းသောကို ယောက္ခမဝိသုဒ္ဓိစီရင်စုအညီဘန်ဂွာသူတို့
 ခန့်၊ သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခုပြာသိုလဆန်း ၃ ရက် နေ့ဘုရား အမိန့်တော်မြတ်ကို ၉^{9 January 1875}
 ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည့်အတိုင်း ယောက္ခမဝိသုဒ္ဓိစီရင်စုအညီဘန်ဂွာမှ ငြိမ်းသော
 ကိုသူတို့ ခန့်ထား ဦး စိုး ဆောင်ရွက်စေသည်။ အညီဘန်ဂွာအသည်အလံဝင် နေ
 ကပ်ပါး ခြား ထမ်း ဦး ငယ်တို့၊ သူတို့ ငြိမ်းသောဆင့်ဆိုရာနာခံထမ်း ရွက်ကြရမည်။
 သူတို့ ငြိမ်းသောလည်း ကျေး ရွာကိုစည်ပင်သာယာဖြစ်ထွန်း အောင်သိမ်း သွင်း ပြု
 စုပြီး လျင်ခန့်ထား ကျရောက်သည့်မင်း မှတော်ရပ်များ ကိုမြို့ဝံ့ ဆင့်ဆိုရာနာခံ
 ၍အမိန့်တော်မြတ်ရင်း နှင့်အညီ ပြေကုန် အောင်ကြီး စိုး ဆောင်ရွက်ရမည်။

ဝန်မင်း များ စာ
 (အညီဘန် မဲကျော် စိစု)

ယောမြို့သူကြီး မြို့စာ ရေး တို့နှင့်အညွှတ်ဘန်ရွာအသည်အလိဝင် နေကပ်ပါး ခြား
 ထမ်း ကြီး ငယ်တို့၊ မြို့ရွာသူကြီး မြင်း ခေါင်း မြင်း စီး တိုင် ခေါင်း အဝန်း အစု
 သေနတ်တပ်မှူး သွေခံကြီး မှစ၍အမိန့်တော်နှင့်ခန့်ထား သင့်သည်များ ကိုဆိုငါ
 ရာစုရှင်အဝေး မြို့ဝန်တို့ကအလျောက်အခန့်အထား မရှိ စေနှင့်။ ဆင့်ဆိုပညတ်သည်
 ကိုမည်ခန့်ထား လျှင်စုရှင်ငါး ရှင်တို့ကိုအရကနှုတ်၍ မေမင်း ခြော်ရတ
 ဝတ်စီရင်စေ။ အဝေး မြို့ဝန်ဖြစ်လျှင် ရွှေဘဝါး တော်အောက်အကျဉ်း ယူ၍အရက
 ကနှုတ်ပြီး လျှင် မေမင်း ခြော်ရတဝတ်စီရင်စေ။ အမိန့်တော်နှင့်ခန့်ထား
 ရန်ကြွင်း ကျန်လစ်လပ်သည်မြို့ရွာအစုအဝန်း များ ကိုလည်း လွှတ်ကုန်စင်အောင်
 စာရင်း တောင်း ယူဆက်သွင်း စေအမိန့်တော်မြတ်အရဆိုငါမြို့ရှင်ရွာရှင်အ
 ကြီး အအုပ်တို့သို့အသီး အသီး မှာထား ဆင့်ဆိုစာရင်း တောင်း ယူရသင့်ငါမြို့ရွာ
 အစုအဝန်း အကြီး အအုပ်တို့ကအသီး အသီး စာရင်း တင်ပေး ရသည်နှင့်အစုခံမြို့ကျေး
 ရွာဦး ရေ၅၂လက်ရှိသူကြီး ၃၉ဝတ်မှူး ၁၊ သွေခံကြီး ၉၊ ပဲ့နင်း ၁၊ ပဲ့ချပ်ငှ၊
 ရွှေမျှား ၉၊ သံမျှား ၁၊ ဆည်ဆော်စုစုငှ၁၆၊ လက်နက်တိုင်စာရင်း နှင့်တိုက်ကြည့်
 ရာသူပုန်စာရင်း ထွင်ပါရှိသည့်ကျေး ရွာသူကြီး ၂ဝကိုချန်ထား ပြီး လျှင်ကျန်လက်
 ရှိသူကြီး ၃၇ဝတ်မှူး ၁၊ သွေခံကြီး ၉၊ ပဲ့နင်း ၁၊ ပဲ့ချပ်ငှ၊ ရွှေမျှား ၉၊ သံမျှား
 ၁၊ ဆည်ဆော် ၁၊ စုစုငှ၁၆၊ စာရင်း ပါငြိမ်းသောကို ယောကြံခပ်စီရင်စုအညွှတ်
 ဘန်ရွာသူကြီး ခန့်ထား ကြီး စိုး ဆောင်ရွက် စေမည်စာဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း င
 မြတ်သောကို ယောကြံခပ်မြို့စီရင်စုအညွှတ်ဘန်ရွာသူကြီး ခန့်၊ သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ခု
 ပြာသိုလဆန်း ၃ရက် နေ့ဘုရား အမိန့်တော်မြတ်ကိုး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည့်အတိုင်း
 အညွှတ်ဘန်ရွာမှာ ငြိမ်းသောကိုအမိန့်တော်လွှတ်တော် ဗိမ္ဗန်အသက်ဝန်စာအရစာ
 ပေး အပ်ကြီး စိုး ဆောင်ရွက် စေသည်။ အညွှတ်ဘန်ရွာအသည်အလိဝင် နေကပ်ပါး
 ခြား ထမ်း ကြီး ငယ်တို့ငြိမ်းသောဆင့်ဆိုရသောခံ ဆောင်ရွက်ရမည်။ ငြိမ်းသော
 လည်း အညွှတ်ဘန်ရွာနယ် လေး ရပ်ရှစ်ရပ်သတ်မှတ်သည့်အတွင်း ရတဝတ်တော် ရေး
 မပေ၍ မထွက်စေရ။ ကင်း လွတ်လုံခြုံအောင်ကြီး စိုး စီရင် ဆောင်ရွက်ရမည်။
 ယောမြို့အုပ်မင်း မဟာမင်း ခေါင်သူရှိန်စီ။

(အညွှတ်ဘန် မဲကျော် စီစု)

ယောဠာဓာတ်မြို့သူကြီး မြို့စာ ရေး တို့နှင့်အညီဘန်ဂွာအသည်အလိဝင် နေကပ်ပါး
 ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့၊ မြို့သူကြီး မြင်း ခေါင်း မြင်း စီး တိုင် ခေါင်း အဝန်း
 အစု ယေနတ်တပ်မှူး ခွေခံကြီး မှစ၍အမိန့်တော်နှင့်ခန့်ထား သည်များ ကိုဆိုင်
 ရာစုရှင်အဝေး မြို့ဝန်တို့ကအလျှောက်အခန့်အထား မရှိ စေနှင့်ဆင့်ဆိုပညတ်သည်
 ကိုမတည်ခန့်ထား လျှင်ခန့်ထား သူဆိုင်ရာစုရှင်ငန်း ရှင်တို့ကိုအရကနှုတ်၍
 မေောင်း ကြော်ရာဇဝတ်စီရင်စေ၊ အဝေး မြို့ဝန်ဖြစ်လျှင် ရွှေဘဝါး တော်
 အောက်အကျည်း ယူ၍အရကနှုတ်ပြီး လျှင် မေောင်း ကြော်ရာဇဝတ်စီရင်စေ၊
 မိန့်တော်နှင့်ခန့်ထား သည်ကြွင်း ကျန်လစ်လပ်ရှိသည့်မြို့သူအစုအငန်း များ ကိုလည်း
 လွှတ်ကုန်စင်အောင်စာရင်း ကောက်ယူဆက်သွင်း စေ၊ အမိန့်တော်မြတ်အရဆိုင်
 ရာမြို့ရှင်ရွာရှင်အကြီး အအုပ်တို့ကိုအသီး အသီး မှာထား စာရင်း တောင်း ယူ
 ရာဆိုင်ရာမြို့သူအစုအငန်း အကြီး အအုပ်တို့ကအသီး အသီး ဆိုင်ရာစာရင်း တင်
 ပေး ရသည်နှင့်မြို့သူဦး ရေ၅၂၊ လက်ရှိသူကြီး ၃၉၀၊ တပ်မှူး ၁၊ ခွေခံကြီး ၉၊
 ဝဲနင်း ၁၊ ဝဲချပ် ၄၊ ရွှေမှူး ၉၊ သံမှူး ၁၊ ဆည်ဆော်စုစု ၄၁၆၊ လက်နက်သူပုန်
 စာရင်း နှင့်တိုက်ကြည့်ရာသူပုန်စာရင်း တွင်ပါရှိသည့် ကျေး ရွာသူကြီး ၂၀ကိုချန်
 ထား ပြီး လျှင်ကျန်လက်ရှိသူကြီး ၃၇၀၊ တပ်မှူး ၁၊ ခွေခံကြီး ၉၊ ဝဲနင်း ၁၊ ဝဲချပ်
 ၄၊ ရွှေမှူး ၉၊ သံမှူး ၁၊ ဆည်ဆော်စုစု ၃၉၆စာရင်း ပါငြိမ်းသောကို ယောဠာ
 ဓာတ်မြို့စီရင်စုအညီဘန်ဂွာသူကြီး ခန့်ထား ကြီး စိုး ဆောင်ရွက် စေမည်စာဆက်
 သွင်း ချက်အတိုင်း ငြိမ်းသောကို ယောဠာဓာတ်မြို့စီရင်စုအညီဘန်ဂွာသူကြီး ခန့်
 သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခုပြာသိုလဆန်း ၃ရက် နေ့ဘုရား အမိန့်တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်
 ဆင်ရွက်ရသည့်အတိုင်း ယောဠာဓာတ်မြို့စီရင်စုအညီဘန်ဂွာမှ ငြိမ်းသောကိုတံဆိပ်
 စာချွန်အသည်ဝန်က ပေး အပ်သူကြီး ခန့်ထား ကြီး စိုး ဆောင်ရွက် စေသည်၊ အညီ
 ဘန်ဂွာအသည်အလိဝင် နေကပ်ပါး ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့သူကြီး ငြိမ်းသောဆင့်ဆိုရာ
 နာခံထမ်း ရွက်ရမည်၊ သူကြီး ငြိမ်းသောလည်း ကျေး ရွာကိုစည်ပင်ဖြစ်ထွန်း အောင်
 သိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လျှင်ခန့်ထား ကျ ရောက်သည့်မင်း မှတော်ရပ်များ ကိုအမိန့်
 တော်မြတ်ရင်း နှင့်အညီ ပြေကုန် အောင်ကြီး စိုး ဆောင်ရွက်ရမည်။
 စါရေး တော်ကြီး လျှိုင်း တက်သောဂရုနှစ်မြို့ဝန်အသည်ဝန်မင်း ထင်မင်း ကျော်
 သီတသူစါ။
 (အညီဘန် မဲကျော် စါစု)

သေနတ်ဝန်ကင်း ဝန်ကြီး သတိုး မင်း ကြီး မင်း လှစည်သူ ကျော်ကိုတနှစ်လျှင်
ရံပုံ တော် ၁၂၀၀၀သနား တော်ခံစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခုပြာသိုလဆန်း ၁၀ ရက် နေ့ည ^{16 January} ၁၈၇၅
တွင် အမိန့်တော်သံ တော်ဆင့်မင်း လှနရာစည်သူ ကျော်မှတ်။

(သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခုပြာသို) လဆန်း ၁၂ ရက် ^{18 January} ၁၈၇၅
တွင် ပြန်။

(မိုး ဩဠာ၊ ပု၊ ၆၄၆)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေမြေအသွင်ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ဂွင်လက်နက်စကြာသခင်အသွင်ဘဝဂွင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အ
မိန့်တော်ရှိသည်။ မဟာ ကျော်ထင်ကိုအသည် ဝန်ခန့်တော်မူသည်။ သို့ခန့်တော်မူ
ကြောင်း လည်း မဟာ ကျော်ထင်သည် ရွှေတိုက်စိုး ခင်မဲမြို့စား မင်း ကြီး မဟာ
မင်း လှမင်း ခေါင်ဘိုး တော်ဘုရား လက်ထက်အရသာအထူး နှင့်သူကောင်း ပြု
တော်မူ၍အမှုတော်ကို ပြေကုန်အောင်ထမ်း ရွက်သည်။ နောက်တော်ဘုရား လက်
ထက်တွင်လည်း ဝန်ထောက်တော်အသည် ဝန်ခန့်တော်မူ၍အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်
သည်။ ရွှေလက်ထက် တော်တွင်လည်း ရွှေတိုက်စိုး ခင်မဲမြို့စား မင်း ကြီး မဟာမင်း
လှမင်း ခေါင်ကျေးဇူး သစ္စာတော်မြတ်နှစ်ပါး ကိုစောင့်သိရှိသေစွာခန့်ထား
တော်မူသမျှအမှုတော်ကိုကြီး စား အား ထုတ်စိတ်ပါကိုယ်ပါထမ်း ရွက်သည်။ ကျွန်တော်
မျိုး ဖြစ်သော ကြောင့်အသည် ဝန်ခန့်တော်မူသည်။ အသည် ဝန်ဆိုသည်အရသည်ငါ
အသွင်ကေရုဇာတ်မင်း မြတ်တို့တွင်ရုဇာတ်ဌာနီ ရွှေပြည်တော်ကြီး များ သောတိုင်း
နိုင်ငံအရပ်ရပ်မြို့ပြကျေး ရွာများ တွင်သူကြီး ပြည်စိုး မြေတိုင်ဒိုင်း ခေါင်း အသည်
အလိတို့နေထိုင်၍ မင်း မှုမင်း ခင်း မြို့ရွာသား အသေး ဖွဲ့အလုံး စုံကိုဒိုင်ရင်း ခန့်
တော်မူသည်အတိုင်း နေ့စဉ်လစဉ်ပေး ယုံး ထမ်း ရွက်ပြုသည်။ ကျွန်တော် မျိုး ဖြစ်
သည်။ အရပ်ရပ်မြို့ကျေး ရွာများ တွင်သူကြီး ပြည်စိုး မြေတိုင်ဒိုင်း ခေါင်း အသည်
အလိတို့မှာမင်း မှုမင်း ခင်း တိုင်သူရင်း စာရင်း တော်ဘက်ခန့်သည်အတိုင်း ရွေး
ထုံး စံနှံ့အညီသဘာဝသို့ခန့်ထား ထမ်း ရွက်စေ။ အမှုတော်အနည်း သာရှိသည်ကို
အများ ခွဲခန့်၍မပေး မခံမထမ်း မရွက်စေနှင့်။ အသည်အလိဝင် နေကပ်ပါး အ
များ ရှိသည်ကိုအနည်း သာရှိသည်စာရင်း ပေး ၍မထမ်း မရွက်စေနှင့်။ ယုတ်မှန်
သည်အတိုင်း တော်တည် ဖြောင့်မတ်စွာဆိုငါအမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်ပြုစေ။ သူကြီး
ပြည်စိုး မြေတိုင်ဒိုင်း ခေါင်း အသည်အလိတို့ကိုလည်း အမှုတော်ထမ်း ကုန်နိုင်၍လုပ်
စား ဆောင်စား ဖြစ်အောင်မစေ။ သူကြီး ပြည်စိုး မြေတိုင်ဒိုင်း ခေါင်း အသည်
အလိတို့တွင်တရား စကား အရှက်အတင်ရှိလျှင်လည်း ကြီး သည်စကား ကိုငယ် အောင်
ငယ်သည်စကား ကိုပ ပျောက်အောင် ဂတိသို့မလိုက်မူ၍ညီညွတ်စွာစီရင်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခုပြာသိုလပြည့် ကျော် ၁၇ ရက် နေ့ဦး ၂၀²² January 1875¹⁸⁷⁵ ဘိုး ကလေး ကိုအသည်

ဝန်ခန့်သည်ကလ။ ၎င်း နည်း ပြန်တမ်း ခံ၍အပ်။

မောင်သန့်ကိုအသည် ဝန်ခန့်သည်ကလ။ ၎င်း နည်း ပြန်တမ်း ခံ၍အပ်။

(မကွေး လှ စာရ)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော် မူလှ သော ရေ မြေအညှင်ဆန္ဒ နှစ်ဆင်မင်း သခင်
 ဆင်ဖြူများ ဂွင်လက်နက်စင်္ကြာသခင်ပဉ္စမသင်္ဂယနတ်တင်အညှင်ဘဝဂွင်မင်း တရား
 ကြီး ဘုရား သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခုပြာသိုလပြည့် ကျော် ၁၄ ရက် ၅ နေ့ တောင်တွင်း^{4 February 1875}
 ကြီး မြိသား ထိုး တန်း သွေခံပါအိုး ထိန်း တောင်ရွာသူကြီး သမန္တသီဟသိင်္ခကိုအိုး
 ထိန်း တောင်ရွာစပါး တပ် သွေခံကြီး ခန့်တော် မူသည်။
 (တောင်တွင်း လှဖေ စိစု)

ဘုန်း ဟော်အလွန်ကြီး မြတ် ဟော် မူလ သော ခေ မြေအသွင်ဆန္ဒ န်ဆင်မင်း သခင်
 ဆင်ဖြူများ ဂူလက်နက်စင်္ကြာသခင် ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်အဂ္ဂင်္ဂဝဂ္ဂင်မင်း တရား
 ကြီး ဘုရား သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၂ ရက် နေ့ရဟန်း သံဃာ ဟော်တို့
 ဥပုသ်ပဝါရဏာကံကြီး ကံငယ် ဆောင်ရွက်ရန် လောင်း ဂူဉ်မြို့အနေကံယွန်း^{7 February 1875}
 ကောင်း တိုက်အတွင်း စတုရန်း ဂါစီ မြေကို နီတွတ်ကဝိသုံဂါမ မြေစား သနား
 ဟော်မြတ်ခံ၍ ကုသိုလ် ဟော် ပွား ခဏသိမ်သမုတ်လှူဒါန်း စေ။
 (ယောသမိုင်း ၊ စာ ၆၅ - ၇)

နေဝင်သ ခေါရွာသစ် နေငတရုပ်ကမဂ်ဖိုလ်နီဗွာန်အလိုငါသံဃာတော်တို့မှီတင်း
ရန်ဥပုသ်ပဝါရဏာကံကြီး ကံငယ်ရွက်ဆောင်ရန်ခဏသိမ်အပေ၍တွင်လှပတင့်တယ်
စွာပြဿဒိဆောက်လုပ်၍ကိုးကွယ်လှူဒါန်း ပူဇော်ပါလိုကြောင်း နှင့်လျှောက်သော
ကြောင့်၎င်း လျှောက်ချက်အတိုင်း ဘုံရဆင့်ဖြင့်ဒုပိကတထီး စိုက်စိန်ဘူး စိန်ပွင့်၊
ဒုရင်မှန်ကင်း များ နှင့်ဆောက်လုပ်ပြီးလျှင်၎င်း ပြဿဒိအတွင်း မြတ်စွာဘုရား
ကိန်း ဝပ်ရန်မှန်စီပလ္လင်များ နှင့်တည်ထား ပြုစု၍ကုသိုလ်တော်ပွား ကိုယ်စား
တော်စား တည်ထား ကိုးကွယ်လှူဒါန်း ပူဇော်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၆ခုတပေါင်းလဆန်း ၂ရက် ^{18. March} နေ့သုံး ¹⁸⁷⁵ မြန်မာလကလေး
ရွာဥယျဉ်နယ်နှစ်နယ်ကိုးကွယ် အုပ်ဆရာတော်မိန့်ချက်။

(နေဝင်ချီ လှအောင် စံစု)

ကုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော် မူလှ သော ဂေ မြေအရှင်ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်
 ဆင်ဖြူများ ဂွင်လက်နက်စက်ကြသသခင်အချွင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီးဆရာတော်အမိန့်
 ရှိသည်သုံး ဆယ်မြီစီရင်စု နေသသခေါရွာ နေတကာ ငတလက်ကမဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်
 အလှူငှါသရီရ ဓါတ် မွေ တော်မြတ်တို့ကိုန်း ဝပ်ရန်ငှင်း ရွာတွင်ကုသိုလ် တော်ပွား အုတ်
 ရိုး စည်း ခုံ စေတီတည်ထား ကိုး ကွယ်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့် လျှောက်ထား သည်
 အတိုင်း သာသနာ့ ဒါယကာမဟိဓမ္မ ရာဇတရားမင်း မြတ်သည်သာသနာ တော်၏စည်
 ပင်ပွင့်လင်း ခြင်း ကိုအလွန်အလို တော်ရှိသည်နှင့်အညီသရီရ ဓါတ် မွေ တော်မြတ်ကို
 ကိုန်း ဝပ်ရန်အုတ်ရိုး စည်း ခုံ စေတီတော်လူး ပန်း ဆွဲ စေတီရံ လေး ဆူကြာသွတ်အိုး
 ဂေပန်းစုံကံရှုစံနတ်မုတ်နတ် လှေကား မကန်းဆင်ပင်လယ်ဖါး ခံစိန်ရံသုံး ဆင့်
 သံမံတလင်း မြေနှင်း ခြင်္သေ့လေး စီး ၊ စေတီ တော်ချရား သီး မှသည်ပန်း တင်
 တော်ထိ ရွှေပြည်ပွတ်တိုင်ရံပတ်လည်မဟာရံမုတ်ကူး ပြဿဒိ ဆောင့်ပြဿဒိများ နှင့်
 သာသနာ တော်အစွန့်ရှည်စွာတည် ကြောင်း ကောင်း မွန်တင့်တယ်စွာကုသိုလ် တော်
 ပွား ကိုယ်စား တော်စား တည်ထား ကိုး ကွယ် စေ။

(သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခုတပေါင်း လဆန်း ၂ ရက်နေ့)

(18 March

1875)

(နေောင်ချီ လှအောင် စာစု)

ဓမ္မော ဝေယက္ခတိ၊ ဓမ္မစာရီ၊ ဌာနီရဝ မြေ၊ နေဝသ ခေါရွာအရပ်၌ နေ
 သောတကာ ငတရုတ်လက်အုပ်ချီမိုး၊ ရှိခိုး နား၊ တော်လှောက်ဝံ့ပါသည်အရှင်မြတ်
 ဘုရား ၊ ဘုရား တပြည့်တော်တို့မှသံသယဝတ္တ၊ ဒုက္ခတော၊ မောစနက္ခယ၊
 ကျမ်း လာအထွက်မိန့်တော်ချက်ကြောင့်မဂ်နှင့်ဖိုလ်ဥါနိဗ္ဗာန်ကမ်း သို့ကူးသန်း
 ရောက်လှီပုဂ္ဂိုလ် ထေရ်မြတ်ဆည်းကပ်မှီရပဝါရဏာ ဥပုသ်ပြုလုပ်ဖွယ်ရကောင်း
 စွာရှိုင်း ချိန်ခဏသိမ်အပေ၍တွင်သင့်လျော်လျောက်ပတ်ပြဿဒိမုခိကူး အထူးအ
 ဆန်း ဖျါဒိန်း ကိုးကွယ်ပူဇော်ပါလိုကြောင်း နှင့်ညွတ်ပြောင်း တုတ်ကုဦး နှိမ်ချ
 ဤလျှောက်ကြသည့်အရာများ မှာဆရာတော်မိန့်ချက်အာဏာစက်ဖြင့်မိန့်မြွက်တော်
 မူစေလိုပါသည်။ တကာငတရုတ်ပြုလုပ်ရန်ဒါနမှာ ဝေဇယန္တကန်း ပြဿဒိ ဘုံခုနစ်
 ဆင့်တပ်ပြီး လျှင်လျှောက်ပတ်လျော်စွာတုတ်ကော စိန်ဘူး စိန်ပွင့် ထီး ဆင့်ငှက်မ
 နား ဒုရင်မှန်ကင်း များ နှင့်ရုပ်ပြား ရုပ်လုံး ပဒုံး ပျား ပျံ နယား ကန်
 နယား ဆင်း ပန်း ဆင်း ပန်း တက်များ နှင့်လျှောက်ပတ်အောင်ခံမွမ်း မံ
 ချယ်လယ်ပြီး လျှင်ကိုယ်စား တော်စား ရုပ်ပွား တော်ကိန်း ဝပ်ရန်ပလ္လင်ကန်မှန်
 စီပြီး လျှင်စွမ်းအား ရှိသမျှပြုပြင်ဆောက်လုပ်ပူဇော်ကိုးကွယ်ဖျါဒိန်း စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၆ ခုတပေါင်း လဆန်း ၁၂ ရက်နေ့သုံး ^{18 March} မြန်မာလက ¹⁸⁷⁵
 ရွာဥယျာဉ်နယ်နှစ်နယ်ကိုး အုပ်ဆရာတော်ဘုရား ဦး မိန့်ချက်။

(နေဝင်ချီ လှအောင် စီစဉ်)

မော်ခါး ခရိုင်နယ် မြေကျေး ရွာအသည်အလာဝင် နေကပ်ပါး ထမ်း သား ကြီး ငယ်
 တစုတို့၊ မော်ခါး ကျေး ရွာများ မှာအထက်အမိန့်တော်လက်ရှိအတိုင်း များ ကြီး ဆောင်
 ရွက်သူ ရွှေမျှား နော်ရထာ ဇေယျနှင့် ငွေဘီ၊ ငဘာတို့ကို ကျေး ရွာပြုစု ပေ၍ ပေါက်ကြ
 ရောက်သည့်မင်း မှတော်ရပ်များ ကိုဆောင်ရွက် စေရန်စာ ပေး အပ်ရှိသည်ကို
 ငွေဘီကဏ္ဍန် တော် (သက္ကရာဇ် ၁၂၃၇) ဇန်နဝါရီလ ၁၈ ရက်နေ့ တော် ပေ၍ ပေါက်ကြ¹⁸⁷⁴
 ရောက်သည့်မင်း မှတော်ရပ်များ ကိုမဆောင်မရွက်နိုင်ပါ။ အထက်အမိန့်တော်လက်
 ရှိပစ္စည်းလွှဲပြောင်း ဝန်ခံစာခံယူမှု ကြီး ဆောင်ရွက်သူ မော်ခါး ရွှေမျှား နော်ရထာ
 ဇေယျသို့ ငဘာကမြို့ရုံး မှာခံဝန်ချက်ချမှတ်လွှဲအပ်ရှိသည့်အတိုင်း အမိန့်တော်လက်ရှိနှင့်
 များ ကြီး ဆောင်ရွက်သူ ရွှေမျှား နော်ရထာ ဇေယျကိုစာ ပေး အပ်မှု ကြီး ဆောင်ရွက်
 စေသည်။ မော်ခါး ခရိုင်နယ် မြေကျေး ရွာအစီရင်ခံစာကြီး ခေါင်း အကြီး စုစုံငန်းခြား
 အသည်အလာဝင် နေကပ်ပါး ထမ်း သား ကြီး ငယ်တို့လည်း မော်ခါး ရွှေမျှား နော်ရထာ
 ဇေယျဆင့်ဆိုရန် ခံဆောင်ရွက်ကြရမည်။ မော်ခါး ရွှေမျှား နော်ရထာ ဇေယျလည်း
 များ စုပါ ကျေး ရွာများ မှာအထက်အမိန့်တော်လက်ရှိအတိုင်း မှစ၍ ပေ၍ ပေါက်ကြ ရောက်သည့်မင်း
 မှတော်ရပ်များ ကိုဆင်း ရဲသား တို့မနာမကြည်း စေရ။ မြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရန် ခံဆောင်
 ရွက်ရမည်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၇ ဇန်နဝါရီလ (၅ April) 1875

ရွှေအရှေ့ကြောင်း အလယ်ကြောင်း သံသုံး တာအင် ထောက်သင်္ဘာ ငါး မြို့ဝန်မင်း မင်း လှ
 ရာဇာစာ။

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေ မြေအသွင်ဆန္ဒနိမိတ်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ဂွင်လက်နက်စင်္ကြာသခင်ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်အသွင်ဘဝဂွင်မင်း တ
ရား ကြီး ဘုရား သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခု (နှောင်း) တန်ခူးလဆန်း ၃ ရက် နေ့^{8 April 1875}
က ကိုဝန်ဝန်စု ရွှေအရွှေ ဧပြီဘင်း ပါမော်ခါး ရွာကို ငရွှေဘိကလက်ရှိမှူး ကြီး ခြေ
မှူး ကြီး စေခန့်တော်မူသည်။

ကိုဝန်ဝန်စု ရွှေအရွှေ ဧပြီဘင်း ပါမော်ခါး ရွာအသည်အလိင် နေကပွား ဧပြီ
ထမ်း ကြီး ငယ်တို့၊ ကိုဝန်ဝန်စု ရွှေအရွှေ ဧပြီဘင်း ပါမော်ခါး ရွာ ရွှေမှူး ငဘိက¹⁷⁸³
ဘိကကော် (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခု (၁၁) ၆၄ ခု စစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း ၊
မရှိလျှင် ဘေး ငစံပြန် ၊ ဘိုး ငရဲရွှေ ၊ ဘဏ္ဍာပန်း တို့ဆက်ခံမှူး ကြီး ၊ မရှိ နောက်¹⁸⁰²
ရိုး ရာမပျက်ဆက်ခံမှူး ကြီး (သက္ကရာဇ် ၁၂၂) ၈ ခု အရေး တော်ထွက်နံ¹⁸⁶⁶
ရှည်ရွာစား ဆင့်ဆိုရာနာခံ၍ အရေး တော်ကုန်လိုက်ပါထမ်း ရွက်ရသည်ဖြစ်ပါ
၍ မော်ခါး ရွာကိုလက်ရှိမှူး ကြီး ခြေမှူး ကြီး ပါရမည်အ ဧပြီဘင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်
ဦး တင်ချက်အတိုင်း ကိုဝန်ဝန်စု ရွှေအရွှေ ဧပြီဘင်း ပါမော်ခါး ရွာကို ငရွှေဘိက
လက်ရှိမှူး ကြီး ခြေမှူး ကြီး စေ ၊ သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခု (နှောင်း) တန်ခူးလဆန်း^{8 April 1875}
၃ ရက် နေ့ဘုရား အမိန့်တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင် ရွက်ရသည်အတိုင်း ကိုဝန်ဝန်
စု ရွှေအရွှေ ဧပြီဘင်း ပါမော်ခါး ရွာကို ငရွှေဘိကလက်ရှိမှူး ကြီး ခြေမှူး ကြီး စေ
သည်။ မော်ခါး ရွာအသည်အလိင် နေကပွား ဧပြီ ထမ်း ကြီး ငယ်တို့ ရွှေမှူး ငရွှေ
ဘိဆင့်ဆိုရာနာခံထမ်း ရွက်ပြုရမည် ၊ ရွှေမှူး ငရွှေဘိလည်း ကျေး ရွာကိုစည်ပင်
သာယာဖြစ်ထွန်း အောင်သိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လျှင်ခန့်ထား ကျရောက်သည်မင်း
မျှတော်ရပ်များ ကိုမြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရာနာခံ၍ အမိန့်တော်မြတ်ရင်း နှင့်အညီ ပြေ
ကုန်အောင်မှူး ကြီး ဆောင်ရွက်ရမည်။ ဝန်မင်း များ စာ

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၇ ခုတန်ခူး လပြည့် ကျော် ၁ ရက် နေ့၊ သုံး ဆယ်မြို့ဝန်၊ အတ္တပတ်^{21 April 1875}
 မြင်း ဝန်၊ မြို့သစ်မြို့စား ကိုဝန် ထောက်ခန့်ကလပ် ဝန်ရှင် တော် ရေနံ ချောင်း
 မြို့စား မင်း ကြီး ၊ ကင်း ဝန်မင်း ကြီး နှစ်ပါး မိန့်ချက်နှင့်ဆို၍ စာ ရေး တော်
 ကြီး ဦး မှုတင်ချက်မှ စာ ရေး ဝင်း ရင်း ဘက်ကိုနှုတ်၍ မင်္ဂလာအိမ် တော် ပါကွန် တော်
 မျိုး ထံ၌ ပြန်တမ်း ခံသည်။

(မ ကွေး လှ စီစဉ်)

ဘုန်း တော်အဖွဲ့ကြီး မြတ်တော် မူလှ သော ရေမြေအသွင်ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ဂွင်လက်နက်စကြာသခင်အသွင်တဝှင်မင်း တရား ဤ ဘုရား အ
မိန့်တော်ရှိသည်။ မင်း ဤ မဟာရန်သူတို့လက်ဝဲဝင်း မှူး ခန့်တော်မူသည်။
သို့ခန့်တော်မူကြောင်း လည်း မင်း ဤ မဟာရန်သူတို့သည် ကျေး ဇူး သစ္စာတော်
မြတ်နှစ်ပါး ကို စောင့်သိရှိသေစွာ ခန့်ထား တော်မူသမျှအမှုတော်ကို ဖြောင့်ဖြောင့်
ရိုး ရိုး ဤ စား အား ထုတ်စိတ်ပါကိုယ်ပါထမ်း ရွက်သည်။ ရွှေသို့လည်း ခန့်ထား တော်
မူသမျှအမှုတော်ကိုမသွေမဖီထမ်း ရွက်မည်ယူမှတ်သနား တော်မူသည့်အခါ တော်
မျိုး ဖြစ်သော ကြောင့်လက်ဝဲဝင်း မှူး ခန့်တော်မူသည်။ လက်ဝဲဝင်း မှူး ဆိုသည့်အ
ရသည်ငါအသွင်ကေရာဇ်မင်း မြတ်တို့တွင်သူရဲသူခက်ထား စွဲကိုယ်ရုံ၊ လက်နက်ကို
ယာစုံနှင့်ရတနာတော် ကြောင်း ဖြေဆိုငုံလုံအောင်ဝင်း တော်တမျက်နှာတွင်
ညဉ့်နေ့ဆိုငုံရတနာ နှင့်စောင့်နေထမ်း ရွက်ရသည်။ ရွှေခန်း ရွှေဘုံတွင်လည်း
လေး ဆယ်၊ ငါး ဆယ်၊ စား တော်ကွမ်း ရေတိုင်၊ အဆောင်တော်မြဲ၊ အမတ်ကျေး
စား ရွာစား လူဖို့၊ မြေနန်း ဝန်း ကျင်သေနတ်သွေခံဦး၊ ဆင်မှူး၊ သူရဲမှူး၊
ဒိုင်းမှူး၊ တပ်ကောင်မန်းမှူး၊ အမြောက်မှူး မှစ၍ ခေါင်း စကြီး အဝန်း ငယ်သား
တို့ကိုအိပ်လှည့်အိပ်ဖန်မှန်ကန်အောင်ဆိုငုံရခန့်ထား တော်မူသည့်အတိုင်း မပြတ်
စစ်ကြောစီရင်ရသည်။ ဝင်း တော်တွင်ခါး စွဲကိုယ်ရုံတော် ခေါင်း အကြီး အဝန်း
ငယ်သား တို့ကိုလည်း ဆိုင်ရတမ်း ညဉ့်နေ့စောင့်နေထမ်း ရွက်ကြစေ၊ မဆိုငုံသည့်
အစုသား တို့ကိုငါး ထောင်၍မထမ်း မရွက်စေနှင့်၊ ခါး စွဲကိုယ်ရုံတော် ခေါင်း အ
ကြီး အဝန်း ငယ်သား တို့ကိုလည်း သောက်ယစ်စား ဝိုက်ပွား ရန်ပွား မရှိစေနှင့်၊
တန်း တွင်ညဉ့်နေ့လုံခြုံအောင်နိုး နိုး ကြား ကြား စောင့်နေအိပ်အောင်တညဉ့်
သုံးယံမောင်း ခတ်၍ထား ကျအတိုင်း နှိုး ဆော်စေ၊ ထား စွဲကိုယ်ရုံတော် ခေါင်း
စကြီး အဝန်း ငယ်သား တို့ကိုအမှုတော်ကိုထမ်း ကုန်နိုင်၍လုပ်စား ဆောင်စား
ဖြစ်အောင်မစ၊ ထား စွဲကိုယ်ရုံတော်တို့တွင်တရား စကား အရှက်အတင်ရှိလျှင်
လည်း ဤ သည့်စကား ကိုငယ်အောင်ငယ်သည့်စကား ကိုပ ပျောက်အောင်ဂတိသို့
မလိုက်၊ ညီညွတ်စွာစီရင်။

နေဘက်ဝင်း တော်မှူး၊ ရွှေဝင်း တော်မှူး၊ ယာဝင်း တော်မှူး ခန့်ငှင်း
နည်း ပြန်တမ်း ခံ

ရွှေဝင်း တော် မှူး ခန့်သူရဲကြီး မှူး ထည့်ရသည်။

အမြောက်ဝန်မင်း ကြီး မဟင်္ဂမင်း လှမင်း ထင်ရှင်း နည်း ၊

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၇ ခုကဆုန်လဆန်း ၁ ရက် ခန့်သူရဲဝန်⁵ May ကျောက်ပန်း တောင် 1875

မြို့စား ကိုလက်ဝဲဝင်း မှူး ခန့်သည်ကလေး နည်း နား ခံ တော်ဦး ကြီး ပြန်
တမ်း ခံ၍အပ်။

(မ ကွေး လှ စိစု)

ပယ်ထွက်စပါး နောက်ထောက်ငွေမူဥပဒေဘုရား*

သေနတ်အစု၊ အမြောက်အစု၊ မြင်းအစု၊ ဝင်း၊ဇိုင်း၊ ကောင်ဟန်၊ ယွန်းစု၊ လှေဘောင်၊ အိမ်ထောင်စုံ တက်
နေ ထမ်းရွက်ကြသည် အစု အမှုထမ်းလူတို့မှာ၊ စားပုံပယ်တန်လျှင် စားပုံပယ်၊ နောက်ထောက်တန်လျှင် နောက်
ထောက်၊ အသီးအသီး အပြည့် အစုံ သနားတော်မြတ်ခံရ၍ ရှိသည်ကို သနားတော်မြတ်ခံရရင်း စားပုံပယ်၊ ၎င်း
ပယ်ထွက်စပါး၊ သနားတော်မြတ်ခံရရင်းနောက်ထောက် လူ၎င်းခွဲရငွေများကို စားပုံစားလှူ၊ နောက်ထောက်စား လှူ
တို့ကို ကုန်စင်အောင်မပေး။ အကြီးအအုပ်ပြုလုပ်သူတို့ ထိန်ချန်သိမ်းထား စားယူသည်အမှု။ သနားတော်မြတ်
ခံရရင်း ပယ်ထွက် စပါးနောက်ထောက်ငွေများကို ခွဲတောင်းချိန်မရောက် အလှမ်း အကမ်းမမီ ရှိသူတို့ကို မကြည့် ပ
ရမထောက်မလှမ်း၊ အမှုထမ်းလူတို့ အစား အစာ ပြတ်လပ်သည် အမှုများကိုအလစ်အလပ်မရှိရအောင် ဆင့်ဆို
စီရင်ရန် ဥပဒေများကို စုံညီညှိနှိုင်းရေးသားဆက်သွင်းစေ ဘုရား အမိန့်တော်မြတ်ကို ဦးထိပ်ထက် ဆင်ရွက်ရ
သည် အတိုင်းသက္ကရာဇ် ၁၂၃၇ နယုန်လဆန်း ၂ ရက် [စနေဂျွန် ၁၈၇၅] နေ့ ဝန်ကြီးအတွင်းဝန်၊ ဝန်ထောက်
တို့ စုံညီညှိနှိုင်းရေးသားဆက်သွင်းသည့် ဥပဒေဘုရား။

ဆင့်ဆိုရန်ဥပဒေဘုရား

ပထမ။ ။ပယ်စားအမှုထမ်းလူတို့မှာစားသင့်ပယ်ကို၊ စား
ပုံစားလွှာကဖြစ်စေ၊ အကြီးအအုပ်တို့ကဖြစ်စေ၊ အရောင်း
အပေါင်မရှိစေရအောင်၊ စုရှင်ငန်းရှင်စုထိန်းစုအုပ်စားပုံစား
လူတို့နှင့်၊ စားပုံပယ်မြေရှိဆိုင်ရာ နယ်ရှင်အကြီးအအုပ်တို့
ကို စေ့နှံ့အောင်ဆင့်ဆိုမည်။

ဒုတိယ။ ။အစုအမှုထမ်းတို့ သနားတော်မြတ် ခံရသည့်
ပယ်ထွက် စုဆောင်း များကို အစု အမှုထမ်း တို့သို့ ပြေကုန်
အောင်မပေး၊ စုထိန်းစုအုပ်တို့က ထိန်ချန်စားယူမရှိစေရ။
အစု အမှုထမ်းတို့ရသင့်စုဆောင်းတိုင်း ရယူ စားသောက်ထမ်း
ရွက်နိုင်အောင်ကြပ်ကြပ်တည်းတည်းဆင့်ဆိုမည်။

တတိယ။ ။နောက်ထောက်စားအမှုထမ်းလူတို့မှာ လက်
ရှိနောက် ထောက်လူတို့က ခွဲတောင်းကောက်ခံရ ငွေများ
ကို စုထိန်း စုအုပ်တို့ အလျောက် အနှုတ်အယူမရှိ။ တိုင်ရှင်
အမှုထမ်းတို့အမှန်နေရာကျအောင် ကြပ်ကြပ် တည်းတည်း
ဆင့်ဆိုမည်။

စီရင်ရန်ဥပဒေဘုရား

၁။ မှာ၊ သနားတော်မြတ်ခံရသည့်စားပုံပယ်ကို၊စား
ပုံစားလူတို့အလျောက်ရောင်းပေါင်လျှင်၊အပေါင်အရောင်း
ခံသူငွေရှင်တို့မှာပေါင်ကြေးရောင်းငွေများကို ဆုံးစေမည်။
ရောင်းပေါင်သူ အမှုထမ်းလူတို့မှာ ရာဇဒဏ် ၁၅ ချက်သွေး
မြင်အောင်ရိုက်၍၎င်းစားသင့်ပယ်ကို မပြန်မအပ်ဆိုင်ရာ စု
ရှင်ကကြည့်ရှုချထား၍၊စုဆောင်းမှုကိုသာ မှတ်သားပေးအပ်
ထမ်းရွက်စေမည်၊စုထိန်းစုအုပ်အရာရှိဖြစ်လျှင် အမိန့်တော်
မြတ်ခံ၍ အရာကို နှုတ်ပြီးလျှင် ရာဇဒဏ် အချက် ၂၀ သွေး
မြင်အောင်ရိုက်၍လွှတ်မည်။

၂။ မှာ၊ အစုအမှုထမ်းတို့စားသင့်ပယ်ထွက်စုဆောင်း
များကိုအချို့အဝက်ဖြစ်စေ၊အလုံးဖြစ်စေ၊ စုထိန်းစုအုပ်တို့
က ထိန်ချန်စားယူလျှင် အစုဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးကအလျင်သိ
အောင်ထောက်လှမ်း၍ သိလျှင် သိခြင်း စားယူသည့် စပါး
များကို ၂ဆဒဏ်ပြန်ပေးစေ၍စားယူသည့် စုထိန်း စုအုပ်တို့
ကိုအမိန့်တော်မြတ်ခံ၍အရာကို နှုတ်ပြီးလျှင် ရာဇဒဏ် ၁၅
ချက်သွေးမြင်အောင်ရိုက်၍လွှတ်မည်။ ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးက
အလျင်မသိ၊ အခြားသူတို့က ရွှေသနားတော်မြတ်ကြား တင်
လျှောက်ကြားသိတော်မူလျှင် ထိန်ချန် စားယူသည့် စုဆ
စပါး ၂ဆဒဏ်ကိုဆိုင်ရာဝန်ကြီးအတွင်းဝန်တို့က ၂၈၊ စုရှင်
ဝင်းမှူး၊ဝန်၊ဗိုလ်တို့ကတစုစားပုံပယ်အမှုထမ်းသို့ ပေးလျှော်
နှင့်စေပြီးမှ ထိန်ချန် စားယူရင်း၊ စုထိန်း စုအုပ် တို့မှာ
အလျောက်တောင်းခံ၊ အထက်ဥပဒေအတိုင်း စီရင်မည်။

၃။ မှာ၊ နောက်ထောက်အမှုထမ်းတို့ ငွေကိုတိုင်ရှင်
အမှုထမ်းတို့သို့ မပေးစုထိန်း စုအုပ်တို့အလျောက် ထိန်ချန်
နှုတ်ယူစားသုံးလျှင်အစုဆိုင်ရာဝန်ကြီးကအလျင်သိအောင်
ထောက်လှမ်း၍သိလျှင်သိခြင်း ထိန်ချန်စားယူငွေကို ၂ဆ
ဒဏ်တိုင်ရှင်အမှုထမ်းသို့ပြန်ပေးစေ၍စားယူသူစုထိန်းစုအုပ်
တို့ကိုအမိန့်တော်မြတ်ခံ၍အရာကိုနှုတ်ပြီးလျှင်ရာဇဒဏ် ၁၅
ချက်သွေးမြင်အောင် ရိုက်၍ လွှတ်မည်၊ ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးက

အလျှင် မသိ အခြားသူတို့က ရွှေဘူးတော်မြတ် ကြားတင်
လျှောက်ကြားသိတော်မူလျှင်ထိန်ချန်စားယူသည့်ငွေ ၂ ဆ
ဒဏ်ကိုဆိုင်ရာဝန်ကြီးအတွင်းဝန်တို့က ၂၈၊ ၈၅၆၊ ၀၆၊ ဗိုလ်
တို့ကတစ်ပေးလျှော်နှင့်စေပြီးမှထိန်ချန်စားယူရင်းသူတို့မှာ
အလျှောက်တောင်းခံအထက်ဥပဒေအတိုင်းစီရင်မည်။

စတုတ္ထ။ ။ပယ်စား နောက်ထောက်စား အမှုထမ်းလူတို့
မှာ ပယ်ထွက် စပါး နောက်ထောက် ငွေခွဲ ခန့်တောင်းချိန်
မရောက်မှီမလွမ်းမကမ်းအစားအစာပြတ်လပ်ရှိလျှင် ဆိုင်ရာ
ဝန်ကြီးစုရှင်၊ဝင်းမှူး၊ဝန်၊ဗိုလ်တို့က မပြတ်ထောက်လှမ်း၍
သိလျှင်သိခြင်းအမိန့်တော်မြတ်ခံရမည်။

၄။ မှာ၊ ပယ်ထွက် စပါး နောက် ထောက် ငွေမခွဲ
မတောင်းမှီမလွမ်းမကမ်းအစားအစာပြတ်လတ်သူတို့ကိုနေ
ရာကျမကြည့်မရှု မထောက်မလှမ်း မတင်မလျှောက် ပေါ့
လျော့လစ်လပ်ရှိ၍ အစုအမှုထမ်းတို့ အစားအစာပြတ်လပ်
ရှိလျှင်ပြတ်လပ်သူအမှုထမ်းတို့တလတွက် ရိက္ခာငွေ ၁၀ ကျ
ကိုဆိုင်ရာဝန်ကြီးအတွင်းဝန်တို့က ၂၈၊ ၈၅၆၊ ၀င်းမှူး၊ ဝန်၊
ဗိုလ်တို့ကတစ်ပေးနှင့်စေ၍ ပယ်ထွက်စပါးနောက်ထောက်
ငွေများနှင့် ဆက်လက်မိအောင် အမိန့်တော်မြတ်ခံယူထုတ်
ပေးစားသောက်ထမ်းရွက်စေမည်။

ပဉ္စမ။ ။အစုအမှုထမ်းတို့မှာ မှုပြစ်မရှိ ကြေးငွေကုန်ကျ
သည့် အမှုစားပုံလယ်မြေ ပေါင်နှံထောင်းစားမှု၊ အစစပါး
နောက်ထောက်ငွေများကိုအကြီးအအုပ်တို့နှုတ်ယူထိန်ချန်
စားယူမှု၊အစုအမှုထမ်းတို့အစားအစာ ပြတ်လပ်သည့် အမှု
များကို အမိန့်နေရာကျ သိရအောင် ထောက်လှမ်းစေရန်
ရေးခြားလိမ့်မာသူကိုတစ်လျှင်တယောက်ကျတောင်းယူ၍
နေ့စဉ်မပြတ်ထောက်လှမ်းလျှောက်ထားစေမည်။

၅။ မှာ၊ သည်ခွဲသို့ နေ့စဉ်မပြတ် စေလွှတ် ထောက်
လှမ်းမေးမြန်းရာထောက်လှမ်းသူက အလျင်မသိမလျှောက်
မထား၊ အခြား သူတို့က ရွှေဘူးတော် မြတ် ကြား တင်
လျှောက်တစုံတရာပေါ် ပေါက်ကြားသိတော်မူသည့်နောက်
မှကြားသိရလျှင်ထောက်လှမ်းသူတို့ကို ရာဇဇာဏ် ၁၀ ချက်
သွေးမြင်အောင်ရိုက်၍လွှတ်မည်။

ပြဋ္ဌာန်းပိုင်းခြားသည့် ဥပဒေ ၅ ရပ်ကို အစုဆိုင်ရာ၊ စုရှင် ငန်းရှင် စုထိန်း စုအုပ်တို့သို့အပ်၍ အစုလူကုန်ကြားသိနားလည်
အောင်ပတ်ပြန်အစေပြီးလျှင်အသီးအသီးကူးယူစေမည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၇ နယုန်လဆန်း ၃-ရက် (တနင်္ဂနွေ ၆ ဇူလိုင် ၁၈၇၅) နေ့ ရွှေရွှေဆောင်တော်တွင် ဝန်ရှင်ရေနံချောင်းမြို့
စား မြင်းဝန် မင်းကြီး၊ ခန်းပတ်မြို့စားဒိုင်းဝန်မင်းကြီး၊ လယ်ကိုင်းမြို့စား သေနတ် ဝန်မင်းကြီး၊ အတွင်းဝန် လယ်
ဝန် ဆောမြို့စားမင်း၊ ရွှေတိုက်အတွင်းဝန် တောင်ခွင်မြို့စားမင်း၊ အမြောက်အတွင်းဝန် မိုးတားမြို့စားမင်း၊ ဗန်း
မော်ဝန်ထောက်မင်း၊ လှိုင်းတက်မြို့စားဝန်ထောက်မင်း၊ ပဌနဂိုရ်မြို့စားဝန်ထောက် မင်း၊ မြို့သစ်မြို့စား ဝန်ထောက်
မင်းတို့အစုံအညီ၊ သံတော်ဆင့်မင်္ဂလာသောင်တင်း ပျံလှေအုပ်မင်းလှနရာစည်သူကျော် ဘတ်လျှောက် အမိန့်တော်မြတ်
ခံပြီး။

* အမျိုးသားစာကြည့်တိုက်၊ကင်းဝန်စာစု၊ပုဂံ ၂၄၀၊ BBHC I 11 Dec. 1960, 263-265

လောဝင်ပုံကြီး ရွာအသည်အလိဝင် နေကပွါး ခြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တစုတို့၊ ငရန်
 ဝေး ကလောဝင်ပုံကြီး ရွာကိုရိုး ဆက်ရသံစစ်တမ်း စာရင်း တော်ဆက်သွင်း
 ဘေးဘိုးဘတို့ကြီး ရိုး စဉ်ဆက်မပြတ်လက်ရှိအမိန့်ခြံ သံသတံဆိပ် (သက္ကရာဇ် ၁၂)
 ၃၀ပြည့် ခံယူကြီး စိုး ရှိ နေရသအရိုး မဆိုင်သူငြာဆိုင် နေဘက်ရှက်၍အရေး
 ၁၈၆၈
 ဖြစ်ပွါး နှစ်ဦး စုံညီ ရွှေလက်ထက် တော်မှအကောက်အယူ တော်ခံယူလျှင်အမိန့်တော်
 လက်ရှိသူက လောဝင်ပုံကြီး ကျေး ရွာကိုကြီး စိုး ဆောင်ရွက်စေကောက်တော်မူချက်
 ကျရောက်ရှိပါသော ခြောင်ခန့်ထား တော်မူရင်း အမိန့်တော်မြတ်အရကောက်
 တော်မူချက်အတိုင်း ကြီး စိုး ဆောင်ရွက်သိမ်းသွင်း ပြုစုပါရအောင်လက်ရှိမြို့ရုံး
 လက်ရှိစာပေး အပ်ပါမည့်အခြောင်ခြံ သံသတံဆိပ်အမိန့်တော် ရွှေလက်ထက်တော်
 ကောက်ချက်များ ကိုတင်ပြအစီရင်ခံရသည်ဖြစ်၍ လောဝင်ပုံကြီး ကျေး ရွာကိုကွဲပြား
 မရှိအမိန့်တော်ရကောက်တော်မူချက်အတိုင်း သူကြီး ငရန် ဝေး ကို (သက္ကရာဇ်)
 ၁၂၃၈ ခုဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၅ ရက်နေ့မြို့ရုံး လက်ရှိစာပေး အပ်ခန့်ထား ကြီး
 ၁၈၇၆
 စိုး ဆောင်ရွက်စေသည်။ လောဝင်ပုံကြီး ရွာအသည်အလိဝင် နေကပ်ပါး ခြေး ထမ်း
 ကြီး ငယ်တို့လည်း သူကြီး ငရန် ဝေး ဆင့်ဆိုစီရင်ရသနာခံကြရမည်။ သူကြီး ငရန်
 ဝေး လည်း ကြီး စုနယ်မြေအတွင်း ရာဇဝတ်တော်ရေးကင်း လွတ်လုံခြုံမပေ
 မထွက်စေရ။ ထိမ်း သိမ်း ပြီး လျှင်အကျိုး စီး ပွါး တော်ဖြစ် ကျေး ရွာသဘာဝစည်
 ပင်အောင်ဆင့်ဆိုသိမ်းသွင်း ပြုစု၍အများ နည်း ခန့်ထား ကျရောက်သည့်မင်း
 မှတော်ရပ်များ ကိုမြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရသနာခံထမ်းဆောင်ရမည်။

မြို့သူကြီး မင်း စါ။

(အုံး တော ဘချစ် စါစု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေမြေအသွင်ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်
 ဆင်ဖြူများ ဂူငါးလက်နက်စင်္ကြာသခင်ပဉ္စမသင်္ဂီယနာတင်အသွင်တဝှင်မင်း တရား
 ကြီးဘုရား သက္ကရာဇ် ၁၂၃၈ ခုတော်သလင်း လဆန်း ၁ ရက် ၁၈^{19 August} နေ့စတင်ကိုအမြင်¹⁸⁷⁶
 မြို့စီရင်စုဆား ထုံး မြောက်ရွာသူကြီး ခန့်တော်မူသည်။ အသက်ငယ်သား ကိုအမှ
 တော်ကိုထမ်း ကုံ၍လုပ်စား ဆောင်စား စီး ပွား ဖြစ်အောင်မစီရင်။
 (မုံရွာ အမြင်ဘုံပုံ ကျောင်း ဝါစု)

ချောင်း ဦး ရွာအမြင့် လေး မြို့အုပ်မြို့သူကြီး မြို့စာ ရေး တို့နှင့်ဆား ထုံး မြောက်
 ရွာအသည်အလိင် နေကပွါး ခြား ထမ်း ကြီး ငယ်တို့၊ အမြင့်မြို့ ချောင်း ဦး ဆယ်
 ရွာ ဂိုဏ်း အုပ် ဂိုဏ်း ထောက်ဆရာ တော်တို့ မေတ္တာ စာဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း ငစံဝ
 ကိုအမြင့်မြို့စီရင်စုဆား ထုံး မြောက်ရွာသူကြီး (ကျုံး) စာ ဘုရား ငချိန်ကိုဆား ထုံး
 တောင်ရွာသူကြီး ခန့်သက္ကရာဇ် ၁၂၃၈ ခု တော်သလင်း လဆန်း ၁ ရက် နေ့ဘုရား
 အမိန့် တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင် ရွက်ရသည့်အတိုင်း ငစံဝကိုတံဆိပ် စာ ချန်အသည်
 ဝန်စာ ပေး အပ်အမြင့်မြို့စီရင်စုဆား ထုံး မြောက်ရွာသူကြီး ခန့်ထား ကြီး စိုး
 ဆောင်ရွက် စေသည်။ ဆား ထုံး မြောက်ရွာအသည်အလိင် နေကပွါး ခြား ထမ်း
 ကြီး ငယ်တို့သူကြီး ငစံဝဆင့်ဆိုရာ နာခံထမ်း ရွက်ပြုရမည်။ သူကြီး ငစံဝလည်း ကျေး
 ရွာ နယ် မြေအတွင်း သာယာ စည်ပင်ဖြစ်ထွန်း အောင်သိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လွှင်ရာ
 ဇာတ် တော် ရေး မပေ၍ မထွက် စေရ ပြေကုန် အောင်ကြီး စိုး ခန့်ထား ဤ ရောက်
 သည်မင်း မှာ တော်ရပ် များ ကိုအမိန့် တော်မြတ်ရင်း နှင့်အညီမြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရာ နာခံ
 ခံကြီး စိုး ဆောင်ရွက်ရမည်။

အသည်ဝန်မင်း စာ

(မုံရွာ အမြင့်ဘုံပျံ ကျောင်း စာစု)

အမြင့်မြို့သူကြီး မြို့စာ ရေး တို့ နှင့် ဆား ထုံး မြောက်ရွာအသည်အလိင် နေက ပွား
 ဖြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့ ငစံ ဝက ငချိန်ကို အမြင့်မြို့စီရင်စုဆား ထုံး မြောက်ရွာ
 သူကြီး အရဘက်နှုတ် ၊ ငစံ ဝကို အမြင့်မြို့စီရင်စုဆား ထုံး မြောက်ရွာသူကြီး ခန့် ၊
 စစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း စေဘုရား အမိန့် တော်မြတ်ကို ဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်
 ရသည့်အတိုင်း အမိန့် တော်စာ ချွန် တော်ရရှိသည့် ဖြစ်ပါ၍ ဆိုင်ရဲဘာအသည် ဝန်စာ
 ပေး အပ်ပါမည်အကြောင်း နှင့် လျှောက်ချက်အတိုင်း ငချိန်ကို အမြင့်မြို့စီရင်စုဆား
 ထုံး မြောက်ရွာသူကြီး အရဘက်နှုတ်ပြီး လျှင် ငစံ ဝကို အမိန့် တော်တံဆိပ်စာ ချွန်အရ
 အသည် ဝန်စာ ပေး အပ်အမြင့်မြို့စီရင်စုဆား ထုံး မြောက်ရွာသူကြီး ခန့်ထား ကြီး
 စိုး စီရင် ဆောင်ရွက် စေ၍ စစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း စေသည့် ငြိမ်သည် ၊ ဆား
 ထုံး မြောက်ရွာအသည်အလိင် နေက ပွား ဖြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့ ၊ သူကြီး ငစံ ဝ
 ဆင့်ဆိုရဘဲ နာခံထမ်း ရွက်ကြရမည် ၊ ဆား ထုံး မြောက်ရွာသူကြီး ငစံ ဝလည်း ကျေး
 ရွာကို ရာဇဝတ် တော် ရေး မပေ ၊ မထွက် စေရစဉ် ပင်သယံ ဘြိမ် ဝပ် ဖြစ်ထွန်း
 အောင်သိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လျှင် ခန့်ထား ကြ ရောက်သည့် မင်း မှတော်ရပ်များ ကို
 ဆိုင်ရဲဘဲ မြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရဘဲ နာခံ၍ အမိန့် တော်မြတ်ရင်း နှင့်အညီ ပြေကုန် အောင်ကြီး
 စိုး စီရင် ဆောင်ရွက်ရမည် ။

အသည် ဝန် မင်း ကြီး မင်း လှမဟာ မင်း ကျော် ရာဇာစာစီ
 (သက္ကရာဇ် ၁၂၃၈ ခု တော်သလင်း လဆန်း ၁ ရက်နေ့) (19 August 1876)
 (မုံရွာ အမြင့်ဘုံပျံ ကျောင်း စာစု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော နေရ မြေအချွင်ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်
 ဆင်ဖြူများ ဂူလင်နက်စက်စက်သခင်ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်အချွင်ဘဝဂူမင်း တရား
 ကြီး ဘုရား သက္ကရာဇ် ၁၂၃၈ ခုသတင်း ကျွတ်လံဆန်း ၄ ရက် ^{21 September 1876} နေ့ဖြူး ကိုမစိန်ဂွာ
 စီရင်စုကဇာဂွာသူကြီး ခန့်တော်မူသည်။ အသည်ငယ်သား တို့အမျှတော်ကိုယ်မီး
 ကုံ၍လုပ်စား ဆောင်စား စီး ပွား ဖြစ်အောင်စီရင်။
 (မေတ်လိုက် သန့်စင် စိစု)

နံ့သီး ရွာအစီရင်လူကြီး ခေါင်း တို့နှင်အသည်အလိဝင် နေကပွါး ခြေး ထမ်း ကြီး
 ငယ်တစုတို့၊ ကဇက်ရွာသူကြီး ငဖြိုး ကယောက်ဖနံ့သီး ရွာရွှေမျှား ငကြီး အမိန့်တော်
 မြတ်နှင်ကျေး ရွာလက်ရှိ သေဆုံး ရာသား ငသဘထွန်း အောင်ငယ်ရွယ်စဉ်အတွင်း
 မင်း မှာတော်ရပ် ပြေကုန် အောင်ရင်ခွင်ပိုက် ရွှေမျှား အရသာနှင်ဆိုင်ရာ ရွှေမြို့
 တော်ဝန်မင်း ဆိုင်ရာမင်း ကြီး စာပေး အပ်မရမီမျှား ကြီး ဆောင်ရွက်ရှိပါသည်
 အတိုင်း စာပေး အပ်ပါမည့်အကြောင်း နှင်အစီရင်ခံသည်ဖြစ်၍ကဇက်ရွာသူကြီး
 ငဖြိုး ကိုတူငသဘထွန်း အောင်ငယ်ရွယ်စဉ်အတွင်း ရင်ခွင်ပိုက် ရွှေမျှား အရသာဆိုင်
 ရာစာအရစာပေး အပ်မျှား ကြီး ဆောင်ရွက်စေသည်။ နံ့သီး ရွာအစီရင်လူကြီး
 ခေါင်း အသည်အလိဝင် နေကပွါး ခြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့၊ နံ့သီး ရွာသူကြီး ငသ
 ထွန်း အောင်ဦး ဂိုးရင်ခွင်ပိုက်ငဖြိုး တို့ကလည်း ကျေး ရွာသဘာဝစည်ပင်ဖြစ်
 ထွန်း အောင်သိမ်း သွင်း ပြုစု၍ ခန့်ထား ဖြစ်ရောက်ပေ၍ ပေါက်သည်မင်း မှာ
 တော်ရပ်များ ကိုဆင်း ရဲသား တို့မနာမကြည်း စေရသာနာညှိနှိုင်း ခွဲခန့်
 ကောက်ခံ၍ဆိုင်ရာဆင့်ဆိုနာခံထား ဆောင်ရမည်။

(သက္ကရာဇ် ၁၂၃၈ ခုသတင်း ကွတ်လဆန်း ၄ ရက် (21) September 1876)

ကွမ်း ခန်း ဗိုလ်မစိန် ရွှေခြောက်ရွာအုပ်မင်း မင်း တင် (သူရိန်) စံ
 (မော်လိုက် သန့်စင် စိစု)

မစိန်ရွာအုပ်အစီရင်ခံစာ ရေး တို့နှင့် ခြောက်ရွာအနက်နံ့သီး ရွာစီရင်စုသူကြီး
 ခေါင်း အသည်အလိင် နေကပ္ပိုး ဖြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့၊ မစိန် ခြောက်ရွာဂိုဏ်း
 ထောက်ဆရာ တော်ဇက် ခြောက်ရွာအနက်နံ့သီး ရွာမှအကျိုး တော်ကိုသည်ပိုး
 ရွက်ဆောင်သူ ရွှေမျှား ကြီး အရလက်ရှိနှင့် သေဆုံး ရှိပါသော ဧကရာဇ်သား င
 သာထွန်း အောင်ငယ်ရွယ်စဉ်ဦး ဂိုး ကဇက်ရွာသူကြီး ငဖြိုး ကရင်ခွင်ပိုက်မျှား
 ကြီး ဆောင်ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့် လျှောက်ထား ရှိသည်ဖြစ်၍ အာရှေမျှား
 အရအမိန့်တော်လက်ရှိ သေဆုံး ကျေး ရွာ နေလူရှင်ရဟန်း ဖြေး ထမ်း ကြီး ငယ်
 တို့စိတ်ဝမ်း မကွဲမပြား နှလုံး တပါး မရှိညီညွတ်ကြသည်ဖြစ်ပါသော ဧကရာဇ်သား
 ထွန်း အောင်ငယ်ရွယ်စဉ်ဦး ဂိုး ငဖြိုး ကရင်ခွင်ပိုက်မျှား ကြီး ဆောင်ရွက်ပါရ
 အောင်ဆိုင်ရာစာပေး အပ်စေခြင်း ကြောင်း နှင့် မေတ္တာရပ်ခံသည်ဖြစ်၍ အ
 မိန့်တော်မခံမီအတွင်း ခြောက်ရွာအနက်နံ့သီး ရွာကိုအာရှေမျှားတော်လက်ရှိအ
 တိုင်း ဆိုင်ရာစာပေး အပ်ငသထွန်း အောင်ငယ်ရွယ်စဉ်ဦး ဂိုး ကဇက်ရွာ
 သူကြီး ငဖြိုး ကရင်ခွင်ပိုက်မျှား ကြီး စီရင်ဆောင်ရွက်စေသည်နံ့သီး ရွာစီရင်စု
 သူကြီး ခေါင်း အသည်အလိင် နေကပ္ပိုး ဖြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့နံ့သီး ရွာသူကြီး င
 သာထွန်း အောင်ဦး ဂိုး ရင်ခွင်ပိုက်ငဖြိုး တို့ဆင့်ဆိုရာနာခံသိမ်း ဆောင်ကြရမည်
 နံ့သီး ရွာသူကြီး ငသထွန်း အောင်ဦး ဂိုး ရင်ခွင်ပိုက်ငဖြိုး တို့လည်း ကျေး ရွာ
 ကိုရတုတော်တော် ရေး မပေ၍ မထွက်ကင်း လွတ်လုံခြုံသာယာစည်ပင်ဖြစ်ထွန်း
 အောင်သိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လျှင်ခန့်ထား ဤရောက်သည့်မင်း မှတော်ရပ်များ
 ကိုဆိုင်ရာဆင့်ဆိုနာခံ ပြေကုန် အောင်သိမ်း ဆောင်ရမည်။

(သက္ကရာဇ် ၁၂၃၈ ခုသတင်း ကွတ်လဆန်း ၄ ရက် ⁽²¹⁾ September 1876)

ရွှေမြို့တော်ဝန်မြို့သားမြို့စား မကွေး မြို့တောင်ပြုံး ကြီး မြို့တွင်ရွာမြို့မင်း ခင်း
 မြို့တောင်တွင်း ချောင်မြို့မစိန် ခြောက်ရွာဆိုင်ရာမင်း ကြီး မဟာမင်း လှမင်း
 ခေါင်သူရှိန်စာ။

(မော်လိုက် သန့်စင် စာစု)

သီရိပဝရတိ လောကမဟာရတနာ ဒေဝီမိဘုရား ဤ သည်ရတနာ ပူရစတုတ္ထ
 မြှုပ်နှံနန်း တည်ဘကြီး တော်မင်း တရား ဤ မိဘုရား ခေါင်ကြီး ထွင်မြင်သော
 သမီး တော်စစ်ဖြစ်၍ ရွှေ နန်း တော် နန်း မဆောင် တော်ထက်မ နေမရသီး
 ဖြူစိုပိုင်း လျက်ဖွား မြင်ခြင်း ၊ သစ်နက် ရေခဲခြင်း ၊ ဤ ချပ်တထောင်ရှိသော
 ရွှေသား ပတ္တမြား သုံး ရစ်စီမ နေလင်ပန်း ဖြင့်ချင်း တန်း သန့်စင်ခြင်း ၊
 မင်း ခမ်း စုံကျင်း ပလွက်မဟာဥကင်သဖွင့် တော်မူခြင်း စသည်ဖြင့် ဇမ္ဗူဒိပ်ခွင်
 မြေပြင်အနှံ့ထူး မြတ်သော ရာဇာဗိုလ်ဘုရား နာဘဝတို့ကိုထွန်း တောက်ပစေလျက်
 ဖွား မြင်သောမြတ်သော နေနတ်နွယ်ဖြစ်သကဲ့သို့ စစ်ဖြစ်သည်တကြောင်း သာ
 မာမိဂဏ္ဍိ၊ သုကေသီစသော မိန်း မမြတ်တို့လက္ခဏာ ၆၄ ပါး တို့နှင့် မချွတ်မယွင်း
 ပြည့်စုံလျက်သူမတူတန်လွန်ထူး မြတ်သော ဂုဏ်ထူး ဝိသေသရှိသည်တကြောင်း ဖြစ်
 ၍ကပ်ဦး မဟာသမတမင်း မှဆင်း သက်ခဲ့သော ဥက္ကဋ္ဌာ မုဏ္ဍသက္ကသကီဝင်မင်း
 တို့ဝယ်တံငေး မပြား မျိုး နွယ်စဉ်ဆက်မပျက်မယွင်း စေရစေသင့် ရှေ့ကဲမြဲရာ
 ဇတိပဝေဏီထုံး တမ်း နှင့်တပြေး ညီညွတ်စေလျက်မြတ်သောပြည်ထောင်ဘက်မိ
 ဘုရား ဤ အဖြစ်ကိုဆောင်နှင်း တော်မူ၍ရှိသည့်အတိုင်း ဒုရကတိုင်း ထား ဝယ်
 မြှုပ်နှံသည့်သီရိမဟာသုဘဒ္ဒိရတနာဆင်ဖြူမကိုသနား တော်မူသည်။ ဆင်ဖြူမ
 သိမ်း အခမ်း အနား ခန့်ထား စီရင်ရန်ရှိသည်များ ကိုပြီး ပြောအောင်စီရင် ၊
 စေရင်း ကိုလည်း သွင်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၉ ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၆ ရက်နေ့နား ခံ^{25 November 1877}
 နေမျိုး စည်သူကျော် ခေါင်ထွင်ပြန် ။

(မကွေး လှ စာစု)

အသည်ဝန် စာရေးကြီး ၊ အမရပူရမြို့အုပ် မင်းထင်သီဟသူ စာရေးကြီး
 နေမျိုး ကျော်သူရဇာ ၊ မင်းလှစည်သူ ကျော် ၊ မင်းလှ ကျော်ထင် ၊ အသုံးစာ
 ရေး နော်ရထာသီရိ ကျော်ထင် ၊ ငကင်း ၊ ငန့် ၊ ငအုံး ၊ ငလူကြီး ၊ အမှာရေး
 နေမျိုး သင်္ဃိယာစည်သူ ၊ နေမျိုး စည်သူ ကျော်စွာတို့ကိုအထက်စာရေးကြီး အသုံး
 စာရေး အမှာရေး တို့နည်းအစီအနင်းအဆောင်အရွက်သနား တော်ခံစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ဖြည့်ကဆုန်လဆန်းလရက် နေ့နား ခံ³ May မင်းလှ¹⁸⁷⁸
 ကျော်သူထွင်ပြန်။

(မကွေး လှ စိစု)

သာသနာတော်သုံးပါးတွင်ပရိယတ္တိသာသနာတော်သည်အရင်း မူလဖြစ်၍ ရှေး
 ရှေး သောသသာသနာပြုမင်း ကောင်း မင်း မြတ်တို့သည်သင်္ဂါယနာတင်ခြင်း ၊
 ပေါဋ္ဌဏဂူစွဲပြုခြင်း ၊ ပုဒ်ပါဌ်အက္ခရာ သေချာမှန်ကန်အောင်ပြင်ဆင်တည်း ပြင်
 ခြင်း ၊ ပြင်ဆင်တည်း ပြင်ပြီး ဝိဇ္ဇကတော်ကိုအခွန်ရှည်စွာတည်အောင် ရွှေ ရေး၊
 မင် ရေး ၊ ကညစ် ရေး တို့ဖြင့် ရေး သား ပြုစုခြင်း ၊ ဝိဇ္ဇကတံသုံး ပုံကိုသင်ကြား
 အောင်သူနိုင်သော ဗုဒ္ဓိဗလသတ္တိဝီသေသရှိ သောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရွေး ကောက်ပြုစု
 ခြင်း စသည်တို့ဖြင့်ပရိယတ္တိသာသနာတော်စည်ပင်ထွန်းလင်း ကောက်ပခြင်း
 ကိုအား ထုတ်သူက အောင်တော်မူကြကုန်သည်။ ငါအသျှင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်သည်လည်း
 သာသနာ့ဒါယကာသာသနာပြုမင်း ဖြစ်၍အရင်း မူလဖြစ်သောပရိယတ္တိသာသ
 နာတော်အခွန်ရှည်စွာတည်ခြင်း ၊ အလွန်အကျွံ အထူး သဖြင့်ထွန်းလင်း ကောက်
 ပခြင်း ၊ စီရင်တိုက်၊ အတိဝိဇ္ဇောတစာရဖြစ်စေခြင်း ဌာပရိယတ္တိသာသနာတော်
 ဟူသောဝိဇ္ဇကတံသုံး ပုံကိုပုဒ်များ သဒ္ဒါသေချာမှန်ကန်အောင်ပြင်ဆင်တည်း ပြင်
 ပြုစုတော်မူသည်။ ပြင်ဆင်တည်း ပြင်ပြီး ဝိဇ္ဇကတော်ကို ရွှေ ရေး မင် ရေး ကညစ်
 ရေး ငွေ ကျောရောင်ဆင်း သလင်း ကျောက် ရေး တို့ဖြင့်လည်း ရေး သား ပြု
 စုတော်မူသည်။ ဝိဇ္ဇကဆေက၊ ဝိဇ္ဇကကောသလ္လပုဂ္ဂိုလ်မှန်ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့ကိုလည်း ပစ္စည်း
 လေးပါး ဖြင့်ခြီး မြှောက်ပြုစုတော်မူသည်။ ဝိဇ္ဇကဆေက၊ ဝိဇ္ဇကကောသလ္လပုဂ္ဂိုလ်
 မှန်ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့ကို ရွှေ နန်း ပြဿဒိအောင်တော်သီဟာသနပလ္လင်တော် ရွှေ မြေ နန်း
 ဝဲယာတွင်စည်း ဝေး စေ၍အရေ လေးပါး ရေး သား ပြင်ဆင်သုတ်သင်တည်း ပြင်
 ပြီး ဝိဇ္ဇကတော်ကိုဧကဆဏ္ဍာယပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်တော်မူသည်။ သင်အား အောင်
 အား အယိအလည်သသာသတ္တိ၊ ဗုဒ္ဓိဗလ၊ သတ္တိဝီသေသရှိ သောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရွေး ကောက်
 ၍ပဋ္ဌမပဉ္စင်း တော်ရှင်တော်မြောက်အောင်သုဓမ္မာသဘင်သို့သွင်း ပြီး ၍စာပွဲ
 သဘင်ရင်တော်မူလျက်နှစ်စဉ်ခြီး မြှောက်တော်မူသည်။ သို့ခြီး မြှောက်တော်မူသော
 သုဓမ္မာစာပွဲသဘင်သည်သာသနာတော်သုံးပါးတွင်အရင်း မူလဖြစ်သောပရိယတ္တိ
 သာသနာတော်အလွန်အကျွံ အထူး သဖြင့်စည်ပင်ထွန်းလင်း ကောက်ပခြင်း အ
 ကြောင်း ရင်း ဖြစ်သောအသဒိသာနုဂ္ဂဟ ဖြစ်အောင်ခြီး မြှောက်တော်မူသည်။
 ဆွမ်း သင်္ကန်း စသောပရိဘောဂအသုံး အဆောင်တို့ဖြင့်ခြီး မြှောက်ပူဇော်ရခြင်း

သည်သူ ခပ်သိမ်း တို့ပြုစွမ်း နိုင်သော အရာ ဖြစ်၍ အသဒိသ နှင့် ဂဟ မဖြစ်ထိုက် မဖြစ်ရဘဲ
 အမြောက်ပြစ် ဘောက်၍ ခြီး မြှောက်ပူဇော်ရကသူ ခပ်သိမ်း တို့မပြုစွမ်း နိုင်သော
 အရာ ဖြစ်၍ အသဒိသ နှင့် ဂဟ ဖြစ်သည်။ ဓမ္မစက္ကဘတရား၊ ဧတိသံမှစ၍ တရား
 ဧတိ နှင့် စပ်သော အသံသည် အဆင့်ဆင့် တက်သဖြင့် ဘဝဂ်ထုတ်ချင်း ထွင်း လေ့ရှိသော
 သာသနာ ဧတိ နှင့် စပ်၍ ပြစ် ဘောက်ပူဇော်အပ်သော အမြောက်လည်း အဆင့်ဆင့်
 တက်၍ ဘဝဂ်ထုတ်ချင်း ထွင်း လက်သဖြင့် လောကဓါတ်အလုံး ကို ပဲ့တင်ထပ် စေလျက်ကြား
 ကြား သသူလူ နတ်ဗြဟ္မာ အပေါင်း တို့အနုမောဒနာ ကုသိုလ်ပျိုး များ ရာလည်း ဖြစ်
 သည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်နယုန်လဆန်း ၁ ရက် နေ့သုဓမ္မာသဘင်ရင်သည့်အခါ^{31 May 1878}
 အသဒိသ နှင့် ဂဟ ကုသိုလ် ဧတိ အထူး ဖြစ်အောင် စောပြန်ချိန် ရောက်လျှင် အမြောက်
 သံသုံး ချက်ပြစ် ဘောက်ပူဇော်စေ။

(မိုး ဩဂုတ် ၁၂၊ ၆၃၂)

အရပ်ရပ်နိုင်ငံ တော်အတွင်း မြို့ကျေး ဂူ ချောင်း ကောင်း သေနတ်ဘွဲ့စည်ထမ်း ရွက်
 ရမည်မှာ သေနတ်အစုအ မြောက်အစုမြင်း အစုဝင်း ဒိုင်း ကောင်ဂန် ဆေး ထိုး
 အိမ်ထောင်စုံ နောက်ထောက်လူတို့နှင်နန်း မတော်ကွန် တော်မျိုး၊ ဆင်ဖြူရှင် မိ
 ဘုရား ကွန် တော်မျိုး၊ သမီး တော်မိုး ကောင်း စုဘုရား၊ သမီး တော်စုဘုရား
 လုပ်၊ သမီး တော်ရမည်း သင်း စုဘုရား ၊ စလင်း စုဘုရား၊ မှိုင်း လုံမင်း သမီး၊
 မှန်သင်္ကြံ၊ ဂူ ခါးကွန်လယ် တော်လုပ်လူ၊ ဂုံဆီ ဆေး ရိုး ထန်း လျက် ရောင်း သူတို့ကို
 ချန်လှပ်၍ ကွန်အသည်ကွန် တော်မျိုး တို့ကိုမြို့ဂူထန်း စည်ရုံပုံစာရင်း ကျသင့်အိမ်
 ထောင်စုံဘွဲ့စည်း ထမ်း ရွက်စေ သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့် ၁၇ July ၁၈၇၈
 နေ့ညဉ့်လခံ ရွှေ နန်း တော်တွင် ရွှေပြည်အတွင်း ဝန်ဝက်မစွတ်မြို့စား မင်း ၊
 ရွှေတိုက်အတွင်း ဝန် တောင်ခွင်မြို့စား မင်း ၊ ကင်း စည်ဆိုင်ရာလှိုင်တက်မြို့စား
 ဝန် ထောက်မင်း ၊ မြောက်ဒဝယ် သေနတ်ဗိုလ်၊ တောင်ဒဝယ် သေနတ်ဗိုလ်မင်း
 တို့အစုံအညီတွင်အမိန့် တော်ရှိသည်ကိုသံ တော်ဆင့်ဆား ချက် ရွှေ လောင်း လှေအုပ်
 ရွှေပြည်ရန် အောင်မြင်း စာ ရေး ကြီး မှတ်သား ချက်။
 (ခင်မကန် စာစု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော် မူလှ သော ရေ မြေအသွင်ဆန္ဒ နှစ်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ဂွင်လက်နက်စက္ကသခင်ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်အသွင်ဘဝဂွင်မင်း တ
ရား ကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ရွှေ ရွှေ သောမင်း ကောင်း မင်း မြတ်
တို့သည်သဘာဝ တော်သုံး ပါး စည်ပင်ပြန့်ပွား ထွန်း လင်း စေ ကြောင်း တိုင်း ပြည်
နိုင်ငံအစီး အပွား များ ပြား တိုး တက် စေ ကြောင်း များ ကိုညီညွတ် ဆောင်ရွက် စေ
ခြင်း ငှါရိုက်ရ ဘေးခံနန်း ရံအစစ်ဖြစ် သောသား တော်မြတ်ကိုအိမ်ရှေ့နှင်း
တော် မူမြဲဖြစ်သည်နှင့်အညီ ငါအသွင် ဧကရာဇ်မင်း မြတ်သည်လည်း အပရိဟာနိယစ
သော ရာဇဓမ္မကျင့်ဝတ်တရား အပေါင်း ကိုမြဲမြံစွာကျင့် ဆောင် တော် မူလျက်ရတ
နာပုံမဟာရာဇဌာနီ ရွှေပြည် တော်ကြီး ကိုလက်မှန်အစတည် ဆောင် ဖန်ဆင်း
တော် မူ၍မြတ်စွာဘုရား သဘာဝ တော်အထူး သဖြင့်စည်ပင် ပွင့်လင်း စေခြင်း
ငှါငါး ကြိမ် မြောက်ဖြစ် သောပဉ္စမသင်္ဂါယနာ မင်္ဂလာသဘင်ရင် တော် မူပြီး လွှင်သာ
သနာ တော်မြတ်အကျိုး စီး ပွား ကိုယ် တော်မြတ်အကျိုး စီး ပွား သား တော်အစဉ် မြေး
တော်အဆက်မြစ် တော်အညွန့်စီး ပွား ရဟန်း ဂွင်လူပြည်သူသတ္တဝါအပေါင်း တို့အကျိုး
စီး ပွား များ စေ ကြောင်း များ ကိုတရား နှင့်အညီထိန်း သိမ်း စောင့်ရှောက်
တော် မူသည်။ ငါသား တော်သီ ပေါမြို့စား မင်း သား သုသီရိမဟာဓမ္မရာဇာ
သည်လည်း ကပ်ဦး မဟာသမ္မတဥက္ကဓာ မုခေသကုသကီဝင်မင်း တို့မှအဓဉ် မပျက်ဆင်း
သက်ခဲ့ သောဘုန်း ဘောင်နန်း ရိုး နေမျိုး နွယ်စစ်ဖြစ်ခြင်း ၊ ဝိဇ္ဇကတ်သုံး ပုံ
ကိုချောက်ခြား စေလျက်သုံး ကြိမ် မြောက်ပထမပြန်ဆို၍သုံး ကြိမ်တိုင်တိုင်မြတ်စွာဘု
ရား သဘာဝ တော်ကိုထမ်း ဆောင် နိုင်ခြင်း၊ လောကဓမ္မလိမ်မာကျေငြိမ်သဖြင့်
နေောင်ငါနှင့်ထွတ်တူတိုင်း ပြည်နိုင်ငံကိုစိုး အုပ်နိုင်မည်နှလုံး လက်ရုံး ဘုန်း ပညာ
လက္ခဏာနှင့်ဂုဏ်ထူး ဝိသေသရှိ သောသား တော်မြတ်ဖြစ်သည်နှင့်အညီသဘာဝ
တော် ရေး တိုင်း ရေး ပြည်မျှများ ကိုညီညွတ် ဆောင်ရွက် စေခြင်း ငှါအိမ်ရှေ့မင်း
တို့တင့်တယ်စံပယ်ခြင်း အလုံး အရင်း ဆင်မြင်း ဗိုလ်ပါအပေါင်း တို့ဖြင့်ခြံရံလျက်အိမ်
ရှေ့ဥပရာဇာအဖြစ်ကို ဆောက်နှင်း တော် မူမည်အိမ်ရှေ့မင်း အဆောင်အယောင်
အခမ်း အနား၊ ဝန်၊ ငင်း မှူး ၊ အတွင်း ဝန်မှစ၍သင်း စုပင်း စုပေး ဖွဲ့ရန်
စာရင်း ကိုလည်း သွင်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်စုံတော်သလင်း လပြည့်ကျော် ၉ ရက် နေ့ရွှေနန်း တော်
 ထွင်း အမိန့်တော် ၊ ဝန်ရှင် တော် ရေနံချောင်း မြို့စား ဝန်ကြီး ၊ ကင်း ဝန်သေ
 နတ်ဝန်ကြီး ၊ အတွင်း ဝန်ဝန်တော်မြို့စား မင်း ၊ အတွင်း ဝန်ရွှေတိုက်ဝန်တော်
 ခွင်မြို့စား မင်း တို့ရွှေသံတော်ဆင့်ဒေး ဝန်အကောင်ဝန်မဟာမင်း ထင်ကျော်
 မှတ်၊ နားခံမင်း တင်ကျော် ခေါင်ထွင်ပြန်။

(လုံး တော် စီစု၊ လွတ်မှတ် ၁၉၇၇၊ စီစု - ၂၊ တုန်း ၊ တတိယ၊ ၁၉၆၇၊ စီ
 ၄၃၇ - ၈)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော် မူလှ သော ရေ မြေအသွင်ဆန္ဒ နှစ်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ဂွင်လက်နက်စင်္ကြာသခင်ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်အသွင်ဘဝဂွင်မင်း တရား
ကြီး ဘုရား ဝေဒနာစွဲ ရောက်တော်မူ၍ မှူး တော်မတ်တော်သမား ဟူး ရား
တို့နှင်နှိုင်း တိုင်ပင်ပြီး လွှင်အထူး ထူး သော ဆေး ဝါး တို့ဖြင့်တဆေး မသင့်တ
ဆေး သင့်လုံလှယ်ကုမဆက်သ သော်လည်း မတွေ့မသင့် ဝေဒနာ တော်မှမထမမြောက်
မလွတ်မကင်း သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်သတင်း ကွတ်လဆန်း ၆ ရက် နေ့နေ့ ၂ ချက်တီး
ကျော် ၆ မောင်း အချိန်လုပ်ပြည်ဦး ရွှံ့နတ်ပြည်စံ တော်မူသည်ကို ရှေး စင်္ကြာမန္တ
မင်း တို့ကိုသဂြိုဟ်သည့်နည်း အခမ်း အနား ဦး ကျယ်စွာသဂြိုဟ် တော်မူမည်၊ နေ့
ထား လုပ်ဆောင်စီရင်ရန်ရှိသည်များ ကိုပြီး ပြေအောင်း မွန်အောင်လုပ်ဆောင်
စီရင်၊ မင်း မိဘုရား မင်း ညီမင်း သား မှူး တော်မတ်တော်သမား တို့မှ
သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်သတင်း ကွတ်လဆန်း ၇ ရက် နေ့ကစ၍ ၀တ်ဖြူခန့်စီရင်လဲ စေ။
(လုံး တော် စိစု၊ တုန်း ၊ တတိယ ၁၉၆၉၊ ၁၄၄၀ နှင့် ၄၆၆)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေမြေအသွင်ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်
 ဆင်ဖြူများ ဂူလက်နက်စင်္ကြာသခင်ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်အသွင်တဝှင်ခမည်း
 တော်မင်းတရားကြီး လူ့ပြည်ငြီး၍ နတ်ပြည်စံတော်မူသည်။ ခမည်းတော်ဘုရား
 အင်္ဂုဏ်အရတော်ဖြစ်သော ရွှေထီး ရွှေနန်းတိုင်း ပြည်နိုင်ငံအပေါင်း ကိုငါးသိမ်း
 အုပ်စိုးစံတော်မူသည်။ မင်းညီမင်းသားများ တော်မတ်တော်ဝန်စုများ စုစိုက်
 စုစော့စော့ မြို့စား မြို့ဝန်စစ်ကဲမှစ၍ စုရေး စုကိုင်သူ ဌေး သူကြွယ်မြို့ရွာသူကြီး
 မြင်းခေါင်း မြင်းစီး ဒိုင်းခေါင်း အဝန်း ထောင်ကဲပဲ့နင်း တို့ကို မြေနန်း
 တော်ထွင်သစ္စာတော်ပေး မြဲပေး ၊ ရွှေနန်း တော်ဝင်း တော်လေး မျက်နှာ
 ကိုယ်ရံတော် ရွှေမြို့တော်တံခါး တဆယ်နှစ်ရပ်မြို့ကြီး တံခါး ငါးဆယ်ခုနစ်ရပ်အစီစဉ်
 အနေမှစ၍ ခန့်ထား စီရင်ရန်ရှိသည်များ ကိုရတနာတော်ကြောင်း ကင်း လွတ်လုံခြုံ
 အောင်ခန့်ထား စီရင် ၊ ရွှေပြည်တော်မှစ၍ နိုင်ငံတော်အတွင်း တိုင်း သူပြည်သား
 ဆင်းရဲသား ကုန်သည်အလွန် တော်မျိုး အပေါင်း တို့ကိုလည်း မထိတ်မလန့်စေရရောင်း
 ဝယ်ဖောက်ကား သွားလာ နေထိုင်မြဲအတိုင်း ငြိမ်ဝပ်ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ကြရမည်
 အကြောင်း နှင့်ထီးရံနန်းရံစော့စော့ မြို့စား အဝေး မြို့ဝန်တို့ကို စေ့နဲ့ အောင်
 ပြန်ဆိုမှသာ ထားစေ ၊ ရွှေမြို့တော်မြို့တွင်း မြို့ပြင်ရပ်စုကွက်စုများ မှာလည်း စေ့နဲ့
 အောင်မောင်း ခတ်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်သတင်း ကွတ်လဆန်း ၆ ရက်နေ့
 (လွတ်မှတ် ၁၉၇၇ ခု၊ မြန်မာသမိုင်း ပြုစုဖွဲ့စည်းမှု၊ လုံး တော် စာစု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေမြေအသွင်ဆွန်ဆင်မင်း သခင်
 ဆင်ဖြူများ ဂူငါးလက်နက်စင်္ကြာသခင်ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်အသွင်တဝှင်ခမည်းတော်
 မင်းကြီး ဘုရား အလောင်း တော်ကိုစင်္ကြာမန္တဘိမင်း ဘိုးကိုသင်္ဂြိုဟ်သည့်နည်း အ
 နားကြီး ကျယ်စွာစင်္ဂြိုဟ်တော်မူမည်မှာခမည်းတော်မင်းတရားကြီး ဘုရား
 သည်မင်းသမာမန်တို့ခံဝံ့သောရတနာတော်သေကမုဒ္ဒါဘိသိက်ကိုနှစ်ကြိမ်မြောက်သွန်း
 ခံတော်မူလျက်ပါဝစနဖြစ်သောဓမ္မက္ခန္ဓာဂူစံသောင်းလေး ထောင်ကိုကညစ်ရွှေ
 မင်အရေးသုံးပါး ထက်အလွန်သဿနာတော်၅၀၀၀ပတ်လုံး တည်စေခြင်း ငှါ
 သလင်း ကျောက်အပြင်၌ထုလုပ်ရေးသားထား တော်မူခြင်း စသောသင်္ကေတပရိ
 ကံကိုပြည့်စေသဖြင့်ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်တော်မူ၍သဿနာတော်မြတ်ကိုအလွန်အကျွ
 ခြီးမြှောက်တော်မူပြီး လွှင်သဿနာတော်ပစင်္ကြာမန္တဘိမင်းတို့ကျင့်ဝတ္တရား
 ထက်လွန်ကဲထူးမြတ်သောသဿနာတော်တွင်းမင်းသမာမန်တို့ကျင့်ဆောင်ပွားများ
 နိုင်ခဲ့သောအနတ္တလက္ခဏာဝိပဿနာဘာဝနာတရား မြတ်ကိုမပြတ်လေ့လာပွားများ
 တော်မူသည့်ဖြစ်၍လူခပ်သိမ်းတို့ပူဇော်အထူးကိုအမြဲခံတော်မူထိုက်သောဘုန်းပါရ
 မီတော်ဂူငါးလက်တော်မူသည့်နှင်းအညီမင်းမိဘုရားမင်းညီမင်းသားများ တော်
 မတ်တော်ပြည်သူလူအပေါင်းတို့အစဉ်မြတ်နိုးပူဇော်ရသဖြစ်စေခြင်းငှါရွှေနန်း
 တော်ဦးလွှတ်တော်မြောက်တွင်အုတ်နန်းပြဿဒိတည်လုပ်သွင်းထားသင်္ဂြိုဟ်တော်
 ပူမည်။ သွင်းထားသင်္ဂြိုဟ်တော်မူရန်အုတ်ပြဿဒိကိုအလွင်ပြီးပြေကောင်းမွန်
 အောင်တည်လုပ်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်သတင်း ကွတ်လဆန်း ၃ ရက်နေ့နံနက်မှန်နန်း တော်^{2 October 1878}
 ပေတီထွင်အမိန့်တော်။ ရေနံချောင်းမြို့စားဝန်ကြီး၊ ခန်းပတ်မြို့စားဝန်
 ကြီး၊ သေနတ်ဝန်ကင်းဝန်လယ်ကိုင်းမြို့စားဝန်ကြီး၊ အတွင်းဝန်ဝက်မစွတ်မြို့စား
 မင်း၊ ရွှေတိုက်အတွင်းဝန်တောင်ခွင်မြို့စားမင်းတို့ရွှေသံတော်ဆင့်ဒေးဝန်
 အကောက်ဝန်မဟာမင်းထင်မင်းကျော်မှတ်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်သတင်း ကွတ်လဆန်း ၁၁ ရက်နေ့နံနက်ခင်းခန့်^{6 October 1878}
 စည်သူကျော်ခေါင်တွင်ပြန်။
 (လုံးတော် စာစု၊ လွှတ်မှတ် ၁၉၇၇၊ စာ ၂-၃)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေမြေအသွင်ဆွဲနှိပ်ဆင်မင်း သခင်စင်ဖြူများ
ရှင်လက်နက်စင်္ကြာသခင်အသွင်တဝှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ ထို
သဘာဝသွင်မှတ်လက်ဝါး ကဲ့သို့မကုန်နှင့်။ ဝါး ကဲ့သို့မကုန်။ ထိုင်း ရေး ပြည်ရေး သဘာဝ
တော်ရေး အကျိုး စီး ပွား ရှိမည်ကိုသဘာဝစွမ်း သတ္တိရှိသည့်အတိုင်း ပြေတုန်အောင်ထမ်း ၊
ရှောင်ရွှေရိုး မယ်၍မကုန်နှင့်။ သဘာဝတော်ရေး ထိုင်း ရေး ပြည်ရေး အကျိုး စီး ပွား
ယုတ်လျော့မည်ကိုတဆဲခြည်မျှမကုန်မကြံနှင့်။ သူတထူး ထုံပြုကုန်ကြစည်သည့်ကိုသိလည်း နိုင်
အောင်မြင်။ မမြင်နိုင်လျှင်ငါနှင့်မူး မတ်တုံမှာလျှောက်။ ယခုပေး သည့်သစ္စာတော်အ
တိုင်း တည်အောင်ကုန်။ မကုန်ယွင်း သွေဖေါက်ပြန်ချေသော်။ လေး သင်္ချေနှင့်ကမ္ဘာတသိန်း
ထွက်ကိန်း ပြည့်စုံ။ လုံ့လသည်း စွာ။ ဒါနပါရမီ။ သီလပါရမီ။ နိက္ခမပါရမီ။ ပညာပါရမီ။ ဝီ
ရိယပါရမီ။ ခန္တီပါရမီ။ သစ္စာပါရမီ။ အဓိဋ္ဌာန်ပါရမီ။ မေက္ခာပါရမီ။ ဥပေက္ခာပါရမီ။
ပါရမီဆယ်ပါး အပြား သုံး ဆယ်ကိုဖြည့်၍ပြည့်စုံကုန်သောဘုရား သခင်ကိုယ်တော်မြတ်ကို ခေါ်
သောနတ်လည်း သတ်၍မနေသေးစေသောဟူလေ။

သွား တော်လေး ဆယ်။ စွယ်တော်လေး ချောင်း ၊ ညှပ်ရိုး တော်နှစ်ချောင်း ၊ ဓါတ်
ပေါင်း ရှစ်စက္ကကိုစောင့်သောနတ်လည်း သတ်၍မနေသေးစေသောဟူလေ ၊
လက်ဝှေ့ရှင်သီရိဗုဒ္ဓ၏လက်ဝဲရှေ့ငေါ့ရှလန်စသောအသိတို့ရှစ်ကိုယ်တော်ရဟန္တာမြတ်တို့
၏ဓါတ်တော်မွေတော်ကိုစောင့်သောနတ်လည်း သတ်၍မနေသေးစေသောဟူလေ။

ထိုမှတပါး ဘုရား သခင်ဟောတော်မူသောဝိနည်းဦးကျမ်းသုတ်သုံး ကျမ်း အဘိဓမ္မာခုနစ်
ကျမ်း ဓမ္မာခန္ဓာအပေါင်း ရှစ်သောင်း လေး ထောင်ကျမ်း ကုန်အောင်ကိုစောင့်သော
နတ်လည်း သတ်၍မနေသေးစေသောဟူလေ။

ထိုမှတပါး သာမဗေဒင် ၊ ယဇ္ဇဗေဒင် ၊ ဣရုဗေဒင် ၊ အာတပ္ပဏဗေဒင်တည်း ဟူသော
ဗေဒင်လေး ပုံကိုစောင့်သောနတ်လည်း သတ်၍မနေသေးစေသောဟူလေ။

ထိုမှတပါး သဘာဝတော်ဝါး ထောင်ကိုစောင့်သောနတ်လည်း သတ်၍မနေသေးစေသော
ဟူလေ။

ထိုမှတပါး ဗုဒ္ဓဗိမ္ဗိ၊ အပရဝေယာ၊ ဥက္ကရဂုရု၊ ပြုဗ္ဗဝိဒေဟဏ္ဍန်း ကြီး လေး ကျွန်း ကိုကျွန်း
ငယ်နှစ်ထောင်အရံဆောင်သောကျွန်း အပေါင်း ကိုစောင့်သောနတ်လည်း သတ်၍မနေ
သေးစေသောဟူလေ။

ထိုမှတပါး မြစ်ကြီး ငါး သွယ်မြစ်ငယ်ငါး ရာဂေါ်ယမုနာ အစီရဝတီ မဟိသရဗုဒ္ဓသညမ
ကြွင်း အင်း နိုင်ချောင်း မြေဝင်း အပေါင်း စောင့်မှတ်ခပ်သိမ်း နတ်လည်း သတ်၍မနေ
သေးစေသောဟူလေ။

ထိုမှတပါး ဟိမဝန္တာတောသုံး တောင်ကိုကုန်အောင်စောင့်သောအာကာသဗုံး ဗိဿနိုး
မဏ္ဍိတဖုတ်ငြိတ်နတ်လည်း သတ်၍မနေသေးစေသောဟူလေ။

ထိုမှတပါး အသမုဏ္ဍိ၊ စန္ဒီ၊ ပရမိသွာ၊ မဟာဂီရိစသောအဂ္ဂိန်ပြင်း ထန်၊ ဝေဿဝန်နှင့်
ဂုဗ္ဘာန်ယက္ခ၊ ဂန္ဓဗ္ဗက၊ စသည်ဒေဝီန်၊ အသုရိန်အလား ၊ ကျော်ထင်ရှား သည့်နတ်အများ
လည်း သတ်၍မနေသေးစေသောဟူလေ။

ထိုမှတပါး သွေး ခဲသွေး နက်ပွက်ပွက်ထွက်၍ကိုယ်လက်ပြောင်း ပြန်သွေး ခဲအံ၍သေးစေသော
ဟူလေ။

ထိုမှတစ်ပါး ဘေး ဂှစ်ပါး ဒက်ဆယ်ပါး ထင်ရှား သက်၍လတ်လတ်ချက်ခြင်း သေစေသောဟူလေ။
 ထိုမှတစ်ပါး သား မြေး ဥစ္စာ၊ မဏ္ဍာပျက်စီး၊ ဆီမီး တန်ဆောင်၊ ထုံး သောလှောင်သို့၊ ကုန်
 အောင်မလွှဲင်း၊ ပျက်စီး ခြင်း သို့ရောက်စေသောဟူလေ။

ထိုမှတစ်ပါး ရေဝယ်သွား လည်း ရေသား များ ထွေဆယ်ကုသေတွင် ရေနေအပေါင်း မိချောင်း
 လှိုင်သံထိကိုင်၍ မကန်း လိပ်ပါး မီး ရှိမနေသေစေသောဟူလေ။

ထိုမှတစ်ပါး ဤသား ဝယ်သွား လည်း၊ ဤသား သား အများ၊ ပြား သည်အနေ၊ ကိုး ကုသေတွင်၊
 သစ်ကျား ဆင်ရဲ၊ စိုင်း စီး ငမ္မေ၊ ဝက်ရဲစား ရှိ၊ ထွား ထွား ညက်ညက်၊ ကိုယ်လုံး ပျက်၍ သေ
 စေသောဟူလေ။

ထိုမှတစ်ပါး မြွေ ပွေး၊ မြွေ ဟောက်၊ ငန်း ပြောက်၊ ငန်း ဤား၊ ငန်း ငါး ပါး လည်း၊
 ပေါက်ထမနေ၊ သေစေသောဟူလေ။

ထိုမှတစ်ပါး သေတုံငြား လည်း၊ ငရဲကြီး ဂှစ်ထပ်၊ ငရဲငယ်တရ ဥဒ္ဓန္တရသံသယဂှစ်ထပ်၊ ကိရစ္ဆာန်
 ကြိယာ၊ အသုဂတယ်၊ အဝိသိလေး ပါး၊ လား စေသောဟူလေ။

ထိုမှတစ်ပါး လူဖြစ်ငြား လည်း၊ လူချင်း မတူ၊ နှုတ်နှုတ်၊ မုံညင်း ပွတ်အဆင်း၊ ခရုသင်း မ
 လွတ်၊ ဘက်သတ်ဘက်သတ်၊ ထိုအနာလည်း စွဲစေသောဟူလေ။

ထိုမှတစ်ပါး မိခင်ဘခင်ခေါ် ငင်ပြင်း ထန်၊ ဆန့်တုံ ခြေလက်၊ မကွေး မိခင် သေစေသောဟူ
 လေ။

ထိုမှတစ်ပါး မင်း ကမလွတ်၊ အမတ်ဗိုလ်ပါ၊ စွဲကိုင်ရသား၊ အိမ်မီး လက်နက်၊ သုံး မည်စက်နှင့်၊
 ခြေလက်ထောင်း လောင်း၊ လည်ဥကောင်း လည်း၊ ထောင်း ထောင်း ဖြတ်၍၊ လတ်လတ်
 ချက်ခြင်း သေစေသောဟူလေ။

ထိုမှတစ်ပါး မဟာသမုဒ္ဒရာပင်လယ် ဧကဝယ်၊ သင်္ဘော ဂြေဟိုး၊ ပျက်စီး မြေဝါး၊ ကွဲသော
 လား သို့၊ ထွား ထွား ညက်ညက်၊ ပျက်စေသောဟူလေ။

ထိုမှတစ်ပါး ဝမ်း တရည်း ကို၊ အကြမ်း ဖုတ်သော်၊ တဆုတ် လောက်မျှ၊ စမ်း မရသို့ဖြစ် စေသော
 ဟူလေ။

ထိုမှတစ်ပါး သား မြေး ကျေး ကွန်၊ ကွန်သည့်ကွဲနွား၊ ခမ်း နား မလွှဲင်း၊ ပြန်း စီး ခြင်း
 နှင့်ဆင်း ရဲကြီး သည်၊ မြေကြီး ဂှစ်ခဲ၊ ခွက်လက်စွဲ၍၊ ငရဲအရှင်၊ စား ချင်ဂှည်ကော၊ သုံး မီး
 ရဘာဝ၊ ကွင်း သုံး ကျွဲ၊ အစွဲမဲ့ပါ၊ လူကြိုကာလည်း ဖြစ် စေသောဟူလေ။

ထိုမှတစ်ပါး မင်း နန်သုကိုန်ခြင်း၊ ထုံး နှယ်ဆင်း သည်၊ ထင်း မီး စသို့၊ တစတစကို စေသော
 ဟူလေ။

ဤသို့ဆိုခဲ့ပြီး သော ကျေး ဇူး သမ္မာတော်မြတ်ကို စောင့်သံ ပေသည့်ဖြစ်လျှင်လည်း၊ ယခု ရေ
 ဝှက်ဆိုခဲ့ပြီး သော ဘေး အန္တရာယ်အပေါင်း တို့သည်၊ စင်တင်း လွင့်ပျောက်၊ မရောက်သည့်
 သဘင်ဖြစ်၍၊ သား မြေး ဥစ္စာဂရုတနာတ၊ တောင်း စွာ ခြွေငုံ၊ စည်း စိမ်ခံလျက်၊ သာဓံ
 တက်ကိုး ဝှာသည့်မိုး သို့ဖြစ် စေသော၊ အလှူဒါနကျင့်သီလနှင့်၊ စာဂပညာ၊ ပြည့်စုံစွာလျက်၊
 သာသနာဂွယ်လင်း၊ စက်အတွင်း ဝယ်၊ လျင်ပြင်း ချက်မှန်၊ ဖိုလ်မဂ်ဥာဏ်ဖြင့်၊ နိဗ္ဗာန်ထုတ်
 ချောက် ရောက်သည့်အမှန်ဖြစ် စေသော။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်သတင်း ကွတ်လပြည့် ကျော်ဘရက် နေ့ မြန်မာနှစ်၊ တော်တွင်ပေး သည့်
 သမ္မာတော်။

(အုပ်ချုပ်ပုံ၊ စ၊ ၁၆၀-၁၆၃)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော် မူလှ သော ရေ မြေအသွင်ဆန္ဒ နိဆင်မင်း သခင်
 ဆင်ဖြူများ ဂွင်လက်နက်စင်္ကြာသခင်အသွင်ဘဝဂွင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အ
 မိန့်တော်ရှိသည်။ သာသနာပြုတိုင်း ပြုပြည်ပြု ရှေး မင်း ကောင်း မင်း မြတ်တို့
 သည်သာသနာတိုင်း ပြည်ပွား စည်တိုး တက်ကြောင်း ဖြစ်သောသင်္ဂဟတရား လေး
 ပါး ရိပုံဇယတရား လေး ပါး အပရိဟာနိယတရား ခုနစ်ပါး စသောကျင့်ဝတ်
 တရား တို့ကိုကျင့်ဆောင် တော်မူလျက်သာသနာ တော်ကိုး တိုင်း ကိုး ပြည်ကိုး များ
 ကိုရွက်ဆောင် တော်မူကြကုန်သည်။ ငါအသွင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်သည်လည်း သာသ
 နာပြုတိုင်း ပြုပြည်ပြုမင်း ဖြစ်တော်မူသည်နှင့်အညီဆယ်ဘုံတို့ကိုမလွန် စေမူ၍ပြည်
 သူတို့အခွန်အတုတ်ကိုခံခြင်း ဗိုလ်ပါရဲမက်တို့အား မျိုး ရိက္ခာပေး ခြင်း စသောသင်္ဂဟ
 တရား ပြည့်စုံခြင်း ကြောင့်မြို့ရွာတိုင်း ပြည်ပွား စည်တိုး တက်စေသောမဟာသမ္မ
 တစသောမင်း တို့ထုံး နှုန်း နှိမ့်ချခြင်း မြှောက်ခြင်း နိဂဟပဂဟစသောမင်း ရေး
 မင်း ရာတို့နှိုက်မချွတ်မြဲမြန်မှန်ကန်စွာပြဋ္ဌာန်း ပြောဆိုခြင်း စသောရိပုံဇယ
 တရား ပြည့်စုံခြင်း ကြောင့်ရန်သူကိုအောင်မြင်နိုင်သောအလောင်း တော်ဝန်
 ရှိန္ဒ မျောက်မင်း ထုံး နှုန်း ၊ အစဉ်မပြတ်စည်း ဝေး တိုင်ပင်ခြင်း မည်သည့်အမှု
 မဆိုအညီအညွတ်ပြုခြင်း စသောအပရိဟာနိယတရား ပြည့်စုံခြင်း ကြောင့်သုံး ဤမိ
 ခွေထွင်ပွား စည်ပင်သော ဝေသာလီပြည်လိန္ဒဝီမင်း တို့ထုံး နှုန်း စသောကျင့်ဝတ်ရာ
 ဇာပုံစံဥပဒေများ ကိုအထူး သဖြင့် ရွှေနှလုံး တော်သွင်း ရိုး ရင်း တော်မူသည်
 ဖြစ်၍သာသနာ တော်မျှတိုင်း ရေး ပြည်မျှစီရင်ခင်း စီရင်ဘွယ်နှုတ်ပယ်ခန့်ထား
 ဆင်ဆိုပြင်ဆင်ပြုလုပ်ရန်ရှိသည်များ ကိုသင်္ဂဟရိပုံဇယအပရိဟာနိယများ နှင့်တပြေး
 ညီစွာ ငါအသွင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်နှင့်တကွ ငါ၏သစ္စာ တော်ကိုနှစ်ကြိမ် မြောက်ခံ
 သောက်ထမ်း ရွက်ကြသည်အရာရှိ များ မတ်အစည်း အဝေး ဝင်လူတို့ညှိနှိုင်း ပြောဆို
 ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း ပိုင်း ခြား ထား မည်ဖြစ်သည်။ စုံညီညှိနှိုင်း ပြောဆိုရဥပဒေ
 များ ကိုငါအသွင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်နှင့်တကွအရာရှိ များ မတ်အစည်း အဝေး ဝင်
 လူတို့ကအပျက်အယွင်း မရှိရအောင် စေတင့်ရှောက်ကြစေ။ ပြဋ္ဌာန်း ပိုင်း ခြား
 ထား သည်ဥပဒေလည်း သား တော်အစဉ် မြေး တော်အဆက်မြစ် တော်အညွန့်အစွန့်
 ရှည်စွာသာသနာ တော်ကိုး တိုင်း ကိုး ပြည်ကိုး တိုး တက်ပွား များ ရန်အကြောင်း

ဖြစ်သည်။ ညိုနှိုင်း ပြောဆိုပြဋ္ဌာန်း ပိုင်း ခြား ထား မည်ဥပဒေအတိုင်း အမြဲတည်
စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်သတင်း ဣတ္လပြည့် ကျော် ၂ ရက် နေ့နံနက်ညီလာခံ ^{12 October 1878}
ဗေါင်း ဘော် ဆောင်စနုထွင်ဝန်ရှင် ဘော် ရေနံချောင်း မြို့စား ဝန်ကြီး ၊
ခန်း ပတ်မြို့စား ဝန်ကြီး ၊ သေနတ်ဝန်ကင်း ဝန်လယ်ကိုင်း မြို့စား ဝန်ကြီး ၊
အထွင်း ဝန်ဝက်မစွတ်မြို့စား မင်း ၊ အထွင်း ဝန်ရွှေတိုက်ဝန် ဘောင်ခွင်မြို့စား
မင်း ၊ ပုဂံဝန် ထောက်မင်း ၊ ကင်း စဉ်ဝန် ထောက်မင်း ၊ မြို့သားဝန် ထောက်
မင်း ၊ မြောင်လှဝန် ထောက်မင်း ၊ ရန်အောင်မြင်ဝန် ထောက်မင်း ကို ရှေ့သံ
ဘော်ဆင့်ဒေး ဝန်အကောက်ဝန်အထွင်း ခြောက်စုံ သေနတ်စါရေး ကြီး မဟာမင်း
ထင်မင်း ကျော်မှတ်၊ နား ခံမင်း ထင် ကျော် ခေါင်ထွင်ပြန်။
(လွှတ်မှတ် ၁၉၇၇ ၊ စာ ၃ - ၄ ၊ ကျန်း ၊ တတိယ ၁၉၆၇ ၊ စာ ၇၄ - ၅)

ရွေး ရွေး သောသဘာဝသနာပြုမင်း ကောင်း မင်း မြတ်တို့သည်ပြုအားကိစ္စအကြီး အ
ကျယ်ရှိလျှင်ရတနာသုံး ပါး ကိုအဦး ထား၍ ပြုမြဲဖြစ်သည်အတိုင်း ရွေးထီး ရွေးနန်း
တက်သိမ်း၍ မင်း အဖြစ်ကိုယူလျှင်သဘာဝ တော်မြတ်သုံး ပါး ၏အရင်း မူလဘူတ
ပရိယတ္တိသဘာဝ တော်မြတ်ဖြစ် သော ပိဋကတ် တော် များ ကို ရေး သား ပြုစု တော်
မူမြဲဖြစ်သည်။ ငါအသျှင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်သည်လည်း ခမည်း တော်ပဉ္စမသင်္ဂါယနာ
တင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အရိုက်အရော တော်ဖြစ် သော ရွေးထီး ရွေးနန်း တိုင်း
ပြည်နိုင်ငံ များ ကိုဆက်ခံစိုး အုပ် တော် မူ၍ မင်း အဖြစ်ကိုယူ တော် မူသည်။ သဘာဝ
တိုင်း ပြည်ပွား စည်တိုး တက်ရတိုး တက် ဖြောင့် ပြုခင်း ပြုအားအများ ရှိသည်ဖြစ်၍
အခြား ကိစ္စကိုမ ဆောင် မရွက်မိရတနာသုံး ပါး ကိုအဦး ထား လျက်သဘာဝ တော်
မြတ်ကိုခြီး မြွေကပ်ပြုစု တော် မူသင့်သည်အတိုင်း သဘာဝ တော်သုံး ပါး ၏အရင်း မူ
လဘူတပရိယတ္တိသဘာဝ တော်မြတ်ဖြစ် သော ပိဋကတ် တော်အထူး သဖြင့်ပြန့်ပွား အောင်
ရွှေစာမင်စာကညစ် ရေး စာ များ ကိုဆိုင်ရသင့်ဆိုင် ရေး သား စေ။ ပိဋကတ်
တော် ရေး သား ရန်ရှိသည်မှာ ရွှေမြို့တော်အမရပူရအလုံမြို့၊ တပယ်င်း မြို့၊ ကနီ
မြို့၊ ငရဲနဲမြို့ရှိ ပိဋကတ် ရွှေ ရေး မင် ရေး ကမ္မဝါရေး ရွှေ ပေလုပ်စါရင်း ပါလူတို့
ကိုမြို့ရွာ နယ်ရှင်အကြီး အအုပ်တို့ကသဿမေဓအခွန် တော်မှစ၍ မင်း မှုမင်း ခင်း
စရိတ် ခြေး ငွေအ သေး အဖွဲ့အခွဲအ တောင်း မရှိလွှတ်ငြိမ်း စေပြီး လျှင်မိုင်း ကိုင်
မြို့စား မဟာသီရိဇေယသုကအုပ်ထိမ်း စေ၍ ပိဋကတ် တော် များ ကို ရေး သား
ထမ်း ရွက် စေသင့် ဖြောင့် နှင့်အစည်း ဝေး ဝင်မျှ မတ်တို့စုံညီညှိနှိုင်း ချက်ဆက်
သွင်း သည်အတိုင်း ရွှေမြို့တော်အမရပူရမြို့အလုံမြို့တပယ်င်း မြို့ကနီမြို့ငရဲနဲမြို့ရှိ ပိဋ
ကတ် ရွှေ ရေး မင် ရေး ကမ္မဝါရေး ရွှေ ပေမင် ပေလုပ်စါရင်း ပါလူတို့ကိုမြို့ရွာ နယ်
ရှင်အကြီး အအုပ်တို့ကသဿမေဓအခွန် တော် မင်း မှုမင်း ခင်း စရိတ် ခြေး ငွေအ
သေး အဖွဲ့အခွဲအ တောင်း လူအ စေအခိုင်း မရှိလွှတ်ငြိမ်း စေ၍ ပိဋကတ် တော် များ
ကို ရေး သား ထမ်း ရွက် စေ။ ပိဋကတ် တော် ရွှေ ရေး မင် ရေး ကမ္မဝါရေး ရွှေ
ပေမင် ပေလုပ်စါရင်း ပါလူတို့ကိုမိုင်း ကိုင်မြို့စား မဟာသီရိဇေယသုကအုပ်ထိမ်း
စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်သတင်း အောက်ပြည့် ကျော် ၆ ရက် ၁၆ October 1878
မင်း ထင်မင်း ခေါင်ထွင်ပြန်။ ခံနေချီး
(ဖွတ်မှတ် ၁၉၇၇၊ စာ ၄၊ ရွှေ ဟောင်း သုတေသန)

ကျင်း ဂုံး ကြီး တဆယ့်နှစ်ပန်း နား မြို့စား ဒေါ်ဘယား အမတ်တို့ရှိခိုး သံ တော်
ဦး တင်ချက်ကို ထောက်၍ ကျင်း ဂုံး ကြီး မြို့သည် နိုင်ငံ တော်အရှေ့မျက်နှာထီး ဂုံနန်း
ရံဖြစ်သည်တော် ဖြောင်း ၊ ဂန္ဓာလရတတ်ရုပ်ပြည်နှင့် စပ်လျက်ဖြစ်သည်တော် ဖြောင်း
ဖြစ်သော ဖြောင်းအကြီး အအုပ် သေည်ဝိဘွား မြို့စား မကင်း မလပ်သင့်ဖြစ်သည် ၊
ဇောတိနဂရ မဟာဝံသသီရိပဝရသုဓမ္မရတဘလည်း အထက် သေည်ဝိဘွား ဥပ
ရတဘသား ဖြစ်၍ သေည်ဝိဘွား အရဘက်ခံထိုက်သူဖြစ် ဖြောင်း နှင့်အစည်း အ
ဝေး ဝင်မှူး မတ်တို့စုံညီညှိနှိုင်း ချက်ဆက်သွင်း သည်အတိုင်း ဇောတိနဂရ မဟာဝံ
သသီရိပဝရသုဓမ္မရတဘကို ကျင်း ဂုံး ကြီး မြို့လူး တဆယ့်နှစ်ပန်းနား နှင့်တကွ
ဇောတိနဂရတိုင်း တတိုင်း လုံး ကို သေည်ဝိဘွား ခန့် ၊ အထက် သေည်ဝိဘွား တို့နည်း
ထီး အစီး အနင်း အဆောင်အရွက်သနား တော်ခံစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်သတင်း ကျွတ်လပြည့် ကျော် ၉ ရက် နေ့နား ခံ နေမျိုး
မင်း လှရတဘ ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။
(လွှတ်မှတ်၊ ၁၉၇၇၊ စာ ၅)

မယ် တော်အိမ်ဖြူရှင်အသွင် မိဘုရား ကိုစလင်း မြို့တလုပ်မြို့များ ကိုမြို့စား ၊
 အမြင့်မြို့စီရင်စုချောင်း ဦး ဆယ်ရွာကိုထီး မိုး ယဉ်ခံသနား တော်မူသည် ၊
 အစ်မ တော်သုသီရိရတနာ ဒေဝီမိုင်း ကိုင်စုဘုရား ကိုပုခန်း ဦး မြို့ကိုမြို့စား ၊
 မိုင်း ကိုင်မြို့ကိုထီး မိုး ယဉ်ခံသနား တော်မူသည် ၊
 နှစ်မ တော်သီရိသုရ စိဝတီ ပြောင်း ပြာစုဘုရား ကိုမိတ္တီလာမြို့ကိုမြို့စား ၊
 ပြောင်း ပြာမြို့ကိုထီး မိုး ယဉ်ခံသနား တော်မူသည် ။
 စိချန် ရေး မြဲ ရေး ချ်သွင်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်သတင်း ကွတ်လပြည့် ကျော် ၁၀ ရက် နေ့နား ခံ

နေ့ မိုး မင်း ထင် ကျော် ခေါင်စွင်ပြန် ။

(လုံး တော်စိစု ၊ ကုန်း ၊ တတိယ ၁၉၆၇ ၊ စာ ၇၇ - ဂ)

မယ် တော်ဆင်ဖြူမရှင်ဘုရား ကိုဗန်း မော်မြို့၊ ဝန်သိုမြို့များ ကိုမြို့စား ၊
အမြင့်လေး မြို့ကိုထီး မိုး ယဉ်ခံသနား တော်မူသည်။ စာချွန်ရေး မြဲရေး
၍သွင်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀သတင်း အတ္တလပြည့်ကျော် ၂၁^{21 October} ၁၇၈၈ ခု
နေ့မျိုး မင်း ထင် ကျော် ခေါင်တွင်ပြန် ။
(လုံး တော်စိစု၊ ကုန်း ၊ တတိယ ၁၉၆၇၊ စာ ၄၇၀)

သသနာတော်ရေးတိုင်းရေးပြည်မျှဆိုသည့်အရလည်း ပစ္စုပ္ပန်သသနာ
အကျိုးစီးပွားနှစ်ပါးနှင့်စပ်ဆိုသည့်အရဖြစ်၍သသနာတော်စည်ပင်
ထွန်းလင်းကြောင်းတိုင်းပြည်နိုင်ငံအကျိုးစီးပွားများကြောင်းဖြစ်သော
ပြည်ကြီးဝန်ကိုရွက်ဆောင်ရသည့်အခင်းရေးရာအလွန်ကျယ်ဝန်းများပြား
လှသည်ဖြစ်၍သသနာတော်မျှတိုင်းမျှပြည်မျှရှိသည်များကိုဆင့်ဆိုစီရင်ထမ်း
ဆောင်ရသည့်အခင်းတော်မတ်တော်အရရှိတို့မှတောဝေပုံမပိုင်းမခြားမ
ခွဲမဝေရောစွမ်းထမ်းဆောင်ကြရလျှင်ဆင့်ဆိုထမ်းရွက်သည့်အခင်းကိစ္စ
ကောင်းမွန်စွာမပြီးမပြေမတွင်မကုန်ထမ်းဆောင်ရသူမှလည်းလက်
ရုံးနှလုံးစွမ်းရည်သတ္တိအင်နှင့်မတန်အခင်းများပြားဝေးနံ့ခွဲချမ်း
ထမ်းဆောင်နိုင်ရန်မရှိ။ ထမ်းအားရွက်အားရည်သွားဆုတ်ယုတ်ရန်အ
ဖြစ်များစွာရှိသည်ဖြစ်၍သသနာတော်မျှတိုင်းရေးပြည်မျှရှိသည်များကို
တရပ်တရွာနံစီခွဲဝေပိုင်းခြားအကြီးအချုပ်တဦးတယောက်စီများကြီးကြပ်
မထမ်းရွက်စေရန်များမတ်အရရှိအစည်းအဝေးတွင်စုံညီညွှန်ခင်းပြော
ဆိုကြရ။

(၁) ပဌမဝေပုံပါနိုင်ငံတော်အတွင်းမြေတော်နှင့်စပ်ဆိုသမျှလယ်ယာ
တိုင်းထွန်းချထားလုပ်ဆောင်ရန်အမှု၊ ကံချောင်းဆည်မြောင်းဆည်ဘိုးတက်
သက်ရန်အမှု၊ ကျွဲတော်နွားတော်များကိုထိန်းသိမ်းရန်အမှုများကိုရေခံ
ချောင်းမြို့စားဝန်ကြီးသတိုးမင်းကြီးမဟာမင်းလှမင်းခေါင်ကျော်။

(၂) ဒုတိယဝေပုံပါကျောင်းဘုရားအလုပ်အဆောင်မျှ၊ နန်းတော်အိမ်
တော်မြို့လုပ်ကံ့တောအလုပ်အဆောင်မျှ၊ ကျောက်လမ်းအသစ်လုပ်ဆောင်ရန်
အမှု၊ တဆယ်နှစ်ရသီအလုပ်အဆောင်မျှ၊ လက်လုပ်နှင့်စပ်ဆိုသမျှအလုပ်အ
ဆောင်များကိုခန်းပတ်မြို့စားဝန်ကြီးသတိုးမင်းကြီးမင်းလှမဟာ
ဥဇနာ။

(၃) တတိယဝေပုံပါသေနတ်အမြောက်မြင်းအစုကုန်းကြောင်းအမှုထမ်းတို့ကို
ဆင့်ဆိုရန်အမှု၊ လုပ်ဆောင်ပြီးသေနတ်အမြောက်မှစစ်ကုန်းကြောင်းစစ်
သည့်ရဲမက်တို့နှင့်စပ်ဆိုသည့်လက်နက်ကိရိယာခဲယမ်းမီးကျောက်အမှု၊ အတွင်း

ပြင်လက်နက်တိုက် များ ကိုဆင့်ဆိုရန်အမှု၊ ဆင်တော်မြင်း တော်များ ကိုထိန်း
သိမ်း ဆင့်ဆိုရန်အမှု၊ ဆင်များ သွေခံပြီး ကျုံး ယရည်း ဆင်တိုင်မြင်း တိုင်များ
ကိုဆင့်ဆိုရန်အမှု၊ ခံမြို့ခံကတုတ်အလုပ်အဆောင်အမှုများ ကိုလယ်ကိုင်း မြို့စား
သေနတ်ဝန်ကင်း ဝန်မင်း ဦး သတိုး မင်း ဦး မဟာမင်း လှစည်သူ ကျော် ၊

(၄) စတုတ္ထ ဝေပုံပါ ဈေး ပွဲကင်း ကုတို့ အကောက်အခွန်မျှ၊ နိုင်ငံတော်အတွင်း
အစွတ်အခြောက်အခွန်မျှ၊ ပိဋ္ဌမြား ကျောက်စိမ်း သစ်ရေနံလက်ကုန်အ
ရောင်း အဝယ်မှစ၍သမ္မတပါသမျှများ ကိုအတွင်း ငန်ဝက်မစွတ်မြို့စား သ
တိုး မင်း ဦး မဟာမင်း လှမင်း ခေါင်သီဟသူ ၊

(၅) ပဉ္စမ ဝေပုံပါ ကျောင်း ဘုရား ဝတ်မှီးခံစံ မြေမျှငှက် ပေစာမင်စါ
ကျောက်စိမျှ၊ ရဟန်း သင်္ဃာတော်တို့နှင့်စပ်ဆိုင်သည့်အမှု၊ လစဉ်နှစ်စဉ်အလှူ
တော်မျှ၊ သူဆိုသူနာတိုက်များ ကိုပြုစုစောင့်ရှောက်ရန်အမှု၊ ရာဇဝင်ဗေ
ဒင်စာဟောင်း စာတမ်း မှစ၍ လောကီပညာစာနှင့်စပ်ဆိုင်သည့်အမှု၊ နတ်
ပူဇော်ဂြိုဟ်ပူဇော်ပုဏ္ဏား နှင့်စပ်သည့်အမှု၊ နှစ်ဆယ်လေး ဌာနဘုရား ဈေး
ပွဲအကောက်အခွန်မျှများ ကိုအတွင်း ဝန်ဆောင်မြို့စား မင်း ဦး မဟာမင်းထင်
သင်္ဃိယာ ၊

(၆) ဆဋ္ဌမ ဝေပုံပါ ငွေတော်စပါး တော်နှစ်စာလစာ ပေး ပုဂံသမေဓမျှ၊
အလှူတော်ထွက်အလုပ်အဆောင်ထွက်မှစ၍ ငြှေး ငွေဆန်စပါး ပေး သုံး မျှ၊ လက်
ဝဲလက်ဝဲဥယျာဉ် တော်မှစ၍ခမည်း တော်မင်း တရား ဦး ဘုရား အသစ်စိုက်
ဖျိုး ပြုစုတော်မူသည့်ဥယျာဉ် တော်များ ကိုစောင့်ရှောက်ထိန်း သိမ်း ဆင့်ဆို
ရန်အမှုများ ကိုအတွင်း ဝန်ဆောင်မြို့စား မင်း ဦး မင်း ခေါင် ကျော် ၊

(၇) သက္ကမ ဝေပုံပါ နိုင်ငံတော်အတွင်း သဿမေဓ ကောက်ခံဆက်သွင်း ရန်အမှု၊
နွား တော်ဘိုး ကွဲတော်ဘိုး ငွေများ ပြင် ငွေတော်အကြွင်း အကျန်ရှိသည်များ
ကိုစစ်ဆေး တောင်း ခံရန်အမှုများ ကိုရွှေတိုက်ဝန် ဝန်စုပါလူတို့ကိုဆင့်ဆိုရန်အ
မှုများ ကိုအတွင်း ဝန်ရွှေတိုက်ဝန် တောင်ခွင်မြို့စား မင်း ဦး မဟာမင်းထင်
စည်သူ ၊

(၈) အဋ္ဌမ ဝေပုံပါ ရွှေဦး သတ်နယ်အတွင်း အထက်ခမည်း တော်မင်း တရား

ကြီး ဘုရား လက်ထက် တော်အမိန့် တော် နှင့်ပိုင်း ခြား ထား သည်ရတနာတို့။
 ထွက် တော် မူဝင် တော် မူမှ စ၍လမ်း ပန်း ရတနာတို့ ရေအိုး ရေပြည်တံခွန်ကုက္ကိုး
 ပုဆိုး ပစ္စုပ္ပန်တို့ရန်များ ကိုဆင့်ဆိုရန်အမှု၊ သစ်ပျဉ်ဝါး ကြိမ်ဖျင် စောင်ပုဆိုး
 ထဘီများ ကိုထုပြုလက်သစ် တောင်တို့ တောင်ရှည်စစ် ကြောဆင့်ဆိုရန်အမှု၊ အ
 လေး တောင် တင်း စဉ်း ချိန်ဆင့်ဆိုရန်အမှု၊ ပြည်ကံ ကျွေး သွေး မစွန်းစော
 လိအမှုများ ကိုဆင့်ဆိုရန်အမှု၊ မြို့တွင်း မြို့ပြင်များ မှာရတနာတော် ရေးကင်း
 လွတ်လုံခြုံ အောင်ကင်း ဝတ်ကင်း ပတ်လည်လည် စောင့်ထိန်း ရန်အမှု၊ ရွှေမြို့တော်
 ဆင် ခြေစုံ၊ ရွှေကြိုး သတ်နယ်အတွင်း ရတနာတော် ရေး ကင်း လွတ်လုံခြုံ အောင်
 စောင့်ထိန်း ရန်အမှုများ ကိုမြို့ဝန်မြို့သားမြို့စား မင်း ကြီး မဟာမင်း လှမင်း
 ခေါင်သူရိန်၊ မြို့ဝန်စုံ၊ မြို့စား မဟာမင်း လှစည်သူ၊

(၉) နဝမ ဝေပုံပါ ရွှေပြည် တော်မှ စ၍ နိုင်ငံ တော်အတွင်း မြို့ကျေး ရွာများ က
 လွတ်တော်တရား ရုံး တော်များ သို့ဆိုက် ရောက် ရွှေဘက်ထား သည်မျှခင်း တရား
 စကား မှ၊ တရား သူကြီး နှင့်တကွတရား အရသာရှိတို့ကိုဆင့်ဆိုရန်အမှုများ ကိုဝန်
 ထောက်မင်း ကြီး သီရိမဟာရတနာတို့။

(၁၀) ဒသမ ဝေပုံပါ လှေဘောင်သင်္ဘောသမ္ဘန်အမှုထမ်း တို့ကိုဆင့်ဆိုရန်အမှု၊
 လုပ်ဆောင်ပြီး သေနတ်အမြောက်ခဲယမ်း မီး ကျောက်မှစ၍ ရေကြောင်း စစ်
 သည်ရဲမက်တို့နှင့်ဆိုင်သည့်လက်နက်ကိရိယာ မှ၊ လှေတော်ဘောင် တော်သင်္ဘော
 သမ္ဘန်များ ကိုနေရာကျဆင့်ဆိုထိန်း သိမ်း ရန်အမှုများ ကိုဝန် ထောက်လှိုင်း တက်
 မြို့စား မင်း ကြီး မဟာမင်း ခေါင်သင်္ဘော။

(၁၁) ဧကဒသမ ဝေပုံပါနိုင်ငံခြား မင်း များ မတ်တို့နှင့်ဆက်လက်ကမ်း လမ်း
 ဆင့်ဆိုမှာထား ထမ်း ရွက်ရန်အမှု၊ စကား ပြော ကြေး နန်း အလုပ်အဆောင်
 များ ကိုဝန် ထောက် မြှောင်လှမြို့စား မင်း ကြီး သီရိမဟာ ဇေယသု။

(၁၂) ခုဒ္ဒသမ ဝေပုံပါတွဲဘက်ရုံး နှင့်စပ်ဆိုင်သည့်အမှု၊ ရွှေမြို့တော်ရှိသိုး ဆောင်း
 ပသီတရုပ်ကုလား လူချီး ခြား တို့နှင့်စပ်သည့်အမှုများ ကိုဝန် ထောက်ပဋ္ဌနဂိုရ်မြို့
 စား မင်း ကြီး မဟာမင်း ထင်ရတနာ။

(၁၃) ဧကသမ ဝေပုံပါ ရွှေမြို့တော်ဆင် ခြေစုံ၊ ရွှေကြိုး သတ်နယ်အတွင်း မှအပ

အဝေး ရာဇဝတ်မျှစေဘွား မြို့စား အဝေး မြို့ဝန်မြို့အုပ်မြို့ထိန်း တို့ကိုမှာ
ထား ဆင့်ဆိုရန်အမှု၊ သတင်း စာတိုက်တည် ထောင်လုပ် ဆောင်ရန်အမှု၊ နိုင်
ငံတော်အတွင်း ကြီး ရိုး စိုး ရိုး မှာ နယ် မြေလှည့်မှု၊ အစုစုချင်း ချင်း ဖြစ်စေ
အစုနှင်းအသည်ဖြစ် စေလှလှဆိုမျှများ ကိုဝန် ထောက်မြို့သစ်မြို့စား မင်း ကြီး မ
ဟာမင်း လှမင်း ခေါင်၊

(၁၄) စုဒ္ဓသမ ဝေပုံပါ သေနတ်အ မြောက်လုပ် စက်ကိရိယာ မှစ၍လက်နက်စက်ရုံ
အလုပ် မှာ၊ သံဖိုကြီး ဒဂီး တိုက်ယက်ကန်း စက်ရုံမှစ၍အလုပ်ရပ် စက်ရုံအလုပ် မှာ၊
ပန်း ဘဲလက်သမား ပွတ်ခံတံစည်း တိုက်မှစ၍ စက်ရုံအလုပ်သည်ပညာသည်တို့ကိုဆင့်
ဆိုရန်အမှုများ ကိုဝန် ထောက်ရန် အောင်မြင်မြို့စား မင်း ကြီး မဟာမင်း ခေါင်
တို့ကအကြီး အချုပ်ပြုလုပ် စေ၍ ဝေပုံကျမင်း မှာတော်ရပ်ပြီး ပြေကုန်ထွင်လွယ် အောင်
ဆင့်ဆိုစီရင်လုပ် ဆောင်ထမ်း ရွက် စေရန်သင့်ကြောင်း နှင့်အစည်း အဝေး ဝင်
မှု၊ မတ်တို့စုံညီညှိနှိုင်း ချက်ဆက်သွင်း သည်အတိုင်း သင့်ပြီ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်တန်ဆောင် မုန်း လပြည့် ၁၁ November 1878

ညီလိခံ ဖေါင်း တော် ဆောင် စနုထွင်အမိန့် တော်။

ရေနံ ချောင်း မင်း ကြီး ၊ ခန်း ပတ်မင်း ကြီး ၊ ကင်း ဝန်မင်း ကြီး ၊ အတွင်း
ဝန်ဝက်မစွတ်မြို့စား မင်း ၊ အတွင်း ဝန် ဆောင်မြို့စား မင်း ၊ အတွင်း ဝန်
ယောမြို့စား မင်း ၊ အတွင်း ဝန် တောင်ခွင်မြို့စား မင်း တို့ ရှေ့သံ တော်ဆင့်
ဒေး ဝန်အကောက်ဝန်မင်း မှတ်၊ နား ခံ နေမျိုး စည်သူ ကျော် ခေါင်ထွင်ပြန်။
(မျိုး ဩဌ၊ ပု၊ ၁၂၁၁၊ လုံး တော် စိစု၊ ကုန်း ၊ တတိယ ၁၉၆၇၊ စာ ၄၇ - ၈၊
လွတ်မှတ် ၁၉၇၇ စာ ၅ - ၇)

သသနာပြုဖြစ်သောမင်းကောင်းမင်းမြတ်တို့မည်သည်ပရိယတ္တိသသနာ
 တော်ပဋိပတ္တိသသနာတော်ပဋိဝေဒသသနာတော်ဟူသောသသနာတော်
 မြတ်သုံးပါးစည်ပင်ပြန့်ပွားဖြစ်ထွန်းစေခြင်းငှါပိဋကတ်သုံးပုံကိုချောက်ချား
 နိုင်သဖြင့်အကျင့်အာစာရသီလဝိသုဒ္ဓိဂုဏ်ထူးရှိသောပုဂ္ဂိုလ်မွန်ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့ကို
 ရွေးချယ်စီစစ်၍သသနာပြုအပ်မြဲဖြစ်သည်နှင့်အညီခမည်းတော်ပဉ္စမသင်္ဂါ
 ယနာတင်မင်းတရားကြီးလက်ထက်ပရိယတ္တိ၊ ပရိပတ္တိ၊ ဝိသုဒ္ဓိသဖြစ်သော
 တံဆိပ်တော်ရဆရာတော်ဆယ်ပါးကိုရွေးချယ်တော်မူ၍သသနာပြုသူဓမ္မာ
 ဝင်အပ်တော်မူသည်။ သသနာရေးသသနာမျှဆိုသည်အရသည်လောကီအ
 ကျိုးစီးပွားများထက်မြင့်မြတ်ကလွန်သောမဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်၏အခြေမူလဘူတ
 လောကုတ္တရာအကျိုးစီးပွားနှင့်စပ်ဆိုင်သည့်အရာဖြစ်၍သသနာရေးသသနာ
 မှာစီရင်ဆုံးဖြတ်ရန်ရှိသည်များကိုတဦးတယောက်တည်းစီရင်ဆုံးဖြတ်ဆောင်
 ရွက်ရသည်ထက်တိပိဋကဆောက်လဇ္ဈိပေသလ၊ သိက္ခာကာမဗြစ်သောထေရ်ကြီးဝါ
 ကြီးပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်အများညှိနှိုင်းတိုင်ပင်စီရင်ဆုံးဖြတ်ရလျှင်သသနာမြတ်၏ဆူး
 ညောင်သဖွယ်ဖြစ်သောဘေးရန်အပေါင်းကင်းရှင်းပပျောက်သဖြင့်အတိုင်း
 ထက်အလွန်စည်ပင်ထွန်းလင်းကုန်ရသည်။ ငါအချွင်ဧကရာဇ်မင်းမြတ်သည်လည်း
 သသနာပြုမင်းကောင်းမင်းမြတ်တို့ဖြည့်ကျင့်ရွက်ဆောင်မြဲရာဇာဓိပတိ
 လေ့ထုံးစံနှင့်ညီစွာသသနာတော်မြတ်သုံးပါးပြန့်ပွားစည်ပင်ကြောင်းများ
 ကိုအထူးသဖြင့်ရွက်ဆောင်တော်မူလိုသောမနောပဏီမိရှိတော်မူသည့်နှင့်အညီ
 ခမည်းတော်ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်မင်းတရားကြီးဘုရားရွေးချယ်ခန့်အပ်
 တော်မူသောမဟာဝိသုတာရာမဆရာတော်၊ မဇ္ဈိမရာမဆရာတော်၊ မင်္ဂ
 လာရာမဆရာတော်၊ စံကျောင်းဆရာတော်ဆရာတော်ကြီးလေးပါးတို့ထွင်
 မဟာဓဇမိကာရာမဆရာတော်၊ တောင်တော်ဆရာတော်နှစ်ပါးကိုသွင်း၍
 ဆရာတော်ကြီးခြောက်ပါး၊ သက်ပန်းဆရာတော်၊ လှေဆရာတော်၊ ပုခန်း
 ဆရာတော်၊ ဝိစိတ္တာရာမဆရာတော်၊ မဟာဝိဇီတာရာမဆရာတော်၊ မ
 ဟာဓမ္မဇောတိကာရာမဆရာတော်ခြောက်ပါး၊ နှစ်ရပ်တံဆိပ်တော်ရဆရာ
 တော်တဆယ့်နှစ်ပါးတို့ကိုသသနာပြုသူဓမ္မာဝင်အပ်တော်မူသည်။ ရွှေပြည်တော်

မှစ၍ နိုင်ငံတော်အတွင်း သီတင်း သုံး နေသည့်ရဟန်း သင်္ဃာတို့တွင် ဓမ္မကံကြောင်း အလျောက်ဆုံး ဖြတ်စီရင်ရန်ရှိသည်များ ကိုသဘာဝသနာပြုသုဓမ္မာဝင်ဆရာတော်တို့ ရံနှစ်ပါး တို့ကဆုံး ဖြတ်စီရင်မြဲဆုံး ဖြတ်စီရင်စေ။ အမိန့်တော်ပြန်တမ်း များ ကိုလည်း ထုံး စံရှိရာသုဓမ္မာတွင်ပြန်ဆိုစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်စွန်ဆောင်မုန်း လပြည့် ^{14 November 1878} ကျော် ၆ ရက် နေ့ညီလာခံ ပေါင်း တော်ဆောင်စနုတွင်အမိန့်တော်၊ ရေနံချောင်း မြို့စား မင်း ကြီး ၊ ခန်း ပတ်မြို့စား မင်း ကြီး ၊ သေနတ်ဝန်ကင်း ဝန်လယ်ကိုင်း မြို့စား မင်း ကြီး ၊ အတွင်း ဝန်ဝက်မစွတ်မြို့စား မင်း ၊ အတွင်း ဝန်ဆောမြို့စား မင်း ၊ အတွင်း ဝန်ယောမြို့စား မင်း ၊ အတွင်း ဝန်ရွှေတိုက်ဝန်တောင်ခွင်မြို့စား မင်း တို့ ရှေ့သို့ တော်ဆင်္ဃာဒေဝ ဝန်အကောက်ဝန်မင်း မှတ်၊ နားခံနေမျိုး မင်း ထင် ကျော်ခေါင်တွင်ပြန်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်စွန်ဆောင်မုန်း လပြည့် ^{23 November 1878} ကျော် ၁၅ ရက် နေ့တွင် သုဓမ္မာတွင်ပြန်။

(လွတ်မှတ် ၁၉၇၇၊ စာရ-ဂ၊ လုံး တော် စာစု၊ ကုန်း ၊ တတိယ ၁၉၆၇၊ စာ ၄၀၉-၉၀၊ သူရိယ၊ စွဲ ၁၆၊ မှတ်ရ၊ စက်တင်ဘာ ၁၉၃၂၊ စာ ၂၂)

ခမည်း တော်ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား မကျန်း မမာ ၆၀၃ နာ
 စွဲ ရောက် တော်မူသည့် နေ့က စ၍ နတ်ပြည်စံ တော်မူပြီး နောက်ခမည်း တော်ဘုရား
 အလိုက်အရ နတ်ဖြစ် သော ရွှေထီး ရွှေနန်း ကိုသိမ်း မြန်း စိုး စံ တော်မူသည့်
 တိုင်အတွင်း လျှောက်ခံ ခက်သည့်အကြံအစဉ်အ ရေး အရ နာ များ ကိုညှိနှိုင်း တိုင်ပင်စီ
 ရင် ဆောင် ရွက်သည့်မျှ တော်မတ် တော်တို့မှာ ခမည်း တော်ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်
 မင်း တရား ကြီး ဘုရား ကျေး ဇူး သစ္စာ တော် ငါအသွင် ဧကရာဇ် မင်း မြတ် ကျေး
 ဇူး သစ္စာ တော် နှစ်ပါး ကို စောင့်သိရုံ သေစွာတိုင်း နေပြည်သူ့ရှင်လူအပေါင်း တို့
 ငြိမ်ဝပ်ချမ်း သာ ကြောင်း သာသနာ တော် မဆုတ်မယုတ်တိုး တက်စည်ပင် ပွင့်လင်း
 ကြောင်း ငါအသွင် ဧကရာဇ် မင်း မြတ်မှာ စ၍ သား တော်အစဉ် မြေး တော်အဆက်
 မြတ် တော်အညွန့်အစွန့်ရှည်စွာတိုင်း ပြည်နိုင်ငံသာယာဝပြောစွာတ နေတခြား
 တိုး ပွား ကြီး ကျယ်ဖြိုး ခိုင်ကြောင်း များ ကိုကြံစည်အား ထုတ်ဆင့်ဆိုစီရင်ထမ်း ဆောင်
 ကြသူများ ဖြစ်၍ ရွှေ ဘေး လောင်း တော်ဘိုး လောင်း တော်တို့ ရွှေထီး ရွှေနန်း
 တက်သိမ်း စံပယ် တော်မူလျှင်အမျှ တော်ကို ကောင်း မွန်စွာထမ်း ရွက်သည့်ရဲ့ တော်
 ကျွန် တော် မျိုး တို့ကိုအထူး ဆုသနား တော်မူမြဲဖြစ်သည်နှင့်အညီအမျှ တော်ကို မသွေမ
 ဖည် ဖြောင့် ဖြောင့်ရိုး ရိုး ကြီး ပမ်း အား ထုတ်ထမ်း ဆောင်သည့်အဖြစ်ထင်ရှား
 အောင်ထမ်း ရည်ရွက်ရည်အင်ကို ထောက်၍ ချီး မြှောက်သူ ကောင်း ပြုတော်မူသင့်
 သည့်အတိုင်း ရေနံ ချောင်း မြို့စား ဝန်ကြီး သတိုး မင်း ကြီး မဟာမင်း လှမင်း
 ခေါင်ကျော်၊ ခန်း ပတ်မြို့စား ဝန်ကြီး သတိုး မင်း ကြီး မင်း လှမဟာဥဇနာတို့
 ကိုပတ္တမြား တရစ်စီအခွေး ခုနစ်တန် ရွှေ တောင် ငှော့ နှင့်မိုး ကြိုး တကောင်း
 ဖုံး သနား တော်ခံစေ၊ လယ်ကိုင်း မြို့စား သေနတ်ဝန်ကြီး သတိုး မင်း ကြီး မဟာ
 မင်း လှစည်သူ ကျော်ကိုသတိုး သုဓမ္မာမဟာသက် တော်ရှည်ဘွဲ့နှင့်မိုး ကြိုး တကောင်း
 ဖုံး သနား တော်ခံစေ၊ ဝက်မစွတ်မြို့စား သတိုး မင်း ကြီး မင်း လှမဟာမင်း
 ခေါင်သီဟသူကို ဝန်ကြီး သတိုး မင်း ကြီး မဟာသီရိစည်သူ၊ သတိုး မင်း ကြီး မဟာ
 မင်း လှမင်း ခေါင်ကျော်၊ သတိုး မင်း ကြီး မင်း လှမဟာဥဇနာ၊ သတိုး သုဓမ္မ
 မဟာသက် တော်ရှည်တို့နှင့်ဖက်၍ ဝန်ကြီး ခန့်၊ ဝက်မစွတ်မြို့စား ဝန်ကြီး သတိုး မင်း
 ကြီး မင်း လှမဟာမင်း ခေါင်သီဟသူကို လောင်း ရှည်မြို့စား ဝန် ကြီး သတိုး မင်း

ဤ မဟာသီရိစည်သူနည်း အစီး အနင်း အဆောင်အရွက်နှင့်တနှစ်လျှင်ရံပုံတော်
 ငွေ ၂၀၀၀သနား တော်ခံစေ၊ အတွင်း ဝန်ရွှေတိုက်ဝန်တောင်ခွင်မြို့စား
 မင်း ဦး မဟာမင်း ထင်စည်သူကိုသတိုး မင်း ဦး မဟာမင်း ထင်စည်သူဘွဲ့နှင့်
 သနား တော်မြတ်ခံရရင်း ရံပုံတော် ငွေ ၆၀၀၀တွင် ၂၄၀၀တိုး ချီတနှစ်လျှင်
 ရံပုံတော် ငွေ ၈၄၀၀သနား တော်ခံစေ၊ လှိုင်း တက်မြို့စား မင်း ဦး မဟာ
 မင်း ခေါင်သင်္ဃိယာကိုအတွင်း ဝန်မင်း ဦး မဟာမင်း ထင်သင်္ဃိယာ၊ မင်း ဦး
 မင်း ခေါင်ကျော်၊ သတိုး မင်း ဦး မဟာမင်း ထင်စည်သူတို့နှင့်ဖက်၍အတွင်း ဝန်
 ခန့်၊ အတွင်း ဝန်လှိုင်း တက်မြို့စား မင်း ဦး မဟာမင်း ခေါင်သင်္ဃိယာကိုအတွင်း
 ဝန်ဆောင်မြို့စား မင်း ဦး မဟာမင်း ထင်သင်္ဃိယာနည်း အစီး အနင်း အဆောင်
 အရွက်နှင့်တနှစ်လျှင်ရံပုံတော် ငွေ ၆၀၀၀သနား တော်ခံစေ၊ မြို့ဝန်မြို့သားမြို့စား
 မင်း ဦး မဟာမင်း လှမင်း ခေါင်သူရိန်ကိုကတိပါအုံး ဝန်း ဗိုး ဦး ထွေး ခံသ
 နား တော်ခံစေ၊ မြို့ဝန်စုံး မြို့စား မဟာမင်း လှစည်သူကိုမင်း ဦး ဇေယျာမဏိဘွဲ့
 နှင့်သနား တော်မြတ်ခံရရင်း ရံပုံတော် ငွေ ၃၆၀၀တွင် ၂၄၀၀တိုးချီတနှစ်လျှင်ရံပုံ
 တော် ငွေ ၆၀၀၀သနား တော်ခံစေ၊ ဝန်ထောက်မြှောင်လှမြို့စား မင်း ဦး
 သီရိမဟာ ဇေယျသူကိုကတိပါအုံး ဝန်း သနား တော်ခံစေ၊ သနား တော်မြတ်ခံ
 ရရင်း ရံပုံတော် ငွေ ၃၆၀၀တွင် ၂၄၀၀တိုး ချီတနှစ်လျှင်ရံပုံတော် ငွေ ၆၀၀၀
 သနား တော်ခံစေ၊ ဝန်ထောက်ပတ္တနဂိုရ်မြို့စား မင်း ဦး မဟာမင်း ထင်
 ရာဇာ၊ ဝန်ထောက်မြို့သစ်မြို့စား မင်း ဦး မင်း လှမဟာမင်း ခေါင်၊ ဝန်
 ထောက်ရန်အောင်မြင်မြို့စား မင်း ဦး မဟာမင်း လှမင်း ခေါင်ရာဇာတို့ကို
 ဗောင်း ကတိပါနီရွှေသား ပန်း ၁၂၊ ရွှေနား တောင်း မီး တွင်း၊ ကတိပါဝတ်လုံ
 ဘဲရံ ရွှေဖျင်တမိုက်တဆင့်တဝါ၊ ရွှေစလွယ် ၁၂ သွယ်အစီး အနင်း အဆောင်အရွက်နှင့်
 သနား တော်မြတ်ခံရရင်း ရံပုံတော် ငွေ ၃၆၀၀တွင် ၂၄၀၀တိုး ချီတနှစ်လျှင်ရံ
 ပုံတော် ငွေ ၆၀၀၀သနား တော်ခံစေ၊ သံတော်ဆင့်ဒေး ဝန်း အကောက်ဝန်
 အတွင်း ခြောက်စု သေနတ်စာ ရေး ဦး မဟာမင်း ထင်ကျော်ကို ပေါက်မြိုင်မြို့ကိုမြို့
 စား သနား တော်ခံစေ၍သနား တော်မြတ်ခံရရင်း ရံပုံတော် ငွေ ၃၆၀၀တွင်
 ၁၂၀၀တိုး ချီတနှစ်လျှင်ရံပုံတော် ငွေ ၄၈၀၀သနား တော်ခံစေ၊ သံတော်ဆင့်

(ဂြယ်မှတ် * နေရၢမှစ၍ အောက်ပိုင်း စာပိုဒ်များ မှာလုံး ဘော်စီစွဲသၢ
ပါသၣ်)

(လုံး ဘော် စီစွဲ ၊ လွတ်မှတ် ၁၉၇၇ ၊ စိဂ - ၁၀ ၊ ကုန်း ၊ ကတိယ ၁၉၆၇ ၊
စိဂ ၉၂ - ၄)

သုခမဟာသဘာလကိုသ ဌေး ခန့်၊ မဟာသီရိသုခ သေဌအနာတပိဏ်တွင် စေ၊ ဘော
ဂမဟာသဘာလကိုသ ဌေး ခန့်၊ မဟာ ဘောဂ သေဌသီရိရတောတွင် စေ၊ သ ဌေး
မဟာသီရိသုခ သေဌအနာတပိဏ်၊ မဟာ ဘောဂ သေဌသီရိရတောတို့ကိုသ ဌေး တို့
နည်း အစီး အနင်း အဆောင်အရွက်သနား ဖော်ခံ စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်နတ် ဖော်လဆန်း ၁၂ ရက် ^{5 December 1878} နေ့နံနက်ညီလခံ ပေါင်း
ဖော် ဆောင်စနုတွင်အမိန့် ဖော်၊ ရေနံ ချောင်း မြို့စား မင်း ကြီး ၊ သေနတ်
ဝန်မင်း ကြီး ၊ ဝက်မစွတ်မြို့စား မင်း ကြီး ၊ ယောမြို့စား အတွင်း ဝန်မင်း ၊
ဆောမြို့စား အတွင်း ဝန်မင်း ၊ ဂွေတိုက်အတွင်း ဝန် ဘောင်ခွင်မြို့စား မင်း
တို့ ရွှေသံ ဖော်ဆင်၊ ဒေး ဝန်အကောက်ဝန် မဟာမင်း ထင်မင်း ကျော်မှတ်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်နတ် ဖော်လဆန်း ၁၂ ရက် ^{5 December 1878} နေ့သံ ဖော်ဆင်၊ ဒေး ဝန်
အကောက်ဝန်အတွင်း ခြောက်စု သေနတ်စါရေး ကြီး မဟာမင်း ထင်မင်း ကျော်
ထင်ပြန်။

(လုံး ဖော် စါစု)

အနောက်အတွင်း တော်တွင်ဆင့်ဆိုထိန်း သိမ်း စောင့်ရှောက်ရန်ရှိသည်များကို
 အနောက်ဝန်လေး ယောက်ခန့်ထား၍ မင်း မှတော်ရပ် ပြေကုန်အောင်ထိန်း
 သိမ်း စောင့်ရှောက်ထား ဆောင်မြဲရှိသည်ကိုအထက်ခန့်ထား သည်အနောက်ဝန်
 အများ ဖြစ်လက်ထား ဆောင်သင့်သမျှမင်း မှတော်ရပ်မ ပြေမကုန်လစ်လပ်သည်
 အရာများ ပြား ရှိသည်ဖြစ်၍အနောက်အတွင်း တော်မှာ နေ့ညမြဲစွဲအား ထုတ်ထား
 ဆောင်သူအနောက်ဝန်မင်း ကျော်သီရိရာဇာ၊ နေဇိုး သီရိကျော်ထင်၊ မင်း
 ကျော်သီဟရာဇာတို့ပြင်ကုန်အနောက်ဝန်တို့ကိုနှုတ်ပြီး လျှင် နောက်ဝန်း ကျင်ဝန်
 မင်း လှနရသူကို နောက်ဝန်း ကျင်ဝန်အရာမလဲမပြောင်း အနောက်ဝန်ခန့်ထား
 ရန်သင့်ကြောင်း များ နှင့်အစည်း အဝေး ဝင်မှူး မတ်တို့စုံညီညှိနှိုင်း ချက်ဆက်သွင်း
 သည်အတိုင်း အနောက်ဝန်မင်း ကျော်သီရိရာဇာ၊ နေဇိုး သီရိကျော်ထင်၊ မင်း
 ကျော်သီဟရာဇာတို့ပြင်ကုန်အနောက်ဝန်တို့ကိုအရာကနှုတ်၊ နောက်ဝန်း ကျင်ဝန်
 မင်း လှနရသူကိုအနောက်ဝန်ခန့်၊ ရှေ့ဝင်း တော်မှူး ရတနာသိင်္ဃံမြို့ဝန်ရဲဘက်
 မြင်း ဝန်မင်း ကြီး မဟာမင်း ခေါင်ကျော်စွာ အောက်မြစ်စဉ်စစ်ကဲမလွန် မြေထဲ
 သရက်မကွေး လေး မြို့ဝန်မင်း ကြီး မဟာမင်း လှမင်း ထင်နရသူတို့ကို ရွှေမျက်
 နှာတော်ကိုအဘူး အမြော် ရွှေဘဝါး တော် အောက်လာစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်နှစ် တော်လဆန်း ၁၃ ရက် ^{6 December 1878} နေ့နံနက်ညီလာခံ ပေါင်း
 တော်ဆောင်စနုထင်ဝန်ရှင် တော်ရေနံချောင်း မြို့စား ဝန်ကြီး၊ သေနတ်ဝန်
 လယ်ကိုင်း မြို့စား ဝန်ကြီး၊ ဝက်မစွတ်မြို့စား ဝန်ကြီး၊ အတွင်း ဝန်ယောမြို့စား
 မင်း၊ အတွင်း ဝန်ရွှေတိုက်ဝန်တောင်ခွင်မြို့စား မင်း၊ အတွင်း ဝန်လှိုင်း တက်
 မြို့စား မင်း တို့ရှေ့သံတော်ဆင့်ဒေး ဝန်အကောက်ဝန်အတွင်း ခြောက်သေနတ်
 စာရေး ကြီး ပေါက်မြိုင်မြို့စား မင်း မဟာမင်း ထင်မင်း ကျော်မှတ်။
 (လုံး တော် စာစု)

ရွှေပြည် တော်မှ စ၍ နိုင်ငံ တော်အတွင်း ဆင်း ရဲသား ကျန် တော်မျိုး တို့မှ ဘုရား
 ဝတ်တရား စကား များ ကို စွဲ၍ ဆင်း ရဲငြိငြင် နစ်နာပင်ပန်း ခြင်း နှစ်ပါး
 ဖြစ်ရသည်။ တရား ဘုရား ဝတ်မျှား ကို စစ် မေး စီရင်သည့်မျှား မတ်အရ ဂွီ
 အကြီး အအုပ်တို့ကတက်အ မှသည်တို့စိုး ဂတိကို ငဲ့ကွက်၍ လရက် မရှည်ပြီး ပြတ်သင့်သည့်
 အမှုကို ကလေး ဂွည်လျား ငြိစွာ အောင်မြင်လုပ်ရန် တချက်။ စီရင်ဆုံး ဖြတ်သူအဆင့်ဆင့်
 များ ပြား ချိတ်ရား မပြီး မပြတ်နိုင်လောက် ဂွည်စွာ ဖြစ်ရန် တချက်၊ နှစ်ချက်အ
 ခြောက် ခြောက် များ ခြောက်ငဲ့စိုက် ခြောက် ငွေပိုမိုကုန်ကျဆင်း ရဲငြိငြင် နစ်နာပင်ပန်း
 ဖြစ်ရခြင်း ၊ တရား ဘုရား ဝတ်မျှား ကို ကျယ်ပွား အောင်မြင်လုပ်ပြီး လျှင်ကုန်
 သင့်သမျှ တရား ဝတ်စိုက်ထက် ပိုမိုသဘာဝ နှစ်စစ် မေး စီရင်သူအကြီး အအုပ်တို့
 ချွေထွင် တောင်း ခံစား ယူသော ခြောက်ငဲ့အ မှသည်တို့ဆင်း ရဲငြိငြင် နစ်နာပင်ပန်း
 ဖြစ်ရခြင်း ၊ သည်ကဲ့သို့ပြည်သူဆင်း ရဲသား တို့မှ တရား ဥပဒေမသေမဝင် နေ
 ရကုမ္ပဉ် နှစ် ပိုင်း ခြား ထား သည်အရ မရှိ။ အလိုရှိရသ စစ် မေး စီရင်ပြု
 လုပ်သော ခြောက်ငဲ့အ မှမကျယ်ပွား တန်ကျယ်ပွား စိုက် ခြောက် ငွေ မကုန်ကုန်ကုန်
 ဆင်း ရဲငြိငြင် နစ်နာပင်ပန်း ခြင်း များ စွာ ဖြစ်ကြရသည်။ ရေ မြေသနင်း မင်း
 ဧကရာဇ် ဆိုသည့်အရ သည်ကပ်ဦး မဟာသမတမင်း မှစ၍ ပြည်သူတို့တွင် တဦး နှင့်
 တဦး လျှပ်စား ပေါက်စား မတရား သဖြင့် ပြုသည့်အရ မတော် မမှန် မဖြောင့်
 မသား စဉ်း လဲစဉ်း စား ပြုလုပ် မှုခင်း ဂျာနယ် ရှိသည့်အရ များ ကို စိတ်ဖြာ
 ဝေဖန်ရှင်း လင်း ခွဲခြမ်း ချိတ်ရား နှင့်အညီ စီရင်ဆုံး ဖြတ်စီရင် သော ဌာနဆိုင်
 တိုင်ဆိုင် နှိပ်နှိပ်သော မေဓသမဘာ ဂအခွန်အတုတ် များ ကို ပြည်သူအ ပေါင်း တို့ညီညွတ်
 စုရုံး ဆက်သကြသည့် နှင့်အညီ ဘုရား ဓမ္မ လောကအ ခြောက် ခြောက် ပါး ကို နှံ့သိ ကြေပွန်လိမ်
 မာ မြှော်မြင် သော များ မတ်ပညာ ရှိတို့ကို ကိုယ် တော်မြတ်အစား လွှဲထား တော်မူ၍
 တိုင်း ပြည်နိုင်ငံ နေပြည်သူအ ပေါင်း တို့မှ ခင်း အရှုပ်အ ရွေး ပြည် ရေး ရွာ မှုခပ်
 သိမ်း သော စီရင်ခင်း စီရင်ဘွယ် ရှိသည့် များ ကို မမေ့မ လျော့မလစ် မလပ်အထူး
 သဖြင့်အား ထုတ်ဂုဏ် ဆောင် တော် မူမြဲဖြစ်သည်။ ငါအချွင် ဧကရာဇ် မင်း မြတ်သည်
 လည်း ကပ်ဦး မဟာသမတစသော ရှေး မင်း ကောင်း မင်း မြတ်တို့ကဲ့သို့တိုင်း ပြည်
 နိုင်ငံကို တရား သဖြင့် ထိန်း သိမ်း စောင့်ရှောက် မည်ရည်သန် ပြဋ္ဌာန်း တော်မူ

ရင်း ဂိုဏ်းဖြစ်၍ မှူး မတ်ပြည်သူအပေါင်း ကိုညီညွတ်ကြီး ပမ်း ဆောင်စွမ်း ခြီး
 ပင့်အပ် သောဘုန်း ကံပါရမီ တော် နှင့်ပြည့်စုံ တော် မူ သောသမာသနာပြုမင်း ကောင်း
 မင်း မြတ်ဖြစ်သည် နှင့်အညီတိုင်း ပြည်နိုင်ငံ တော်အတွင်း ဆင်း ရဲသား ကျွန် တော် မျိုး
 ကိုတရား ရာဇဝတ် မှုများ ကိုစွဲ၍ စရိတ် ကြေး ငွေပို မိုကုန်ကျလရက်ရှည်ကြာ နစ်
 နာပင်ပန်း မရှိအမှုအား လျော်စွာပြီး ငြိမ်ပြတ်စေလွယ်သဖြင့်လှစား ဆောင်
 စား စီး ပွား ဖြစ်ထွန်း ချမ်း သာငြိမ်ဝပ် အောင်တရား ရာဇဝတ်ဥပဒေအ
 သေချာသား ၍ပိုင်း ခြား ဆုံး ဖြတ်စီရင်ရန်ရှိသည်မှာသမာသနာ တော် ရေး
 နှင့်တကွတိုင်း ရေး ပြည်မှုစီရင်ခင်း စီရင်ဘွယ်ရှိသည်များ ကိုတရား နှင့်အညီ
 နေရာကျစီရင် ဆောင်ရွက် စေမည်။ ရာဇဓမ္မ လောကအရာလိမ်မာ မြှော်မြင်သ
 ဖြင့်လက်ရုံးနှလုံးသတ္တိ ဗျတ္တိအင် နှင့်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ကိုယ် တော်မြတ်အစား လွှဲထား
 တော် မူ သောအစည်း အဝေး ဝင် မှူး တော် မတ် တော်ကိုညီနှိုင်း ပြောဆို စေ
 ရာပြည်သူတို့ဖြစ်ပွား ကြသည်တရား ရာဇဝတ် မှုများ ရှည်လျား ကြံကြာ မရှိ စေရ
 တရား တန့်ရပ်ပြီး ပြတ်လွယ်ရန်အချက်။ တရား တက်ဉာဏ်ပူ ဇော် ရေး လုလင်မှ
 စ၍အရပ်ရပ်တရား ဝင်စရိတ်ကျကုန်ရန်ရှိသည်များ ကိုအမရပူရဗြတည်နန်း
 တည်ဘေး တော်မင်း တရား ကြီး လက်ထက် တော်သက္ကရာဇ် ၁၁၄၃ခု ¹⁷⁸¹ ထုတ်
 ပြန် တော် မူသည့်အမိန့် တော် ၊ ငှက်နာပုံမြီတည်နန်း တည်ပမသ ဂါယနာတင် ¹⁸⁵³
 ခမည်း တော်မင်း တရား ကြီး လက်ထက် တော်သက္ကရာဇ် ၁၂၁၅ခု ထုတ်ပြန်
 တော် မူသည့်အမိန့် တော် များ ထွင်နည်း လွန်း သည်အရာများ လွန်း သည်အရာ
 များ ကိုပိုမိုယုတ် လျော့မရှိ စေရမည်ရှိစွမ်း ပြင်ဆင်နှုတ်ပယ်ဖြည့်သွင်း သည့်အချက်။
 မှုခင်း ဖြစ်ပွား သည်ပြည်သူတို့မှာအတောင်း အခံ မရှိလွတ်ငြိမ်း စေရန်အချက်စီ
 ရင်ပြတ်စဲပြီး အမှုသေဝပ်ပြီး ပြတ်လွယ် အောင်ပြဋ္ဌာန်း ပိုင်း ခြား ချက်။ တ
 ရား ရာဇဝတ် မှုများ ကိုစစ်ဆေး စီရင်ရသည့်မှူး မတ်အရာရှိတို့ စောင့်ရှောက်
 ထိန်းသိမ်းရန်အချက်။ စေါင် ရှေ့ကထိန်းသိမ်းရန်ပြဋ္ဌာန်းပိုင်းခြားသည့်ဥပဒေကိုမတည်
 ကြူးလွန်လွှင်စီရင်ရန်အချက်။ ဥပဒေအချက်ဂဏန်း၍ ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်စီရင်ရလျှင်တရား
 ရာဇဝတ် မှုဖြစ်ပွား သည်ပြည်သူတို့ဆင်း ရဲငြိငြင် နစ်နာပင်ပမ်း မရှိအထူး သဖြင့်
 ချမ်း သာငြိမ်ဝပ်ရန်ရှိ ကြောင်း နှင့်အစည်း အဝေး ဝင် မှူး မတ်တို့စုံညီညီနှိုင်း

ပြဋ္ဌာန်း ပိုင်း ခြား ဥပဒေရေးသား ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်နတ်တော်လပြည့် ကျော် ၁၇ ရက် နေ့နံနက် ညီလာခံ

ပေါင်း တော်ဆောင်စနုထွင် ဝန်ရှင် တော် ရေနံချောင်း မြို့စား ဝန်ကြီး ၊
 နန်း ပတ်မြို့စား ဝန်ကြီး၊ ယေနတ်ဝန်၊ လယ်ကိုင်း မြို့စား ဝန်ကြီး ၊ ဝက်မံစွတ်
 မြို့စား ဝန်ကြီး၊ အထွင်း ဝန်ယောမြို့စား၊ အထွင်း ဝန်ရွှေတိုက် ဝန်တောင်ခွင်
 မြို့စား မင်း၊ အထွင်း ဝန်လှိုင်း တက်မြို့စား မင်းတို့ရှေ့သံတော်ဆင့်ဒေး ဝန်
 အကောက်ဝန်အထွင်း ခြောက်စု ယေနတ်စာရေး ကြီး ပေါက်မြိုင်မြို့စား မင်း
 မဟာမင်း ထင်မင်း ကျော်မှတ်။

(လုံး တော် စီစု)

လှေသင်း အစုမှာလူ ၄၀၀၀ ပြည် အောင်ထမ်း ရွက် စေပြီး လျှင် လှေတစင်း လျှင်
 လူ ၅၆ စီပြင်ဆင်ဘူးစည်း ထမ်း ရွက် စေရမည်ဖြစ်၍ လှေသင်း မှာ နှင့် စပ်ဆိုသည့်
 များ ကိုထွက်ကုန် အောင်ထမ်း ရွက် စေရန်အထက်ရှိရင်း လှေသင်း စာရေး င
 သာထွန်း ၊ ငတရုပ်တို့ပြင် လေး ယောက်ပြည့်မီ အောင် လှေသင်း စာရေး
 ဟောင်း ငရွှေမြတ် ၊ စာရေး တော်ငကူး တို့ကို လှေသင်း စာရေး ခန့်ထား
 ရန်သင့်ကြောင်းအစည်း အဝေး ဝင်မှူး မတ်တို့စုံညီညှိနှိုင်း ချက်ဆက်သွင်း သည့်
 အတိုင်း ငရွှေမြတ် ၊ ငကူး တို့ကို လှေသင်း စာရေး ခန့်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်နှစ် တော်လပြည့် ကျော်ရက် ^{15 December} ၁၈၇၈ ခုနှစ် တော်
 ထွင်အမိန့်တော် ၊ အတွင်း ဝန် ယောမြို့စား မင်း ၊ ရွှေတိုက်အတွင်း ဝန် တောင်
 ခွင်မြို့စား မင်း ၊ အတွင်း ဝန်လှိုင်း တက်မြို့စား မင်း တို့ ရွှေသံ တော်ဆင့်ဒေး
 ဝန်အကောက်ဝန် ၊ အတွင်း ခြောက်သေ့နတ်စာရေး ဦး ပေါက်မြိုင်စား ၊ မ
 ဟာမင်း ထင်မင်း ကျော်မှတ်။

(လုံး တော် စာစု)

အစည်း အဝေး ဝင်မှူး မတ်တို့ညှိနှိုင်း ရွေးချယ်ရာ၌ ရွှေမြို့တော် နောက်ပြင်
ရွှေတချောင်း အရှေ့ဘက်၌ စက်ဝိုင်း ကိုသူရဲဝန်မဟာမင်း တင်မင်း လှ
ကျော်ခေါင်၊ သင်္ဘောလက်သမား ဆရာဝန်ကြီးရတ် နေရင်း ဝင်း အိမ်ကို ဘောင်
ဝန်မင်း ဦး မဟာမင်း တင်၊ ဂေါ်ဝန်တံခါး အတွင်း မိုင်း လုံမြို့စား ဟောင်း
မင်း သမီး ဝင်း ခြံကိုလက်သုံး တော်ကိုင်ပင်း သာမြို့စား မင်း လှသင်္ခယာ၊
- - - ဝင်း အိမ်ကိုလက်သုံး တော်ကိုင် ရေနံသောမြို့စား နေမျိုး မင်း လှသာဇာ၊
- - - ရပ်ရွာငယ်တစ်ဝင်း အိမ်ကိုလက်သုံး တော်ကိုင် ခေါ်သင်္ခါမြို့စား နေမျိုး မင်း
လှသီရိ၊ တရုတ်တန်း ရပ်ရွာချစ်စရာ မိဘုရား ဟောင်း တည်လုပ်သည့်တိုက်အိမ်ကို
သဌေး မဟာသီရိဓနသိဒ္ဓိတို့ကသနား တော်ခံစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်နှစ် တော်လပြည့် ကျော် ၁၀ ရက် ၁၈th December ၁၈၇၈th
တော်တွင် အမိန့်တော်၊ ယောမြို့စား အတွင်း ဝန်မင်း၊ ရွှေတိုက်အတွင်း ဝန်
မင်း၊ လှိုင်း တက်မြို့စား အတွင်း ဝန်မင်း တို့ရှေ့သို့ တော်ဆင့် ဒေဝန်အကောင်
ဝန် ပေါက်မြိုင် (မြို့စား) မဟာမင်း ထင် ကျော်မှတ်။
(လုံး တော် စာစု)

14 December 1878

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်နှစ် တော်လပြည့် ကျော် ၆ ရက် နေ့တောင့် ဥယျာဉ် တော်
အစည်း အဝေး ဝံ့ တော်တွင် ပထမဆုံး၊ ဒုတိယဆုံးအစည်း အဝေး ဝင်မှူး မတ်တို့
စုံညီ၍ နှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း ချက်ဘုရား ၊

ဝိဇ္ဇကတိ တော် မ၊ စတုတ္ထစတုပြင်ဆရာ တော်သင်္ဃာ တော် များ နှင့်တကွလွှတ်
တော်ရုံး တော်အသီး အသီး မြန်မာ ဝေါဟာရ ပရိဘာသလိုက်နာ ရေး သား
ရန်ရှိသည်များ တွင်အသတ်က ဝန် ရေး နည်း များ မှာလိုက်နာ ရန် ရွာကြီး ဆ
ရာ တော် ဝဏ္ဏ ဗေါဓနသတ်အင်း ၊ သံ တော်ဆင်္ဘေန္တ ကျော်သူက ဝိလက္ခဏသံ ပေါက်
လင်္ကာ စတုကိုယ်၊ ၎င်း သတ်အင်း အတို ကောက်၊ ပင်း ဆရာ တော် ရတနာ ခြေး
မုံသတ်ပုံ စတုကိုယ်၊ ၆ ကျေး မြို့စား ဝန် ထောက်သတ်ထူး ၊ စာ ရေး တော် ခေါင်း
အမှာ ရေး တဘက်ပြဆကာ ရန္တသတ်ပုံ၊ အပင်အရစ် ရေး နည်း များ မှာလိုက်နာ
ရန် ညောင်ကန်ဆရာ တော်ကဗျာသ ဝရက္ခသင်္ဂဟသတ်ပုံ စတုကိုယ်၊ ၎င်း သတ်အင်း
အတို ကောက်၊ အသတ်က ဝန်အပင်အရစ်အသီး အသီး လိုက်နာ ရန်တွင်း သင်း တိုက်
ဝန်သတ်ညွှန်း ၊ သံ တော်ဆင်္ဘေန္တ ကျော်သူသတ်ညွှန်း၊ ရတန ခြေး မုံသတ်ညွှန်း ၊ ရှင်
လင်္ကာသ ဝရ၊ ဝိဘဇ္ဇာ ဝိတ ခွဲထား ၊ လယ်ကိုင်း မြို့စား သေနတ်ဝန်ကြီး အလုံဝန်
သ ပြေငါး ရွာ စား အဖြစ် နှင့်ထမ်း ရွက်စဉ် ကောက်နှုတ်စု ဆောင်း သော ခွဲထား ၊
အတွင်း ဝန် ယောမြို့စား သံ တော်ဆင်္ဘေ လယ်ဝန်အဖြစ် နှင့်ထမ်း ရွက်စဉ် ကောက်
နှုတ်စု ဆောင်း သော ခွဲထား ၊ ၎င်း ခွဲထား နှစ်ရပ်ကိုစပ်စပ် ပေါင်း စည်း
ထား သော ခွဲထား ကျော် များ နှင့်တကွ ပြေး ညီစွာလိုက်နာ ရေး သား ဤ စေ
ရန်ပြဋ္ဌာန်း ဆုံး ဖြတ်ကြသည်၊ သာသနာပြုသုဓမ္မာ ဝင်ဆရာ တော်ကြီး တကိုဝိနစ်
ပါး ထံပြဋ္ဌာန်း ချက်လက်ခံ နှင့်အစုံအညီတွင်တင်ပြ ရာ ပါ သော မှန်ပြဇယား ပုံဦး
ရေ ၃၆ စာရင်း ပါပူး တွဲ၍ ပို့၊ သက်ဆိုင် ရာ အရာရှိ များ ထံလက်ခံကူး ယူ၍ စေ
ရန်ဆင်္ဃာ

သံ တော်ဆင်္ဘေ ဝန်း အကောက်ဝန်အတွင်း ခြောက်စု သေနတ်စာ
ရေး ကြီး ပေါက်မြိုင်မြို့စား မဟာမင်း ထင် ကျော်မှတ်။

(၁) ပံင်ရစ် ရေး နည်း သတ်ပုံ၊ စာ ၂ အင်္ဂါရှိသည်၊ ကျမ်း ပြုဆရာကား ကဝိ
လက္ခဏာသတ်ပုံ စတုကိုယ်နှင့် ပျက်ဗျာ လင်္ကာ ရေး သည့်စာဆို တော်သံ တော်ဆင်္ဃာ

ရသး နှင့်ထမ်း ရွက်ရသော စိန္တ ကျော်သူအဖွဲ့ခံ မောင်အောင်တည်း ၊ ၎င်း သတ်ပုံမှာကဗျာသဘာဝတ္ထသတ်ပုံကဲ့သို့မစုံဟုစုံညီညီနှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း သည် ၊

(၂) မြန်မာသံဃာဝင်္ဂဗိသုဒ္ဓိ ၊ စာ၂အင်္ဂါရှိ၏ ၊ ကျမ်း ပြုဆရာကား ဖျိုကဗျာလင်္ကာအများ ရေး သည့်တရား သူကြီး ရသး နှင့်ထမ်း ရွက်ရသော လက်ဝဲသုန္ဒရီအဖွဲ့ခံ မောင်မြတ်စံတည်း ၊ ၎င်း သတ်ပုံမှာ မောင်မြတ်စံ၏အတ္ထု နောမတိပါသည်ကိုကဗျာသဘာဝတ္ထသင်္ဂဟဆရာ တော်ပယ်ချပြီး ဟုစုံညီညီနှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း သည် ၊

(၃) အပင်္ဂအရစ်သံ ပေါက် ၊ စာ၂အင်္ဂါရှိ၏ ၊ ကျမ်း ပြုဆရာကား စန္ဒကုမာရဖျို၊ ကုသဖျိုအလောင်း စည်သူလူး တား ၊ မင်း စည်လူး တား များ ကိုစီရင်သူဖြစ်သောဘုံ ကျော်ရွှေကျောင်း ရဲကျောင်း ဦး ပုတည်း ၊ ၎င်း သံ ပေါက်မှာကဗျာသဘာဝတ္ထသင်္ဂဟသတ်ပုံကဲ့သို့မစုံဟုစုံညီညီနှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း သည် ၊

(၄) ကဝိမဏ္ဍနိသတ်ပုံလင်္ကာ ၊ စာ၂အင်္ဂါရှိ၏ ၊ ကျမ်း ပြုဆရာကား မုံခွေး ဆရာတော်တည်း ၊ ၎င်း မှာကဗျာသဘာဝတ္ထသင်္ဂဟသတ်ပုံကဲ့သို့မစုံဟုစုံညီညီနှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း သည် ၊

(၅) ဧကက္ခရာပကသနီသတ်အင်း ၊ စာ၃အင်္ဂါရှိ၏ ၊ ကျမ်း ပြုဆရာကား သက္ကရာဇ် ၁၁၉၂ ခုမှန်နန်း ရာဇဝင်စီကုံး ရာပါသည် သော်ကပင်ဆရာ တော်တည်း ၊ ၎င်း သတ်အင်း မှာရတနာ ခြွေး မုံသတ်ပုံကဲ့သို့မစုံဟုစုံညီညီနှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း သည် ၊

(၆) ရကြီး ယဝဏ်ခွဲထား လင်္ကာ ၊ စာ၁အင်္ဂါရှိ၏ ၊ ကျမ်း ပြုဆရာကား အထက်ပါ သော်ကပင်ဆရာ တော်တည်း ၊ ၎င်း ခွဲထား မှာဗြည့်စာအဖြစ်လိုက်နာရန်ဆုံး ဖြစ်သည် ၊

(၇) လောကဓမ္မ ရေး နည်း ခွဲထား ၊ စာ၁အင်္ဂါရှိ၏ ၊ ကျမ်း ပြုဆရာကား တောင်ငူအသ္မင်တိယာသနဓဇအကျော်ဆရာ တော်တည်း ၊ ၎င်း မှာဗြည့်စာအဖြစ်လိုက်နာရန်ဆုံး ဖြစ်သည် ၊

(၈) ရေး နည်း သတ်နည်း ဆုံး မတမ်း ၊ စာ၁အင်္ဂါရှိ၏ ၊ ကျမ်း ပြုဆရာကား တောင်ဘီလောပုဂ္ဂိုလ် ကျော်တည်း ၊ ၎င်း မှာဗြည့်စာအဖြစ်လိုက်နာရန်ဆုံး ဖြစ်သည် ၊

(၉) ပြည်ဆရာတော်သတ်ညွှန်း ၊ စာရအင်္ဂါရှိ၏ ၊ ကျမ်း ပြုဆရာကား ငယ်မည် ဦး ဇွေး ၊ ရဟန်း ချွေငင်ဇာယန္တတည်း ၊ ဘကြီး တော်လက်ထက်တံဆိပ် တော်ရစာ ပြည်ဆရာတော် ၊ ပြည်ဆရာတော်ထွင်သည် ၊ ၎င်း မှာထွင်း သင်း တိုက်ဝန်သတ် ညွှန်း ကဲ့သို့မစုံဟုစုံညီသွှ်နှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း သည် ၊

(၁၀) အပင်္ဂအရစ်လင်္ကာ ၊ စာတအင်္ဂါရှိ၏ ၊ ကျမ်း ပြုဆရာကား အထက်ပါပြည် ဆရာတော်တည်း ၊ ၎င်း မှာကဗျာသဘာဝက္ခယဂီတသတ်ပုံကဲ့သို့မစုံဟုစုံညီသွှ်နှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း သည် ၊

(၁၁) ဝစနာလင်္ကာရသတ်ပုံ ၊ စာ၅အင်္ဂါရှိ၏ ၊ ကျမ်း ပြုဆရာကား ဟံသာဝတီ ပါမင်း လက်ထက် ဇာယမင်္ဂလာအရပ်တွင်သတင်း သုံး တော်မူသောထိုမင်း က သီရိပဝရာဘိမဟာရတနာအနန္တဓဇဗုဒ္ဓဂ္ဂိုလ်မဟာရာဇာဓိပတိဝိသိမုနိန္ဒာ ဘိရာဇဂုရုဘွဲ့ရည်ကိုခံရသောဆရာတော်တည်း ၊ ဟံသာဝတီပါမင်း ခမည်း တော်လက်ထက်ဝစနာလင်္ကာရသတ်ညွှန်း ကိုစီရင်သည် ၊ ၎င်း မှာထွင်း သင်း တိုက် ဝန်သတ်ညွှန်း ကဲ့သို့မစုံဟုစုံညီသွှ်နှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း သည် ၊

(၁၂) ပင်္ဂရစ်အသတ်လင်္ကာ ၊ စာတအင်္ဂါရှိ၏ ၊ ပုခန်း ဦး မြို့နေဦး ရွှေထုံး စီ ရင်သည် ၊ ၎င်း မှာပင်္ဂရစ်အသတ်နှစ်ရပ်ပင်မစုံဟုစုံညီသွှ်နှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း သည် ၊

(၁၃) လိခနရာသီသတ်ပုံ ၊ စာ၂အင်္ဂါရှိ၏ ၊ ကျမ်း ပြုဆရာကား ရန်ကုန်သွေး ဆေး ကန်ဂိုဏ်း အုပ်ဆရာတော်တည်း ၊ ၎င်း မှာပင်္ဂရစ်အသတ်နှစ်ရပ်ပင်မ စုံဟုစုံညီသွှ်နှိုင်း ဆုံး ဖြတ်သည် ၊

(၁၄) ဝဏ္ဏဗေဒနသတ်အင်း ၊ စာ၆အင်္ဂါရှိ၏ ၊ ကျမ်း ပြုဆရာကား ရွှေဘို ညောင်ဥက္ကမာလာအကျော်ဆရာတော်တည်း ၊ ၎င်း မှာအရအမိကျက်မှတ်လိုက်နာ ရန်ဆုံး ဖြတ်သည် ၊

(၁၅) သီရိမင်္ဂလာသတ်ပုံ ၊ စာတအင်္ဂါရှိ၏ ၊ ကျမ်း ပြုဆရာကား ရှင်ပုညသမိ တည်း ၊ နောက်ဒုတိယမှန်စီဆရာတော်ထွင်သည် ၊ ၎င်း မှာမစုံဟုစုံညီသွှ်နှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း သည် ၊

(၁၆) ကဝိလက္ခဏာသတ်ပုံသံ ပေါက်အတိုကောက်ပါ ၊ စာ၆အင်္ဂါရှိ၏ ၊ ကျမ်း ပြုဆရာ ကား သံတော်ဆင်္ဂစိန္တ ကျော်သူဘွဲ့ခံမောင်အောင်တည်း ၊ ၎င်း မှာအရံဆောင်

ရန်ဆုံး ဖြစ်သည်။

(၁၇) ကဝိလက္ခဏာသတ်ညွှန်း : စာတအင်္ဂါရှိ၏။ ကျမ်း ပြုဆရာ နှင့်ဆုံး ဖြစ်ချက်ကား : နံပါတ် ၁၆ အတိုင်း တည်း။

(၁၈) သဗ္ဗညာဏ်ချီသတ်ပုံ ဟောင်း : စာအင်္ဂါရှိ၏။ စီရင်သူအမည်မထင်ရှား : ၎င်း မှာ ခိုင်မာ သော ဗျူဟာများ နှင့် မညီတူစုံညီသော နှိုင်း ပြဌာန်းသည်။

(၁၉) ရွှေနန်း တွင်း သတ်ပုံ : စာ ၂ အင်္ဂါရှိ၏။ စီရင်သူအမည်မထင်ရှား : ၎င်း မှာ မတူစုံညီသော နှိုင်း ပြဌာန်း သည်။

(၂၀) စွယ်စုံ ကျော်ထင်သတ်ပုံ : စာ ၈ အင်္ဂါရှိ၏။ ကျမ်း ပြုဆရာကား ကျည်း ကန်မောင်ရှင်ကြီး မောင်နန္ဒဇေတည်း။ ၎င်း မှာ ဤစာအဖြစ်လိုက်နာ ရန်ဆုံး ဖြစ်သည်။

(၂၁) အက္ခရာသမ္မတသတ်ပုံ : ဝဏ္ဏ ဗေဒနည်း ခေတ်သည်။ စာ ၂ အင်္ဂါရှိ၏။ ကျမ်း ပြုဆရာကား ညာယန္တ ညောင်ကန်ဆရာ တော်ဦး သုတိသိဝံသ ဂုဏ်နာဘိဝံသ မဟာရာဇာဓိရာဇဂုရုတည်း။ ၎င်း မှာ ကဝိလက္ခဏာသတ်ပုံကို မြန်မာပါဠိစီရံမျှပင်ထူး သည်ဟု စုံညီသော နှိုင်း ပြဌာန်း သည်။

(၂၂) ဂဇဗလသတ်ညွှန်း : စာ ၂ အင်္ဂါရှိ၏။ ကျမ်း ပြုဆရာကား ဂဇဗလတည်း။ ၎င်း မှာ မတူစုံညီသော နှိုင်း ပြဌာန်း သည်။

(၂၃) ဝိသုဒ္ဓိဝိတံခွဲထား : စာ ၂ အင်္ဂါရှိ၏။ ကျမ်း ပြုဆရာကား ရှင်လင်္ကာသရတည်း။ နောက်တွင်း သင်း တိုက်ဝန်ဖြစ်သည်။ ၎င်း မှာ အရအမီကျက်မှတ်ရန်ဆုံး ဖြစ်သည်။

(၂၄) သတ်ညွှန်း သစ် : စာ ၈ အင်္ဂါရှိ၏။ ကျမ်း ပြုဆရာကား တွင်း သင်း တိုက်ဝန်တည်း။ ၎င်း မှာ ဤစာအဖြစ်လိုက်နာ ရန်ဆုံး ဖြစ်သည်။

(၂၅) အသတ် ခြောက်ပါး အစပ် ခြောက်ပါး ပယ်ပုံ စာတန်း နှင့် မူလက ဝန်တဆယ် ခြောက်စပ်နည်း ကာရန် ခြောက်ဆယ် လေး ဇယား ပုံ : စာ ၃ အင်္ဂါရှိ၏။ ကျမ်း ပြုဆရာကား တွင်း သင်း တိုက်ဝန်တည်း။ ၎င်း မှာ ဤစာအဖြစ်လိုက်နာ ရန်ဆုံး ဖြစ်သည်။

(၂၆) ကဗျာသဘာဝတ္ထသင်္ဂဟသတ်ပုံအတို ကောကပါစာ ခုအင်္ဂါရှိ၏။ ကျမ်း ပြုဆရာကား ဆရာတော်ဦး ဗုဒ္ဓိတည်း။ ၎င်း မှာအပင်အရစ်အထွက်အာဂုံ ဆောင်ရန် ဆုံး ဖြစ်သည်။

(၂၇) ကဗျာသဘာဝတ္ထသင်္ဂဟသတ်ညွှန်း ၊ စာတအင်္ဂါရှိ၏။ ကျမ်း ပြုဆရာကား ဆရာတော်ဦး ဗုဒ္ဓိတည်း။ ၎င်း မှာဤစာအဖြစ်လိုက်နာရန်ဆုံး ဖြစ်သည်။

(၂၈) ဆကဝရန္တနယသတ်ပုံ ၊ စာတအင်္ဂါရှိ၏။ ကျမ်း ပြုဆရာကား စာရေးတော်ခေါင်း နောက်အမှာရေး မောင်သာအောင်တည်း။ ၎င်း မှာတဖက်ပြုအသတ်ကရန်မှာလိုက်နာရန်ဆုံး ဖြစ်သည်။

(၂၉) သဒ္ဓါနုသဘာဝသတ်ပုံ ၊ စာတအင်္ဂါရှိ၏။ ကျမ်း ပြုဆရာကား မုံကင်း ဆရာတော်ဦး ဝိသုဒ္ဓိတည်း။ ၎င်း မှာဤစာအဖြစ်လိုက်နာရန်ဆုံး ဖြစ်သည်။

(၃၀) ပဋ္ဌာနုသဘာဝသတ်ပုံ ၊ စာတအင်္ဂါရှိ၏။ ကျမ်း ပြုဆရာကား တောင်ငူမြို့စာရေး ဦး မောင်ဦး တည်း။ ၎င်း မှာဤစာအဖြစ်လိုက်နာရန်ဆုံး ဖြစ်သည်။

(၃၁) ပင်ရစ်ဂဏီ ၊ စာတအင်္ဂါရှိ၏။ ကျမ်း ပြုဆရာကား လက်ဘက်ရည်တော်ရွာစဉ်ရွာစား မင်း လှသင်္ဃိတည်း။ ၎င်း မှာမစုံဟုစုံညီသော ဦးစီး ပြဋ္ဌာန်းသည်။

(၃၂) ရတနာ ခြွေး မုသတ်ပုံ ၊ ၎င်း သတ်ညွှန်း ၊ စာခုအင်္ဂါရှိ၏။ ကျမ်း ပြုဆရာကား ပင်း ဆရာတော်တည်း။ ၎င်း မှာအသတ်ကရန်မှာသလိုက်နာရန်ဆုံး ဖြစ်သည်။

(၃၃) သတ်ထူး ၊ စာတအင်္ဂါရှိ၏။ ကျမ်း ပြုဆရာကား ပညာရှိမကွေး မြို့စားဝန်ထောက်တည်း။ ၎င်း မှာအာဂုံ ဆောင်ရန်ဆုံး ဖြစ်သည်။

(၃၄) မြန်မာလေခ ၊ စာတအင်္ဂါရှိ၏။ ကျမ်း ပြုဆရာကား သင်္ဂဇာဆရာတော်တည်း။ ၎င်း မှာမစုံဟုစုံညီသော ဦးစီး ပြဋ္ဌာန်း သည်။

(၃၅) ပန်း ဣသတ်ပုံ ၊ စာတအင်္ဂါရှိ၏။ စီရင်သူမထင်ရှား ၊ ၎င်း မှာမစုံဟုစုံညီသော ဦးစီး ပြဋ္ဌာန်း သည်။

(၃၆) ခွဲထား ကျော် ၊ စာခုအင်္ဂါရှိ၏။ ကျမ်း ပြုဆရာကား (၁) ဒုလ္လဝန်သပြေ

ငါး ဂွာစား နှင့် (၂) သံတော်ဆင်လယ်ဝန်တို့တည်း ၊ (၁) မှာယခုလယ်ကိုင်း
မြို့စား သေနတ်ဝန်ကြီး (၂) မှာယခုအတွင်း ဝန်ထောက်မြို့စား တို့တည်း ၊ ၎င်း
မှာအရအမီကျက်မှတ်လိုက်နာရန်ဆုံး ဖြစ်သည် ၊

(၃၃) စာသင်ပထမချီသတ်ပုံ ၊ ကျမ်း ပြုဆရာကား ဂွင်မဟာရဋ္ဌသဘာရတည်း ၊
ယခုအစည်း အဝေး မှာ ၎င်း စာမပါသေး ၊ ဂွာအွေတင်ပြရန်ဦး ယံဆင်သည်
ဟုပြောခန်း ချက်အမှာပါသည် ၊

ယင်း သို့အထက်ပါသတ်ပုံသတ်ညွှန်း ၃၆ ကျမ်း တို့ကိုမျှ မတ်တိုစုံညီညွှန်နှိုင်း ပြ
ဋ္ဌာန်း ပြီး နောက်ဇယား ပုံနှိပ်စာစုစုံညီညွှန်နှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း ချက်ကိုအသွင်တဝှင်
သီပေါမင်း တရား ထံသွင်း ဆက်ရအောက်ပါအမိန့်တော်ကိုထုတ်ပြန် တော်မူသည် ၊

ဘုန်း တော်အဖွဲ့နှိုင်း မြတ်တော်မူလှသော ရေမြေအသွင်ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ဂွင်လက်နက်စက်သင်အသွင်တဝှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အ
မိန့်တော်ရှိသည် ၊ မြတ်စွာဘုရား ထား တော်မူခဲ့သောသဘာဝတော်မြတ်သုံး
ပါး တွင်၎င်း မြစ်ပင်မမူလဘူတပရိယတ္တိသဘာဝတော်မြတ်ပိဋကတ်တော်များ
ကိုရေး သား မြေရွှေစာမင်စာကညစ်ရေး စာများ ကိုရေး သား ရန်အမိန့်
တော်နိဿယနံ စောင်နံ ပျောက်များ တွင်မြန်မာ့ ဝေါဟာရမှန်ကန်စေရန်
တည်း ပြတ်ပြင်ဆင်သုတ်သင်ရလိုက်နာရန်နှိပ်စာရုံး များ တွင်လိုက်နာရန်
အမရပူရ ပထမမြို့တည်နန်း တည်ဘေး တော်မင်း တရား ကြီး (သက္ကရာဇ်)
၁၁၄၅ ခု ၁၁၄၇ ခု ၁၁၄၈ ခု ထုတ်အမိန့်တော်ရေတနာပုံပထမမြို့တည်နန်း တည်¹⁷⁸³
ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်ခမည်း တော်မင်း တရား ကြီး (သက္ကရာဇ်) ၁၂၁၈ ခု¹⁷⁸⁵
ထုတ်အမိန့်တော်များ နှင့်တပြေး ညီစွာအသတ်ကရန်များ မှာလိုက်နာရေး¹⁸¹⁶
သား ဩစေရန်ဂွာကြီး ဆရာတော်ဝဏ္ဏဗေဓနသတ်အင်း ၊ သံတော်ဆင်¹⁸⁵⁶
ကျော်သုကဝိလက္ခဏာသတ်ပုံစာကိုယ် ၊ ၎င်း သတ်အင်း အတိုကောက်ပင်း ဆရာ
တော်ရတနာ ဧကန် မှီသတ်ပုံစာကိုယ် ၊ မကွေး မြို့စား ဝန်ထောက်သတ်ထူး ၊ စာ
ရေး တော်ခေါင်း အမှာရေး ဆရာရန္တသတ်ပုံ ၊ အပင်အရစ်ရေး သား ရာ
လိုက်နာရန် ညောင်တန်ဆရာတော်ကဗျာသဘာရဋ္ဌသင်္ဂါယနသတ်ပုံစာကိုယ် ၊ ၎င်း

သတ်အင်း အတို ကောကံ ၊ အသတ်က ခုန့်အပင်းအရစ်အသီး သီး မှာလိုက်နာရန်
 ထွင်း သင်း တိုက်ဝန်သတ်ညွှန်း ၊ သံတော်ဆင်စိန္တ ကျော်သူသတ်ညွှန်း ၊ ရတနာ
 ခြွေ မုံသတ်ညွှန်း ၊ ဂူငါးလက်သဘာဝရိတဇ္ဈာန်ဝိတနွေထာ ၊ လယ်ကိုင်း မြို့စား
 သေနတ်ဝန်ကြီး အလုံဝန်သ ပြင်ငါး ဂူစား အဖြစ်နှင်းထမ်း ဂူစင် ကောကံ
 နှုတ်စု ဆောင်း သော နွေထာ ၊ အတွင်း ဝန် ယောမြို့စား သံတော်ဆင်လယ်ဝန်
 အဖြစ်နှင်းထမ်း ဂူစင် ကောကံ နှုတ်စု ဆောင်း သော နွေထာ ၊ ၎င်း နွေထာ
 နှစ်ရပ်ကိုစပ်ဟပ် ပေါင်း စည်း ထာ သော နွေထာ ကျော်များ နှင်းတပြေး ညီ
 စွာလိုက်နာ ရေး သား ဤ စေရန်သင့် ဤောင်း နှင်းအစည်း အဝေး ဝင်မှူး မတ်
 တို့စုံညီညွှန်နှိုင်း ချက်ဆက်သွင်း သည်အတိုင်း သင့်ပြီ ၊ သား တော်အစဉ် မြေး တော်
 အဆက်မြစ် တော်အညွှန်း အစွန့်ရှည်စွာသဘာဝ တော်ကျိုး တိုင်း ကျိုး ပြည်ကျိုး တိုး
 တက်ပွား များ မည်ဖြစ်သည် ၊ စုံညီညွှန်နှိုင်း ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း တည်စေ ၊ နန်း
 မတော်မီဘုရား နှစ်ပါး စား စုကျ ဝေပုံမှာယွန်း ပေါင်ပါစာရင်း ထွက် ဂွေ
 ဥယျာဉ် ဈေး ပွဲကင်း ကူး တို့မြို့ဂူလယ်ယာ သွေစုံစုများ ကိုနန်း မတော်ဘုရား
 ကြီး ဝန်စာ ရေး ကြီး တို့ကနတ်ပြည်စံမယ် တော်ဘုရား ကြီး စီရင် စီရင် ပါလယ်
 ယာဥယျာဉ်ခြံ မြေ သွေစုံစု ၊ နတ်ပြည်စံနန်း မတော်ဘုရား ကြီး စီး ရင်း စီရင်
 ပါလယ်ယာဥယျာဉ်ခြံ မြေ သွေစုံစုများ ကိုတောင်နန်း မတော်မီဘုရား ကြီး ဝန်
 စာ ရေး ကြီး တို့ကအသီး အသီး ခွဲ ဝေဆင့်ဆိုအုပ်ထိန်း စေရန်သင့် ဤောင်း နှင်းအ
 စည်း အဝေး ဝင်မှူး မတ်တို့စုံညီညွှန်နှိုင်း ချက်ဆက်သွင်း သည်အတိုင်း သင့်ပြီ ၊ နန်း
 မတော် တောင်နန်း မတော် ဝန်စာ ရေး ကြီး အသီး အသီး ခွဲ ဝေခန့်ထာ သင့်
 ဆိုအုပ်ထိန်း စီရင် စေ ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်နှစ် တော်လပြည့် ကျော် ၁၁ ရက် 19 December 1878
 မင်း ဂွေရဘေ ကျော်ထင်ထွင်ပြန် ။

(ဥက္ကဋ္ဌ မာလာ ၊ ဥက္ကဋ္ဌ ဗေဒနသတ်အင်း ၊ ဟံသာဝတီ ၁၉၆၁ ၊ ၁၁ - မ)

အမြင့်လေး မြို့ဝန်ကွမ်း အုန်း ရွာစား မင်း လှသီရိသင်္ဃာတီ မြေဒူး မြို့အင်္ဂါနာယက
သား ငါး မြို့ရွာအလယ် ဧရာဝတီ ကျေး ရွာများ သစ်တောအလုပ်အဆောင် မှာ
စပ်သည်များ ကို နေရာကျအကျိုး ဖြစ်ထွန်း ထွက်ကုန် အောင်ဆင်ဆိုလုပ် ဆောင်
ထမ်း ရွက်စေရန်မြို့ရေး ရွာ မှာရှိသည်များ ကိုလည်း ရာဇဝတ်တော် ရေး ကင်း
လွတ်လုံခြုံသာယာငြိမ်ဝပ် အောင်ဆင်ဆိုသိမ်း ပိုက်ထမ်း ရွက်စေရန်သင့် ဧရာဝတီ
များ နှင့်အစည်း အဝေး ဝင်မျှ မတ်တို့စုံညီညှိနှိုင်း ချက်ဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း
နေမျိုး မင်း ထင် ကျော်သူကိုအင်္ဂါနာယကသား ငါး မြို့ဝန်အရာကနှုတ်၊ ရွှေဘဝါး
တော် အောက်လာစေ၊ မြေဒူး မြို့ကိုတပယ်င်း မြို့ဝန်မင်း ဦး မင်း လှမဟာ
မင်း ခေါင် ကျော်ကအဆင်အဆိုမရှိ စေနှင့်၊ ကွမ်း အုန်း ရွာစား မင်း လှသီရိ
သင်္ဃာတီအမြင့်လေး မြို့ဝန်အရာ နှင့်လဲ၍အင်္ဂါနာယကသား ငါး မြို့မြေဒူး မြို့ဝန်
ခန့်၊ အထက်အင်္ဂါနာယကသား ငါး မြို့ဝန်တပယ်င်း မြို့ဝန်တို့ဆိုရင်း ရွှေအလယ် ဧရာဝတီ
ကျေး ရွာ နှင့်တိုက်ကုန်ဆယ်ရွာများ ကိုအင်္ဂါနာယကသား ငါး မြို့ဝန် မြေဒူး မြို့ဝန်ကွမ်း
အုန်း ရွာစား မင်း လှသီရိသင်္ဃာတီကဆင်ဆိုစေ၊ ရွှေအလယ် ဧရာဝတီ တိုက်ကုန်
ဆယ်ရွာအင်္ဂါနာယကသား ငါး မြို့မြေဒူး မြို့ဝန်ကွမ်း အုန်း ရွာစား မင်း လှသီရိ
သင်္ဃာတီမဟာဘွဲ့သနား တော်ခံစေ၊ အထက်ခန့်ထား ရှိသည့် မြေဒူး မြို့သင်း
သေနတ်ဗိုလ်စစ်ကနား ခံမြို့စား ရေး တို့ကိုအရာကနှုတ်၊ ရွှေဘဝါး တော် အောက်
လာစေ၊ အလွန်ပြုစစ်ကတိုက်ကုန်ဆယ်ရွာအုပ် နေမျိုး ရာဇကျော် ခေါင်ကို ရွှေ
ဘဝါး တော် အောက်လာစေ၊ ငမောင်ဦး ကိုအမြင့်လေး မြို့စစ်ကအရာ နှင့်လဲ
၍ ရွှေအလယ် ဧရာဝတီ တိုက်ကုန်ဆယ်ရွာအင်္ဂါနာယကသား ငါး မြို့မြေဒူး မြို့ဝန်ခန့်၊
ငကျော်စံကို ရွှေအလယ် ဧရာဝတီ တိုက်ကုန်ဆယ်ရွာအင်္ဂါနာယကသား ငါး မြို့ဝန်ခန့်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်ပြာသီလဆန်း (၁) ရက်နေ့နံနက်ညီလာခံ ပေါင်း

တော် ဆောင်စနုထင်အမိန့် တော် ရေခံချောင်း မြို့စား မင်း ဦး၊ ခန်း ပတ်မြို့
စား မင်း ဦး၊ သေနတ်ဝန်မင်း ဦး၊ ဝက်မစွတ်မြို့စား မင်း ဦး၊ ယောမြို့
စား အတွင်း ဝန်မင်း၊ ရွှေတိုက်အတွင်း ဝန်တောင်ခွင်မြို့စား မင်း၊ လှိုင်း
တက်မြို့စား အတွင်း ဝန်မင်း တို့ ရွှေသံ တော်ဆင် ပေါက်မြိုင်မြို့စား မဟာမင်း
ထင်မင်း ကျော်မှတ်။

(လုံး တော် စီစု)

ယိုး ဒယား ဇာတ်ကြီး မြန်မာဇာတ်ကြီး အတီး အက ရွှမ်း ခရုပုံ တောင်အမျှမ်း
 လူတို့ထမ်း အား ရွှက်အား ရှိ အောင်အထိုက်အ လျောက်ပယ်သနား တော်မြတ်ခံ
 စေရန်သင့်ကြောင်း နှင်အစည်း အဝေး ဝင်း များ မတ်တိုစုံညီဖို့နှိုင်း ချက်ဆက်
 သွင်း သည်အတိုင်း တောင်ဘက်ကိုး ခရိုင်မင်း ရဲမင်း လှကန် ရေ သောက်ကပယ်
 ၃၀၀၊ တမုတ်ဆည် ရေ သောက်ပယ် ၂၀၀၊ ဆီး တော်ဆည် ရေ သောက်ကပယ် ၁၀၀၊
 နွား တက်ဆည် ရေ သောက် ၂၉၂၂၊ ကိုးမည်း ဆည် ရေ သောက် ၈၂၂၊ ၅ စုပယ် ၉၇၅
 များ ကိုပညာသည်စာ ရေး ၂ နှင့်ယိုး ဒယား ဇာတ်ကြီး အက ယောက်ျား မိန်းမ
 လူရွင် ပါလူ ၁၀၄ တို့ကရန်ပုံစာရင်း အတိုင်း အစား သနား တော်ခံ စေ၊ တရပ်
 ဆီး တော်ဆည် ရေ သောက်ကပယ် ၅၀၊ နွား တက်ဆည် ရေ သောက်ကပယ် ၁၆၇၂၊
 ၂ စုပယ် ၂၁၇၂ ကိုမြန်မာဇာတ်ကြီး အမျှမ်း ပဉ္စရူပဇာတ်ရုပ်ပြင်အမျှမ်း လူ
 ၄၁ တို့ရန်ပုံစာရင်း ပါအတိုင်း အစား သနား တော်ခံ စေ၊ တရပ်မင်း ရဲမင်း
 လှကန် ရေ သောက်ပယ်က ၃၀၀၊ နွား တက်ဆည် ရေ သောက်ပယ်က ၁၁၇၂၊ ၂ စု
 ပယ် ၄၁၇၂ ကိုယိုး ဒယား ဆိုင်း တီး မွန်ဆိုင်း တီး ဆရာ ၆၊ အမျှမ်း လူ ၅၆၊ ၂ စု
 လူ ၆၂ တို့ကအစား သနား တော်ခံ စေ၊ ကွမ်း ဆေး ဆည် ရေ သောက်ပယ်က ၃၀၀၊
 မင်း ရဲမင်း လှကန် ရေ သောက်ပယ်က ၂၀၀၊ နွား တက်ဆည် ရေ သောက်ပယ်က
 ၁၆၅၊ ကိုး မည်း ဆည် ရေ သောက်ပယ်က ၁၂၊ ၄ စုပယ် ၆၇၇ ကိုရွှမ်း အစု ရေး ရွှမ်း
 ကြီး ရွှမ်း ငယ်ခရုပုံ တောင်ကြို မိတ်နန်း ရွှောက်အမျှမ်း လူ ၈၄ တို့ကအစား သနား
 တော်ခံ စေ၊ ဆီး တော်ဆည် ရေ သောက်ပယ် ၁၅၀ မြောင်း ဆုံဆည် ရေ သောက်
 ပယ်က ၃၀၀၊ ထုံး ကြီး ဆည် ရေ သောက်ပယ်က ၇၀၀၊ နွား တက်ဆည် ရေ သောက်
 ပယ်က ၅၇၂၊ ၄ စုပယ် ၁၂၀၇၂ များ ကိုမြန်မာအတွင်း ဆိုင်း ဆရာ ၈၊ အမျှမ်း
 လူ ၁၇၀ တို့ကအစား သနား တော်ခံ စေ၊ သိန္နီမြို့မှ ဖြူစစ်ကဲအရ လစ်လပ် ရှိသည်
 သိန္နီ စော်ဘွား တင် လျှောက်ချက်အရ မင်း လှမင်း ထင်စည်သူကိုသိန္နီမြို့စစ်ကဲ
 (နေ့လို ကြောင်း နှင့်) အစည်း အဝေး ဝင် များ မတ်တိုဆက်သွင်း သည်အတိုင်းမင်းလှမင်း
 ထင်စည်သူကိုသိန္နီမြို့စစ်ကဲခန့်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်ပြာသိုလဆန်း (၁) ရက် နေ့စဉ်တော် တော် ဆောင်
 စနုတ္တင်အမိန့်တော်၊ အတွင်း ဝန် ယောမြို့စား (မင်း) ၊ အတွင်း ဝန် ရွှေတိုက်

ဝန် တောင်ခွင်မြို့စား မင်း ၊ အထွင်း ဝန်လှိုင်း တက်မြို့စား မင်း တို့ ရွှေသံ တော်
ဆင့် ဒေဝနိုး အ ကောက် ဝန် ပေါက်မြိုင်မြို့စား ' မဟာ မင်း ထင်မင်း ကျော်မှတ်။
(လုံး တော် စိစု)

စစ်ကဲမင်း လှမင်း ထင်စည်သူကိုအထက်စစ်ကဲတို့နည်း တနှစ်လျှင်ရန်ပုံတော်ငွေ
၁၂၀၀သနား တော်ခံစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်ပြာသိုလဆန်း ၄ ရက် ^{26. December 1878} နေ့နံနက်ညီလာခံ ဖြစ်
တော်ဆောင်စနုထွင်အမိန့်တော်၊ အထွင်း ဝန်ယောမြို့စားမင်း၊ ရွှေတိုက်
အထွင်း ဝန်တောင်ခွင်မြို့စား၊ လှိုင်းတက်မြို့စား အထွင်း ဝန်မင်းတို့ရှေ့သံ
တော်ဆင့် ပေါက်မြိုင်မြို့စား မဟာမင်း ထင်မင်း ကျော်မှတ်။
(လုံး တော်စီစု)

အမြင့်လေး မြို့မှာအထက်မြို့ဝန်ကို ရွှေအလယ် ဧကောင်း အင်ထောက်သင်္ဃာတိ မြို့မြေ
 ဒူး မြို့ဝန်ခန့်ထား ဂျီသတ်ဖြစ်၍မြို့ဝန်မှာအထိန်း အအုပ်မရှိလစ်လပ်ရှိသော
 ဧကောင်းမြို့စား မယ်တော်ဆင်ဖြူမရှင်ဘုရား စာရေးကြီး ဗြဟ္မာသတ်ဆင် နေ
 မိုးမင်း ခေါင်ကျော်ထင်ကိုအမြင့်လေး မြို့အုပ်ခန့်ထား ရန်သင့်ဧကောင်း အုတ်
 ဝန်အရသာလစ်လပ်ရှိသည့်ကိုအုတ်အင်္ဂါတေနှင့်စပ်သည့်အလုပ်အဆောင်တော်များ
 မှာနားလည်ကူမ်း ဖြစ်နေရကုသင့်ဆိုကြီး ဗြဟ္မာသတ် မွန်နိုင်မည်သူအသုံး စာ
 ရေး နေမိုးမင်း ထင်ရန်အောင်ကိုအုတ်ဝန်ခန့်ထား ရန်သင့်ဧကောင်း များ
 နှင့်အစည်းအဝေး ဝင်မှူး မတ်တုံစုံညီညီနင်း ချက်ဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း မယ်
 တော်ဆင်ဖြူမရှင်စာရေးကြီး နေမိုးမင်း ခေါင်ကျော်ထင်ကိုအမြင့်လေး မြို့
 အုပ်ခန့်အသုံး စာရေး နေမိုးမင်း ထင်ရန်အောင်ကိုအုတ်ဝန်ခန့်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်ပြာသိုလဆန်း ၆ ရက်နေ့နံနက်ညီလာခံဧကောင်း^{28 December, 1878}
 တော်ဆောင်စနုတွင်အမိန့်တော်၊ ယောမြို့စား အတွင်း ဝန်မင်း၊ ရွှေတိုက်
 အတွင်း ဝန်တောင်ခွင်မြို့စား မင်း၊ လှိုင်းတက်မြို့စား အတွင်း ဝန်မင်း တို့
 ရွှေသံတော်ဆင်ဒေး ဝန်အကောက်ဝန် ပေါက်မြိုင်မြို့စား မဟာမင်း ထင်မင်း
 ကျော်မှတ်။

(လုံးတော် စိစု)

ရဲဘက်မြင်း သည် နှင့် ရတနာသိင်္ဃံမြင်း မြေ ကျေး ဂွာ များ ခွဲအရသာ အစိုး ရ
 များ ပြား ဂွီသည့် ဖြစ်၍ နှုတ်ပယ် ခန့်ထား သင့်သူတို့ကို နှုတ်ပယ် ခန့်ထား ထမ်း ဂွက်
 ပါစေရမည့်အကြောင်း နှင့် ဂွေဝင်း မှူး ရတနာသိင်္ဃံမြင်း ဝန် မင်း
 ကြီး မင်း လှမတမင်း ခေါင် ကျော်စွာကစာရင်း တင် ပေး လျှောက်ထား ဂွီ
 သည် ဖြစ်၍ ညှိနှိုင်း ပြောဆိုရသည့် တော်ဆင့်အမွေ ဝန်ကို ရဲဘက်မြင်း စာ ရေး ကြီး
 အရက နှုတ်ရန် နေ မှူး ရဲသူရဲ ခေါင်ကို ရဲဘက် မြောက်လက်မြင်း တပ်ဗိုလ်အရက
 နှုတ်၍ သင့်ရသတင်း ဂွက် စေရန် ၊ ငရနဲ ခေါ်သန္တီ နှစ်မြို့ဝန်ကို ရတနာသိင်္ဃံမြို့အုပ်
 ရဲဘက်မြင်း စာ ရေး ကြီး အရက နှုတ်ရန် ၊ ငဆင်ကို ရတနာသိင်္ဃံမြို့စာ ရေး ၊
 ငထွန်း ခိုင်ကို ညောင်စည်မြင်း ခေါင်း ၊ ငထွန်း လင်း ကို ခုနစ်ရွာမြင်း ခေါင်း ၊
 ထီး ဖြူတော်မိုး ငွေမင်း ကြီး ကို ရုံးသွာမြင်း ခေါင်း ၊ ငပုလေး ကို မှန်သွာကြီး ဂွာ
 သူကြီး ပင်တင်း ကန်တိုင်အရက များ ကနှုတ်ပြီး လျှင် ရဲဘက် ခုနစ်ရွာမြင်း တပ်ဗိုလ်
 ကို မြောက်လက်မြင်း တပ်ဗိုလ် ၊ ငထွန်း ကို ရဲဘက်မြင်း စာ ရေး ၊ ငလူကလေး ကို
 ရတနာသိင်္ဃံ စာ ရေး ၊ ငဖြူကို ခုနစ်ရွာမြင်း ခေါင်း ၊ ငထွန်း ခိုင်ကို ရုံး သွာမြင်း
 ခေါင်း ၊ ငလူကလေး ကို ညောင်စည်မြင်း ခေါင်း ၊ ငဘိုး တုတ်ကို မှန်သွာကြီး ဂွာ
 သူကြီး ပင်တင်း ကန်တိုင် ၊ ငလိကိုယင်း တိုက်ရွာသူကြီး မြင်း စီး ခန့်ထား ရန်သင့်
 ကြောင်း များ နှင့်အစည်း အဝေး ဝင်မှူး မတ်တို့စုံညီညှိနှိုင်း ချက်ဆက်သွင်း သည်
 အတိုင်း သံ တော်ဆင့်အမွေ ဝန်မင်း ကျော်ပြာဂွပ်ကို ရဲဘက်မြင်း စာ ရေး ကြီး အ
 ရက နှုတ် ၊ နေ မှူး ရဲသူရဲ ခေါင်ကို ရဲဘက် မြောက်လက်မြင်း တပ်ဗိုလ်အရက နှုတ် ၊
 ငရနဲ ခေါ်သန္တီ နှစ်မြို့ဝန်ကို ရတနာသိင်္ဃံမြို့အုပ် ရဲဘက်မြင်း စာ ရေး ကြီး အရက
 နှုတ် ၊ ငဆင်ကို ရတနာသိင်္ဃံမြို့စာ ရေး အရက နှုတ် ၊ ငထွန်း ခိုင် ၊ ငထွန်း လင်း ၊
 ငွေမင်း ကြီး တို့ကို ညောင်စည် ခုနစ်ရွာ ၊ ရုံး သွာမြင်း ခေါင်း အရက နှုတ် ၊ ငပု
 လေး ကို မှန်သွာကြီး ဂွာသူကြီး ပင်တင်း ကန်တိုင်အရက နှုတ် ၊ ရဲဘက် ခုနစ်ရွာမြင်း
 တပ်ဗိုလ် နေ မှူး မင်း ထင်သူရဲကို မြောက်လက်မြင်း တပ်ဗိုလ်ခန့် ၊ ငထွန်း ကို ရဲဘက်
 မြင်း စာ ရေး ခန့် ၊ ငလူကလေး ကို ရတနာသိင်္ဃံမြို့စာ ရေး ၊ ငဖြူကို ခုနစ်ရွာမြင်း
 ခေါင်း ၊ ငထွန်း ခိုင်ကို ရုံး သွာမြင်း ခေါင်း ၊ ငလူကလေး ကို ညောင်စည်မြင်း
 ခေါင်း ၊ ငဘိုးတုတ်ကို မှန်သွာကြီး ဂွာသူကြီး ပင်တင်ကန်တိုင် ၊ ငလောကိုယင်း တိုက်ရွာ

သူကြီး မြင်း စီး ခန့်၊ ရတနာသိင်္ဃံမြို့စီရင်စုပလိုင်း ရွာမင်း ရွာစည်နဲ့
 ရွာသမန်သာရွာများ တရွာလျှင်သူကြီး ရွာအုပ်နှစ်ယောက်စီရှိသည်ဖြစ်၍
 ကျေးရွာသဘောကြိုက်ညီအရုံး သား မြေး မှန်သူသူကြီး နှင့်သဘာဝမင်း ရွက်စေ
 ပြီး လျှင်ငည့်ကိုပလိုင်း ရွာအုပ်၊ ငနီကိုမင်း ရွာအုပ်၊ ငပြာရွှင်ကိုစည်ကို
 ရွာအုပ်၊ ငတောင်း ကိုသမန်သာရွာအုပ်အရကနှုတ်ရန်သင့်ကြောင်း နှင့်
 အစည်း အဝေး ဝင်မှူး မတ်တို့စုံညီ၍ နှိုင်း ချက်ဆက်သွင်း သည်အတိုင်း ငည့်၊ ငနီ၊
 ငပြာရွှင်၊ ငတောင်တို့ကိုရတနာသိင်္ဃံမြို့စီရင်စုပလိုင်း ရွာ၊ မင်း ရွာ၊ စည်
 ကိုင်ရွာ၊ သမန်သာရွာ၊ ရွာအုပ်အရကနှုတ်။

(သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်ပြာသိုလဆန်း ၆ ရက် နေ့) (28 December 1878)

(လုံး တော် စာစု)

စာ ရေး ဟိုး တောင့်တွင်း ဟိုး မြဲဝန်၊ ဗန် မော်မြဲဝန်၊ ပင်း တလဲမြဲအုပ်တို့ကို
မြဲဝန်မြဲအုပ်အရ နှင့်ထမ်း ရွက် စေပြီး လျှင်စာ ရေး ဟိုး အရ ကိုနှုတ်ရန်၊ င
တုံး လုံး၊ ငလူက လေး တို့ကို ဈေး ပွဲအ ကောက်အခွန် မှာ သမံာ ပါသ မှာများ မှာ စာ
ရေး ဟိုး အရ ခေ ခိုင်း ထမ်း ရွက် စေရန်သင့် ဖြောင့် များ နှင့်အစည်း အ
ဝေး ဝင် များ မတ်တို့စုံညီညီနှိုင်း ချက်ဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း တောင့်တွင်း ဟိုး မြဲ
ဝန်၊ ဗန် မော်မြဲဝန်၊ ပင်း တလဲမြဲအုပ်တို့စာ ရေး ဟိုး အရ ကနှုတ်၊ ငတုံး
လုံး၊ ငလူက လေး တို့စာ ရေး ဟိုး ခန့်၊ အထက်စာ ရေး ဟိုး တို့နည်း ဘွဲ့အစီး
အနင်း အဆောင်အရွက်ရန်ပုံ ငွေသနား တော်ခံ စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်ပြာသိုလဆန်း ၂၉ ရက် ^{29. December 1878} နေ့နံနက်ညီလာခံ ဖေါင်း

တော် ဆောင်စနုတွင်အမိန့်တော် ယောမြဲစား အတွင်း ဝန်မင်း ရွှေတိုက်အတွင်း
ဝန် တောင့်ခွင်မြဲစား မင်း လှိုင်း တက်မြဲစား အတွင်း ဝန်မင်း တို့ရွှေသံ တော်
ဆင့်ဒေး ဝန်အ ကောက်ဝန် ပေါက်မြဲငံမြဲစား မဟာမင်း ထင်မင်း ကျော်မှတ်။
(လုံး တော် ဝါစု)

အဝကိုး သင်း ၊ ရဲပတိုင် လေး သင်း ၊ အောက်မား တော်များ နှင့်စလင်း
မြို့ကျေး ရွာ ဇွေး ထံခွန် တောက အောက်ငင် ခဲ့သည့်ဆင် တော်ကိုကုံး တော်သို့
သွင်း၍ ဖြောင့်တမ်း မြဲ ဖြောင့်တမ်း စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်ပြာသိုလဆန်း ၁၁ ရက် နေ့နံနက်ညီလာခံ ပေါင်း
တော် ဆောင်စနုထွင်အမိန့် တော်အတွင်း ဝန် ယောမြို့စား မင်း ၊ အတွင်း ဝန်
ရွှေတိုက်ဝန် တောင်ခွင်မြို့စား မင်း တို့ ရွှေသံ တော်ဆင့်ဒေး ဝန်း အကောက်
ဝန် မဟာမင်း ထင်မင်း ကျော်မှတ်။

(လုံး တော် စီစု)

မကွေး၊ ဖြူစီရင်စုတပယ်င်း၊ ရွာကိုသုကြီး၊ ငပျော့ကြီး၊ စိုး၊ ရွာကွေး၊ ရွာကိုရွာ
 ဇဝတ်တော်ရေးကင်း၊ လွတ်လုံခြုံအောင်မကြီး၊ မစိုး၊ နိုင်၊ ခြေး၊ ငွေပိုမိုခဲ့တောင်း၊
 စား၊ ယူ၊ ရဟန်း၊ သံဃာတော်တို့မိန့်ဆိုဆုံး၊ မရသမနာမခံ၊ ကွေး၊ ရွာပျက်မည်ရှိ
 သည်ဖြစ်ပါ၍ ကွေး၊ ရွာသဘောကြိုက်ညီသူငနတ်စကိုကြီး၊ စိုး၊ ဆောင်ရွက်ပါစေရမည်၊
 အကြောင်း၊ နှင့်အောက်မြစ်စဉ်စစ်စစ်မလွန်လေး၊ မြို့ဝန်လျှောက်ချက်အရငပျော့
 ကိုမကွေး၊ ဖြူစီရင်စုတပယ်င်း၊ ရွာသုကြီး၊ အရကနှုတ်ပြီးလျှင်ငနတ်စကိုရသယာရွာ
 သုကြီး၊ ခန့်ထား၊ ထမ်း၊ ရွက်စေရန်သင့်ကြောင်း၊ နှင့်အစည်း၊ အဝေး၊ ဝင်မှူး၊ မတ်တို့
 စုံညီ၍နှိုင်းဆက်သွင်းသည်အတိုင်း၊ ငပျော့ကိုမကွေး၊ ဖြူစီရင်စုတပယ်င်း၊ ရသယာ
 ရွာသုကြီး၊ အရကနှုတ်၊ ငနတ်စကိုမကွေး၊ ဖြူစီရင်စုတပယ်င်း၊ ရသယာရွာသုကြီး၊
 ခန့်၊ နေမျိုး၊ သိဒ္ဓိကျော်၊ ခေါင်အသနား၊ တော်ခံစေ၊ တပယ်င်း၊ ရသယာရွာသု
 ကြီး၊ နေမျိုး၊ သိဒ္ဓိကျော်၊ ခေါင်ကိုတနှစ်လျှင်ရန်ပုံတော်၁၂၀ဝသနား၊ တော်ခံစေ၊
 တလုပ်မြို့မှာအထက်ကြီး၊ စိုး၊ သူငတိုး၊ ဩယ်သူဗိုး၊ ထား၊ ပြမွေး၊ ထား၊ လူကိုအသေသတ်သည်၊
 အမှန်နှင့်မြို့သုကြီး၊ အရကနှုတ်ပယ်ထားအကုသုံးကျရောက်၊ မြို့သုကြီး၊ မရှိလစ်လပ်
 သည်ဖြစ်၍အရိုး၊ သား၊ မြေး၊ မှန်သူငအိုတလုပ်မြို့သုကြီး၊ ခန့်ထား၊ ရန်သင့်ကြောင်း၊
 နှင့်အစည်း၊ အဝေး၊ ဝင်မှူး၊ မတ်တို့စုံညီ၍နှိုင်းချက်ဆက်သွင်းသည်အတိုင်း၊ ငအိုကို
 တလုပ်မြို့သုကြီး၊ ခန့်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်ပြာသိုလပြည့် ကျော် ၂ ရက် ^{8 January 1879} နေ့နံနက်ညီလာခံတိုင်း
 တော်ဆောင်စနုထွင်အမိန့်တော်၊ ဝန်ရှင်တော်ရေးခံချောင်း၊ မြို့စား၊ မင်း
 ကြီး၊ ခန့်၊ ပတ်မြို့စား၊ မင်းကြီး၊ သေနတ်ဝန်လယ်ကိုင်း၊ မြို့စား၊ မင်းကြီး၊
 မကွေး၊ မြို့စား၊ မင်းကြီး၊ အထွင်း၊ ဝန်ယောမြို့စား၊ မင်းကြီး၊ အထွင်း၊ ဝန်
 ရွှေတိုက်အထွင်း၊ ဝန်တောင်ခွင်မြို့စား၊ မင်းတို့ရွှေသံတော်ဆင့်ဒေး၊ ဝန်အ
 ကောက်ဝန်မဟာမင်းထင်ကျော်မှတ်။

(လုံးတော် စံစု)

မြဝန်စုံ: မြစား မင်း ကြီး ဇေယဂါမဏိကိုမြဝန်မြသားမြစား မင်း ကြီး မဟာ
မင်း လှမင်း ခေါင်သူရဲန်နည်း ဗေတင်း ကတ္တီပါနီ ရွှေသား ပန်း ၁၂၊ တမာ
ရွက်ထောင် ၁၂၊ ခွဲသင်း ကျစ်တပ်၊ ရွှေနား စောင်း မီး ထွင်း ၊ ကတ္တီပါဝတ်
လုံဘဲရုံ ရွှေဖျင်ဒီတဆင့်တပ်၊ ခွဲဖြူရွှေမြိတ်တပ်၊ ရွှေစလွယ် ၁၂ သွယ်၊ ကတ္တီပါအုံး ဝန်း
မိုး ကြိုး ထွေး ခံ၊ အစီအနင်း အဆောင်အရွက်သနား တော်ခံစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်ပြာသိုလပြည့် ကျော် ၃ ရက် ^{9 January 1879} နေ့နံနက်ညီလာခံ ဗေါင်း
တော် ဆောင်စနုထွင်အမိန့်တော် ဝန်ရှင် တော် ရေနံချောင်း မြစား မင်း ကြီး ၊
ခန်း ပတ်မြစား မင်း ကြီး ၊ ယေနတ်ဝန်လယ်ကိုင်း မြစား မင်း ကြီး ၊ မဏ္ဍေး
မြစား မင်း ကြီး ၊ အထွင်း ဝန်ယောမြစား မင်း ၊ အထွင်း ဝန်ရွှေတိုက်ဝန်
တောင်ခွင်မြစား မင်း တို့ ရွှေသံ တော်ဆင့်ဒေး ဝန်အကောက်ဝန်မဟာမင်း
ထင်မင်း ကျော်မှတ်။
(လုံး တော် စိစု)

အောက်မြစ်စဉ်စစ်ကဲမလွန် လေး မြို့ဝန်မင်း ဤ မဟာမင်း လှမင်း ထင်နရသ
 သူ၊ မလွန်မင်း လှမြို့ကျေး ရွာများ သို့သိုက် ရောက်ရသ အောက်မြစ်စဉ်စစ်ကဲ၊
 စလင်း ကျပ်စား နှစ်မြို့ဝန်မင်း ဤ မင်း ခေါင်သမိန် လောကီ ရွှေမျက်နှာ တော်
 အဘိုး အမြော် ရွှေဘဝါး တော် အောက်လံစေ၊ မိုင်း ပန်မြို့စား မိုင်းထွန် စော်
 ဘွား မိုင်း ပွန်မြို့စား တို့မြို့ရွာသို့ ရောက်လျှင် မိုး နဲ စော်ဘွား က မြေစာစရဌ
 မဟာဝံသပဝရသီရိသုဓမ္မရာဇာကို ရွှေမျက်နှာ တော်ကိုအဘိုး အမြော် ရွှေဘဝါး
 တော် အောက်လံစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်ပြာသိုလပြည့် ကျော် ၆ ရက် ^{12 January 1879} နေ့နံနက်ညီလာခံ မင်း
 တော် ဆောင်စနုထွင်အမိန့် တော်ဝန်ရှင် တော် ရေနံချောင်း မြို့စား မင်းဦး
 ခန်း ပတ်မြို့စား မင်း ဦး ကင်း ဝန်သေနတ်ဝန်မင်း ဦး ၊ အထွင်း ဝန်ယော
 မြို့စား မင်း ၊ အထွင်း ဝန်ရွှေတိုက်ဝန် တောင်ခွင်မြို့စား မင်း တို့ရှေ့သံ တော်
 ဆင့်ဒေး ဝန်အကောက်ဝန် မဟာမင်း ထင်မင်း ကျော်မှတ်။
 (လုံး တော် စီစု)

စာ: တော်ဝန်စကုမြို့စာ: မဟာမင်း တင်စည်သူကမရပူရမြို့နယ်တွင်း ရှိ
 အသန့်ဟင်း တော်ကွန်း မြေပယ်၅၇ များ ကိုယ်: ဘုရား အဆက်ဆက်စာ: တော်
 ဝန်ကချာ: ကောက်ခံဆက်သွင်း ရှိသည့်အတိုင်း အသန့်ဟင်း တော်ကွန်း မြေပယ်
 များ ကိုအကွဲအပြား မရှိချာ: ကောက်ခံဆက်သွင်း ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိနိုး
 သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း အမရပူရမြို့နယ်ရှိအသန့်ဟင်း တော်ကွန်း မြေပယ်၅၇
 ကိုစာ: တော်ဝန်စကုမြို့စာ: မဟာမင်း တင်စည်သူကချာ: ကောက်ခံဆက်သွင်း
 စေ။ သံတော်ဆင်ဦး ကြွက်ရှေ့

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်တပို့တွဲလပြည့် ကျော် ၉ ရက် ^{14 January 1879} နေ့နံနက် ၁ နေ့မျိုး

မင်း တင် ကျော် ခေါင်တွင်ပြန်။

(တင် စာစု)

မြောက်၁၅၀ သေနတ်အစု၊ တောင်၁၅၀ သေနတ်အစုများ မှာဗိုလ်လစ်လပ်ခန့်
 ထား ရန်ရှိသည်ကိုလက်သုံး တော်ကိုငဲ့တို့ကို ရွေး ချယ်ခန့်ထား ရန်သင့်ကြောင်း
 နှင့်အစည်း အဝေး ဝင်မှူး မတ်တို့စုံညီညှိနှိုင်း ချက်ဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း ပင်း သာ
 မြို့စား ဗညား မင်း လှသင်္ဃီယာကို မြောက်၁၅၀ သေနတ်ဗိုလ်ခန့်၊ ခေါသန္တမြို့စား
 မင်း ထင် ကျော် ခေါင်ကို တောင်၁၅၀ သေနတ်ဗိုလ်ခန့်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်ပြာသိုလပြည့် ကျော် ၉ ရက် ^{15 January 1879} နေ့နံနက်ညီလာခံ

ဗေါင်း တော် ဆောင်စနုတွင် ရေနံ ချောင်း မြို့စား မင်း ဦး ၊ ခန်း ပတ်
 မြို့စား မင်း ဦး ၊ သေနတ်ဝန်လယ်ကိုင်း မြို့စား မင်း ဦး ၊ မကွေး မြို့စား
 မင်း ဦး ၊ အတွင်း ဝန် ယောမြို့စား မင်း ၊ အတွင်း ဝန် ဆောမြို့စား မင်း ၊
 ဝေဟင်္ဂါအတွင်း ဝန် တောင်ခွင်မြို့စား မင်း တို့ရှေ့သို့ တော်ဆင့်ဒေး ဝန်အ
 ကောက်ဝန် ပေါက်မြိုင်မြို့စား မဟိမင်းထင်မင်း ကျော်မှတ်။

(လုံး တော် စိစု)

ဘင်္ဂလား ကလကတ္တား မြို့မှ ယင်း ရွက်ရှိသည့်စာ ရေး ဖြီး မဟာမင်း လှ
 ကျော်ထင်စည်သူ နှင့်လဲလှယ် စေလွှတ်ထား ရွက် စေမည်သူစာ ရေး ဖြီး မင်း လှ
 သီရိသင်္ဃာတိဘင်္ဂလား မြို့မှ ယင်း ရွက်ရှိရင်း စာ ရေး ဖြီး နည်း မဟာဘွဲ့
 နှင့်ဘဲ ဗေဒိန်း ရွှေသား ပန်း ၉၊ တမာ ရွက် ထောင် ၉၊ ရွှေစလွယ် ငွေသင်္ဃန်း
 တော်ခံ စေ။ ဘင်္ဂလား ကလကတ္တား မြို့မှ ယင်း ရွက်ရှိသည့်စကား ပြန် နော်ရ
 ထာသီရိစည်သူကို နေ မှီး မင်း ထင်ရှေ့နှင့် ရွှေစလွယ် ငွေသင်္ဃန်း တော်ခံ စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်ပြာသိုလပြည့် ကျော် ၁၀ ရက် ^{16 January 1879} နေ့နံနက်ညီလခါ
 ဗေဒိန်း တော် ဆောင်စနုထွင်အမိန့် တော် ရေနံချောင်း မြို့စား မင်း ဖြီး ၊
 ခန်း ပတ်မြို့စား မင်း ဖြီး ၊ သေနတ်ဝန်လယ်ကိုင် မြို့စား မင်း မကွေး မြို့စား
 မင်း ဖြီး ၊ ယောမြို့စား အတွင်း ဝန်မင်း ဆောမြို့စား အတွင်း ဝန်မင်း ရွှေ
 တိုက်အတွင်း ဝန်တောင်ခွင်မြို့စား မင်း တို့ ရွှေသံ တော်ဆင်၊ ဒေး ဝန်အကောက်
 ဝန် ပေါက်မြိုင်မြို့စား မဟာမင်း ထင်မင်း ကျော်မှတ်။

(လုံး တော် စိစု)

လင်း ဇင်း လှေ ထောင်ကဲ၊ စား ဤး ၊ ဦး စီး အမှူထမ်း တို့ကလင်း ဇင်း လှေ
အမှူထမ်း လူတို့မှာ စကိုင်၊ မြို့နယ်တွင်း ဂျိတ်နီတီး ၊ ကန်ပြား လယ် မြေ ၃၂ ကို (သက္က
ရာဇ်) ၁၂၃၂ ခုနှစ်က ရွှေလက်ထက် တော်တိုင် နှစ်စဉ် မပြတ်လက်ရှိချသား¹⁸⁷⁰ စား
ယူအမှူတော်ကိုထမ်း ရွက်ရှိ နေသည့်အတွင်း ကန်တိုင် ဤး နှင့်အရှင် တောင်နန်း
မတော်ဘုရား စာ ရေး ဤး ကိုစိုး တို့ကလက်ရှိချသား စား သောက်ပြီး ကောက်
ဤး စပါး ၁၀၀၀ ၊ ကောက်ရင်စပါး ၄၀၀ ၊ ၂ စုစပါး ၁၄၀၀ များ နှင့်လယ် မြေကို
ပြန်အပ်ရမည် တောင်း ခံရှိ နေပါသော ဤးအမှူထမ်း ကျွန်တော်မျိုး ဖြစ်ပါ
၍အမိန့်တော်မြတ်ရင်း အတိုင်း လက်ရှိချသား စား ယူအမှူတော်ကိုထမ်း ရွက်ပါ
ရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း လင်း ဇင်း လှေအမှူ
ထမ်း စား စကိုင်၊ မြို့နယ်တွင်း တန့်တီး ကန်ပြား လယ် မြေ ၃၂ ကို တောင်နန်း မ
တော်ဝန်စာ ရေး ဤး တို့ကအတား အဆီး အနှောင့်အရှက်အသိမ်း အယူမရှိစေ
နှင့်၊ လင်း ဇင်း လှေအမှူထမ်း တို့ကလက်ရှိချသား လုပ်စား မြဲချသား လုပ်စား
ထမ်း ရွက်စေ။ သံတော်ဆင့်ဦး ဘိုး ခုံရှေ့

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်စုံ ပေါင်း လဆန်း ၅ ရက် နေ့နား ခံ ပြေငြိမ်း^{24 February 1879}
မျိုး မဟာမင်းကျော်မင်း တင်ထွင်ပြန်။
(တင် စိစု)

ရွှေပြည်အိမ်ထောင်စုံပင်း တလဲ သွေခံပါအမျှထမ်း ငရွှေပိုင်း က (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁)
 ၁၆၃ ရွှေပြည်အစုအများ မြို့ရွာသူကြီး တို့အစည်း ထောင်နှီး ဤရသင်း တော်
 မြို့စီရင်စုအိုင်ကုန်း ရွှေဘက်စည်သူကြီး ငွေဘိုး ငရွှေပြည်အစုမှထမ်း
 ရွက်ပါကသောကုန်ခံစွမ်း ဘိုး ငွေတော် ၃၅၀ ပေး ပါမည် ပြောဆိုပြီး လွှတ်မပေး
 နိုင်သော ဤငွေတော် ၃၅၀ အကျနှင့်ဝသွန်း တောခေါ်လယ်ယာ မြေရပ်
 များ ကိုသွင်း ပေး ထမ်း ရွက်မင်း လေး ဆက် မြောက်လက်ရှိလက်မကွာဘုရား
 ခမည်း တော်ဘုရား လက်ထက် တော်တိုင်စား သောက်အမှုတော်ကိုအိမ်ထောင်
 စုံတက်ထမ်း ရှိရာ ရွှေပြည်အစုကိုယ်ခံတွက်နှင့်သွင်း ပေး သည်လယ်ယာထန်း အုန်း
 သရက်မှန်သည်နှင့်အညီအသီး အနှံစုဆများ နှင့်စား သောက်အမှုတော်ကိုထမ်း
 ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း မှန်လျှင် ငပြေ
 မြေ အောင်ကုန်း ရွှေဘက်စည်သူကြီး ငွေကအတား အဆီး အသိမ်း အယူမရှိစေ
 နှင့်။ ရွှေပြည် သေနတ်အစုမှဆက်ခံထမ်း ရွက်သူငယ်သား ငရွှေပိုင်း ကသွင်း
 ပေး သည်လယ်ယာထန်း အုန်း သရက်များ ကိုစုဆနှင့်တကွရယူလုပ်စား ထမ်း ရွက်
 မြဲထမ်း ရွက်စေ။ သံတော်ဆင့်မင်း ကျော် ဇေယသင်္ဃိယာ ရွှေ

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်စွဲ ပေါင်း လဆန်း ၅ ရက် ၂၄ February 1879

မျိုး မဟာမင်း ကျော်မင်း တင်စွပ်ပြန်။

(တင်စွပ်)

စာ: တော်ဝန်စကုမ္ပဏီစာ: မဟာမင်း တင်စည်သူရှ်ခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အ
 တိုင်း ဘရဲကွန်း ၊ သန္တန်ကွန်း ပန်တော်မြေများ ကိုအကွဲအပြား မိရှိစေနှင့် ၊
 စာ: တော်ဝန်စကုမ္ပဏီစာ: မဟာမင်း တင်စည်သူကအုပ်ထိန်း ဆင့်ဆို၍ပွဲတော်
 ဆက်တင်း တော်ကွန်း နှင့်ဘက်တွဲဆက်သွင်း စေ။ သံတော်ဆင့်ညောင်ရန်း ဝန်
 ရှေ့

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်တပေါင်း လဆန်း ၅ ရက် ၂၄ February 1879
 မှူး မဟာမင်း ကျော်မင်း တင်ထွင်ပြန်။
 (တင်စီစု)

လက်ဝဲ ခြောက် နှစ် အထိ နှစ်အမျှ နှစ်အမျှ နှစ်အမျှ နှစ်အမျှ (သက္ကရာဇ် ၁၂၂၂) 1866
 ဂဗုဒ္ဓ စိအရေ တော်အတွင်း ညောင်ရွှေမြို့၊ မောက်မယ်မြို့၊ မိုး နေမြို့၊ မိုး
 ခြုံမြို့တပ်ဦး တပ်ဖွဲ့များ လိုက်ပါတိုက်ခိုက်သက်စွန့်ကြီး ပမ်း ထမ်း ရွက်သည်ဖြစ်ပါ၍
 အထက်ဘေး ငါးရာဇာ၊ ဘိုး ငါးရာမင်း၊ ဘွား မမိနှင်း ဝှန်း တို့မမုန်နှမ်း
 ပါး ကျေး ရွာအစုခံနှင့် ငါးရာနာသား ငါးရာရှယ်ထန်း တပင်မြို့ရှိ တောကလေး
 တော ခေတ်လယ် မြေမျိုး ဝင်၂၅၅၅ ရောင်တင် တောကုန်း ကန်လယ်၊ မျိုး ဝင်ရပ်
 ကြိုကို ငွေ၂၅၀၀ နှင့် ပေါင်သား ရာအမျှ နှစ်အမျှ ဆင်း ရဲသား ဖြစ်၍ မရွေး မနှုတ်
 နိုင်ရှိသည့်အတွင်း ငါးရာရှယ်ပုန်ဘက်ပါသဖြစ်၍ ဘိုး ဘွား ပေါင်လယ် မြေများ ကို
 အရာ တော်အုပ်တို့ကသိမ်း ယူရှိပါသည်။ ဘေး ဘိုး ဘွား မတို့သား မဦး ချလယ် မြေ
 မှန်သည်နှင့်အညီ ပေါင်ရင်း ငွေ၂၅၀ ကိုဆက်သွင်း ရွယ်လယ်သော မြေများ ကိုသနား
 တော်မြတ်ခံပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း မှန်လွှင်
 ပေါင်စာသက္ကရာဇ်တွက် ငွေကိုဆက်သွင်း စေ၍သက္ကရာဇ်ပါလယ် မြေကိုလက်ဝဲ ခြောက်
 နှစ်အမျှ ငါးရာရယူချသား လုပ်စား စေ။ သံတော်ဆင့်မင်း ကျော် ဇေယသင်္ခယာ
 ရှေ့

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်စုံ ပေါင်း လဆန်း ၆ ရက်နေ့နား ခဲနေ့မျိုး 25 February 1879

မင်း တင် ကျော် ခေါင်ထွင်ပြန်။

(တင် စိစု)

1866

မြောက်ကား ဝယ်၁၀၀၀ပြည့်သွေခံကြီး ငဖျာက (သက္ကရာဇ်) ၁၂၂၈ခု
 အရေး တော်အတွင်း အမှုတော်ကိုသက်စွန့်ကြီး ပမ်း ထမ်း ရွက် ပြေကုန်အိမ် ထောင်
 စုံမလဲမ ပြောင်း ၊ ဘုရား ရွှေလက်ထက် တော်အတွင်း က နေ့ညည့်မပြတ် စေခံ
 နေထမ်း ရွက်ရသည့်ကွန် တော် မျိုး ဖြစ်ပါ၍အစ မမိစီလင်င ရွှေထွန်း တို့က မြောက်
 ရွှေရေး မိဘုရား တောင်း ထံ၂၅ ငွေချိန်၁၅ဝိနှင့် ပေါင်ထား သည် စကိုင်း
 မြို့စီရင်စု ဒေါက်မရွာ ဂျဉယည်ခြံ မြေကိုအစား သနား တော်မြတ်ခံ၍အမှု တော်ကို
 ထမ်း ရွက်ပါရ မည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း မှန်လျှင်စ
 ကိုင်း မြို့စီရင်စု ဒေါက်မရွာ ဂျဉယည်ခြံ မြေကို မြောက်ကား ဝယ် သွေခံကြီး ငဖျာ
 ကအစား သနား တော်ခံ စေ။ သံ တော်ဆင်ဦး ညွန့်ရှေ့

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ပြည့်စ ပေါင်း လဆန်း ရက်ရက်နေ့နား ခဲနေမျိုး ^{26 February 1879}

မင်း လှ ကျော်သူထင်ပြန်။
 (တင် ဝါစု)

မက္ကရီမြို့ရှိလယ်ပယ်ယာယံ ၂ ခဲ ၂ ကိုဘိုး ငရဲကတေဘော် ၊ ငအုပ်တို့ထံအဘိုး ငွေရွက်
 နံ ၃၅၀ ပေး ချီအဆုံး အပိုင် (သက္ကရာဇ်) ၁၁၅၈ ခုနှစ်ကဝယ်ယူလက်ရှိလက်မ¹⁷⁹⁶
 ကွာချာတင်လုပ်စား ၂ ခဲ ၂ အနက်ရဲ ၂ ကိုဥယျာဉ်စိုက်ဖို့ ကျန် ၁ ဇီကိုလယ်ပယ်ပြုလုပ်
 စား သောက်ရှိ နေသည့်အတွင်း မကွေး ဝန်ကြီး ဟောင်း ပိုင်ဥယျာဉ်လယ်ယာ မြေ
 များ ကိုသိမ်း ယူရခြင်း ခေါင်း ငသက်ရှည်ကမကွေး ဝန်ကြီး ဟောင်း ပိုင်ဖြစ်
 ကြောင်း နှင့်စာရင်း တင် ပေး ချီသိမ်း ယူရ ဝါသွား သော ကြောင့် ရွှေလွှတ်
 တော်မှာ လျှောက်ထား ရာ ဝယ်ယူရင်း သက္ကရာဇ်ကိုတင်စေ ၊ ငသက်ရှည်အဆိုပါ
 မကွေး ဝန်ကြီး ဟောင်း မှာ မည်ခဲသို့ရသည့်ကို မေး စေမှတ်ချက်ကျ ရောက် မေး
 မြန်း ရှိရာ ငသက်ရှည်ကမ မေး အမြန်း ကိုမခံဝံ့ထွက် ပြေး ရှိ နေသည့် နောက်အ
 မွေစား တဘက် ရွှေတိုက်စိုး ငလှိုင်ကတုရား ခမည်း တော်ဘုရား လက်ထက် တော်
 အမိန့် တော်ခံ ရာ ငလှိုင်ဘိုး ဘပိုင် ငွေဝယ်ဟုတ်မဟုတ်ကိုဆိုင် ရာ မက္ကရာဇ် ဝန် ၊ ရေ
 ကြည် ဝန်တို့ကို မေး ၊ ဘိုး ဘပိုင် ငွေဝယ်မှန်လျှင်ပြန် ပေး စေအမိန့် တော်မြတ်ရင်း
 အတိုင်း မေး မြန်း ရာဘိုး ဘပိုင် ငွေဝယ်မှန် ကြောင်း ထွက်ဆိုရှိလယ်ပယ် ၁ ဇီကို
 ပြန်ရရှိပါသည် ၊ ရစုသင်္ခါပယ်ရဲ ၂ ကိုဘိုး ဘပိုင် ငွေဝယ်မှန်သည့် နှင့်အညီစား သောက်
 မြဲစား သောက်ထမ်း ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အ
 တိုင်း သူရဲဗညား အမှုထမ်း ငပု ၊ သောက်ဘငပွင့်တို့ဘိုး ဘပိုင် ငွေဝယ်အမွေခြံ
 မြေမှန်လျှင်သိမ်း စုအရာ တော်ခြံ မြေဆိုရှိအတား အဆီး အနှောင့်အရှက်မရှိ စေ
 နှင့် ၊ ငပု ၊ သောက်ဘငပွင့်တို့ကရယူချသား လုပ်စား ထမ်း ရွက် စေ ။ သံ တော်
 ဆင်မင်း ကျော် ဇေယသင်္ခါယာ ရွှေ

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်စု ပေါင်း လဆန်း ၁၀ ရက်^{1 March 1879} နေ့နား ခံ နေမျိုး

မင်း တင် ကျော် ခေါင်ထွင်ပြန် ။
 (တင် စာစု)

ရွှေတုံး လှေ၊ ကတ္တလှေ၊ ထွက်တိုင်း ဂု လှေ၊ ပလံပ်ရန်နင်း လှေ၊ ရဲလွန်း ကျော်
 လှေ၊ ဝေါကြီး၊ ရန်လွင်လှေ၊ ရွှေလွန်း ကျော် လှေ၊ ရွှေလွန်း ပျံ လှေ၊ ထောင်ကဲ
 ဝဲနင်း၊ စား ဖြိုး၊ ဦး စီး၊ တက်စွဲအမျှထမ်း တို့ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အ
 တိုင်း လှေ တော်အမျှထမ်း တို့အစား သနား တော်မြတ်ခံရသည့်လယ်ယာကိုင်း ကျွန်း
 ပယ် မြေများ ကိုမြို့စား ရွာစား သနား တော် မူရုံပါသည့်ဆို၍ဆိုင် ရာဝန်စာ
 ရေး ဖြိုး တို့ကကျွန်း အုပ် တောကဲအခန့်အတား အစုအခွန် တောင်း အခံအနှောင်
 အရှက်မရှိ စေနှင့်၊ လှေ တော်အမျှထမ်း တို့စား ပုံလယ် မြေဖြစ်သည့်အတိုင်း လက်ရှိ
 ချထား မြဲချထား အစား သနား တော်ခံ စေ။ သံ တော်ဆင့်မင်း ကျော် ဇေယ
 သင်္ခယာ ရွှေ

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်တ ပေါင်း လဆန်း ၁၀ ရက် ¹ March နေ့နား ခံ နေမျိုး
 မင်း ထင် ကျော် ခေါင်ထွင်ပြန်။
 (တင် စာစု)

နတ်စုလက်ဝဲ၊ နတ်စုလက်ယာ၊ ရွေးလက်ဝဲ၊ ရွေးလက်ယာ၊ လက်ဝဲ ခြောက်၊
 လက်ယာ ခြောက်၊ နတ်ရှင်ရွေး၊ ရွှေပြည်၊ နောက်ဝန်း၊ ကျပ်လင်း ဇင်း၊
 သူရဲ၊ ဘုန်း၊ ဖော်ဖြတ်၊ ဖောင်မာရဘင်၊ ကင်းတား၊ သေနတ်ငှစုအမျှမ်း
 လူ၂၅၄၂၊ မြင်းအစုအမျှမ်း လူ၁၃၆၀၊ အိမ်ထောင်စုံအနီး အဝေးထမ်းရွက်
 သည့် လှေအစုအမျှမ်း လူ၄၃၄၃၊ စုစုလူ၈၂၄၅ ကိုအစား သနား ဖော်ဖြတ်ခံ
 စေရန်လယ်ယာကိုင်း ကျွန်း အစုအမျှမ်း ပြော၊ အခွန်ငွေများ ကိုစာရင်း
 ရံထား ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း အစား သနား ဖော်ဖြတ်ခံ၍ ထမ်းရွက်စေ။ သံ
 ဖော်ဆင်အဝေး ကိုဝန်မင်း ရွှေ

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်စုံတစ်ပေါင်း လဆန်း ၁၄ ရက် 5 March 1879
 မင်းတင် ကျော် ခေါင်ထွင်ပြန်။
 (တင်စာ)

ဗျဉ္ဇာ: ယံအစု၊ သွေခံကြီး၊ အဏ္ဍဝါအမျှထမ်း၊ တိုကယမ်း၊ ဂုံး၊ တော်ထွင်ယမ်း၊ ထောင်း၊
မောင်း၊ တုံး၊ ကျည်ပွေ့များ၊ ကိုသွင်း၊ ပေး၊ ယမ်း၊ တော်၊ တော်၊ နှော့ပြသ၊ စောင့်၊
နေထမ်း၊ ရွက်ရသည်ဖြစ်ပါ၍အထက်သနား၊ တော်မြတ်ခံရသည်ပယ်၁၃၀ကိုစား၊ ယူ
ထမ်း၊ ရွက်ပါရမည်အကြောင်း၊ နှင့်၊ လျှောက်ချက်အတိုင်း၊ အထက်စား၊ ဟောင်း၊ ပယ်
ကိုစားရင်း၊ တင်၊ စေ၍ပယ်၊ တော်၁၃၀ကိုအထက်အစား၊ သနား၊ တော်မြတ်ခံရပြီး၊
အစုစား၊ ပုံပယ်များ၊ နှင့်၊ မ၊ လွှေး၊ မရွက်ရ၊ အောင်စစ်ဆေး၊ မေး၊ မြန်း၊ ရှာအ
စား၊ လွတ်ပယ်၊ မြေမှန်၊ ကြောင်း၊ သံသယရှိသည်ဖြစ်၍ဗျဉ္ဇာ: ယံ သွေခံကြီး၊ ၁၊ ၁၅၊
အဏ္ဍဝါ ၂၊ ရဲ၅ကျ၊ ၁၅၊ ငယ်အမျှထမ်း၊ ၂၀၊ တကိုယ်၅ကျစား၊ သင့်ပယ်၁၀၀၊ ၃၀
လူ၂၃၊ စား၊ သင့်ပယ်၁၃၀ကိုသနား၊ ကိုင်း၊ နယ်ထွင်း၊ ရှိပယ်ကအစား၊ သနား၊
တော်မြတ်ခံ၊ စေရန်စားရင်း၊ ရန်ကင်း၊ ဆက်သွင်း၊ ချက်အတိုင်း၊ ဗျဉ္ဇာ: ယံအစု
သွေခံကြီး၊ ၁၊ ၁၅၊ အဏ္ဍဝါ ၂၊ ရဲ၅ကျ၊ ၁၅၊ ငယ်အမျှထမ်း၊ ၂၀၊ တကိုယ်၅ကျ
ပယ်၁၀၀၊ ၃၀လူ၂၃ကျစား၊ သင့်ပယ်၁၃၀ကိုသနား၊ ရွာနယ်ထွင်း၊ ရှိပယ်၁၃၀
ကသနား၊ တော်ခံ၊ စေ။ သံ၊ တော်ဆင့်ဝတ်၊ မြေဝန်၊ ရွှေ

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ပြည့်တပေါင်းလပြည့်ကျော် ၁၇^{March}နေ့နား ခံ 1879

ဦး သာ ကျော်ထွင်ပြန်။

(တင် စာစု)

ဆင်ဝန်မဟာမင်းလှမင်းခေါင်ကအမှထမ်းဆင်တော်ဦးစီးနေခက်ပဲ့တို့ကို ဆင်တော်အရည်အလျှောက်သနားတော်မြတ်ခံရသည့်စားပုံမြေအာလောင်အ နောက်ဘက်အရှေ့ဘက်ကွန်းကြီးနယ်ပယ်၊ တောင်ပြုံးကြီးမြို့ကွပ်ရွာမြို့နယ်၊ ကျောက်သံပတ်ကျေးရွာနယ်ပယ်များကိုဆင်ဝန်ထောက်နေမျိုးသင်္ခရာဇာ၊ နေမျိုးနေဒ်ရထာပျံကျော်တို့ကအုပ်ထိန်းစေပြီးလျှင်အမိန့်တော်ပါကျေးရွာ နယ်ပယ်များကတိုင်းတထုံးမှတ်စေ၍ဆင်ရှီအလျောက်နှုန်းတော်အကျကောက် ခံစုခွန်ပေးဝေပြီးလျှင်ပိုပယ်ကမြေစုမြေခွန်တော်ရှိသည်များကိုဆိုင်ရသင့် ဆိုရသနာခံဆက်သွင်းထမ်းရွက်ပါစေရမည်အကြောင်းနှင်ရှိခိုးသံတော်ဦးတင် ချက်အတိုင်းဆင်တော်ဦးစီးနေခက်ပဲ့တို့ကိုသနားတော်မူသည်အာလောင်အရှေ့ ဘက်အနောက်ဘက်ကွန်းမြေနယ်ပယ်၊ တောင်ပြုံးကြီးမြို့ကွပ်ရွာမြို့၊ ကျောက်သံ ပတ်ကျေးရွာနယ်ပယ်များကိုဆင်ဝန်ထောက်နေမျိုးသင်္ခရာဇာနေမျိုးနေဒ် ရထာပျံကျော်တို့ကအုပ်ထိန်းကောက်ခံ၍အခွန်တော်ငွေမြေစုစပါးများကိုရန် ပုံအတိုင်းဆင်တော်ဦးစီးနေခက်ပဲ့တို့သို့ဆင်ရှီအလျောက်ပေးဝေပြီးလျှင်ပိုအ ခွန်တော်ငွေမြေစုစပါးများကိုဆိုင်ရသင့်ဆိုရသနားခံဆက်သွင်းစေ။ သံ တော်ဆင်ဝတ်မြေဝန်မင်းရှေ့

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်စုတပေါင်းလပြည့်ကျော် 13 March 1879 နေမျိုးမင်း

တင်ကျော်ခေါင်ကွပ်ပြန်။

(တင်စာစု)

စီး တော်မြင်း ဝန်၊ မြင်း စာ ရေး တို့က (သက္ကရာဇ် ၁၁၁) ၄၅ခု (၁၁) ၆၄ခု
 သက္ကရာဇ် ၈၀၀ ကျော် နဂပတိဦး လက်ထက် ဝန် မော် ပါလူ ၁၁သား တို့ကိုမြင်း တော်
 ၁၄၃၈
 ရေ ပေး ၊ ရွှေဩဉ်လင် ၊ ငွေအင်သိုင်း ကိုင် ပေး ချွေ၍ ငါး ခရိုင်ကင် မွန်း ခြံ့ရွာ
 ထွင်အ ရွှေနှင်း တောင်ကကိုအတွင်း မြင်း များ စား မြေထိအ နောက်ကိုနစ်စု မြေ
 စပ် ၊ မြောက်ကိုအ ရေး မဆို မြေစပ် ၊ နယ် လေး ရပ်သတ်မှတ်သနား တော် မူသည်
 ၁၅၉၈
 မြေဝဇီ ၊ သက္ကရာဇ် ၉၆၀ ကျော်သလွန် မင်း တရား ဦး လက်ထက် မိုး နဲ ၊ ညောင်
 ရွှေသုံး ပန်း ရွှေမင်း လူမျိုး တို့ကိုမြင်း တော် ခံစုလူ ၁၀၀တပ်စွဲ တော် မူပြီး လျှင်
 အဝမြို့တောင် ညောင် စောက် ၊ ညောင်ဝန်း ထွင်ချသား နေထိုင်မြင်း တော်
 များ ကိုထိမ်း သိမ်း ကျွေး မွေး စေပြီး လျှင် ဝါကျွတ်အလှူတော်ထွင်မြင်း ယည် တော်
 နှစ်စီး လုပ် ဆောင်မြို့လုပ် ဆောင်ထမ်း ရွက်ပါရသည့်အတိုင်း ဇောင်း တော်ထွင်
 တနှစ်တကြိမ်မြင်း ဖြူနတ်တို့ကိုပသရန် ငါး ခရိုင် ကျောက်ဆည် ရေဝင် ၊ မြောင်း ဆုံ
 မြောင်း ရေ သောက်မြစည်း ခံဘုရား ဝတ် မြေထွင်အ ရွှေကို မြောင်း မ တော်ထိ ၊
 တောင်ကိုလမိုင်း မြေစပ် ၊ အ နောက်ကိုပန်း ရခိုင် မြေစပ် ၊ မြောက်ကိုနစ်စု
 မြေစပ် ၊ နယ် လေး ရပ်ထွင်သနား တော် မူသည့်မြင်း ယည်ခံ မြေဝဲ ၊ ၂ စုပဲ ၂ ဇီ
 အနက်လယ် မြေဝဲမှာ ရေခွန် ဝဲလျှင် ၂၂ဝဲဆန် ခံ ၊ ဝတ္ထုကံသိမ်တို့ကို ပေး ဆောင်ပြီး
 လျှင်လုပ်စား ပါရသည် ၊ မြင်း တော် များ ကိုထိမ်း သိမ်း ၊ မြင်း ယည် တော် နှစ်
 ဆက်သပြီး လျှင် ဇောင်း တော်မှာတနှစ်တကြိမ်မြင်း ဖြူရှင်နတ်တို့ကိုပသတင်ကြား
 ရန်ပယ်ရင်း ပယ်တိုး မြင်း ယည်ခံ နေ မြေနှင်းတကွအပိုး အစဉ်ရှိသည် နှင်းအညီအ
 စား သနား တော်မြတ်ခံရပါမည်အကြောင်း နှင်းရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အ
 တိုင်း စီး တော်မြင်း အစုမြင်း တော် ရေ ပေး ၊ ရွှေဩဉ်လင် ၊ ငွေအင်သိုင်း ကိုင် ၊
 မြင်း တော်ခံစု ၊ မြင်း ယည်ခံအမျှထမ်း တို့ကို ပေး ချသနား တော် မူရင်း တောင်
 ဘက်ကိုး ခရိုင် နယ် ၊ မြောင်း ဆုံဆည် ရေ သောက် ၊ ကင်မွန်ချွေဝှာရှိပယ်ဝဇီ ၊ မြစည်း
 ဂံဘုရား ဝတ် တော် မြေမြင်း ယည်ခံရွာရှိဝဲ ၊ အဝမြို့မြင်း ထိန်း မြင်း မွေး လူ
 တို့ကို ပေး ချသနား တော် မူရင်း အဝမြို့နယ် ညောင် စောက် ညောင်ရင်း ကျေး
 ရွာ နယ် မြေ များ ကိုစီး တော်မြင်း အစု ၊ ရွှေဩဉ်လင် ၊ ငွေအင်သိုင်း ကိုင် ၊ မြင်း
 တော်ခံစုမြင်း ယည်အမျှထမ်း တို့ကသနား တော်မြတ်ခံ၍ထမ်း ရွက်မြထမ်း ရွက်စေ ။

သံ ဘေတ်ဆင့်ဝတ် မြေဝန်မင်း ရွှေ

(သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်) တ ပေါင်း လပြည့် ကျော် ၁၂ ရက် နေ့နား ခံ

နေ့မျိုး မင်း လှ ကျော်သူထွင်ပြန်။

(တင် စီစဉ်)

မြင်း စုကြီး ၊ မြန်မာမြင်း ၊ ဆေး ထိုး အိမ် ထောင် စုံအမျှထမ်း ငရွှေအပ် ၊
 ငစံ ပေ၇ ၊ ငရွှေရုပ်တို့ကယင်း တော်မြို့စီရင်စုပင်း မြိုင်တိုင်အတွင်း ဘိုး ဘ
 ပိုင်ဆင်စား ပပြင် ခေ၇လယ် ၊ အရွှေဒေါနလယ် မြေနှင့်အစပ် ၊ တောင် ငဖြော
 လယ် မြေနှင့်အစပ် ၊ အနောက်အရံ တော် မောင်း တိုင် ခေ၇လယ်အရွှေကစင်း
 တောင် မြောက်အတည့်အတန်း ၊ မြောက် ရွှေကံ တော ရေယူ မြောင်း ထိ ၊ လေး
 ရပ်သတ်မှတ်သည့်အတွင်း ၁၂ ခန့်လယ် မြေကိုအရံ တော်အုပ်တို့ကသိမ်း ယူမလုပ်မ
 ဆောင်ရရှိပါသည် ၊ ထုတ်ပြန် တော် မူသည့်အမိန့် တော် ဥပဒေအရယူပုန်သိမ်း စု
 စာရင်း အထက်အရံ တော်လယ် မြေစာရင်း များ တွင် မပါမဝင်ရှိပါသော
 ဧက ဘိုး ဘပိုင် မှန်သည့်နှင့်အညီလုပ်ကိုင် စား သောက်အမျှ တော်ကိုထမ်း ရွက်
 ပါရမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး ဘံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ပင်း မြိုင်တိုင်အတွင်း
 ဆင်စား ပပြင် ခေ၇လယ် မြေကိုသိမ်း စုအရံ တော်လယ် မြေစာရင်း များ တွင်
 မပါမဝင်ဘိုး ဘပိုင် မှန်သည့်အတိုင်း အရံ တော်အုပ်တို့ကအတား အဆီး မရှိမြင်း
 စုကြီး မြန်မာမြင်း ၊ ဆေး ထိုး အိမ် ထောင် စုံအမျှထမ်း ငရွှေအပ် ၊ ငစံ ပေ၇ ၊
 ငရွှေရုပ်တို့ကလုပ်ကိုင်ချထား စား သောက်အမျှ တော်ကိုထမ်း ရွက် စေ။ သံ
 တော်ဆင်ပန်းတည်းဝန် မင်း ရွှေ

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့် နှစ်တံး တန်ခူး လဆန်း ၂၈ March ၁၈၇၉
 နေ့ရက် နေ့ရက် နေ့ရက် နေ့ရက်
 (တင် စာ)

ကိုး ခရိုင် မဏ္ဍရသပြည်ပုတ်ရွာ နေလက်ဝင်း အမှတ်မင်း ငလင်း က ရေတွင်း ဖြစ်
 တိုက်ဝဲ၍၍၊ ညောင်ပိန်း တိုက်ဝဲ၍၍၊ ကျွဲပိတ်တိုက်ဝဲ၍၊ စုစုပယ်၍၍ကိုး အ
 ပိုင်မှန်သည့်နှင်းအညီအတူ လှဝဲစား ထမ်း ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင်းရှိနိုး
 သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငလင်း ကိုး အပိုင်မှန်လျှင်အရံ တော်သိမ်း စုစာ
 ရင်း ဆက်သွင်း ရံပါသည့်ဆို၍အတား အဆီး အနှောင့်အယှက်မရှိ စေနှင့်။ လက်
 ဝင်း အမှတ်မင်း ငလင်း ကချာထား လှဝဲစား ထမ်း ရွက် စေ။ သံတော်ဆင့်ငါး
 ဖြိုး မှား ရှေ့

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်နှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁၄ ရက် ၁၈၇၉ ခု
 နေ့ရက် စည်သူ ကျော် ခေါင်တွင်ပြန်။

(တင်စာ)

ဘိုး ခေါင် ဂွေ ဟော် ဝဲနင်း ၊ ဝဲချိတ်၊ ဂွေခံကြီး ၊ တက်စွဲအမျှထမ်း တို့ကဝဲနင်း ဝဲ
 တလသင်္ဂုပုံ ငွေ ၃၀၊ ဝဲချိတ် ဟဲတလသင်္ဂုရန်ပုံ ငွေ ၂၄၊ ဂွေခံကြီး ဝဲတလသင်္ဂုရန်
 ပုံ ငွေ ၁၂၊ တက်စွဲအမျှထမ်း လူ ၅၂ တလသင်္ဂုရန်ပုံ ငွေ ၃၁၂၊ စုံစုလူ ၅၆ တလသင်္ဂု
 ရန်ပုံ ငွေ ၃၇၈ တံနှစ်သင်္ဂုရန်ပုံ ငွေ ၄၅၃ အကျအမံရပူရခြံမြစ်တူး နယ်တွင်း
 ရှိမြင်း ကလေး ပြန်ဆက်မူရင်း ပယ်၄၀၊ ၁၂ ပျား နှုန်း အခွန် ငွေ ၃၂၀ အစွတ်
 ခွန် ငွေ ၂၅၊ ခေါင်း တုံကိုင်း ပယ်အခွန် ငွေ ၄၀၊ ရွှေပေတံကွန်း အစွတ်ခွန် ငွေ
 ၄၀၊ ကိုး ခရိုင်နယ် မြောင်း ဆုံဆည် ရေ သောက်ဥယျာဉ် ခေတီ ဧကတံကြီး ပယ် ၃၃၊
 ပင်း ယ ခေတီ ပယ် ၆၊ ခေါင်း တုံမိဆိုင် ပြန်ဆက်ပယ် ၂၀၊ ကန် တော်ကန်လှကိုင်း
 ယာပယ် ၂၅၀၊ စုစုပယ် ၃၀၉ အစား သနား တော်မြတ်ခံရသည့်အနက်ယွန်းမယ်ပြန်
 တမ်း ပါကန် တော်ကန်လှပယ် ၂၅၀ အစား ကိုး ခရိုင် မြောင်း ဆုံဆည် ရေ သောက်
 ပင်း ယ ခေတီ ပယ် ၉၊ ကသည်း ခေတီ ပယ် ၄၀၊ ကိုး အိတ်ဥယျာဉ် ခေတီ ပယ် ၃၀၊ ခု
 နစ်ရွာ မိဘုရား စား ဟောင်း ပယ် ၃၊ ဝမ်း ဘလူး ခေတီ ပယ် ၅၊ ထမင်း အိုး
 တလုံး ခေတီ ပယ် ၅၊ ပြည်ကြီး မွန် တောင်ပြန်ဆက် ၁၀၊ ကွမ်း ဆေး ဆည် ရေ သောက်
 အစား မရှိသိမ်း စုပယ် ၃၀၊ မင်း ရဲဆည် ရေ သောက် ၉၊ မကွရော မြောင်း ရေ
 သောက်ပယ် ၃၄၊ နွား တက်ဆည် ရေ သောက်ပယ် ၄၀၊ စုစုပယ် ၂၁၅ ပျား ကိုလက်
 ရှိချထား စား သောက်အမျှ တော်ကိုထမ်း ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်
 ဦး တင်ချက်အတိုင်း ဘိုး ခေါင် ဂွေ ဝဲနင်း ၊ ဝဲချိတ်၊ ဂွေခံကြီး ၊ တက်စွဲအမျှထမ်း
 တို့ကနှစ်သင်္ဂုရန်ပုံ ငွေ ၄၅၃ အကျအထက်အစား သနား မြတ်ခံရသည့်အခွန် တော်
 ငွေလက်ရှိပယ်များ အနက်ကန် တော်ကန်လှကိုင်း ယာပယ် ၂၅၀ အစား ကိုး ခရိုင်
 မြောင်း ဆုံဆည် ရေ သောက်ပင်း ယ ခေတီ ပယ် ၉၊ ကသည်း ခေတီ ပယ် ၄၀၊ ကိုး
 အိတ်ဥယျာဉ် ခေတီ ပယ် ၄၀၊ ခုနစ်ရွာ မိဘုရား စား ဟောင်း ပယ် ၃၊ ဝမ်း ဘ
 လူး ခေတီ ပယ် ၅၊ ထမင်း အိုး တလုံး ခေတီ ပယ် ၅၊ ပြည်ကြီး မွန် တောင်ပြန်ဆက်
 ပယ် ၁၀၊ ကွမ်း ဆေး ဆည် ရေ သောက်အစား မရှိသိမ်း စုပယ် ၃၀၊ မင်း ရဲဆည်
 ရေ သောက်ပယ် ၉၊ မကွရော မြောင်း ရေ သောက်ပယ် ၃၄၊ နွား တက်ဆည် ရေ
 သောက်ပယ် ၄၀၊ စုစုပယ် ၂၂၅ ပျား ကိုအစား မရှိလွတ်လပ်သည့် မှန်လွှင်ဘိုး ခေါင်
 ဂွေ ဝဲနင်း ၊ ဝဲချိတ်၊ ဂွေခံကြီး ၊ တက်စွဲအမျှထမ်း တို့ကသနား တော်မြတ်ခံ၍ ချထား

လုပ်စား ထမ်း ရွက် စေ။ သံ တော်ဆင့်ဝတ် မြေ ဝန်မင်း ရွှေ

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄ ဝပြည့် နှောင်း တန်ခူး လဆန်း ၁၅ ရက် နေ့နား ခံ

ပြောကြီး မှူး ထင်ပြန်။

(တင် စီစု)

ရွှေပြည်တိုက် ယေ နတ်စာ ရေး ယွေ ခံကြီး အဏ္ဍဝါအမျှ ယမ်း တိုက်အစား သနား
 တော်ခံရသည့် နန္ဒကန် ရေ ယောက်အဝန်း ငရွှေသီး ၊ ငထွန်း တို့တိုက် နက်နက်
 ခရိုင်ဖြန် ၊ မန်ကျည်း ဖြန် ရေ ယောက်ပယ် ၂ ဖီ ကိုလက် ဝဲ တော်လယ်အုပ်ကတား
 သီး နှောင့်ရှက် ရှိပါသည် ၊ အတား အဆီး အနှောင့်အတား မရှိအစား သနား
 တော်မြတ်ခံပါရ မည့်အကြောင်း နှင့်ရှိုခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ရွှေပြည်
 အမျှ ယမ်း တိုက်အစား သနား တော်မူရင်း နန္ဒကန် ရေ ယောက်အဝန်း ငရွှေ
 သီး ၊ ငထွန်း တို့တိုက် နက်နက် ခရိုင်ဖြန် ၊ မန်း ကျည်း ဖြန် ရေ ယောက်ပယ် ၂ ဖီ
 ကိုအတား အဆီး အနှောင့်အတား မရှိ စေနှင့် ၊ ရွှေပြည်အမျှ ယမ်း တိုက်အစား သ
 နား တော်မြတ်ခံ၍ ချထား လုပ်စား ထမ်း ရွက် စေ ။ သံ တော်ဆင့်ဦး ညွန့် ရွှေ
 (သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်နှစ် ၊ တန်ခူး လဆန်း ၅ ရက် ၁၅ ရက် ၁၈၇၉ April 5
 ပြောကြီး မှူး ထင်ပြန် ။
 (တင် စီစု)

လက်ဝဲဝင်း သင်ပုဂ္ဂိုလ် နေဆေးထိုး အိမ်ထောင်စုံအမျှထမ်း ငှက်နီကသူပုန်
 ငတင်နှင်လိုက်ပါထမ်း၊ ရွက်သူရွာနန်း ရွာမြင်း စုဦး အမျှထမ်း ငပိန်သား င
 ဦး ပိုင်လယ် မြေကိုသိမ်း စုအရံ ဘေးစံရင်း ဆက်သွင်း ရာငကြီး ပိုင်လယ် မြေ
 ပြင်ငကြီး နှမမိစ္ဆာ လင်ဖြစ်သည်အမျှနှင်ဘိုး ဘပိုင်လယ် မြေဝဲကိုသိမ်း ယူမပြော
 မဆိုနိုင်ခဲ နေရကြောင်း ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း တမုတ်ဆည် ရေသောက်
 ရွာနန်း တိုက်ဆည်း ဩဝံ ခေတ်လယ်ဝဲ၍၍၊ သော်ဖြူခေတ်၍၍၊ မြင်း စာရေး မိ
 စံခေတ်၍၍၊ ရေတွင်း ဗြဲတိုက် ရွှေပြည်ခေတ်၍၍၊ စုစုပယ်ဝဲကိုဘိုး ဘပိုင်မှန်
 လျှင်အရံ ဘေးဆို၍အသိမ်း အယူအနှောက်အရှက်မရှိ စေနှင့်၊ လက်ဝဲဝင်း အမျှ
 ထမ်း ငှက်နီကသူသား လုပ်စား ထမ်း ရွက်စေ။ ပန်းတည်း ဝန်ရွှေ

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်နှောင်း တန်ခူး လပြည့်ကျော် ၂ ရက် နေ့နား ခံ

နေ့ဦး မင်း လှ ကျော်သူထွင်ပြန်။

(တင် စာစု)

ယိုး ဒယား တတ်ကြီး အမှားမီး လူရွှင်ငစွာ၊ ငခါညို၊ င နော်တောတို့ကို တောင်
ပြုံး ကြီး မြို့စီရင် စုသံရက်ကန် ရွာတပ် မှူး ငတုံး လုပ်နက် ဝယ်ကလူတကိုယ်လျှင် ခဲကျ
အသီး အနှံ နှံငဲ့ ငှဲကိုအစား သံနား တော်ခံ စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့် နှောင်း တန်ခူး လပြည့် ^{11 April} ကျော် ၆ ရက် ¹⁸⁷⁹ နေ့နား ခံ
နေမျိုး မင်း လှ ကျော်သူထွင်ပြန်။
(တင် စာစု)

ကိုး ခရိုင်ဆည် ရေ သောက် ဝေဟိုဦး များ စာရင်း သမန္တလင်း ခေပယ်ခဲကို
 သံ တော်ဆင့် ဝေဟိုဦး များ နေ များ ကျော်ထင် ရာဇာဓိပတိ သနား တော်ခံ
 စေ။ သံ တော်ဆင့် ပန်းတည်းဝန် မင်း ရှေ့

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့် နှစ် ဝင်း တန်ခူး လပြည့် ^{13 April} ကျော် ဂရက် နေ့ ¹⁸⁷⁹

နား ခံ ပြောကြား များ ထွင်ပြန်။

(တင် စီစဉ်)

မင်္ဂလာအမြောက်အမှားလမ်း လက်ပန်ရွာသူကြီး ငဗိုလ်ကြီး ကမင်္ဂလာအမြောက်
အမှားလမ်း လူတို့ဘိုး ဘဝိုင်ထား မဦး ချလယ်ယာအစွပ်အခြောက်များ ကိုလုပ်စား
ချထား စေ။ အမြောက်အမှားလမ်း လူတို့ကို ပေး ချသနား တော်မူသည်လုပ် မြေနေ
မြေထား မဦး ချ၊ လုပ်ရိုး စွဲပိုင်နယ် မြေများ ကိုနယ်ဝင်နယ်ပါဆို၍ နယ်ရှင်အ
ကြီး အနုတ်တို့က အနှောက်အရှက်အနှုတ်အယူမရှိ စေနှင့်အမိန့်တော်အတိုင်း အထက်
ဟံသာတမင်း သမီး ပေး ချသနား တော်မူရင်း ကျောက်ဆည် ရေဝင် မြောင်း
မတော်အရွှေဘက်၌ ၊ အနောက်ဘက်၌ ၊ ငသူသိမ်း စုလယ်မကတော် ခေT နယ်
တွင်း ရှိလယ် မြေဝါးနှင့်သနား တော်မြတ်ခံရသည့် နေ မြေရွာကိုတိုက်ရင်း တူး ဆွ
လုပ်ဆောင်သည့်လယ်ပယ်ယာခြံ မြေများ ကိုခမည်း တော်ဘုရား လက်ထက်သုံးဆယ်မြို့
စား ဟောင်း ကိုယ်လုပ်မယား မိရေသမီး မိပု၊ ညီမမိခင်တို့ကသိမ်း ယူနှောက်
ရှက်ခံ နေရသည့်ဖြစ်ပါ၍ အနှောက်အရှက်မရှိပါ စေရအထက်အမိန့်တော်မြတ်ရင်း
နှင့်အညီချထား လုပ်စား ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အ
တိုင်း မင်္ဂလာအမြောက်အမှားလမ်း လူတို့ကို ပေး ချသနား တော်မူသည့်ဘိုး ဘထား
မဦး ချလယ်ယာဥယျာဉ်မြေ နေ မြေရွာများ နှင့်တစ်တမင်း သမီး စား ဟောင်း
ကျောက်ဆည် ရေဝင် မြောင်း မတော်အရွှေဘက်၌ ၊ အနောက်ဘက်၌ ၊ ငသူ
သိမ်း စုလယ်မကတော် ခေT နယ်တွင်း ရှိလယ် မြေဝါးများ ကိုသုံး ဆယ်မြို့စား ဟောင်း
ကိုယ်လုပ်မယား မိရေသမီး မိပု၊ ညီမမိခင်တို့ကအနှောက်အရှက်မရှိ စေနှင့်မင်္ဂ
လာအမြောက်အမှားလမ်း လက်ပန်ရွာသူကြီး ငဗိုလ်ကြီး ကအထက်အမိန့်တော်အတိုင်း ချ
ထား စား သောက်ထမ်း ရွက်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၁ ခုတန်ခူး လပြည့်ကျော် ၁၂ ရက် 17 April 1879 နေ့နား ခံပြောကြီး
မှူး တွင်ပြန်။

(တင် စာစု)

မြင်း စုကြီး ဂွမ်း မြင်း လက်ရှိလူ ၃၃၂ ပြင်အကိုး တော်ဖြစ်တိုး တက်ထမ်း ဂွက်
လူ ၁၆၉ ကိုတောင့်ဘက်ကိုး ခရိုင်နယ်အစား မရှိလွတ်လပ်သည့်ပယ်ကစား ယူ
ထမ်း ဂွက်ပါစေရမည့်အကြောင်း နှင့်စာရင်း ရန်ကင်း ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း
ဂွမ်း မြင်း စာရေး ကြီး တကိုယ်လျှင် ၄ ဝဲကျစား သင့်ပယ် ၄ ဝဲ၊ တပ်မှူး တကိုယ်လျှင်
၃ ဝဲကျစား သင့်ပယ် ၃ ဝဲ၊ သွေခံကြီး ၂၊ တကိုယ်လျှင် ၂ ဝဲကျစား သင့်ပယ် ၄ ဝဲ၊ မြင်း
ခေါင်း ၅ တကိုယ်လျှင် ၂ ဝဲကျစား သင့်ပယ် ၁၀ ဝဲ၊ မြင်း စီး ၄၃ တကိုယ်လျှင် ၁၅ ကျ
စား သင့်ပယ် ၆၄၅၊ အမှုထမ်း ၁၁၄ တကိုယ် ၁ ဝဲကျစား သင့်ပယ် ၁၁၄ ဝဲ၊ စုစု
အမှုထမ်း လူ ၁၆၉ စား သင့်ပယ် ၂၀၂၅ ကိုတောင့်ဘက်ကိုး ခရိုင်နယ်တွင်း ရှိအ
စား လွတ်လပ်သည့်ပယ်ကသနား တော်ခံစေ။ သံတော်ဆင့်စာရေး ကြီး ဂွေ
သက္ကရာဇ် ၁၂၄၁ ခုကဆုန်လဆန်း ၅ ရက် နေ့နား ၂၄ April 1879
ကျော် ခေါင်တွင်ပြန်။
(တင် စာစု)

ဝန်ထောက်ပေါက်မြင်မြို့စား ထွက်တိုင်း ရ လှေအုပ်မင်း ဦး မင်း လှမဟာ
မင်း တင် ကျော်ကထွက်တိုင်း ရ လှေ တော်အမှတ်မီး တို့မှာ ခမည်း တော်ပဉ္စမ
သင်္ဂါယနာတင်မင်း တရား ဦး ဘုရား လက်ထက် တော်ကစ၍ဘုရား ရွှေလက်ထက်
တော်တိုင်အမိန့် တော်မြတ်နှင့်အစား သနား တော်မြတ်ခံရသည့်အဝမြို့အရား တော်
ကျွန်း ၊ ကျွန်းကလေး ၊ မြစ်ပေါက်ကန်ကျအခွန် တော် ငွေရရဝအနက်အထက်အရား
တော်အုပ်နှင့် မြေတိုင် တောကဲတို့ ကောက်ခံယူ ငွေရ ၄၀၀ ပြင်ကျန် ငွေ ၂၉၃ ကိုသာ
လှေ တော်အမှတ်မီး တို့မှာ ရယူသုံး စား ထမ်း ရွက်ရသည့်ဖြစ်ပါ၍ (သက္ကရာဇ်)
၁၂၄၀ ပြည့် မရကျန် ငွေ ၄၅၉၃ ကို မြေတိုင် တောကဲတို့မှာ တောင်း ရာဆိုင်¹⁸⁷⁸
ရ ၁၀ နှစ်စာ ရေး တို့ထံ ပေး ဆောင်ရကြောင်း နှင့် ပြောဆိုမရကျန်ရှိသည့်ဖြစ်
ပါသော ကြောင့် (သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့် ထွက်ကျန် ငွေ ၄၅၉၃ များ ကိုစပါး¹⁸⁷⁸
တော်ဖြစ် စေ ငွေ တော်ဖြစ် စေသင့်ရသနား တော်မြတ်ခံပြီး လျှင် (သက္ကရာဇ်)
၁၂၄၁ ခု မှာ လှေ တော်တက်စွဲအမှတ်မီး ရှိရင်း လူ ၅၆ ပြင် ၄၄ တိုး တက်လူ ၁၀၀
ပြည့်မှီ အောင်သိမ်း သွင်း ပြုစု ဆေး တော်တိုး မှတ်၍ အဝမြို့အရား တော်ကျွန်း ၊ ကျွန်း
ကလေး ၊ မြစ်ပေါက်ကန်ကျ၊ နန္ဒင်း ဘို၊ သမ္ဘန်ကျွန်း ၊ အစွတ်အခြောက်အခွန် ငွေ
များ ကိုအစွဲအပြား အနှုတ်အယူမရှိပါ စေရထွက်တိုင်း ရ လှေ တော် ထောင်ကဲအဝမြို့
အရား တော်အုပ်ကအုပ်ထိန်း ကောက်ခံအမှတ်မီး တို့ကိုရန်ပုံ အကျနှုတ် ပေး သနား
တော်မြတ်ခံ၍ထမ်း ရွက်ပါစေရမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အ
တိုင်း ထွက်တိုင်း ရ လှေအမှတ်မီး တို့အစား သနား တော်မြတ်ခံရရင်း ကျွန်း ခွန်
ငွေက (သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့် အထက်မရကျန် ငွေတို့သင့်ရသနား တော်မြတ်¹⁸⁷⁸
ခံစေပြီး လျှင် (သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၁ ခု ကစ၍အဝမြို့အရား တော်ကျွန်း ၊ ကျွန်းက¹⁸⁷⁹
လေး ၊ မြစ်ပေါက်ကန်ကျ၊ နန္ဒင်း ဘို၊ သမ္ဘန်ကျွန်း ၊ အစွတ်အခြောက်အခွန် ငွေ
များ ကိုအနှုတ်အယူအစွဲအပြား မရှိစေနှင့်၊ ထွက်တိုင်း ရ လှေအမှတ်မီး တို့ကအစား
သနား တော်ခံစေ၊ လှေအမှတ်မီး တို့အစား သနား တော်မြတ်ခံရသည့်ကျွန်း ခွန်
အစွတ်အခြောက်ခွန်များ ကိုလည်း အဝမြို့အရား တော်အုပ်ကအုပ်ထိန်း ကောက်ခံ လှေ
အမှတ်မီး တို့သို့ရန်ပုံအကျနှုတ် ပေး သနား တော်မြတ်ခံစေ၍ ပို ငွေကိုဆိုင်ရသဆက်
သွင်း ထမ်း ရွက် စေပြီး လျှင်ထွက်တိုင်း ရ လှေထမ်း ရင်း လူ ၅၆ ပြင် ၄၄ တိုး တက်၍

လူဝဝဝပြည်မိ အောင်ဖွဲ့စည်း ဆေး ထိုး မှတ်တမ်း ရွက် စေ။ သံ တော်ဆင့်မင်း
ကျော် ဇေယသင်္ဃိယာ ခေ

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၁ ခုကဆုန်လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ ၁၈၇၉
စက်တင်ဘာ ၂၉

(တင် စာ)

သူရဲ အောက်ကင်း ဗညား တပ် ၊ ရွှေ ကျောင်း တပ် မှား ၊ သွေခံကြီး အပြတ်တိုက်
 အစုအမှယမ်း တို့စား သောက်သမ်း ရွက်ရန်လယ်ယာကိုင်း ကုန်း အစွတ်အခြောက်
 များ ကိုစာရင်း ဆက်သွင်း ရာ ပါလက်ဝဲ တော် နယ်ရှိ မန်ကျီး ပင် စောက်ရွာအ
 နောက်မိဘူး သိမ်း စုပယ်၉၊ တာတိုင်း ကုန်း ခေပ်ပယ်၃ဝဲ၊ ကွဲ ရေကုန်း ရွာရှိ
 ကျုံး ဩား ခေပ်ပယ်၃ဝဲ၊ နတ်ခရိုင်ပွန် တောင်ဘက်ရှိ မိဘဲသိမ်း စုပယ်၁ဝဲ၊ င
 ချင်း သိမ်း စု၉၊ မကျည်း ပင် စောက်ရွာအ နောက်မိဘဲ၊ ငချင်း သိမ်း စုပယ်
 ၂ဝဲ၊ ငစုပယ်၁ဝ၄၊ ကွပ်ရွာမြို့နယ် ရွှေ ကျောင်း ရွာအ နောက်သူရဲစား ဖောင်း
 ဒေပ်ကလပ်တောက်ကိုင်း ပယ်ဝဲ၊ မုရင်း အသွယ် ခေပ်ရဲ၊ ငရော ခေါင်း ပိုင်း၁ဝဲ၊
 ၃စုပယ်၂၅၊ မတ္တရာမြို့နယ်သရက်ကန် ရွာရှိသူကြီး ငရွှေ မေမောင်၊ ငလက်တိုဆက်
 ရေလဲခြံကြက်သွန်ခြံ တော်၂ရပ်ပယ်၁ဝဲ၊ စုစုပယ်၁၃ဝဲလယ်ခြံ မြေရပ် များ ကိုအ
 စား သနား တော်မြတ်ခံရသည့် နှင့်အညီအငြိမ်အဝပ်လက်ရှိချထား လုပ်စား ထမ်း
 ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း လက်ဝဲ တော် နယ်
 ကွင်း ရှိမန်ကျည်း ပင် စောက်ရွာအ နောက်မိဘူး သိမ်း စုပယ်၉၊ တာတိုင်း ကုန်း
 ခေပ်ပယ်၃ဝဲ၊ ကွဲ ရေကုန်း ရွာရှိကျုံး ဩား ခေပ်ပယ်၃ဝဲ၊ နတ်ခရိုင်ပွန် တောင်
 ဘက်ရှိ မိဘဲသိမ်း စုပယ်၁ဝဲ၊ ငချင်း သိမ်း စု၉၊ မန်ကျည်း ပင် စောက်ရွာအ နောက်
 တရပ်မိဘဲငချင်း သိမ်း စုပယ်၂ဝဲ၊ ငစုပယ်၁ဝ၄၊ ကွပ်ရွာမြို့နယ် ရွှေ ကျောင်း
 ရွာအ နောက်သူရဲစား ဖောင်း ဒေပ်ကလပ်တောက်ကိုင်း ပယ်ဝဲ၊ မုရင်း အသွယ်
 ခေပ်ရဲ၊ ငရော ခေါင်း ပိုင်း၁ဝဲ၊ ၃စုပယ်၂၅၊ မတ္တရာမြို့နယ်သရက်ကန် ရွာရှိ
 သူကြီး ငရွှေ မေမောင် ငလက်တိုဆက် ရေလဲခြံကြက်သွန်ခြံ တော်၂ရပ်ဝဲ၊ စုစုပယ်၁၃ဝဲ
 လယ်ခြံ မြေရပ် များ ကိုသူရဲအစု အောက်ကင်း ဗညား တပ် ရွှေ ကျောင်း တပ်၊ တပ်
 မှား သွေခံကြီး အပြတ်အစုအမှယမ်း တို့ကိုအစား သနား တော်မူရင်း အတိုင်း ချ
 ထား လုပ်စား ထမ်း ရွက် စေ။ သံ တော်ဆင့်အဝေး ကိုဝန်မင်း ရွှေ

(သတ္တရာ ၁၈) ၁၂၄၁ခုကဆုန်လဆန်း ၁၁ရက် နေ့နား ခဲနေမျိုး မင်း
 တင် ကျော် ခေါင်စွင်ပြန်။

(တင် စာစု)

အချွတ်ဝန်မင်း လှမင်း တင်သီဟသူကမင်္ဂလာကျိုင်း တော်ယက်အဖြောင့်အမျှထမ်း
 လူတို့မှာ ဘောင်ဘက်ကိုး ခရိုင်နယ် စောလှမြို့စီရင်စုနွား တက်ဆည်၊ ကတူး မြောင်း
 ရေသောက်လုပ် မြေနေ မြေပေး ချသနား တော်မူသည့်ပယ်၅ဝဲကို (သက္ကရာဇ်)
 ၁၂၃၀ပြည့် အများ အမျှထမ်း တို့နည်း ပြန်ဆက်ရသည်ဖြစ်ပါ၍အထက်ပေး¹⁸⁶⁸ ချ
 သနား တော်မူရင်း တိုင်း သနား တော်မြတ်ခံပြီး လွှင်လုပ်ကိုစား သောက်
 ထမ်း ဂွက်ပါရမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း အစား မ
 ရှိလွတ်လပ်သည်မှန်လျှင် ဘောင်ဘက်ကိုး ခရိုင်နယ် စောလှမြို့စီရင်စုနွား တက်ဆည်
 ကတူး မြောင်း ရေသောက်ပယ်၅ဝဲကိုမင်္ဂလာကျိုင်း တော်ယက်အဖြောင့်အမျှထမ်း
 သွေခံပြီး ငကေနှင့်လူဝတို့ကသနား တော်မြတ်ခံ၍ချထား လုပ်စား ထမ်း ဂွက်
 စေ။ သံတော်ဆင့်ပန်းတည်း ဝန်မင်း ရှေ့

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၁ခုကဆုန်လဆန်း ၁၃ရက်နေ့^{2 May} နံနက် ၈¹⁸⁷⁹ နေ့မျိုး စည်သူ
 ကျော်ခေါင်ထွင်ပြန်။

(တင်စာစု)

မုံတိုင် ပွဲတော်အမျှအမား ကြီး ငယ်တစုတို့ကပဲ နင်း ငသောပုံအစုပေါင်းစုကြီး
 ငွေပိုမိုစား ယူသောကြောင့် ထွက်စစ်ရှင်းလင်း မည်ရှိသောငသောပုံကကြီး ငွေ
 များ ကိုမရှင်း မလင်း မပြောမဆိုပါနှင့်။ ကျေးရွာပေါ်တွင်ပဲ နင်း ပြုလုပ်
 မထမ်း မရွက်လိုကြောင်း ကိုဆိုသောစား တော်ဝန် ငွေအမျှအမား တို့ကိုအရသွေ
 အပ်ရှိပါသောကြောင့်ပဲ နင်း ဟောင်း ငသောပုံစားရင်း ပယ်၃ဝဲလက်ရှိပွဲတော်
 ခေါင်း စား ပယ်၂ဝဲ၊ ၂စုပယ်၅ဝဲများ ကိုအစား သနား တော်မြတ်ခံ၍အမျှ
 ထမ်း တို့သဘောကြိုက်ညီသူလက်ရှိပွဲတော် ခေါင်း နေမျိုး ရဲတင်သိဒ္ဓိဆင့်ဆိုသောနာ
 ခံထမ်း ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငသောပုံ
 ကိုပဲ နင်း အရသကုန်၏။ ပွဲတော် ခေါင်း နေမျိုး ရဲတင်သိဒ္ဓိစားရင်း ပယ်၂ဝဲ၊
 ငသောပုံစားရင်း ပယ်၃ဝဲ၊ ၂စု၅ဝဲများ ကိုပွဲတော် ခေါင်း နေမျိုး ရဲတင်သိဒ္ဓိ
 ကအစား သနား တော်မြတ်ခံ၍ မုံတိုင်ပွဲတော်အမျှအမား လူတို့ကိုအုပ်သိန်း ဆင့်ဆို
 စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၁ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁ ရက် 5 May 1879 နေ့နား ခံနေမျိုး

မင်း လှ ကျော်သူထွင်ပြန်။

(တင်စာစု)

ဆိုတောငါ ခွေခဲ လှေတော် ပဲ့နင်း ပဲ့ချိပ် သွေခံကြီး တက်စွဲအမှယ်မ်း တို့ကခမည်း
 တော်ဘုရား လက်ထက် တော်အစား သနား တော်မြတ်ခံရရင်း အာလောငါ
 အနောက်ဘက် ညောင်ပင်သာရွာ ၊ တိန်ကုန်း ရွာကွန်း ပယ်မြေများ ကိုဆင်
 ဝန်ဟောင်း င နောက်ဆင်အမှယ်မ်း တို့စား မြေဆို၍အမိန့် တော်မြတ်ခံယူအ
 စား လစ်လပ်ရှိသည့်ဖြစ်ပါသော ဤတောငါအထက်သနား တော်မြတ်ခံရရင်း အာ
 လောငါအနောက်ဘက် ညောင်ပင်သာရွာ ၊ တိန်ကုန်း ရွာကွန်း ပယ်မြေများ ကို
 လက်ရှိချထား စား သောက်အမှုတော်ကိုယ်မ်း ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး
 သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း အာလောငါအနောက်ဘက် ညောင်သာရွာ ၊ မူး တိန်
 ကုန်း ရွာကွန်း ပယ်မြေများ ကိုဆင်အမှယ်မ်း တို့ကအနောက်အရှက်မရှိ စေနှင့် ၊
 သင့်ရလဲလှယ်အစား သနား တော်မြတ်ခံ စေ၍ဆိုတောငါ ခွေခဲ လှေအမှယ်မ်း တို့
 ကခမည်း တော်ဘုရား လက်ထက် ပေး ချသနား တော်မူသည့်အမိန့် တော်အတိုင်း
 လက်ရှိချထား စား သောက်ထမ်း ရွက်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၁ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၄ ရက် နေ့နံနက် ၈ May ခံနေ့ 1879
 မင်း တင်ကျော် ခေါင်ထွင်ပြန်။

(တင် စာစု)

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၁ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော် ၆ ရက် နေ့တောင်နန်း တော်ထွင်ဆင်
 ဝန်မဟာမင်း လှမင်း ခေါင်ကဆင် ဝန်ထောက်တို့မှ သေနတ်စာ ရေး တို့နည်း
 ဆင်စာ ချီတို့မှ သေနတ်အစုတပ် မှူး တို့နည်း ထား စွဲကိုင်ပါရမည်အကြောင်း နှင့်
 အမိန့်တော်ခံရဘဲ ပေး အပ်စွဲကိုင် စေဘုရား အမိန့်တော်မြတ်ကို ဦး ထိပ်ထက်ဆင်
 ဂွက်ရသည့်ကိုယ် တော်ဆင် နေ မျိုး စည်သူ ကျော်ထင် နှင့် စုံညီသံ တော်ဆင်စာ ရေး ဦး
 နေ မျိုး မင်း လှစည်သူမှတ်သား ချက်၊ ထိုအခါမှစ၍ ဘုရား ဂွေလက်ထက် တော်မှ
 ဂွေ အစဉ်ထုံး စံအတိုင်း ဆင်စာ ချီတို့သို့ ဂွေထား စွဲကိုင်ရန် ပေး တော်မူသည်၊
 ဆင် ဝန် ထောက်တို့ကို သေနတ်စာ ရေး တို့နည်း ဆင်စာ ချီတို့ကို သေနတ်အစုတပ် မှူး
 တို့နည်း ဆောင်း ထီး သနား တော်ခံ စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၁ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော် ၇ ရက် ^{11 May} နေ့နံနက် ၁ နာရီ ¹⁸⁷⁹ နေ့
 မှူး မဟာမင်း ကျော်မင်း ထင်ထွင်ပြန်။
 (သူရိယထွဲ - - - မှတ် - - - ၊ - - - ၊ - - - ၊ ၈၆၁)

ကုန်တော်မျိုး မမိကြီး ကမက္ကရဝမြို့စီရင်စုဝန်း ကျင်ကြီး အတွင်း ဂျင်မင်း ထွေး
 ကွက်မြေ၊ သင်ပုတ်စား ခေတ်လယ်ပယ်၂ ဝဲကိုခမည်း တော်ဘုရား အမိန့်တော်
 မြတ်နှင့်အစား သနား တော်မြတ်ခံရသည်ဖြစ်ပါ၍ ထပ်မံသနား တော်မြတ်ခံပါရ
 မည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း မက္ကရဝမြို့စီရင်စုဝန်း
 ကျင်ကြီး တွင်း ပါဂျင်မင်း ထွေး ကွက်မြေ၊ သင်ပုတ်စား ခေတ်လယ်ပယ်၂ ဝဲကိုကုန်
 တော်မျိုး မမိကြီး အစား သနား တော်ခံစေ။ သံတော်ဆင့်အဝေး ကိုဝန်မင်း
 ရွှေ

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၁ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၉ ရက် 13 May နေ့နံနက် ၁ နာရီ 1879

မင်း လှ ကျော်သူထင်ပြန်။

(တင်စာစု)

လက်သုံး တော်အက္ခပါတ်မြင်း ဝန်ညောင်ပင်မြို့စား မင်း လှမင်း ခေါင်ကျော်
တင်ကအက္ခပါတ်မြင်း ၆ ခေါင်း တပ်၊ ကန်တော်တပ်၊ ၄ ခေါင်း တပ်အမျှထမ်း တို့
စာရင်း ဆက်သွင်း ရာပါစား ဟောင်း စား ပုံမင်း ရဲဆည် ရေသောက်တမ
ရေ ခေပ်ပယ်ဘဲ၊ နတ်ရင်း ခေပ်ပယ်ဘဲ၊ ပုဂံ ခေပ်ပယ်ဘဲ၊ တောက်ရွာ
ခေပ်ပယ်ဘဲ၊ တင်း ကုတ် ခေပ်ပယ်၂ ဝဲ၊ မိုး ဤ ခေပ်ပယ် ၃၅၊ ငါး ရာ ခေပ်
ပယ်၅၊ ဆင်တိုင်း ရွာနား ရှိလက်တန်း ရှည် ခေပ်ပယ်ဘဲ၊ တမုတ်ဆည် ရေသောက်
ပွတ်တိုင်ရွာနား ရှိ မြေပွေး ခေပ်ပယ်၅၊ ပေါက်ငူ ခေပ်ပယ်၅၊ ကျောင်း ရာ
ခေပ်ပယ်၅၊ ကွမ်း ဆေး ဆည် ရေသောက်တစိုး ရွာနား ရှိခြံရင်း ကျောင်း
ရင်း ခေပ်ပယ်ဘဲ၊ ထနောင်း ပင်လှရွာနား ရှိကွန်း ပင်ခံလယ် ခေပ်ပယ်
ဘဲ၊ နွား တက်ဆည် ရေသောက်ကျေး စီရွာအနောက်ရှိမြကုန်း လှေပြန်ဆက်
ပယ်၄ ဝဲ၊ ဆီး တောဆည် ရေသောက်ကြက်များ ကာပေး ပယ်ဘဲ၊ ၄ ငှက် ရွာ
နား ရှိထူး ခေပ်ပယ်၂ ဝဲ၊ စည်တိုင်ရွာရှိမုရိုး ပင် ခေပ်ပယ် ၃၊ လက်ဝဲကင်း
ရွာရှိတရုတ်သင်္ကြာ ချက် ခေပ်ပယ်၂ ဝဲ၊ ကုက္ကိုရင်း ခေပ်ပယ်၅၊ မြောင်း ဆုံဆည်
ရေသောက်ဝန်း သိုရွာပတ်လည်ရှိပယ် ၉၊ ၄ ငှက် ချွဲနီး ရှိမဲဇာ ခေပ်ပယ် ၃၅၊ ၄ ငှက်
ရွာနား ရှိလက်ပံ ခေပ်ပယ် ၃၅၊ စုစုပယ်၂၄၃၅ ကိုဝင်း လှေအမျှထမ်း တို့ကတား
ဆီး နောက်ရွက်ရှိသစ်ဖြစ်ပါသော ကြောင့်စာရင်း ဆက်သွင်း ရာပါစား ဟောင်း
စား ပုံပယ်ဖြစ်ပါ၍အတား အဆီး အနောက်အရှက်မရှိပါစေရချသား လုပ်စား
ထမ်း ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ကိုး ခရိုင်
နယ်မင်း ရဲဆည် ရေသောက်တမ ရေ ခေပ်ပယ်ဘဲ၊ နတ်ရင်း ခေပ်ပယ်ဘဲ၊
ပုဂံ ခေပ်ပယ်ဘဲ၊ တောက်ရွာ ခေပ်ပယ်ဘဲ၊ တင်း ကုတ် ခေပ်ပယ်၂ ဝဲ၊ မိုး
ဤ ခေပ်ပယ် ၃၅၊ ငါး ရာ ခေပ်ပယ်၅၊ ဆင်တိုင်း ရွာနား ရှိလက်တန်း ရှည်
ခေပ်ပယ်ဘဲ၊ တမုတ်ဆည် ရေသောက်ပွတ်တိုင်ရွာနား ရှိ မြေပွေး ခေပ်ပယ်
၅၊ ပေါက်ငူပယ်၅၊ ကျောင်း ရာ ခေပ်ပယ်၅၊ ကွမ်း ဆေး ဆည် ရေသောက်တ
စိုး ရွာနား ရှိခြံရင်း ကျောင်း ရင်း ခေပ်ပယ်ဘဲ၊ ထနောင်း ပင်လှရွာ
နား ရှိကွန်း ပင်ခံလယ် ခေပ်ပယ်ဘဲ၊ နွား တက်ဆည် ရေသောက်ကျေး စီရွာ
အနောက်ရှိမြကုန်း လှေပြန်ဆက်ပယ်၄ ဝဲ၊ ဆီး တောဆည် ရေသောက်ကြက်များ

ကတပေး ပယ်၁၅၊ ၎င်း ဂွာနား ရှိထူး ခေပ်ပယ်၂၀၊ စည်ကိုင်ဂွာရှိမုရိုး
ပင်ခေပ်ပယ်၃၊ လက်ဝဲကင်း ဂွာရှိတရပ်သဏ္ဌာန် ချက်ခေပ်ပယ်၂၉၊ ကုဏ္ဍိရင်း
ခေပ်ပယ်၅၊ မြောင်း ဆုံဆည် ရေသောက်ဝန်း သိုဂွာပတ်လည်ရှိပယ်၉၊ ၎င်း
ဂွာနား ရှိမဲဇာခေပ်ပယ်၃၅၊ ၎င်း ဂွာနား ရှိလက်ပံခေပ်ပယ်၃၅၊ အစုစု
ပယ်၂၄ရဲ၅ကိုအထက်အစား သနား တော်မူသည့်စား ဟောင်း ပယ်မှန်လျှင်
ဝင်း အစု လှေအစုအမှုထမ်း တို့ကအတား အဆီး အနှောင့်အရှက်မရှိ စေနှင့်အက
ပါတ်မြင်း ၆ ခေါင်း တပ်၊ ကန်တော်တပ်၊ ၎်ခေါင်း တပ်အမှုထမ်း တို့ကချထား
လုပ်စား ထမ်း ဂွက်စေ။ သံတော်ဆင့်ရွှေကျောင်း တပ်အုပ်ရွှေ

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၁ခုနှစ်လပြည့်ကျော်၁၂ရက်နေ့နား ၁၆ May 1879

မင်းတင်ကျော်ခေါင်တွင်ပြန်။

(တင်စာ)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော် မူလှ သော ရေ မြေအရှင်ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်
 ဆင်ဖြူများ ဂွင်လက်နက်စင်္ကြာသခင်အရှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား
 (အမိန့်ရှိသည်) သံ တော်ဆင့်အဝေး ကျီဝန်မယား ကို ရွှေသွယ် နေရံ နေ စေ
 သနား တော် မူသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၁ ခု နယုန်လဆန်း ၁၀ ရက်ကြာသပတေး ၂၉²⁹ May 1879
 (နှန်း: ဘီ ၁၉၇၅၊ ၈၂၅)

ငဆင်၊ ငစံငြိမ်း၊ ငဘိုး ဆောင်၊ ငဘိုး ဝတို့က ယောချောင်း၊ စလင်း
ချောင်း၊ မုန်းချောင်း၊ မာန်းချောင်း၊ ဝဲယာများ နှင့်တူဝှံဖြူပုခန်း
ကြီး၊ မြို့က အောက်မလွန်သရက် မြေထဲထိမင်း တုံး၊ တောင်စဉ်ခုနစ်ခရိုင်ပါမြစ်စဉ်
ဝဲယာမြို့ကျေး၊ ရွာအတွင်း အခွန်တော်ငွေဆက်သွင်း၊ ခုတ်လုပ်သည့်သစ်ပျဉ်များကို
ချန်လှပ်၍ ချန်ထွက်ရှိသည့်ကျရောက်သည့်သစ်ပျဉ်၊ ရွာ၊ ဝါ၊ နီပါးဆေး၊ ပြောင်း
ဘူးဘက်၊ ဝါး၊ သက်ငယ်၊ ပုရပိုက်၊ ကန့်ကူ၊ သာရေမျိုးစုံ၊ ဆီး၊ မန်ကျည်းကုန်
များ နှင့်သစ်တောအသေးအကောက်၊ သက်ဝင်ရကုန်များကိုဥပဒေတော်
ပေးအပ်သည့်အတိုင်း ပိုမိုကောက်ခံမရှိတနှစ်လျှင်အထက်ထမ်းရင်း အခွန်တော်
ငွေ ၄၀၀၀၀၀ ထွင် ၆၀၀၀၀ တိုး၍ ၂ စုအခွန်တော် ငွေ ၁၀၀၀၀၀ အကျသုံး လတကြိမ်ဆိုင်
ရသက်သွင်းထမ်း ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်ချက်အတိုင်း
သစ်တော်အသေး ကောက်ဘက်ဝင်ရပါရန်များကိုငဆင်၊ ငစံငြိမ်း၊ ငတေ၊
ငဘိုးဆောင်၊ ငဘိုးဝတို့ကဥပဒေပေးအပ်သည့်အတိုင်း ပိုမိုမရှိကောက်ခံပြီး
လျှင်ထမ်းရင်း အခွန်တော် ငွေ ၄၀၀၀၀၀ ထွင် ၆၀၀၀၀ တိုး၍ တနှစ်လျှင်အခွန်တော်
ငွေ ၁၀၀၀၀၀ အကျသုံး လတကြိမ်ဆက်သွင်းထမ်းရွက်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၁ ခုတစ်ပါး လဆန်း ၆ ရက်နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ ၁၅ မှာ
မဟာမင်းကျော်မင်းသိင်္ခမင်းသည်

(ရွှေဘို ကျောက်ကိတိုက် စီစဉ်)

သုံး ဆယ်မြို့နယ်တွင်း ရှိ ဈေး ပွဲကင်း ကူး တို့ကြည်း ကင်း တဆယ်နှစ်ရပ်အ ကောက်
 အုပ်င ချွေသီး ကသုံး ဆယ်မြို့နယ်တွင်း ရှိ ဈေး ပွဲကင်း ကူး တို့များ နှင့်ကြည်း ကင်း
 တဆယ်နှစ်ရပ်အ ခွန် တော် ကောက်ခံဆက်သွင်း ထမ်း ရွက်ရန်ရှိသည်များ ကိုတနှစ်
 လျှင်အ ခွန် တော် ၄၄၀၀၀၀အကျတလသင်အ ခွန် တော် ၄၄၃၃၃၃ကိုလ စဉ်ဆက်
 သွင်း ထမ်း ရွက်ရှိသည်အတွင်း သုံး ဆယ်မြို့နယ်တွင်း ရှိ ဈေး ပွဲကင်း ကူး တို့ကြည်း
 ကင်း တဆယ်နှစ်ရပ် များ မှာမြင်း လား နွား ဝန်တင် ခြေလျှင်ပုခုံး ထမ်း တို့
 တင် ဆောင် ရောင်း ဝယ်သည့်ကုန် များ နှင့်သုံး ဆယ်မြို့နယ်ဘုရား ပွဲနတ်ပွဲ ဈေး
 များ ကိုအထက် ကောက်ခံမြဲထုံး စံရှိသည်နှင့်အညီ ကောက်ခံရ ခြေလျှင် နယ်ရှင်အကြီး
 အအုပ်တို့ကတား ဆီး နှောက်ရှက်ရှိ ပါသည်။ အတား အဆီး အနှောက်အရှက်အနှုတ်
 အယူအကွဲအပြား မရှိပါ စေရ။ အထက် ကောက်ခံဆက်သွင်း မြဲ ကောက်ခံဆက်သွင်း
 ထမ်း ရွက်ပါရ မည့်အ ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ခြေလျှင်
 ပုခံထမ်း ကောက်ခံရန်ရှိသည် များ ကိုအကွဲအပြား အနှောက်အရှက်အတား အဆီး
 အနှုတ်အယူ မရှိ စေနှင့်။ အ ကောက်အုပ်င ချွေသီး က ကောက်ခံမြဲ ကောက်ခံဆက်သွင်း
 ထမ်း ရွက် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၁ ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၉ ရက် နေ့နား ခံ ပြောကြီး မှူး
 17 February 1880
 မဟာမင်း ကျော်မင်း ထင်ထွင်ပြန်။
 (ချွေဘို ကျောက်ကိတိုက် စာစု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော် မူလှ သော ရေ မြေအသွင်ဆန္ဒ နှစ်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ဂွင်လက်နက်စကြာသခင်အရှင်ဘဝဂွင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား
သက္ကရာဇ် ၁၂၄၁ ခုတပေါင်း လပြည့်ကျော် ၃ ရက် ၁ နေ့^{26 February 1880} ငလှမိုး ကိုဆောမြို့သူကြီး
ခန့်၊ ငလှမိုး : ကအသည်ငယ်သား တို့အမှုတော်ကိုထမ်း ကုန်၍လုပ်စား ကိုင်စား
စီး ပွား ဖြစ်အောင်မစရင်၊ ဆောမြို့ကျေး ရွာအစီရင်သူကြီး ခေါင်း အကြီး
အသည်အလိင် နေကပ်ပါး ခြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့၊ ဆောမြို့သူကြီး ငလှမိုး : ကဆော
မြို့ကျေး ရွာကိုဘေး ငစာ (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခု (၁၁) ၆၄ ခုစစ်တမ်း¹⁷⁸³ စာ
ရင်း ဆက်သွင်း ကြီး စိုး ပါသည်၊ မရှိလျှင်ဘိုး ငပေသီး၊ ဘငရွေသိမ်း တို့ဆက်ခ
ကြီး စိုး သည်အတွင်း ဘဏ္ဍေး ငရွေမင်း ကအမိန့်တော်ခံယူကြီး စိုး ပါသည်၊ အ
ရိုး သား မြေး မှန်သည်နှင့်အညီဆက်ခံကြီး စိုး ပါရမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ
တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငရွေမင်း ကိုဆောမြို့သူကြီး (အရကနှုတ်၊ ငလှမိုး
ကိုဆောမြို့သူကြီး) ခန့်ထား စီရင်စေသည်၊ ငလှမိုး ဆင့်ဆိုရာနာခံထမ်း ရွက်
ပြုရမည်၊ မြို့သူကြီး ငလှမိုး လည်း ကြီး စိုး စီရင်စုမြို့ကျေး ရွာနယ်မြေများ ကို
စည်ပင်သာယာဖြစ်ထွန်း အောင်သိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လျှင်ခန့်ထား ကျရောက်
သည်မင်း မှတော်ရပ်များ ကိုဆိုင်ရာမြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရာနာခံ၍အမိန့်တော်မြတ်
ရင်း နှင့်အညီ ပြေကုန်အောင်ကြီး စိုး ဆောင်ရွက်ရမည်၊ ဝန်မင်း များ စာ၊
ဆောမြို့ကျေး ရွာအစီရင်သူကြီး ခေါင်း အကြီး အသည်အလိင် နေကပ်ပါး ခြေး
ထမ်း ကြီး ငယ်တို့၊ ဆောမြို့သူကြီး ငလှမိုး ကဆောမြို့ကျေး ရွာများ ကိုဘေး ငစာ
(သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခု (၁၁) ၆၄ ခုစစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း ကြီး စိုး¹⁷⁸³ ပါ
သည်၊ မရှိလျှင်ဘိုး ငပေသီး၊ ဘငရွေသိမ်း တို့ဆက်ခံကြီး စိုး သည်အတွင်း ဘဏ္ဍေး¹⁸⁰²
ငရွေမင်း ကအမိန့်တော်ခံယူကြီး စိုး ပါသည်၊ အရိုး သား မြေး မှန်သည်နှင့်အညီ
ဆက်ခံကြီး စိုး ပါရမည်အကြောင်း ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငရွေမင်း
ကိုဆောမြို့သူကြီး အရကနှုတ်၊ ငလှမိုး ကိုဆောမြို့သူကြီး ခန့်၊ သက္ကရာဇ် ၁၂၄၁ ခု
တပေါင်း လပြည့်ကျော် ၃ ရက် ၁ နေ့^{9 March 1879} ဘုရား အိမ်တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည့်
အတိုင်း ငရွေမင်း ကိုဆောမြို့သူကြီး အရကနှုတ်ပြီး လျှင်ငလှမိုး ကိုတံဆိပ်စာချွန်
အရအသည်ဝန်စာပေး အပ်ဆောမြို့သူကြီး ခန့်ထား ကြီး စိုး ဆောင်ရွက်စေသည်၊

မြို့သူကြီး ငလှမိုး ဆင်ဆိုရတာ နာခံစားရမည်။ မြို့သူကြီး ငလှမိုး လည်း ကြီး
 စိုး စီရင်စု ကျေး ရွာ နယ် မြေ များ ကို စည်ပင်သာယာ ဖြစ်ထွန်း အောင်သိမ်း
 ဖွင်း ပြုစုပြီး လျှင်ခန့်ထား ကျ ရောက်သည်မင်း မှာ တော်ရပ် များ ကိုဆိုရတာ
 မြို့ရုံး ဆင်ဆိုရတာ နာခံ၍ အမိန့် တော်မြတ်ရင်း နှင့်အညီ ပြေကုန် အောင်ကြီး စိုး
 အောင်ရွက်ရမည်။ အသည်ဝန်မင်း မင်း လှသီရိသင်္ဃာတော
 (ကြာထွန်း ၊ ယော ၊ စာ ၂၂ - ၃)

ပညာရှိတို့ကသက္ကရာဇ် ၁၂၄၂ ခု ဝါထဝ်သင်္ဂမသင်္ဂရက်ငယ်သင်္ဂမငယ်သင်္ဂမများ
 ကိုရဝဇမက္ကဏိ ဇောတိတက္ကသိုလ်သိဒ္ဓန္တဂြဟဋ္ဌဘဝဂဟဿရမဉ္ဇရိစသော လောကီ
 ဗေဒင်ကျမ်း အထွက်အရှိများ နှင့်ညှိနှိုင်း ထွက်ချက်ရကန်ရသိဒ္ဓိအဗ္ဗုဒ္ဓိသိဒ္ဓိ
 ထပ်မြင်ခြင်း ၊ အဓိမာသိပြုခြင်း ၊ သူရိယမာသထက်စန္ဒြမာသထလလွန်ခြင်း စ
 သည်ဖြင့်လထဝ်ရက်ငင်ရသော အကြောင်း အင်္ဂါပြည့်စုံသည်နှင့်အညီ ၊ ဥတုသမု
 ဌာန်မှန်ကန်ညီညွတ်စေခြင်း ဌာနဆုန်နယုန်ပထမဝါဆိုဒုတိယဝါဆိုလေး လရက်
 စုံသတ်၍ ဝါထဝ်ရက်ငင်ခြင်း ကိုဖြစ်စေပြီး လျှင်ရဟန်း သင်္ဃာတော်တို့မှာ ဒုတိ
 ယဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့ပုဂံမဝါ ၊ ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့ပုဂံမဝါ^{22 July 1880}
 ကပ်ဆိုသင့်ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အရသုဓိဗ္ဗာသရသံတော်တို့^{21 August 1880}
 မှာ လျှောက်ထား ရသက္ကရာဇ် ၁၂၄၂ ခု ကဆုန်နယုန်ပထမဝါဆိုဒုတိယဝါဆို^{8 April 1880 - 7 May 1880}
 လေး လရက်စုံသတ်၍ ဝါထဝ်ရက်ငင်ခြင်း ကိုဖြစ်စေပြီး လျှင်ရဟန်း သင်္ဃာတော်^{8 May 1880 - 6 June 1880}
 တို့ဒုတိယဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့ပုဂံမဝါ ၊ ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့ပုဂံမဝါ^{7 June 1880 - 6 July 1880}
 ဝါကပ်ဆိုရလျှင် ဝိနည်း ပညတ်တော် နှင့်သင်္ဂတင်ညီညွတ်ကြောင်း စာဆက်သွင်း^{7 July 1880 - 5 August 1880}
 ချက်အတိုင်း ဝါအသျှင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်သည်ရဝဇမဗ္ဗစသောမင်း ကျင့်တရား^{22 July 1880}
 အပေါင်း ကိုဖြည့်ကျင့်ရှက်ဆောင်တော်မူလျက်သာသနာတော်မြတ်အကျိုး စီးပွား^{21 August 1880}
 တိုင်း နိုင်ငံသူရှင်လူတို့အကျိုး စီးပွား တိုးတက်ပြည့်စုံရသောအကြောင်း ကို
 ယောက်တော်မူ၍ ရှေး အစဉ်ဥပဒေပဒေစာထုံးစံကိုမပျက်မယွင်း စေရဥတု¹⁸⁸⁰
 သမုဌာန်မှန်ကန်ညီညွတ်စေခြင်း ဌာသက္ကရာဇ် ၁၂၄၂ ခု ကဆုန်နယုန်ပထမ
 ဝါဆိုဒုတိယဝါဆိုလေး လရက်စုံသတ်၍ ဝါထဝ်ရက်ငင်စေပြီး လျှင်ရှေ့ပြည်တော်မှစ
 ၍ နိုင်ငံတော်အတွင်း သီတင်း သုံး နေသည့်ရဟန်း သင်္ဃာတို့ကိုဒုတိယဝါဆိုလပြည့်
 ကျော် ၁ ရက် နေ့ပုဂံမဝါ ၊ ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့ပုဂံမဝါ^{22 July 1880}
 ဆိုမည်အကြောင်း နှင့်သုဓမ္မဘရသံတော်များ မှာဝန်တို့က လျှောက်ထား စေ ၊^{21 August 1880}
 ထီးရံနန်းရံစော်ဘွား မြို့စား အဝေး မြို့ဝန်စစ်ကဲမြို့သူကြီး ခေါင်းအကြီး
 တို့ကိုလည်း စေ့နဲ့အောင်ပြန်ဆိုမှသာသော စေ ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၁ ခု နှောင်း ကဆုန်လဆန်း ၂ ရက်နေ့နံနက် ၁ နာရီခန့် ၊^{9 April 1880}
 ရဝဇာကျော် ခေါင်တွင်ပြန် ။

(လွှတ်မှတ်၊ ၁၉၇၇၊ ၈၊ ၁၀ - ၁၁)

ရွှေအရွှေကြောင်း အဝင် မော်ခါး ကျေး ရွာအစီရင်သူကြီး ခေါင်း အကြီး ကြေး
 ပေး ငယ်သား တို့၊ ရွှေမျှား ငကြီး က မော်ခါး ခရိုင်နယ် မြေ ကျေး ရွာများ ကို
 ဘေး ဘိုး ဘတို့ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ ခု (၁၁၁၁) ၆၄ ခု စစ်တမ်း စာရင်း ဆက်¹⁷⁸³
 သွင်း ကြီး စိုး အရိုး သား မြေး မှန်သည်ဖြစ်ပါ၍ အမိန့် တော်မြတ်ခံယူ မျှား ကြီး¹⁸⁰²
 ကျေး ရွာလက်ရှိဖြစ်ပါသော ကြောင်းအမိန့် တော်မြတ်အရ ဆိုင်ရာ စာ ပေး အပ်
 ပါမည့်အကြောင်း အစီရင်ခံချက်အတိုင်း စာ ပေး အပ် မျှား ကြီး စေသည်။ ရွှေမျှား
 ငကြီး ဆင့်ဆိုရာ နာခံကြရမည်။ ရွှေမျှား ငကြီး လည်း မျှား ကြီး သည်နယ် မြေ ကျေး
 ရွာအတွင်း ရာဇဝတ် ရေး မပေ၍ မထွက် စေရကင်း လွတ်လုံခြုံအောင် မျှား ကြီး
 ပြီး လျှင်ကြ ရောက် ပေ၍ ပေါက်သည့်မင်း မှုတော်ရပ် များ ကိုမြဲရုံး ဆင့်ဆိုရာ နာ
 ခံ ဆောင်ရွက်ရမည်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၁ ခု (နှောင်း ကဆုန်လဆန်း (9 April) ၁၂၄၁ ခုနေ့) 1880

နောက်ဝင်း တော် မျှား ပျဉ်း မနား မြို့စား မင်း ကြီး မင်း လှမဟာမင်း ခေါင်
 စာ

(ဆင်စဲ စီစု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေမြေအသွင်ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်
 ဆင်ဖြူများ ဂွင်လက်နက်စက်ကြာသခင်အသွင်ဘဝဂွင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အ
 မိန့်တော်ရှိသည်။ မင်း ကြီး မင်း ထင်မဟာ စည်သူကို ဝန်ထောက်ခန့်တော်မူ
 သည်။ သို့ခန့်တော်မူကြောင်း လည်း မင်း ကြီး မင်း ထင်မဟာ စည်သူသည် ကျေး
 ဇူး သစ္စာ တော်မြတ်နှစ်ပါး ကို စောင့်သိရှိသော သစ္စာအမျှတော်ကို ဖြောင့် ဖြောင့်
 ရိုး ရိုး ကြီး စား အား ထုတ်ထမ်း ဂွက်မည်သူယုံမှတ်သနား တော်မူသည်အခါ တော်
 မျိုး ဖြစ်သော ခြောက် ဝန်တို့ကို ထောက်မလှုံဆော်စီမံမည် ဝန်ထောက်ခန့်တော်
 မူသည်။ ဝန်ထောက်ဆိုသည်အရသည် ငါအသွင် ဧကရာဇ်မင်း မြတ်တို့တွင် ဝန်တို့
 သည်ပြည်ရေး ဂွာ မှာစ၍ ခပ်သိမ်း သော စီရင်ဘွယ်စီရင်ခင်း အလုံး စုံကိုမ
 လစ်မဟင်း ရအောင် ရွှေနေဘက် မြှော်ထောက်၍ ခန့်ထားစီရင်ရန်အလွန်ကျယ်ဝန်း
 လှလေသည်။ သို့ကျယ်ဝန်း လွှင်လည်း ဂံဘန်ဂံခါ မေ့ကျန်သည့်အရာ မေ့ကျန်လေတန်
 ရာသည်။ ဝန်တို့စီရင်ခန့်ထား သည့်အရာများ တွင် မေ့ကျန်သည့်အရာ ဂွီလှင်သ
 တိရှိသည့်အတိုင်း သည်အရာမှာ မည်သို့အစီရင်ခံသည်တွင် မည်သို့စီရင်၍ရှိသည်။ သည်
 အချက်မှာ မည်သို့ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ရာတွင်အမိန့်တော်ဗျာဒိတ်တော်အတိုင်း
 စီရင်ပြန်ဆိုမှာထား ၍ရှိသည်ပြသ၍ ဝန်တို့မှာအစီရင်ခံ လွှတ်တော်ရုံး တော်
 လည်း အလွန်တော်မျိုး ဆင်း ရဲသား တို့ကို ကွယ်ရာဖြစ်သော ခြောက် တယောက်ကို
 တယောက်ညှင်း ပန်း နှိပ်စက်သည့်အမျှစ၍ ခပ်သိမ်း သောအမျှအကြောင်း အ
 ရာဂွီလှင်လွှတ်တော်မှာအစီရင်ခံသည့်အမျှအရပ်ရပ်နိုင်ငံ တော်မြို့ပြ ကျေး ဂွာ
 အနီး အဝေး များ ကအစီရင်ခံ ရောက်သည့်အရာများ မှာလည်း မထွေး မဂွက်
 ရစင်ကြယ်အောင် မေး မြန်း စစ်ကြော၍ ဝန်တို့ကိုအစီရင်ခံသင့်သည့်အရာ ရွှေ
 နား တော်မြတ်ကြား ဆက်သွင်း သင့်သည့်အရာများ ကို စေ့စေ့ငုငု ထောက်ရှု
 မေး မြန်း စစ်ကြောထွက်ဆိုချက်နှင့်စကား အရကို ထောက်၍လှုံဆော်ရမည်။
 မင်း ညီမင်း သား များ တော်မတ်တော်မှစ၍အမျှထမ်း အလွန်တော်မျိုး အပေါင်း
 တို့မှာလည်း အမျှတော်ကိုညည်း နေကြီး စား အား ထုတ်မပြတ်မလပ်ထမ်း ဂွက်၍သ
 နား တော်မခံရကြောင်း ကျန်သည့်အရာ ဂွီလှင်လည်း မည်သည့်မည်သို့အမျှတော်
 ကိုထမ်း ရည်ဂွက်ရည်ရှိသည်အချက်များ ကိုလည်း ဝန်တို့ပြသ၍အစီရင်ခံ အလုံး

စုံစီရင်ခင်း စီရင်ဘွယ်ရှိသမျှကိုမမ္ဘဝတ်ရုံဖဝတ် လျှောက်ဝတ်ကိုမျှမ်းသိမ်းနိမ့်သည့်နှင့် အညီမပြတ်မလပ်လွှဲဆော်စီရင်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၂ ခုပဋ္ဌမဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁၂ ရက်^{3 July} နေ့နံနက်ညီလာခံ¹⁸⁸⁰
 ဖွဲ့စည်းတော်မြောက်နှစ်ရောင်တွင်ဝန်ရှင်တော်ခန်း ပတ်မြို့စား မင်းကြီး လယ်
 ကိုင်း မြို့စား သေနတ်ဝန်မင်းကြီး ၊ ယောမြို့စား မင်းကြီး ၊ တောင်ခွင်မြို့
 စား မင်းကြီး ၊ ဝန်ထောက်တော်အစုံအညီတွင်နားခံမင်းထင်ရုံဖဝတ်
 ခေါင်တွင်ပြန်။

(ယင်းမာပင်ကျောင်း စာစု)

တိုင်း ကြီး ပြည်ကြီး ဆိုသည့်အရာသည်သာသနာ့ တော်စည်ပင်ထွန်းလင်းခြင်း၊
 မိုးလေဖြောင့်မှန်ခြင်း ကောက်ပဲသီးနှံဆန်ရေစပါး ပေါများပြည့်စုံခြင်း၊
 ခိုးသေးဓါးပြုမုဒိန်ဒဏ်ကြီးထွက်လျှင်ရှားမရှိ ငြိမ်ဝပ်ချမ်းသာခြင်း၊ ကုန်
 သည်ဆင်းရဲသားတို့ရောင်းအားဝယ်အားတိုးတက်ကြီးမားစီးပွားဖြစ်
 ထွန်းငြိမ်းချမ်းသာယာဝပြောစည်ပင်ခြင်း စသောဂုဏ်ပစ္စည်းအပေါင်း
 နှင့်ညီညွတ်ပြည့်စုံရသည်။ တိုင်းကြီးပြည်ကြီး အင်္ဂါလက္ခဏာများ နှင့်ညီညွတ်ပြည့်စုံ
 ရန်အကြောင်း မှာလည်း တိုင်းပြည်နိုင်ငံကိုထိန်းသိမ်းကြည့်ရှုသင့်ဆိုစီရင်ထမ်း
 ရွက်စေရန်ခန့်ထား တော်မူသည့်မှူးမတ်အရာရှိအပေါင်း တို့အညီအညွတ်အား
 ထုတ်ကြီးပမ်းထမ်းဆောင်ကြမည့်ညီညွတ်ပြည့်စုံရသည်။ အညီအညွတ်ထမ်းဆောင်
 ကြရန်မှာလည်း တိုင်းမြို့ပြည်မြို့စီရင်ဆောင်ရွက်ရန်နှင့်စပ်၍တရားသဖြင့်
 ကျင့်ဝတ်ဥပဒေသေချာခိုင်ခန့်စွာပြဋ္ဌာန်းပိုင်းခြားထားမှအညီအညွတ်
 အားထုတ်ဆောင်ရွက်ကြသဖြင့်ကျယ်ဝန်းများပြားလှသောတိုင်းမြို့ပြည်မြို့သာ
 သနာတော်မြို့ပြေကုန်ထွင်နိုင်ရသည်။ ရတနာပုံနေပြည်တော်ကြီးနှင့်တကွ
 သုနာပရန်တမ္ပဒီပစသောတိုင်းခရိုင်နိုင်ငံတော်အပေါင်းသည်မြတ်စွာဘုရား
 သာသနာတော်စည်ပင်ပွင့်လင်းရသကဲ့သို့ မြတ်လှစွာသောနိုင်ငံတော်ကြီးဖြစ်
 သည်နှင့်အညီတိုင်းကြီးပြည်ကြီးဘွယ်ရာဂုဏ်အင်္ဂါအပေါင်း ညီညွတ်ပြည့်စုံရင်းထက်
 အထူးသဖြင့်ညီညွတ်ပြည့်စုံရန်အကြောင်းများကိုကောင်းစွာအားထုတ်သင့်သည်
 ဖြစ်၍သာသနာတော်ရေးတိုင်းရေးပြည်မြို့စီရင်ခင်းစီရင်ဘွယ်ရှိသည်များ
 ကိုမှူးကြီးမတ်ကြီးမှူးလတ်မတ်လတ်မှူးငယ်မတ်ငယ်တို့အညီအညွတ်ထမ်းဆောင်ကြ
 စေရန်တာဝန်ပုံပိုင်းခြားခွဲဝေပေးအပ်ပြီးလျှင်မှူးကောင်းမတ်ကောင်း
 တို့ကျင့်ရိုးကျင့်စဉ်ဖြစ်သောကျင့်ဝတ်တရားဥပဒေများကိုမှူးကြီးမတ်ကြီးတို့
 အစုံအညီညှိနှိုင်းရေးသားဆက်သွင်းစေဘုရားအမိန့်တော်မြတ်ကိုဦးထိပ်ထက်
 ဆင်ရွက်သည်အတိုင်းသာသနာတော်မြို့တိုင်းရေးပြည်မြို့စီရင်ခင်းစီရင်ဘွယ်
 ရှိသည်များကိုသဘောသက်ဝင်ဆက်ဆံသင့်ရာရာပေါင်းစပ်ပြီးလျှင်အမှုတရား
 တဌာနတွင်ဌာနပိုင်အရာရှိကြီးတစ်စုံ၊ အထောက်အရာရှိကြီးနှစ်တန်သည်သုံး
 တန်သည်ဝေပုံပေးအပ်ကိုယ်ထွက်ကိုယ်တတည်း၍အသီးအသီးထမ်းရွက်ကြစေရန်

ဥပဒေခံဌာန၊ ခွဲဝေထမ်း ရွက်သည့်ဥပဒေခံဌာနပါအရ ဂျီတိုထိန်းသိမ်း
 ကျင့်ဆောင်သည့်ဥပဒေများကို ရေးသားပေးအပ်ရန် ပေးအပ်ပြီး ဥပဒေ
 များတွင် နှုတ်ပယ်ထည့်သွင်း ပြင်ဆင်သည့်အချက်အဆစ်များကို နှုတ်ပယ်ထည့်
 သွင်း ပြင်ဆင်ရန် ပေးအပ်သည့်ဥပဒေအတိုင်း ဥပဒေခံအရ ဂျီတိုအသီးအသီး
 ပြည့်စုံသဖြင့်ထမ်းအား ရွက်အား ဂျီအောင်ဥပဒေအရကူညီစောင့်ရှောက်ရန်
 ဥပဒေပြုဥပဒေစောင့်ဌာန၊ သည်ကဲ့သို့နှစ်ရပ်နှစ်ဌာနထား၍ ခွဲဝေထမ်း
 ရွက်ဗြူရှင်တိုင်းရေး ပြည်မျှခပ်သိမ်း စုံတိုသည့်ကုန်တွင်ပြီး ပြေလွယ်သဖြင့်သဘာ
 နာတော်မြတ်အစီးအပွားတိုင်း ပြည်နိုင်ငံအစီးအပွားသား တော်အစဉ်မြေး
 တော်အဆက်မြစ်တော်အညွန့်စီးပွားများပြားတိုးတက်ပြည့်စုံရန်အမှန်ဖြစ်သည်
 နှင့်အညီတိုင်း ပြည်နိုင်ငံမျှဥပဒေများကိုဥဒေသ၊ နိဒေသ၊ ပဋိနိဒေသအား
 ဖြင့်မရေးမသား မိဥပဒေ၏အခြေအမြစ်အရင်း မူလဖြစ်၍ ရှေးဦးပဌမ
 ပေဏီထွန်းစေရသောတိုင်း ပြည်နိုင်ငံမျှခန့်ထားဆင့်ဆိုစီရင်ရန်ဌာနခွဲ
 ဝေပုံနှင့်တကွဌာနဝေပုံပါအရ ဂျီတိုထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ထမ်းရွက်ရန်
 ပြဌာန်းပိုင်းခြားသည့်ဥပဒေ

တိုင်း ပြည်နိုင်ငံမျှခွဲဝေပုံစာရင်း		အကြီးအချုပ်အရ ဂျီတို	
နိုင်ငံခြား မှသဘာဝသဘာပညာမျှ	၁၀	ခန်းပတ်မြို့စားဝန်ကြီး	
တရားရုံးဝတ်မျှ	၁၀	ယောမြို့စားဝန်ကြီး	
ဈေးပွဲအကောက်အခွန်မျှ	၁၀	တောင်ခွင်မြို့စားဝန်ကြီး	
သယံဇာတမျှ	၁၀	အတွင်းဝန်ပင်းမြို့စား	
ကုန်းကြောင်းစစ်မျှ	၁၀	အတွင်းဝန်ရေနံချောင်းမြို့စားနှင့်	
		အတွင်းဝန်တိုင်းတားမြို့စား	
ရေကြောင်းစစ်မျှ	၁၀	လှေသင်းအတွင်းဝန်စလေမြို့စား	
လက်အလုပ်စက်အလုပ်မျှ	၁၀	အတွင်းဝန်ကံနီမြို့စား	
လယ်ယာမျှ	၁၀	ဝန်ထောက်မြို့သစ်မြို့စား	
ပေါင်း	၁၀၀		
ဥပဒေစောင့်ဥပဒေပြုမျှ	၁၀	လယ်ကိုင်းမြို့စားဝန်ကြီး	

၂၇ ၁၉

သသနာ တော်ကိုး တိုင်း ကိုး ပြည်ကိုး တိုး တက်ဖြစ်ထွန်း အောင်ထိန်း သိမ်း
စောင့်ရှောက်စီရင်ဆုံး ဖြတ်လုပ် ဆောင်ထား ရွက်ရန်ဥပဒေခံဥပဒေ

စောင့်မှူး တော်မတ်တော် နှစ်ရပ်ခွဲ ဝေခြား နား ရှိသည့်အတိုင်း ဥပဒေ
စောင့်မှူး တော်မတ်တော်တို့မှ ဖြစ်အပ်ပယ်အပ်လျှင် ဆောင်အပ်သည့်စည်း
ကမ်း ဥပဒေများ ကိုအထူး သဖြင့်ပြည်စုံညီဉာဏ် အောင်ထိန်း သိမ်း စောင့်
ရှောက်သင့်သည် နှင့်အညီဥပဒေ စောင့်မှူး တော်မတ်တော်တို့အထူး သဖြင့်
ထိန်း သိမ်း စောင့်ရှောက်ရန်ဥပဒေ

ထိန်း သိမ်း စောင့်ရှောက် စေရန်ဥပဒေ

ပဌမသနား တော်မြတ်ခံရ ၊ ဘဲ မှာဥပဒေအတိုင်း မတည်ကြိုး လွန်စား
သည်မှတစ်ပါး မှုခင်း နှင့်စပ် ၊ ၊ ယူသည်ကိုတကြိမ် ရွှေမိလျှင် ဝိမပြည်သည်က
သည်ဖြစ် စေမစပ်သည်ဖြစ် စေ ၊ ၊ ၃၀၀ မပြည်သည့်တိုင် အောင် ငွေဖြစ်
သူတပါး ဥစ္စာပစ္စည်း တံစိုပနွာ ၊ ၊ စေအဘိုး တန်ပစ္စည်း ဖြစ် စေစား
သက်ရှိသက်မဲ့များ ကိုကိုယ်ဖြစ် စေ ၊ ၊ ယူသူမှစား ယူသည့်အတိုင်း ပစ္စည်း ရှင်
မယား ဖြစ် စေအတူ နေ မိဘသား ၊ ၊ သို့ပြန် ပေး စေ၍သနား တော်မြတ်ခံရ
သမီး တို့ကဖြစ် စေအစား အယူမ ၊ ၊ ရင်း ရန်ပုံ ငွေတွင် လေး ပုံတပုံကျ လျော့
ရှိ စေရ ရှောင်ကြည် စေမည်။ ၊ ၊ ပြီး လျှင်ဥပဒေ စောင့်အရာရှိစာရင်း
၊ ၊ ကိုဖျက်သိမ်း ၍သင့်ရာဥပဒေခံဥပဒေ နသို့
၊ ၊ ပြောင်း ရွှေထား ရွက် စေမည်။ ၃၀၀
၊ ၊ ပြည်သည်ကအထက်ကိုပိုသမျှ ငွေဖြစ် စေအဘိုး
၊ ၊ တန်ပစ္စည်း ဖြစ် စေတကြိမ်စား ယူ ရွှေမိ
၊ ၊ လျှင်စား ယူသည့်အတိုင်း ပစ္စည်း ရှင်သို့ပြန်
၊ ၊ ပေး စေပြီး လျှင်အမိန့် တော်မြတ်ကိုခံ၍အ
၊ ၊ ရာကိုနှုတ်မည်။ မင်း မှတော်ရပ် နှင့်စပ်
၊ ၊ ၍လည်း အစေအခိုင်း ရာထူး တင် လျှောက်
၊ ၊ အခန့်အထား မရှိ၎င်း လူတသက်ပယ်ထား မည်။

ဒုတိယ။ ။ မယား ကြီး တဦး တ ။ ၁။ မှာ ဥပဒေအတိုင်း မတည်ကြူး လွန်ပြု
 ယောက်ပြင်အပြိုင် မယား နှောင်း ။ ။ ကုသုသတ်ကို ရွှေမိလျှင်ကြူး လွန်သည့်အပြစ်
 ငယ် မယား မရှိ စေရ ရှောင် ။ ။ ကိုစွန့်ပစ်ကြည် ရှောင် စေ၍ ရှေ့တော်
 ကြည် စေမည်။ ။ ။ တွင် ဝင်ထွက်ခစား မြဲ နေရက နေရ
 ။ ။ တဆင့် နောက်ကိုဆုတ်၍ ခုနစ်ရက်ခစား
 ။ ။ စေမည်။

တတိယ။ ။ မည်သည့်အမျှစကား ။ ၁။ မှာ ဝစီသစ္စာဖြစ် အောင်ကုသု အောင်
 မဆိုဝစီသစ္စာဖြစ် အောင်မှန် ။ ။ သင့်လျက်ဥပဒေကိုမတည်ကြူး လွန်ပြော
 ကန်သောစကား ကိုသာအမြဲဆို ။ ။ ဆိုမိလျှင် ပြောဆိုသူကိုစည်း ဝေး ရာအ
 စေမည်။ ။ ။ ရပ်တွင်သုံး ရက်အချွတ်ခံ နေ စေမည်။

စတုတ္ထ။ ။ အမိန့် တော်မြတ်နှင့် ။ ၁။ မှာ ဥပဒေကိုမတည်ကြူး လွန်လက်ခံ မွေး
 အပ်ထား သူတို့ပြင်အထုပ်အထည် ။ ။ ထား စေခိုင်း ရွှေမိလျှင် ရွှေမိသည့်အ
 နှင့်တကွတမ်း ဆီး ရွှေမိ ထောင် ။ ။ ကြိမ်တိုင်း လက်ခံသူအရသာရှိရန်ပုံတွင်လူ
 အကျည်း ခံရဘူး သည်သူခိုး ထား ပြ ။ ။ ဝလျှင်ဒဏ် ငွေ ၂၀၀ ကျ လျှော့မည်။ သုံး ကြိမ်
 ဖြစ်သူတို့လက်ခံ မွေး ထား စေ ။ ။ လက်ခံ ရွှေမိလျှင်လက်ခံသူအရသာရှိကိုအမိန့်
 ခိုင်း မရှိ ရှောင်ကြည် စေမည်။ ။ ။ တော်မြတ်ခံ၍အရသာရှိကိုနှုတ်မည်။ အစေ
 ။ ။ အခိုင်း ခံခိုမှီဝင် နေသူတို့မှာအာဏာ
 ။ ။ တော်ကိုကြူး လွန်သည့်အပြစ်။ လူဝလျှင်ဒဏ်
 ။ ။ ငွေ ၁၀၀ ကျလွတ် တော်သို့တင် စေ၍အစေ
 ။ ။ အခိုင်း မရှိလွတ် စေမည်။ သုံး ကြိမ်မှီခိုကပ်
 ။ ။ ရပ်သည်ကို ရွှေမိလျှင်လက်ခံသူထပ်သည်ဖြစ်
 ။ ။ စေလွှဲပြား သည်ဖြစ် စေသူခိုး ထား ပြပြစ်
 ။ ။ ဒဏ်အတိုင်း စီရင် မည်။

ပဉ္စမ၊ ၊ သူတပါး တို့ရှိ သေ လေး ၊ ၁၊ မှာ ဥပဒေကို မတည်ကြူး လွန် ပြောဆို
 မြစ်ခြင်း မှယုတ် လျော့အွယ်ဖြစ် ၊ ၊ လျှင် ပြောဆိုသူကို စည်း ဝေး ဂုဏ်ရပ်
 သော ပျက် ချော် သော သွမ်း သည် ၊ ၊ ထွင်သုံး ဂုဏ်အချွတ်ခံ နေ စေမည်။
 စကား မျိုး များ ကိုအပြောအဆိုမ ၊ ၊
 ရှိအမြဲ ရှေ့ ဝင်ကြည် စေမည်။

ဆဋ္ဌ ၊ ၊ အရှင်အလို တော်မရှိ ၊ ၁၊ မှာ ဥပဒေအတိုင်း မတည်ကြူး လွန် စွေ
 မြစ်တား ပညတ်ပြဋ္ဌာန်း ပိုင်းခြား၊ ၊ မိလျှင်ကြူး လွန်သည့်အမှုတွင် စီရင်ရန်ပါ
 တော်မူသည့်အမှုမျိုး များ ကိုတစုံတ ၊ ၊ သည်ပြစ်ဒဏ် နှစ်ဆစီရင်မည်။
 ဂုဏ်း လွန်ပြုကျင့်မရှိအထူး သဖြင့် ၊ ၊
 ရှေ့ ဝင်ကြည် စေမည်။ ၊ ၊

သတ္တမ၊ ၊ ထမ်း ဆောင်ရသည့် ၊ ၁၊ မှာ ဥပဒေအတိုင်း မတည်အမိန့် တော်
 ဥပဒေမျှင်ဆိုင်ရသဖြင့် ရွာအစု ၊ ၊ မြစ်နင်း စေခိုင်း တော်မမူဘဲထမ်း
 အငန်း အထိန်း အဆုတ်မှစ၍အမှု ၊ ၊ ဆောင်ရန် ဥပဒေမျှင်ကြေး ငွေတံ
 လက်ကိုင်သီး ခြား မရှိ စေရ၊ ၊ ၊ စိုး လုပ်ပန္နာကို ငဲ့ပြီး လျှင်အမှုလက်ကိုင်
 ထမ်း ဆောင်ရင်း ဥပဒေမျှင်ကို ၊ ၊ သီး ခြား ထား ၍ဆင်ဆိုပြုလုပ်သည်ကို
 သာကြံစည်အား ထုတ်ထမ်း ရွက်စေ ၊ ၊ ထွေမိလျှင် ထွေမိသည့်အကြိမ်တိုင်း အမှုအ
 မည်။ ၊ ၊ ဘိုး တန်အကျ ငွေဒဏ်ခံ စေမည်။

ပေါင်း ၊ ၇၊

ဥပဒေပြု၊ ဥပဒေ စောင့်အရသိရှိမှူး တော်မတ် တော်တို့စည်း ဝေး ဂုဏ်ဌာန
 သို့လာ ရောက်စည်း ဝေး ဥပဒေ ရေး သား ထမ်း ရွက် စေရန် ဥပဒေ
 ပဋ္ဌမ၊ ၊ တလအတွင်း ရှစ်သ ၊ ၁၊ မှာ ဥပဒေအတိုင်း မတည်တကြိမ်ပျက်
 တင်း ဂုဏ်ပြင်ကျန်ရက် များ မှာ ၊ ၊ ယင်း ကြူး လွန်လျှင်ကြူး လွန်သူကိုစည်း
 နေ့စည်နံက်ညီလာခံတွဲအချိန်စည်း ၊ ၊ ဝေး ဂုဏ်ဌာနတွင်သုံး ဂုဏ်ချွတ်မည်၊
 ဝေး ဂုဏ်ဌာနသို့ ရောက် စေ၍ ၊ ၊ နောက်ကိုပျက်ယွင်း လျှင်ပျက်ယွင်း သည်
 ထမ်း ဆောင်သင့်အမှုများ ကို ၊ ၊ အကြိမ်တိုင်း တကြိမ်လျှင်တရက်စီတိုး ၍

အား ထုတ်တမ်း ဆောင်ပြီး လျှင် ၊ ၊ ချပ်မည်။

နေ့၃ ချက်တီး မှစည်း ဝေး ရာ ၊ ၊

ဌာနကထွက် စေမည်။ ၊ ၊

ဒုတိယ ၊ ၊ စည်း ဝေး ရာ ဌာန ၊ ၊ မှာ ဥပဒေအတိုင်း မတည်လစ်လပ်ပျက်
သို့မလောမရောက်နိုင်လောက် ၊ ၊ ယင်း လျှင်ပဌမချက်ပြစ်ဒဏ်အတိုင်း စီ
သည့်အကြောင်း ကိစ္စရှိလျှင်အ ၊ ၊ ရင်မည်။

အကြောင်း အရသာများ ကိုစာ ၊ ၊

ရေးသား ဥပဒေစောင့်အ ၊ ၊

ရရှိတိုက်တိုင်တန်း လျှောက်ထား ၊ ၊

အခွင့်ပေး မှနေထိုင် စေမည်။ ၊ ၊

တတိယ ၊ ၊ စည်း ဝေး ရာ ဌာန ၊ ၊ မှာ ဥပဒေကိုမတည်ပြောဆို ကျွေမိလျှင်
ထင်စည်း ဝေး ညှိနှိုင်း ဥပဒေ ၊ ၊ ဥပဒေပြုအရရှိစာရင်း ကိုဖျက်သိမ်း
ရေးသား ပြုစုတမ်း ရွက်ရအ ၊ ၊ ရှိရန်ပုံငွေထွင်တဝက် လျှော့ပြီး လျှင်အ
မိန့်တော်မြတ်ကိုခံ၍ မထုတ်မပြန် ၊ ၊ ခြား သင့်ရာဌာနမှာ နေထိုင်တမ်း
မကြော်ငြာ မီအတွင်း အခြားမှာ ၊ ၊ ရွက် စေမည်။

ဘော်ပြ ပြောဆိုထင်ရှား မဖြစ် ၊ ၊

စေရ စောင့်စည်း စေမည်။ ၊ ၊

စတုတ္ထ ၊ ၊ ဥပဒေစကား ကို ၊ ၊ မှာ ဥပဒေကိုမတည်ဖြူး လွန်ပြောဆိုသည်
စည်း ဝေး ညှိနှိုင်း ပြောဆိုကြရာ ၊ ၊ ကို ကျွေမိလျှင်တတိယ ချက်ပြစ်ဒဏ်အတိုင်း စီ
သဘောမကျလျှင်မကျ လျှောက်အ ၊ ၊ ရင်မည်။

ကိုး အကြောင်း နှင့်တကွ၎င်း နေ ၊ ၊

ရာထွင်သဘာဝတော် ဘော်ပြန်လွန်ခြေ ၊ ၊

ပပြောဆိုရမည်။ အခြား သို့

ရေကလျှင်သ ဘော မတူသည့် ၊ ၊
 စကား ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်စကား ၊ ၊
 များ ကိုမည်သူ့ကိုမှအ ပြောအ ၊ ၊
 ဆိုမရှိ စောင့်စည်း ရမည်။ ၊ ၊

ပဉ္စမ၊ ၊ ဥပဒေစည်း ၊ ၊ မှာပညာပိုင်း ခြား သည့်ဥပဒေများ ကို
 ဝေး ရာပါအရာရှိများ မတ် ၊ ၊ မည်သည့်များ မတ်အရာရှိမည်သူမည်သို့ကြား လွန်
 ဖြစ်စေအခြား အရာရှိများ ၊ ၊ ပျက်ကွက်ပြုလုပ် ခြောင်း နှင့်အခြား သူတို့
 မတ်ဖြစ်စေဥပဒေကိုထိန်း ၊ ၊ ပြောဆိုလျှောက်ထား ကြား သိလျက်ကြား သိသည့်
 သိမ်းထမ်း ရွက်ရသူတို့ပညတ် ၊ ၊ နေ့ကသုံး ရက်အတွင်း မပြောမဆို နေ၍ လျှောက်
 ပြီး ဥပဒေများ ကိုတစုံတရာ ၊ ၊ ထား ရင်း သူတို့ကထပ်မံ လျှောက်ထား မှကြား
 ကြား လွန်ပျက်ကွက်သည့်အရာကို ၊ ၊ ကြား သိရလျှင်မပြောမဆို နေသူ လျှောက်ထား
 ကြား သိစွေမြင်လျှင်တံစိုး ဂတိ၊ ၊ ရင်း အမှုတွင်စီရင်သင့်ဥပဒေပါပြစ်ဒဏ်အ
 ငဲ့ကွက်လိုက်နာမရှိကြား သိစွေ၊ ၊ တိုင်း စီရင်မည်။
 မြင်သည့်အတိုင်း ဥပဒေပြုအ ၊ ၊
 ရာရှိတို့ကိုသုံး ရက်ကမလွန်စေ၊ ၊ ၊
 ရတင်ပြ ပြောဆို စေမည်။

ဆဋ္ဌ၊ ၊ မည်သူမဆိုပညတ် ၊ ၊ မှာစစ်ဆေး ရှင်းလင်း နိုင်ရန်အခွင့်ပေး
 ပိုင်း ခြား ပြီး ဥပဒေကို ၊ ၊ သည့်စကား ချက်ဖြစ်၍ စီရင်ရန်ပစ်ဒဏ်အထူး
 ကြား လွန်ပြုကျင့်သူဖြစ်လျှင်ဥ ၊ ၊ ထား ခွင့်မရှိ
 ပဒေစောင့်စောင့်ရင်း ပါ ၊ ၊
 အရာရှိတို့က ခေတ်ငြိမ်းအ ၊ ၊
 မှအလျှောက်စစ်ဆေး ရှင်း ၊ ၊
 လင်း နိုင်သည့်အခွင့်ရှိစေ ၊ ၊
 မည်။

သတ္တမ၊ ၊ မည်သူမဆိုပြဋ္ဌာန်း ၊ ဝ၊ မှာဥပဒေအတိုင်း မတည်ထိုက်သက်သာ
 ပိုင်းခြားသည့်ဥပဒေကိုပြုလုပ် ၊ ၊ မစစ်မဆေးမစီရင်နေလျှင်မစစ်ဆေး
 ပြုကျင့်၍စစ်ဆေးရှင်းလင်းရ၊ ၊ မစီရင်သူကိုငှင်းအမှုတွင်စီရင်သင့်ပြီ
 အမှုပေါ်ရှိသောလျှင်အမိန့်တော်၊ ၊ ဒဏ်အတိုင်းစီရင်မည်။

မြတ်ကိုခံ၍ဥပဒေပြုစီဒဏ်အ ၊ ၊
 တိုင်းစီရင်မည်။ ၊ ၊

ပေါင်း ၊ ၇၊

၂၇ ၊ ၁၄၊

ဥပဒေပြုဥပဒေစောင့်အရာရှိများတော်မတ်တော်တို့ပြုကျင့်သင့်ပြုထိုက်သည့်အမှု
 များကိုပြုလုပ်ထမ်းစေရန်ဥပဒေ
 ပဋ္ဌမ၊ ၊ ဥပဒေခံရှစ်ဌာနအဝင်အပါများတော်မတ်တော်တို့ ၊ ၊
 ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန်ဥပဒေများနှင့်ခွဲဝေရပါ ၊ ၊
 ဆိုင်ရာဌာနအလျောက်စီရင်ဆုံးဖြတ်လုပ်ဆောင်ထမ်းရွက်ရန် ၊ ၊
 ဥပဒေများကိုဥပဒေစောင့်များတော်မတ်တော်တို့ကရေး ၊ ၊
 သားစေမည်။ ၊ ၁၊

ဒုတိယ၊ ၊ ရေးသားပြီးပြေသည့်ဥပဒေများကိုသင့်သည် ၊ ၊
 မသင့်သည်နှုတ်ပယ်ထည့်သွင်းပြင်ဆင်ရန်အချက်ရှိသည်မရှိသည် ၊ ၊
 ဥပဒေခံအရာရှိတို့ရှေ့နေဘက်ပြန်လှန်ဆင်ခြင်ကြည့်ရှုစေရန် ၊ ၊
 ရှစ်ဌာနသို့ရေးသားပေးအပ်စေမည်။ ၊ ၁၊

တတိယ၊ ၊ ရေးသားပေးအပ်ပြီးနေဘက်ခုနစ်ရက်စေ ၊ ၊
 ရောက်ကာလဥပဒေခံရှစ်ဌာနအရာရှိကြီးလက်ထောက်အရာ ၊ ၊
 ရှိကြီးတို့လွှတ်တော်သို့လာရောက်စေ၍ဥပဒေစောင့်အရာရှိတို့ ၊ ၊
 နှင့်စုံညီတည်သင့်ပယ်သင့်ပြင်ဆင်သင့်သည်များကိုညှိနှိုင်းပြောဆို ၊ ၊
 စေမည်။ ၊ ၁၊

စတုတ္ထ။ ၊ ဖွတ်တော်တွင်ညှိနှိုင်း ပြောဆိုကြရသောဘော ၊ ၊
မညီမညွတ်စွဲပြား ဂြိုဟ်အကြိုက်များ ရာတည်စေမည်။ ၊ ၊
ကြိုက်မကြိုက်စွဲပြား သူညီမျှကျလျှင် ရွှေနား တော်မြတ်ကြား ၊ ၊
အမိန့်တော်မြတ်ကိုခံ၍အမိန့်တော်မြတ်ရှိရာတည်စေမည်။ ၊ ဝ။

ပဉ္စမ။ ၊ ဥပဒေစောင့်ဥပဒေခံအရာရှိတို့ညှိနှိုင်း ၊ ၊
ပြောဆိုသောဘညီညွတ်သေချာပြီး ပြေသည်ကလဝန်စု ၊ ၊
မှူး စုဗိုလ်စုမှစ၍ကျန်မှူး လတ်မတ်လတ်မှူး ငယ်မတ်ငယ် ၊ ၊
စုရေး စုကိုင်အရာရှိကုန်စင်အောင်လွတ်တော်တွင်အ ၊ ၊
စုံအညီစည်း ဝေး စေ၍ညှိနှိုင်း သေချာပြီး ဥပဒေ ၊ ၊
များ ကိုဘတ်ကြား နာခံစေမည်။ ၊ ဝ။

ဆဋ္ဌ။ ၊ ညှိနှိုင်း ပြောဆိုဘတ်ကြား နာခံသေချာပြီး ၊ ၊
ဥပဒေများ ကိုဥပဒေစောင့်အရာရှိတို့က ရွှေနား ၊ ၊
တော်မြတ်ကြား ဆက်သွင်း တင်လျှောက်စေပြီး လျှင်အမိန့် ၊ ၊
တော်မြတ်မှတ်၍ထုတ်ပြန်မည် ၊ ဝ။

သတ္တမ။ ၊ အမိန့်တော်မြတ်မှတ်၍ထုတ်ပြန်ပြီး ဥပဒေ ၊ ၊
များ ကိုအသေအချာပုံနှိပ်၍ဥပဒေခံရှစ်ဌာနအဝင် ၊ ၊
အပါမှူး တော်မတ်တော်တို့သို့ခွဲဝေပေး အပ်ထိန်း သိမ်း ၊ ၊
စောင့်ရှောက်ဆင့်ဆိုစီရင်လုပ်ဆောင်ထမ်း ရွက်စေမည်။ ဝ။

အဋ္ဌမ။ ၊ ခွဲဝေပေး အပ်ပြီး ဥပဒေအတိုင်း ဘောက် ၊ ၊
ပြန်ကြီး လွန်မရှိညီညွတ်ကောင်း မွန်အောင်ဆင့်ဆိုစီရင် ၊ ၊
ထိမ်း သိမ်း စောင့်ရှောက်ထမ်း ရွက်မည်အကြောင်း ကို ၊ ၊
လည်း ဥပဒေစောင့်အရာရှိတို့ကဥပဒေခံအရာရှိတို့ကို ၊ ၊
မပြတ်နှိုး ဆော်စေမည်။ ၊ ဝ။

နဝမ။ ၊ အသီး အသီး ပေး အပ်ပြီး ဥပဒေများ ကိုစုံညီသို့ ၊ ၊
 နှိုင်း ပြောဆို သေချာတည်ငြိမ်ပြီး ပြတ်ရှိသည် နောက်အမှု ၊ ၊
 အား လျော်စွာ နှုတ်ပယ်ထည့်သွင်း ပြင်ဆင်ရန်အချက်အဆစ် ၊ ၊
 များ ကိုမပြတ်ကြည့်ရှု၍ နှုတ်ပယ်ထည့်သွင်း ပြင်ဆင်ရန်ရှိလျှင် ၊ ၊
 အထက်သို့ နှိုင်း ပြောဆိုခြင်း နှိုင်း ပြောဆိုအမိန့် တော်မြတ်ခံ၍ ၊ ၊
 နှုတ်ပယ်ထည့်သွင်း ပြင်ဆင် စေမည်။ ၊ ၁။

ဒသမ။ ၊ ဥပဒေခံရှစ်ဌာနအဝင်အပါများ တော်မတ်တော် ၊ ၊
 တို့သို့ ပေး အပ်ပြီး ဥပဒေများ ထွင် နောင်အမှုနှင့် တွေ့၍ ၊ ၊
 ကာလတစုံတရားစကား အမိပြုယ်မရှင်း မလင်း သည့်အရာပါ ၊ ၊
 ရှိခဲ့လျှင် ဥပဒေစောင့်များ တော်မတ်တော်တို့က နေရာကွယ်ဝ် ၊ ၊
 မံရှင်း လင်း ဆုံး ဖြတ် စေမည်။ ၊ ၁။

ဧကဒသမ။ ၊ အတွင်း တော်က နေ့စဉ်ထုတ်ပြန်ဆင့်ဆိုမှာ ၊ ၊
 ထား သမ္မအမိန့်တော်မှတ်သား ချက်မှတ်တမ်း များ ကိုလည်း ၊ ၊
 အလစ်အလပ်အကြွင်း အကျန်မရှိ စေရလွှတ် တော်က ခွဲဝေမှတ် ၊ ၊
 သား ချိန်ခိုင်ရာမျှခင်း အလျောက် ဝေပုံပါရှစ်ဌာနဥပဒေ ၊ ၊
 ခံများ တော်မတ်တော်တို့သို့အသီး အသီး ဆင့်ဆို ပေး အပ် စေမည်။ ၊ ၁။

ခါဒသမ။ ၊ ဥပဒေခံရှစ်ဌာနများ ထွင်ခန့်ထား ဆင့်ဆို ၊ ၊
 စီရင်လုပ်ဆောင်တမ်း ရွက်သမ္မအမှုရပ်များ ကိုအများ ယုံကြည် ၊ ၊
 လေး နာအထင်အရှား ဖြစ်ရန်ဆိုငါးဌာနရှင်တို့ကလွှတ်တော် ၊ ၊
 သို့အသီး အသီး တင်ပေး ကြသည်များ ကိုလည်း ဥပဒေစောင့် ၊ ၊
 အရာရှိတို့ကကြည့်ရှုစစ်ဆေး ပြီး လျှင်ဌာနချင်း မရောမရှက် ၊ ၊
 စေရသန့်ခြား ချိန်ကောင်း မွန်သေချာစွာထိန်း ထား စေမည်။ ၊ ၊
 ၎င်း တင်ပေး သမ္မအမှုရပ်များ ကိုလည်း နိုင်ငံမျှဖြစ်သည့်အတိုင်း၊ ၊ ၊
 အများ ကြား သိမှတ်သား ရအောင်ပုံနှိပ်စာအုပ်လုပ်ဆောင်၍ ၊ ၊
 အရပ်ရပ်မြို့ကျေး ရွာများ သို့စေ့နဲ့ အောင်ဝေငှ ပေး အပ်ကြည်။ ၊ ၊

ရှုစေမည်

ပေါင်း: ၁၂၆
၃၇

ဥပဒေခံရှစ်ဌာန ဝေပုံပါအရ ဂျာနယ်တိုင်း သိမ်း စောင့်ရှောက်ရန် ဥပဒေ

ပဌမ၊ ၊ ရှစ်ဌာန ဝေပုံပါအရ ဂျာနယ်တိုင်း မှာ ဥပဒေအတိုင်း မတည်ကြီး လွန်
 ကျွဲမှာသနား၊ ဘေးမြတ်ခံရသည်မှတစ်ပါး၊ ၊ စား ယူသည်ကိုတကြိမ် ရွှေမိလျှင် ဝိ
 မှုခင်း နှင့်စပ်၍ သူတစ်ပါး ဥစ္စာပစ္စည်း၊ ၊ မပြည့်သည်က ၃၀၀ မပြည့်သည်တိုင်
 ကံစိုး ပန္နာသက်ရှိသက်မဲ့များ ကိုကိုယ်ဖြတ်၊ ၊ အောင်ငွေဖြစ် စေအတိုး တန်
 စေမယား ဖြစ် စေအတူ နေမိဘသား သ၊ ၊ ပစ္စည်း ဖြစ် စေစား ယူသည်မှာ
 မီး ကိုတဖြတ် စေအစား အယူမရှိ စေရ ၊ ၊ စား ယူ ငွေအတိုင်း ပစ္စည်း ရှင်
 ရှောင်ကြည် စေမည်။ ၊ ၊ သို့ပြန် ပေး စေ၍ စား ယူသူသနား
 ၊ ၊ ဘေးမြတ်ခံရရင်း ရန်ပုံ ငွေတွင်
 ၊ ၊ လေး ပုံတပုံကျ လျော့မည်၊ ဒုတိယ
 ၊ ၊ နှစ်ကြိမ် မြောက် ရွှေမိလျှင် စား ယူ
 ၊ ၊ ငွေကိုအထက်နည်း ပြန် ပေး စေ၍
 ၊ ၊ လျော့ပြီး ရန်ပုံကျန် ငွေတွင်သုံး ပုံ
 ၊ ၊ တပုံကျထပ်၍ လျော့မည်၊ တတိယသုံး
 ၊ ၊ ကြိမ် မြောက် ရွှေမိလျှင် စား ယူ ငွေ
 ၊ ၊ အတိုင်း ငွေရှင်သို့ပြန် ပေး စေ၍
 ၊ ၊ အမိန့် ဘေးမြတ်ခံပြီး လျှင်အရကို
 ၊ ၊ နှုတ်မည်၊ ၃၀၀ ပြည့်သည်ကအထက်ကို
 ၊ ၊ ပိုမိုသမျှ ငွေဖြစ် စေအတိုး တန်ပစ္စည်း
 ၊ ၊ ဖြစ် စေစား ယူ ရွှေမိလျှင်မှတစ်ကြိမ်
 ၊ ၊ ပင်ဖြစ် သော်လည်း စား ယူသူကို

၊ ၊ ပစ္စည်း ဂွင်သို့ပြန်ပေး စေ၍
 ၊ ၊ အမိန့်တော်မြတ်ခံပြီး လျှင်အ
 ၊ ၊ ရာကိုနှုတ်မည်၊ မင်း မှုတော်
 ၊ ၊ ရပ်နှင်စပ်၍လည်း အစေအ
 ၊ ၊ နိုင်ငံ ရာထူး တင်လျှောက်ခန့်
 ၊ ၊ ထား မရှိ ၎င်း လူတသက်ပယ်
 ၊ ၊ ထား မည်။

ဒုတိယ၊ ၊ ဂွင်ဌာန ဝေပုံပါအရာရှိတို့ ၊ ၁၊ မှာဥပဒေကိုမတည်ကြီး လွန်
 မှာ ဝေပုံပါအမှုရပ်များ အနက်ဌာနရင်း ၊ ၊ ကျွမ်းကျင်မှုအကြိုက်တိုင်း ဌာန
 တွင်မလုပ်မဆောင်နိုင်ခန့်ထား စေလွှတ် ၊ ၊ ရင်း ပြင်ကျန်ခဲ့နစ်ဌာနမှာ
 လုပ်ဆောင်ရမှပြီး ပြေနိုင်မည်အမှုရပ် ၊ ၊ တဌာနလျှင်တရက်စီ ခုနစ်ဌာ
 များ ပြင်ကျန်ရန်ထား ဆင့်ဆိုစစ်ဆေး စီ ၊ ၊ န စေ့အောင် ခုနစ်ရက်ချုပ်
 ရင်ရန်မှစ၍ဌာနရင်း တွင်လုပ်ဆောင် ၊ ၊ ထား မည်။
 နိုင်မည်အမှုရပ်များ ကိုကိုယ်ဆိုင်ရာဌာန ၊ ၊
 မှတပါး အိမ်မှအဖြစ် စေအခြား မှာဖြစ်စေ ၊ ၊
 ရန်ထား ဆင့်ဆိုစစ်ဆေး စီရင်မရှိဆိုင်ရာ ၊ ၊
 ဌာနတွင်သလက်ခံစစ်ဆေး ရန်ထား ဆင့် ၊ ၊
 ဆိုစီရင်ထမ်း ရွက် စေမည်။

တတိယ၊ ၊ ဂွင်ဌာန ဝေပုံပါအရာရှိတို့ ၊ ၁၊ မှာဥပဒေကိုမတည်ကြီး လွန်
 မှာ ဝေပုံကျဌာန နှင့်ဆိုင်သည့်အမိန့်တော် ၊ ၊ ကျွမ်းကျင်မှုအကြိုက်တိုင်း ဒုတိယချက်တွင်စီ
 မြတ်နှင်အပ်တော်မူသည့်အမှုများ မှတပါး အ ၊ ၊ ရင်သည့်နည်း စီရင်မည်။
 ခြား အမှုရပ်များ ကိုဆိုင်ရာဌာနမှာဖြစ် ၊ ၊
 စေအခြား မှာဖြစ်စေမည်သည့် နေရာတွင် ၊ ၊
 မှလက်ခံစစ်ဆေး ရန်ထား ဆင့်ဆိုစီရင်ထမ်း ၊ ၊
 ရွက်မရှိ ရှေ့တင်ကြည် စေမည်။ ၊ ၊

စတုတ္ထ၊ ။ မည်သည့်ဌာနပါမည်သူ ။ ၁။ မှာဥပဒေအတိုင်း မတည်ကြူး လွန်
မည်သည့်အမှုမဆိုကိုယ် ဝေပုံကျဖြစ် ။ ။ ရွှေမိလ္လာဝစစ်ဆေး မေး မြန်း ဆင်
သော်လည်း ကိုယ် နှင့် စပ်ဆိုသည့်အ ။ ။ ဆိုစီရင် ရွှေမိသည့်အမှုသဘောမှာ
ရသမိဘသား မယား ဆွေမျိုး ကျေး ။ ။ သည်ဖြစ် စေမမှန်သည့်ဖြစ် စေငှင်း
ကုန်တို့နှင့် စပ်ဆိုသည့်အရာဖြစ်လျှင် ။ ။ စစ်ကြော မေး မြန်း စီရင်သည့်အရာ
စပ်ဆိုသည့်အရာ၌ ဂီတ ခေတ်ငါး မေး ။ ။ ဂီတကတရား ချိုး စေမည်။
မြန်း စစ်ဆေး ဂွင်း လင်း မရှိဌာ ။ ။
နရင်း တွင် ပါဝင်သည့်အရာ၌ ရှိသော ။ ။
လွှဲအပ်စစ်ဆေး မေး မြန်း စီရင် ။ ။
စေမည်။

ပဉ္စမ၊ ။ ဝေပုံကျဌာနရင်း နှင့် ။ ၁။ မှာဥပဒေကိုမတည်အကျိုး ယုတ်လျှော့
ဆိုသည့်အမှုဖြစ် စေအခြား ဌာန ။ ။ ပျက်စီး မည့်အရာကိုတပ်ရကြား သိ
နှင့်ဆိုသည့်အမှုဖြစ် စေတစုံတရား ။ ။ ရွှေမြင်လျက်မတိုင်မကြား စကား ချက်
အကျိုး အပြစ် များ ကိုကြား သိ ရွှေမြင် ။ ။ မတင်မပေး လစ်လပ်လျှင်လစ်လပ်သည့်
သည့်အချက်ဆင်ခြင်စဉ်း စား မိသည့် ။ ။ အကြံမတိုင်း ပြောရန်အချက်နှင့်ဆိုသည့်
အချက်ရှိလျှင်ငှင်း အချက်များ နှင့် ။ ။ ဌာနကွင်းသုံး ရက်ချပ်ထား မည်။
ဆိုသည့် ဝေပုံရှင်တို့ကိုတိုင်ကြား ပြော ။ ။
ဆိုရမည်၊ ငှင်း ပြောဆိုသည့်အချက်ကို ။ ။
လည်း တိုင်ကြား ပြောဆိုရင်း သူ့ဂုဏ် ။ ။
ကျေးဇူး မထိမိမမြှုပ် စေရန်လွှတ် ။ ။
တော်သို့တင်ပေး စေမည်။ ။ ။

ဆဌ၊ ။ ရှစ်ဌာန ဝေပုံပါအရာ၌ ။ ၁။ မှာဥပဒေကိုမတည်ကြူး လွန်လက်ခံ
တို့မှာအမိန့်တော်မြတ်နှင့်အပ်ထား ။ ။ မွေးထား စေခိုင်း ရွှေမိလ္လာဝ ရွှေ
သူတို့ပြင်အထုတ်အစည်နှင့်တကွတမ်း ဆီး ။ ။ မိသည့်အကြံမတိုင်း လက်ခံသူအရာရှိရန်

ရွှေမိ ဆောင်အကျည်း ခံရဘူး သည် ၊ ၊ ပုံစွင်လူတစ်လျှင် ဒဏ် ငွေ ၁၀၀ ကျ လျော့
 သူခိုး ထား ပြုစုစီစဉ်လက်ခံ မွေး ၊ ၊ မည်သုံး ကြိမ်လက်ခံ ရွှေမိလျှင်လက်ခံသူအ
 ထား စေခိုင်း မရှိ ရှောင်ကြည် စေ ၊ ၊ ရာရှိကိုအမိန့် တော်မြတ်ခံ၍အရံ ကို
 မည် ။ ၊ နှုတ်မည် ၊ အစေအခိုင်း ခံခိုမှီဝင် နေ
 ၊ ၊ သူတို့မှ အာဏာ တော်ကိုကြူး လွန်သည်အ
 ၊ ၊ ပြစ်လူတစ်လျှင် ဒဏ် ငွေ ၁၀၀ ကျလွတ် တော်
 ၊ ၊ သို့တင် စေ၍အစေအခိုင်း မရှိလွတ် စေ
 ၊ ၊ မည် ၊ သုံး ကြိမ်မှီခိုက်ရပ်သည်ကို ရွှေမိ
 ၊ ၊ လျှင်လက်ခံသူထပ်သည်ဖြစ် စေကွဲပြား သည်
 ၊ ၊ ဖြစ် စေသူခိုး ထား ပြုစုစီအစီအစဉ် စီ
 ၊ ၊ ရင် မည် ။

သက္ကမ ၊ ၊ အရှင်အလို တော် မရှိ ၊ ၊ မှာ ဥပဒေအတိုင်း မတည်ကြူး လွန် ရွှေ
 မြစ်တား ပညတ်ပြဋ္ဌာန်း ပိုင်း ၊ ၊ မိလျှင်ကြူး လွန်သည်အမှုတွင် စီရင်ရန်ပါ
 ခြား တော်မူသည်အမှုများ ကိုတ ၊ ၊ သည်ပြစ်ဒဏ်အတိုင်း စီရင်မည် ။
 စုံတရားကြူး လွန်ပြုကျင့်မရှိအထူး ၊ ၊
 သဖြင့် ရှောင်ကြည် စေမည် ။ ၊
 ဧပါင်း ၊ ၊ ရ ၊

ဥပဒေခံရွတ်ဌာန ဝေပုံပါအရံ ရှိတို့ပြုသင့်ပြုထိုက်သည့်အရံများ ကိုပြုလုပ်ထမ်း
 ရွက် စေရန် ဥပဒေ

ပဌမ ၊ ၊ ဥပဒေခံရွတ်ဌာနအရံ ရှိတို့မှာ ဝေပုံပါအမှုနှင့် ၊ ၊
 စပ်၍ဆိုင်ရာဌာနသို့အနီး အဝေး ပို့ရောက် ရွှောက်ထား သမျှ ၊ ၊
 အမှုရပ်များ အနက် ရွှေ့နား တော်မြတ်ကြား ဆက်သွင်း တင် ၊ ၊
 ရွှောက်သင့်သည့်အမှုများ ကို ရွှေ့နား တော်မြတ်ကြား ဆက်သွင်း ၊ ၊

တင် လျှောက်၍လက်ခံကိုလွှတ် တော်သို့တင် ပေး စေမည်။ ။ ၁။

ဒုတိယ။ ။ ဥပဒေခံရှစ်ဌာနအရသာရှိတို့မှာကျယ်ဝန်း ။ ။
 များပြားလှစွာသောတိုင်း မှပြည်မှအလုံး စုံကုန်ထွင် ။ ။
 ပြီး ပြေသဖြင့်တိုင်း ပြည်နိုင်ငံအကျိုး စီးပွား မယုတ်မလျော့။ ။ ။
 ဖြစ်သင့်ဖြစ်ထိုက်သမျှဖြစ်ထွန်း တိုးတက်စေရန်ရှစ်ဌာန ။ ။
 ဝေပုံပါထား၍အသီးအသီး ခွဲဝေပေးအပ်ထား ရွက်ကြရ။ ။ ။
 သူများ ဖြစ်သောကြောင့် ဝေပုံကုန်ခန့်ထား ဆင့်ဆိုစီရင် ။ ။
 ထမ်းရွက်ရသမျှအမျှရပ်များ ကိုလုပ်ပုံဆောင်ပုံခန့်ထား ။ ။
 ဆင့်ဆိုစီရင်ပုံသေချာစေ့စပ် ခေါင်းမွန်လျှင် ခေါင်းမွန် ။ ။
 သည့်အလျောက်ထင်ရှားစေရန်တကြောင်းအများဆုံးကြည့်လေးနီ။ ။ ။
 ရန်တကြောင်းဖြစ်စေဥင်းငှါစာရင်းအင်း နှင့်သင့်လျှင် ။ ။
 စာရင်းအင်းအကြောင်းအရသာစကား ချက်နှင့်သင့်လျှင်။ ။ ။
 စကားချက်မှတ်ချက်မှတ်သားပြီး ချက်ကောက်ချက်နှင့် ။ ။
 သင့်လျှင်ပြီး ချက်ကောက်ချက်အကျယ်အချပ်နေ့စွဲရက်မှတ် ။ ။
 များနှင့်တကွကောင်းမွန်သေချာစွာတစုံတရာမကြွင်း ။ ။
 မကျန်စေရ။ တလတကြိမ်ပြီး သည့်အမျှများ ကိုလွှတ်တော်သို့ ။ ။
 တင်ပေးစေမည်။ ။ ၁။

တတိယ။ ။ ဥပဒေပြုဥပဒေစောင့်အရသာရှိမျိုးမတ်တို့ ။ ။
 ရေးသားပြီး ဥပဒေများကိုယုတ်ရန်လွန်ရန်အကျိုး ။ ။
 အပြစ်ဖြစ်ရန်များ နှင့်တကွသဘောညီညွတ်အောင်ညှိနှိုင်း ။ ။
 ပြောဆိုရန်ရှိသည့်အခါဖြစ်၍ ဥပဒေစောင့်အရသာရှိတို့က ။ ။
 စာရေးသားတိုင်းကြားလျှင်ဌာနပိုင်အချုပ်အရကြီး ။ ။
 နှင့်လက်ထောက်အရသာရှိပြီး ကိုလွှတ်တော်သို့အစုံအညီလာ ။ ။
 ရောက်သဘောရှိရသည့်နှိုင်းပြောဆိုကြစေမည်။ ။ ၁။

စတုတ္ထ။ ၊ ဥပဒေစောင့်အရ၎င်းတို့နှင့်ဌာနပိုင် ၊ ၊
 အရ၎င်းတို့ကြီးလက်ထောက်အရ၎င်းတို့ကြီးတို့ဥပဒေများကို ၊ ၊
 ညှိနှိုင်းပြောဆိုသဘောညီညွတ်ပြီးနေ့ကဌာနဝရအခွန်၊ ၊
 ရှည်စွာတည်စေရန်တိုင်းပြည်နိုင်ငံမျှဥပဒေဖြစ်သည် ၊ ၊
 အတိုင်းပဌမညှိနှိုင်းရ၎င်းပါဝင်ပြီးအရ၎င်းတို့ပြင်ဆင် ၊ ၊
 သမ္မုဂ္ဂဟဌာနဝေပုံပါများလက်မတ်လက်များငယ်မတ်ငယ် ၊ ၊
 အရ၎င်းတို့တို့လွတ်တော်မှာစုံညီစည်းဝေးစေပြီးလျှင် ၊ ၊
 ဥပဒေစကားရပ်ကိုအများကြားသိသဘောရှိရ ၊ ၊
 ပြောဆိုနိုင်အောင်များမတ်ပရိသတ်အလယ်တွင်ဘတ်ကြား ၊ ၊
 ပြောဆိုနာခံစေမည်။ ၊ ဝ။

ပဉ္စမ။ ၊ နှစ်ကြိမ်မြောက်စည်းဝေးညှိနှိုင်းသဘော ၊ ၊
 ညီညွတ်သေချာပြီးဥပဒေများကိုရွေ့နားတော်မြတ် ၊ ၊
 ကြားဆက်သွင်းတင်လျှောက်ပြီးပြေအမိန့်တော်မြတ် ၊ ၊
 ထုတ်ပြန်ပြီးနေ့ကဥပဒေစောင့်အရ၎င်းတို့ကရှစ် ၊ ၊
 ဌာနဝေပုံပါအရ၎င်းတို့သို့ဆိုသင့်ရ၎င်းရ၎င်းထုတ်ဆောင် ၊ ၊
 ခွဲဝေပေးအပ်သည်ကလဌာနပါအရ၎င်းတို့ကခန့်ထား ၊ ၊
 ဆင့်ဆိုစီရင်ခွင့်ရှိသမျှအမျှရပ်များကိုပေးအပ်သည်ဥ ၊ ၊
 ပဒေအတိုင်းမချွတ်မယွင်းစေရ။ ညီညွတ်ပြည့်စုံအောင် ၊ ၊
 ထမ်းရွက်စေမည်။ ၊ ဝ။

ဆဌ။ ၊ ဥပဒေစောင့်အရ၎င်းတို့ကပေးအပ်ပြီးဥပ။ ၊
 ဒေစကားချက်များတွင်နေ့ကစီရင်ခင်းစီရင် ၊ ၊
 အွယ်အမှုနှင့်တွေ့ကြုံကာလစကားအဓိပ္ပါယ်တစုံတရာမရှင်း၊ ၊
 မလင်းသည်အချက်ပါရှိခဲ့လျှင်ဥပဒေစောင့်အရ၎င်းတို့ ၊ ၊
 ရှင်းလင်းဆုံးဖြတ်ပိုင်းခြားရ၎င်းနာခံတည်ငြိမ်စေမည်။ ဝ။

သက္ကမ၊ ၊ ဥပဒေခံရှစ်ဌာနအရ၇၁ရှိတို့ဆင့်ဆိုစီရင် ၊ ၊
 ထမ်းဆောင်ခွင့်ရှိသည်အမျှများအနက်ဌာနပိုင်အရ၇၁ ၊ ၊
 ရှိပြီး နှင့်လက်ထောက်အရ၇၁ရှိပြီး တို့ဆင့်ဆိုစီရင်ဆုံးဖြတ် ၊ ၊
 ဤပြီး ပြေနိုင်မည်အမျှမဟုတ်အစုံအညီနှိုင်းပြောဆိုရမှ ၊ ၊
 ပြီး ပြေနိုင်မည်အမျှဖြစ်လျှင်စီရင်ဆုံးဖြတ်ရန်အမျှကိုလွှတ် ၊ ၊
 တော်သို့တင်စေ၍ဥပဒေစောင့်အရ၇၁ရှိတို့နှင့်ရှစ်ဌာန ၊ ၊
 အရ၇၁ရှိပြီး တို့အစုံအညီစည်းဝေး ညှိနှိုင်း ပြောဆိုစေမည်။ ၊ ၁၊
 ပေါင်း ၊ ၇၊

၂၇ ၁၄၊

၇၇ ၄၀၊

သဘာဝတော်ရေးတိုင်းရေးပြည်မှစီရင်ခင်းစီရင်အွယ်ရှိသည်များကို
 မှူးမတ်အရ၇၁ရှိတို့ကအညီအညွတ်ထမ်းရွက်ပြုစေရန်အမျှသဘာဝတော်ဝင်ရ၇၁ရ၇၁
 ပေါင်းစပ်၍ရှစ်ဌာနပိုင်းခြားပြီးလျှင်မှူးကြီးမတ်ကြီးမှူးလတ်မတ်လတ်
 မှူးငယ်မတ်ငယ်တို့ကိုအသီးအသီးဌာနခွဲဝေခန့်အပ်တော်မူသည်အတိုင်းဥပ
 ဒေပြုဥပဒေစောင့်အရ၇၁ရှိတို့ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ထိန်းရွက်ရန်
 ဥပဒေအချက်၂၆၊ ဥပဒေခံဌာနဝေပုံပါအရ၇၁ရှိတို့ထိန်းသိမ်းစောင့်
 ရှောက်ဆင့်ဆိုထိန်းရွက်ရန်ဥပဒေအချက်၁၄၊ ၂၇၇၂ဥပဒေအချက်၄၀များ
 ကိုမှူးကြီးမတ်ကြီးမှူးလတ်မတ်လတ်မှူးငယ်မတ်ငယ်တို့အစုံအညီည်းဝေးညှိနှိုင်း
 သဘောညီညွတ်ပြုသည်ဖြစ်၍ညှိနှိုင်းပြောဆိုသဘောညီညွတ်သည့်ဥပဒေအချက်များကို
 အသီးအသီးဆိုင်သင့်ရ၇၁ရ၇၁ဌာနဝေပုံပါအရ၇၁ရှိတို့ကိုခွဲဝေပေးအပ်ထိန်းသိမ်း
 စောင့်ရှောက်ထိန်းရွက်စေမည်ဥပဒေရေးသားဆက်သွင်းချက်အတိုင်းသင့်
 ပြီ၊

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၂ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၆ ရက်နေ့နံနက်၁၁ နာရီ ၁၁ မိနစ် ၁၁ စက္ကန့် ၁၁
 စက္ကန့်အထိတော်၊ ဝန်ရှင်တော်ခန်းပတ်မြို့စားမင်းကြီး၊ လယ်ကိုင်းမြို့စား
 မင်းကြီး၊ ယောမြို့စားမင်းကြီး၊ တောင်ခွင်မြို့စားမင်းကြီး၊

11 August 1880

အတွင်း ဝန်တိုင်တား မြို့စား မင်း ၊ အတွင်း ဝန်
 ကံနီမြို့စား မင်း ၊ အတွင်း ဝန် ပေါက်မြိုင်မြို့စား မင်း ၊ မြို့ဝန်မြို့ယာမြို့စား
 မင်း ၊ မြို့ဝန်စုန်း မြို့စား မင်း ၊ မြို့ဝန်ကွပ်ရွာမြို့စား မင်း ၊ ဝန်ထောက်
 ပဌနဂိုရ်မြို့စား မင်း ၊ ဝန်ထောက်ရန်အောင်မြင်မြို့စား မင်း ၊ ဝန်
 ထောက်ကျောက်ရဲမြို့စား မင်း ၊ ဝန်ထောက်မကွေး မြို့စား မင်း ၊ ဝန်ထောက်
 ဝက်မစွတ်မြို့စား မင်း ၊ ကိုအစုံအညီယံ တော်ဆင့်မင်း ကျော်သီရိမင်း ထင်မှတ်။
 (သက္ကရာဇ် ၁၂၄၂ ခုဝါ ခေါင်လဆန်း ၇ ရက် နေ့လွယ် တော်တွင် နားခံ
 မင်း တင်ဂါဇ ကျော် ခေါင်တွင် ပြန်။
 (ရတနာပုံ နေပြည်တော် စာပေဌာနမှ ၁၈၈၀)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော် မူလှ သော ရေမြေအသွင်ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်
 ဆင်ဖြူများ ဂွင်လက်နက်စင်္ကြာသခင်အသွင်ဘဝဂွင်မင်း တရားကြီး ဘုရား
 သက္ကရာဇ် ၁၂၄၂ ခုသတင်း ကွတ်လဆန်း ၅ ရက် နေ့လယ်ကိုင်း မြို့စား ဝန်ကြီး သ
 တိုး သုဓမ္မမဟာသက် တော် ဂွဉ်က တော်ကို မုတ်လွှဲခွက်ဦး တဘက်ပါ။ အပေါင်အခွက်
 အနီ၊ ကမ္ပတ်တောအိမ်အတွင်း မှော် ရွှေ၊ တောင့်ဖြေပန်း ဆုတ်ပန်း သွန်း ၊
 စိန်တောင် ရွှေ၂ စု၊ အနီတစု၊ ဘိနပ်ဆင် ခြေဘုံး ထုပြောက်၊ ဤဘောင်း သင်း
 ကျောပန်း လှော် နှုတ်ဆံ ရွှေ၊ အထက်အမိုး အုံး နီ၊ အချက်အထွဋ် ရွှေ၊ ခြင်ပိတ်
 မှော်တန်း ဝတ်ဆံ ရွှေ၊ သတောင်း လည်ဤ နှုတ်ဆံ ရွှေ၊ တောင့်ဖြေခြီး တော်
 ရ နောင်စိုက် ရွှေ၂ စု၊ အနီတစု၊ အဆောင်တင်အဖြေသရက်ကင်း ရွှေ၂ စု၊ အ
 နီတစု၊ ကနွဲဝါတိုင် မှုတ်ပိုး ပွတ်ခံအနီသုတ်၊ အကောကတ္တီပါဘဲ၊ ကမ္ပတ်တဆင့်သတ်၊ ကျွင်း
 အချက်အထွဋ် ရွှေအုံအရွက်ဘဲအပိုး အနီသုတ်၊ ယည်လည် ပေ ၇ ရွှေ၂ စု၊ အစိမ်း တစု၊
 အကါကတ္တီပါ ရွှေယက်ပြား တဆင့်သတ်၊ အဆင်တန်ဆာခြံရံခြံခံ၊ ဂုံး ပုဇွန်ဆီ
 အနား ရွှေတောပင်း တောင်၂ ဆင့်သတ်၊ ရွှေသား ပန်း ကုံး တောပေါက်အတွင်း
 ရောင်ပြား ခံ၊ စိန်တောင် ၁၅၊ အနား သရက်ကင်း ထုပြောက်၊ အလယ်ဘီလား ၊
 ဆံထိုး ဆံကျင် လေး မျက်နှာ၊ ညောင်ရွက်သရက်ကင်း ထုပြောက် ရောင်ပြား အနီခံ၊
 အတွင်း အလယ် ရောင်လင်း ခြံတံတွင်း သရက်ကင်း ရွှေနေဘက် ရွှေသား ကုလား
 ပန်း ထုပြောက်၊ အတွင်း ရောင် ပြား အနီခံ၊ အလယ် ရောင်လင်း ဆံတိုင် ရွှေ
 သား တောပေါက် ရောင်ပြား အနီခံ၊ ရွှေနား တောင်း မီး ထွင်း ဆူး ၂ ထပ်၊
 တုရင်သင်တိုင်း ပုဇွန်ဆီခံ၊ လက်ရင်း လက်ဖျား ခါး အောက်အနား ပတ် ရွှေတော
 တပူပြား ၂ ဆင့်၊ အတွန့်ပိုး နဲဆူး ပိုး ရည်တောင်ကြယ် ပေါက်၊ ချပ်ပိုး ချပ်
 ကြောင်း ရွှေတောအတွန့်ပိုး ရည်တောင်ကြယ် ပေါက်၊ ခါး ရမ်း ကြိုး သုံး ဆင့်ပုဇွန်
 ဆီခံ၊ အတွန့်ပိုး နဲဆူး ပိုး ရည်တောင်ကြယ် ပေါက်ရင်လွှမ်း တန်ဆာပုဇွန်ဆီခံအတွန့်
 ပိုး နဲဆူး သုံး ဆင့်ပိုး ရည်တောင်ကြယ် ပေါက် ရွှေဘုံး သုံး ဆင့်ပုဇွန်ဆီခံ၊ ပိုး ရည်
 တောင်ကြယ် ပေါက်၊ အနား ကြက်လည်ဆံတပ်၊ ရွှေသား စုလား ကြိုး ပုဇွန်ဆီခံ၊
 အနား ပိုး ရည်တောင်ကြယ် ပေါက်၊ အခြံခြံနှစ်ဘက်ပုဇွန်ဆီခံပိုး ရည်တောင်
 ကြယ် ပေါက်ကြက်လည်ဆံတပ်၊ ဒက်ဘယ်စည်တောင်း ၊ လည်ရွဲတန်ဆာပုဇွန်ဆီခံ၊

ပိုး ရည် တောငယ်ကြယ် ပေါက်။ ခွဲဒရဝ ပုဇွန်ဆီခံ၁၂တန်ကြယ် တောငယ် ပေါက်ပိုး ရည်
 တောငယ်တောကြယ်အမြိတ်ကြက်လည်ဆံသုံး ဆင့်တပ်။ ထာပုဇွန်ဆီခံကြယ် ပေါက်။ လက်လိုက်
 ပုတီး။ ကွမ်း ခွက်လဘက်အိုး တောငယ် ပိတ်ရှစ် ထောင့်ပယ်င်း တပ်။ ကွမ်း လိပ်
 သုံး မြှောပယ်င်း တပ်။ မိုး ကြိုး ဖွေး ခံသနား တော် မူသည်။
 (မိုး ကြည်၊ ပု၊ ၆၀၆)

ကတော်မယား တို့အ နောက်ပွဲတက်အစီအစဉ်ခင်ကျင်း ရန်တား စာတမ်း ဘုရား
 အမေး တော်ခံကတော်ကြီး ဝဲယာ၂၊ ၄င်း ပြင်ကတော်ကြီး ၁၀၊ ၂၈၁၂၂၁
 သနား တော်မြတ်ခံရသည့်မြတ်ရစ်မြတ်ခံသိုရင်း တဘက်ပွဲတက်မုတ်လှအမိုး အံ့နီ
 အထွဋ် ဂွေ့ချီတဘက်ပါဝေါဦး စီး ၂၂၁ စည်း ပုံသိုရင်း ဆင်ရသည်။ ဝဲယာလင်
 စည်ဝတ်သန့်ဝတ်ကောင်း နှင့်ယပ်စွဲကိုင် စေလျက်လိုက်ရသည်။ မိန်း မတို့ နောက်
 ကစည်းပုံ ပေါက်ချိုက်သိုရင်း နှင့်ဆင်ယင်၍လိုက်ရသည်။ ၄င်း နောက်ယည်ဆင်လှည်း
 မှစ၍ခင်း ကျင်း ပြီး လျှင်ဝန်စာ ရေး လူကြီး ကိုယပ်စွဲကိုင်လျက်ကြပ်မလိုက်ပါ၍
 ဂွေ့နန်း တော်အနောက်သစ်တပ်ပြင်ဝဲယာ နေရာစည်အတိုင်း ဆောက်ထား
 သည့်တဲကနွား သို့ရောက်လျှင် မုတ်လှကဆင်း ၍ရပ်နား ပြီး မှအစမ်း ခွက်ကိုစည်း ပုံ
 ဆင်မိန်း မကိုင် စေ၍လက်ဆောင် တော်တင်မူ နေလင်ပန်း ကို၄င်း နည်း ဝတ်
 ဆင်သည့်မိန်း မကိုင် စေ၍ နောက်ပါစည်း ပုံဆင်မိန်း မအနည်း ငယ်နှင့် ခြေလျင်
 ဝင်၍ နောက်စမုတ် လှေကား ကတက်ပြီး လျှင်အနောက်ဝန်အနောက်စာ ရေး
 နေရာ ချတို့ကကြည့်၍ နေရာချထား ရသည်။

(သက္ကရာဇ် ၁၂၄၂ ခုသတင်း ကွတ်လဆန်း ၅ ရက်နေ့) (8 October 1880)

(မိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၀၆)

မြောက်မာရဘင် သေနတ်ဖိုလ် သေနတ်စာ ရေး တို့က (သက္ကရာဇ်) ၁၁၈၈¹⁸²⁶
 ၁၁၉၉ခု မြောက်မာရဘင်အစုဖွဲ့စည်း ရာ ဝေပုံပါဏှေး ရွာများ ကိုသွေ¹⁸³⁷
 ကြီး ၁၇တို့ ခြောက်လတကြိမ်လွယ်အုပ်ထိန်း ခိုင်ကွမ်း ဘိုး ငွေများ ကိုညီမျှခဲ့ ဝေ
 စား ရိုး စား စဉ်ရှိပါသည်အတိုင်း (သက္ကရာဇ် ၁၂၂) ၈ခု အရေး တော်¹⁸⁶⁶
 ထွင်အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်ရသည်တပ်မှူး သွေခံကြီး ဖြစ်ပါ၍ ရွာစား သနား တော်
 မြတ်ခံရသည် ဝေပုံပါဏှေး ရွာများ ကိုရွာလက်ရှိ သေနတ်စာ ရေး တပ်မှူး သွေခံ
 ကြီး ရွာလက်မဲ့တပ်မှူး သွေခံကြီး တို့သဘောတူစိတ်ဝမ်း မကွဲမပြား တနှစ်တကြိမ်လွယ်
 အုပ်ထိန်း သဿမေဓအခွန် တော် ငွေကဆယ်ခိုင်သင့်ခိုင်ကွမ်း ဘိုး ငွေများ ကို
 ညီမျှခဲ့ ဝေစား သောက်အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်ပါရမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ
 တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း အလုံမြို့ မြောက်မာရဘင်အစု ဝေပုံပါဏှေး ရွာများ ကို
 မြောက်မာရဘင် သေနတ်စာ ရေး တပ်မှူး သွေခံကြီး တို့ကတနှစ်တကြိမ်လွယ်အုပ်
 ထိန်း စေပြီး လျှင်သဿမေဓအခွန် တော် ကောက်ခံရအခွန် တော် ငွေကဆယ်ခိုင်
 သင့်ခိုင်ကွမ်း ဘိုး ငွေများ ကို သေနတ်စာ ရေး တပ်မှူး သွေခံကြီး တို့ညီမျှစွာ ခွဲဝေ
 စား ယူအမှုတော်ကိုထမ်း ရွက် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၃ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၃ရက်နေ့နား ခမင်း လှမင်း^{15 May 1881}
 ခေါင် ကျော်တင်ထွင်ပြန်။

(မျိုး ဩဌ်၊ ပု၊ ၆၃၄)

ရွှေပြည်မှန်ကင်း အစု သေနတ်ဗိုလ် သေနတ်စာ ရေး တို့က (သက္ကရာဇ်) ၁၁၈၈ ခု¹⁸²⁶
 ၁၁၉၉ ခု ရွှေပြည်မှန်ကင်း အစု ဖွဲ့စည်း ရာ ဝေပုံပါဏှေး ရွာ များ ကို သွေခံကြီး¹⁸³⁷
 တို့လဲလှယ်အုပ်ထိန်း ခိုင်ကွမ်း ဘိုး ငွေများ ကိုညီမျှခဲ့ ဝေစား ရိုး စား စဉ်ရှိပါ
 သည်အတိုင်း (သက္ကရာဇ် ၁၂၂၈ ခု) အရေး တော်အတွင်း ဘက်တော်ကသက်¹⁸⁶⁶
 စွန့်ကြီး ပမ်း ထမ်း ရွက်သည့်တပ်မှူး သွေခံကြီး များ ဖြစ်ပါ၍ ရွာစား သနား
 တော်မြတ်ခံရသည့် ဝေပုံပါဏှေး ရွာ များ ကို ရွှေလက်ထက် တော်မှာရွာလက်ရှိ
 သွေခံကြီး ရွာလက်မဲ့တပ်မှူး သွေခံကြီး တို့သဘောတူစိတ်ဝမ်း မကွဲမပြား လဲလှယ်
 အုပ်ထိန်း သဿမေဓမ္မယ်ခိုင်ကွမ်း ဘိုး ငွေများ ကိုမြောက်မာရဘင်အစုတပ်မှူး
 သွေခံကြီး တို့နည်း ညီမျှခဲ့ ဝေစား သောက်အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်ပါစေရမည့်အ
 ဤောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း အလုံမြို့ရွှေမှန်ကင်း အစု ဝေပုံ
 ပါဏှေး ရွာ များ ကို ရွှေမှန်ကင်း အစုရွာလက်ရှိ ရွာလက်မဲ့တပ်မှူး သွေခံကြီး တို့
 က မြောက်မာရဘင်အစုတပ်မှူး သွေခံကြီး တို့နည်း လဲလှယ်အုပ်ထိန်း ပြီး လျှင်သဿမေ
 ဓကောက်ခံရသည့်အခွန် တော် ငွေကဆယ်ခိုင် ငွေခိုင်ကွမ်း ဘိုး ငွေများ ကိုညီမျှခဲ့
 ဝေစား ယူအမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၃ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၅ ရက် နေ့နံနက် ၁၁ မင်း လှမ်း^{30 July 1881} ခေါင်
 ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။

(မိုး ဩဇာ၊ ပု၊ ၆၃၀)

ပြည်သူဆင်း ရဲသား ကျန် တော် မျိုး တို့ကိုအကြီး အအုပ်အစိုး ရတို့က မတရား သဖြင့်
 နှိပ်စက်ညှဉ်း ပမ်း မပြုမလုပ် နိုင် စေရန် ပြည်သူတို့က အလိုရှိတိုင်း ရွှေ နား တော်
 မြတ်ကြား သိတင် ရွှေဘက် နိုင်သည့်အခွင့်သနား တော် မူ၍ ရွှေ သေတ္တာ များ သို့
 သွင်း ဆက်ရှိခိုး သံ တော် ဦး တင် စေရအတွင်း ဝန်ပုဂံမြို့စား မြောက်ဒဝယ်
 ဗိုလ်ငဘိုး ကြီး ရ နေ ခင်မြို့စား သူရဲ ဝန်ကျပင်း မြို့စား တို့ပြည်သူတို့အပေါ် မှာ
 မတရား သဖြင့် ဖိစီး နှိပ်စက် နိုင်တက်ပြုလုပ်သည့်အမှု၊ သေရည် သေရက် သောက်
 စား ယစ်ဝလင်ရှိ မယား ကိုသိမ်း ယူလင်ကိုကရပ်တပါး သို့ နှင်ထုတ်ထွက်သွား စေ
 သည့်အမှု၊ ဆင်း ရဲသား တို့ဥစ္စာ ပစ္စည်း များ ကိုသိမ်း ယူမှုခင်း ရွာကြိုလူကိုသတ်
 ဖြတ်ခံ နေရသည့်အမှုဆိုင်ရာ မြို့ကျေး ရွာ များ မှာလက်ရှိသူကြီး ရှိလက်နှင့် ကြေး
 ငွေစား ယူစာ ပေး အပ်ခန့်ထား သည့်အမှု၊ လက်ရှိမြို့ကျေး ရွာသူကြီး မှာ မှုခင်း
 မရှိဖြစ်လျက်အရိုး မဟုတ်သည့် များ ကို ကြေး ငွေအများ စား ယူအရိုး ပြုလုပ်အမိန့်
 တော်မြတ်ခံသည့်အမှု၊ လက်ရှိမြို့ရွာသူကြီး တို့ကအရံ မကျ အောင်လက်မဲ့သူကြီး တို့ပေး
 သည့်နည်း တောင်း ခံယူသည့်အမှု၊ မြို့ရွာသူကြီး တဦး ကိုအမိန့် တော်မြတ်ခံပြီး လျှင်
 လေး ဦး ငါး ဦး ရော အေး အမိန့် တော်ပြန်ဆိုသည့်အမှု၊ အမိန့် တော်မြတ်ရထား
 သူ မဟုတ်ဘဲလျက် ကြေး ငွေအများ ပေး သူကိုအမည်လဲ ပြောင်း ထည့်သွင်း ပြန်ဆိုသည့်
 အမှု၊ မြို့ရွာသူကြီး ခန့်အမိန့် တော်ထွင် မှန်လျှင် ပါသည်ကို မပါမ ပါသည်ကို အပါပြုလုပ်
 ပြန်ဆိုသည့်အမှုမှ စ၍ မသင့်မ ရွှေဘ် တော် မတရား သည့်အမှုကို ကျင့်ကြံပြုလုပ် ကြောင်း
 ရှိခိုး သံ တော် ဦး တင် ချက်ထွင် ပါသည့်အတိုင်း မှန်မမှန်ကိုမျိုး ကြီး မတ်ကြီး တို့ချင်ညှိ
 နှိုင်း တိုင်ပင်စစ်ဆေး မေး မြန်း တော် မူရံ မမှန်သည့်အရံ မရှိ မတရား သ
 ဖြင့် ကျင့်ကြံပြုလုပ် များ ကြောင်း ကိုသိ တော် မူသ၍ ရှိသည်၊ ငဘိုး ကြီး ၊ ငတပ် ၊ င
 ပြောင်တို့သည်အထူး သဖြင့်သူ ကောင်း ပြုတော် မူသည့် ကျေး ဇူး သစ္စာ တော်ကို မ
 ဆောက်ရာ ဇဝတ် တော်ကို မကြောက်ပြည်သူဆင်း ရဲသား တို့ကိုဩဇာ အာဏာ နှင့်ဖိ
 စီး နှိပ်စက် နိုင်တက်ပြုလုပ်ဆိုး သွမ်း ကျင့်ကြံသူ များ ဖြစ်၍ ငဘိုးကြီး ကိုသူ ကောင်း ပြု
 ရင်း စား ကျေး မြို့ရွာဆိုင်ရာ အစုအငန်း နှင့်တကွအတွင်း ဝန်အရံက နှုတ်၊ င
 တပ် ၊ င ပြောင်တို့သူ ကောင်း ပြုတော် မူရင်း စာ ကျေး မြို့ရွာဆိုင်ရာ အစုအငန်း
 နှင့်တကွ မြောက်ဒဝယ် သေနတ်ဗိုလ် အောက်မား ဝန်အရံ များ ကို နှုတ်၊ ငဘိုးကြီး

ငတုတ်၊ ငပြောင် တို့ကို ဆောင်မှ အကျည်း ထား ၊ ငရွှေ မောင်ကို သူ့ ကောင်း
 ပြုတော် မူရင်း စား ကျေး မြို့ ရွာ ဆိုင် ရာ အစုအဝန်း နှင့် တကွ ဝန်ကြီး အရံက
 နှုတ်၊ ငလတ်ကို ကောင်း ဝန်အရံက နှုတ်၊ ငငယ်ကို ငွေ ခွန် ဝန်အရံက နှုတ်၊
 ငဘကို ကောသလီမြို့စား အကူပါးမြင်း ဝန်အရံက နှုတ်၊ ဆောင်မှ အကျည်း ထား ၊
 ငဘား တို့ကို စား ကျေး မြို့ ရွာ အစုအဝန်း (နှင့်) တကွ မြို့တော် ဝန်အရံက နှုတ်၊
 ငဘန်အသစ် ဝန်အရံက နှုတ်၊ ငရွှေတုကို စာ ရေး ကြီး အရံက နှုတ်၊ ငငယ် တောင်
 သမန်လယ်စား စီး တော်မြင်း ဝန် ရွှေတိုက်စိုး အရံက နှုတ်၊ ငပြား ကိုလမိုင်း
 မြင်း ဝန်အရံက နှုတ်၊ ငမြို့၊ ငကံ၊ ငတောတို့ကို မြို့စာ ရေး အရံက နှုတ်၊ ငခင်၊
 ငတုတ်တို့ကို ဗြဟ္မာ့ဆင် အရံက နှုတ်၊ ဆောင်မှ အကျည်း ထား ၊ ငဘို မောင်၊ ငဘို
 တို့ကို၊ ပုခဲစာ ရေး ကြီး အရံက နှုတ်။

(အက္ခရာ ၁၂၄၃ ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော် ၁၄ ရက် နေ့)

1882)

(ကုန်း ၊ တ ၊ ၁၉၆၇ ၊ ၈၅၇၅ - ၆)

နိုင်ငံတော်အတွင်း ပြည်သူဆင်း ရဲသား ကျွန်တော်မျိုး တို့မှတစ်ပါး မှာရသော
 မှာမျိုး ကိုခွဲ၍ စရိတ်ကြေး ငွေပိုမိုကုန်ကျစနစ်နာပင်ပန်း ကြောင်း အနီး အဝေး
 အရပ်ရပ်မြို့ကျေး ရွာမှတစ်ဆင့် စိုး အုပ်ထိန်း သိမ်း ရန်နိုင်တန်နိုင် လောက်ရုံ
 အရသာရှိအကြီး အအုပ်ခန့်ထား မြဲပင်မြဲအား ရွာအား များ နှင့်မမျှမျှဝန်စစ်
 ကနား ခံမြဲစာ ရေး အထိမ်း အအုပ်မှစ၍အစီရင်ခံစာများ ပြား သောကြောင့်
 ဆင်း ရဲသား ကျွန်တော်မျိုး တို့ကိုမျှခင်း ရွာပြန်ခဲ့ထွင်ပြုလုပ် ကြေး ငွေပိုမိုခွဲ
 စား ယူမြဲရွာ နေလူတို့နစ်နာပင်ပန်း ကြောင်း မြဲရွာ နေသူကြီး မြင်း စီး မြင်း
 ခေါင်း ဒိုင်း ခေါင်း အဝန်း မှစ၍ကြီး ရိုး စိုး ရိုး ရှိသည်များ ကိုလည်း လက်ရှိ
 လက်မဲ့အတင်အလျှောက်အနှုတ်အခန့်အလဲအပြောင်း များ ပြား သောကြောင့်
 ရိတ်ကြေး ငွေအင်အား နှင့်မတန်ပိုမိုကုန်ကျဆင်း ရဲပင်ပန်း မချမ်း မသာရှိ
 ကြ ကြောင်း များ နှင့်ရွှေနား တော်မြတ်ကြား သိတော်မူရသည်။ တိုင်း ပြည်နိုင်
 င်အသွင်ဘုရင်မင်း မြတ်တို့မည်သည်ပြည်သူဆင်း ရဲသား တို့ပင်ပန်း မရှိကိုယ်စိတ်
 နှစ်ခြိုချမ်း သာအကြောင်း ဥစ္စာစီး ပွား ဖြစ်ထွန်း တိုး တက်ရန်အကြောင်း များ
 ကိုမပြတ်ရှာမှီး တော်မူသော ဖြင့်သာသနာ တော်ကျိုး တိုင်း ကျိုး ပြည်ကျိုး တိုး ပွား
 ထွန်း အောင်အထူး သဖြင့်အား ထုတ်ဆောင်ရွက် တော်မူရသည်။ ငါအသွင်က
 ရာဇမင်း မြတ်သည်လည်း တိုင်း ပြည်နိုင်ငံကိုတရား နှင့်အညီကျင့်ဆောင်စိုး အုပ်
 တော်မူရန်အမိဌာန တော်ကြီး ဖြစ်သောမင်း သာမံခံဝန်ခံ သော ရာဇာဘိသေ
 ကမုဒ္ဒါဘိသိက်ကိုမြတ်သောမိဘုရား ခေါင်ကြီး နှင့်တကွသွန်း ခံတော်မူပြီး လွှင်ရာ
 ဇမဇ္ဈကျင့်ဝတ်တရား အပေါင်း ကိုကောင်း စွာကျင့်ဆောင် တော်မူသည်နှင့်အညီ
 တိုင်း ပြည်နိုင်ငံ တော်အတွင်း ဆင်း ရဲသား ကျွန်တော်မျိုး တို့ချမ်း သာရာချမ်း
 သာကြောင်း ဥစ္စာစီး ပွား များ ရာများ ကြောင်း ဖြစ်စေရန်ကိုယ်တော်တိုင်
 ကြံစီအား ထုတ်စောင့်ရှောက်စိုး အုပ် တော်မူမည်ဖြစ်သည်ပြည်သူတို့မျှခင်း တရား
 စကား ရှိသည်များ ကိုအတွင်း တော်လွှတ်တော်ရှေ့ ရုံး မှတစ်ပါး ဆိုင်ရာအိမ်ပြင်
 အိမ်ဝန်အိမ်များ ကလက်ခံ၍အချုပ်အနှောင်အစစ်အမေး မရှိစေနှင့်။ ရှေ့တော်
 သို့သွင်း သင့်သွင်း ထိုက်သည်အမျှများ ကိုအတွင်း တော်ရာဇဝတ်မျှနှင့်စပ်သည်များ
 ကိုလွှတ်တော်ရှေ့ ရုံး၊ တရား မှာနှင့်စပ်သည်များ ကိုလွှတ်တော်ခွဲဝေပိုင်း ခြား

သည့်အတိုင်း သာ လျှောက်ထား စွဲဆိုစစ် မေး စီရင် စေ။ တရား ရာဇဝတ်စစ်
မေး စီရင်ထိုက်သည်အတွင်း တော်လွှတ်တော် ရွှေရုံး တရား ရုံး များ မှာလည်း
အမှုစစ် ဆေး ကာလစာ ရေး စာချီတို့နှင့်သာ မလွဲမထား စေရ။ အမှုစစ်အမှု
ကိုင်အရ ဂွီတို့ကိုယ်စစ် ဆေး မေး မြန်း ရေး မှတ်စေပြီး လွှင်စစ်ချက် မေး ချက်
ကောက်ချက်ဖြတ်စာကူး သန်း စေ။ ရုံး အရ ဂွီတို့လျှင်စာရေး ၂ စီယုံကြည်ခံဝန်
သူကို စေခိုင်း ထမ်း ဩ စေ။ တရား ရာဇဝတ်မှုနှင့်စပ်၍ အမှုသည်တို့မှာ ခေတ်
ဝတ်ရေး လုပ်မှုစ၍ တောင်း သင့်တောင်း ထိုက်သည် ဩေး ငွေများ ကိုလည်း အ
ထက်ပြဋ္ဌာန်း ပိုင်း ခြား ထုတ်ပြန် တော်မူသည်အမိန့် တော်ဥပဒေပါသည်ပြင် ပို
မိုသာလွန်၍ အတောင်း အယူမရှိ စေနှင့်။ အမှုကိုင်အရ ဂွီတို့ကိုယ်တိုင်ကြပ်၍ အ
မိန့်တော်ဥပဒေထွက်ရှိသည်အတိုင်း သာ တောင်း ယူဩ စေ။ အနီး အဝေး အရပ်
ရပ်မြို့ကျေး ရွာများ မှာ မြို့ဝန်စစ်ကဲနား ခံအရ ဂွီမြို့အုပ် ရွာအုပ် ခန့်ထား
ရန်ရှိသည်ကိုလည်း အလိုရှိရတညီ ကတိငဲ့ကွက်အတင်အလျှောက် မရှိဩ စေနှင့်။ မြို့
ရွာကို နေရာတကျဆင့်ဆိုထိန်း သိမ်း ဩည့်ရှုနိုင် မည်အရည်အချင်း ရှိသူကို ခန့်ထား
တော်မူမည်။ မြို့ဝန်စစ်ကဲနား ခံအရ ဂွီမြို့အုပ် ရွာအုပ် ခန့်ထား ရန်ရှိလျှင် များ
မတ်အရ ဂွီစုံညီညီနှိုင်း ရွေး ချယ်ဆက်သွင်း တင်လျှောက် စေ။ မြို့ရွာသူကြီး မြင်း
ခေါင်း မြင်း စီး ဒိုင်း ခေါင်း အဝန်း မှစ၍ ကြီး ရိုး စိုး ရိုး ရှိသည်များ မှာ
လည်း ဆိုင်ရာအဝန်း များ နှင့်အခန့်အထား မရှိ။ အမိန့်တော်နှင့်ခန့်ထား
ရန်ရှိသည်ကိုလည်း အရိုး ဌာဝရတည် စေရာ၌ မြို့ကျေး ရွာကို နေရာတကျကြီး စိုး
ဆောင်ရွက်နိုင် စေရန်ဖြစ်သည်အတိုင်း များ မတ်အရ ဂွီတညီ တယောက်တည်း
အလိုနှင့်အတင်အလျှောက် မရှိဩ စေနှင့်။ အရိုး အသား မှန်၍ မြို့ရွာကြိုက်ညီဖြစ်သင့်
ဖြစ်ထိုက်သူတို့ကိုသာ ရွေး ချယ်ခန့်ထား တော်မူသူလွှတ်တော်ကစစ် ဆေး မေး မြန်း
စာဆက်သွင်း ခန့်ထား တော်မူသူတို့ကိုသာ မြေး စဉ်ဆက်အရိုး ဌာဝရအမြဲတည်
သဖြင့် မှုပြစ် မရှိဘဲ ရာထူး မကျနိုင် စေသည်။ သက္ကရာဇ်ခုနှစ်ကစ၍ စစ်တန်း စာ
ရင်း မှန်ကန် သေချာ အောင်ရေး သား တင်ပေး စစ်ဆေး ပြီး လွှင်ရွှေတိုက်
တော်မှာသွင်း ထား စေ။

21 March

1882

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၃ ခု နှစ် ၁၀ : တန်ခူးလဆန်း ၃ ရက် နေ့နား ခံမင်း
ထင်ရဘော ကျော် ခေါင်ထွင်ပြန်။

(ဝန်စစ်တန်း စံစု၊ စံ ၃၈ - ၄၀)

1882

နိင်ငံ တော်အတွင်း ခြံကျေး ရွာများ မှာ (သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၄ ခု သဿမေမ
 အခွန် တော် ကောက်ခံရန် ဂြိုဟ်သြဇာကို ခြံဝန်အရာရှိတို့ ကောက်ခံပုံဥပဒေ ပြေစာ
 လက်မှတ်များ ကို ပေး အပ်၍ ပြည်သူဆင်း ရဲသား တို့မနာမကျည်း ဆယ်ဖို့တဖို့တက်
 မလွန် စေရန် ပေး အပ်သည့်ဥပဒေအတိုင်း ဤ အောင်ဆိုင်ရာ ခြံရွာ ဂူငါးတို့က
 နေရာပြု၍ ဆော် ကောက်ခံဆက်သွင်း စေဘုရား အမိန့် တော်မြတ်ရင်း နှင့်
 အညီမှတစ်ဆင့် ဆင်ဆို့ ကောက်ခံဆက်သွင်း စေရမည် ဝန်ဆောင်မင်း တို့။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၄ ခုကဆုန်လဆန်း ၁ ရက်နေ့ ၁၇ April 1882 ခုဦးလှယ်တွင် ပြန်။
 (ဝန်စစ်တန်း စာစု၊ စာ ၄၀)

နိုင်ငံတော်အတွင်း မြို့ရွာတို့နှိုက်ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်ပံ့ပျိုးထူမှု၊ သာသနာဒါ
 ယကမဟာဓမ္မဇာတိတရား မင်း မြတ်သည် လောကသင်္ကေတ၊ သမုတိအစစ်ဖြစ်တော်
 မူသောမြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်ကို နေဝန်း လှဝန်း အလုံး တနေ့တခြား
 စည်ကား ပွင့်လင်း တိုးတက်အောင်အလွန်အလှိုတော်ရှိသည်။ သာသနာတော်
 သုံးပါး တို့တွင်ကန်ဂိုး ကန်ပေါင်သဘွယ်ဖြစ်သော ပရိယတ္တိ (သာသနာတော်)
 စည်ကား ပွင့်လင်း သဖြင့်တည်တန့်ခိုင်လုံမှသာလျှင် ရေသဘွယ်ဖြစ်သော ပဋိပတ္တိ
 သာသနာတော် (ဤသဘွယ်) ဖြစ်သော ပဋိဝေဓသာသနာတော် နှစ်ပါး တိုး
 တက်စည်ကား ပွားများ ဖြစ်ထွန်း ရာ သောအကြောင်း (ဖြစ်သည်)။ ပဋိပတ္တိ
 သာသနာတော်တွင်လည်း ဝိနည်း ပရိယတ်ဟူသည်မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်
 ၏အသက်သဘွယ် (ဖြစ်သော ကြောင့်ထိုအ) သက်သဘွယ်ဖြစ်သော ဝိနည်း ၊ ပရိယတ်
 တည်ထွန်း မှသာလျှင်မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်ဆုတ်ယုတ် (ပျက်ပြား) တိမ်း
 ပါးခြင်း မရှိ။ အခွန်ရှည်စွာတည်ထွန်း ရာ သောအကြောင်း ရှိသည်အတိုင်း
 သာသနာတော်တွင် ခိုင်ခံ့ (နေထိုင်ကြသည့်) ဂဟန်း သင်္ဃာတို့ဟူသည်လည်း ဝိနည်း
 ပရိယတ်ကို လေ့လာ ဆောင်ရွက်ကြ၍ ဝိနည်း သဘောကို (လေ့လာသိမြန်း ရှိလျက်)
 သိက္ခာပုဒ်တော်ကို စောင့်ရှောက်ကျင့်သုံး ကြမှသာလျှင် သီလသိက္ခာပြည့်စုံစင်ကြယ်
 သဖြင့် (လူနတ်ဗြဟ္မာ) ဟူသော ချမ်းသာသုံးပါး ကိုရရသော အကြောင်း ရှိသည်
 ဖြစ်သော ကြောင့် နိုင်ငံတော်အတွင်း (အရပ်ရပ်မြို့ကျေး ရွာတို့တွင် နေ) ထိုင်
 ကြသည်ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်ပံ့ပျိုးထူမှု မိမိတို့တပည့်ပရိယတ်ဂိုဏ်း သား သင်္ဃာ
 တို့ကို (ဝိနည်း သဘောကျမ်း ဂန်အ) ကျဆုံး မပြုဝါဒပေး ရန်ဥာဏောဝိဘင်း
 ပါဠိတော်ကိုကြည့်ရှုပို့ချ လေ့လာကြစေ၊ မိမိတို့ကဥာဏော(ဝိဘင်း) ပါဠိတော်
 ကိုကြည့်ရှုပို့ချ လေ့လာပြီး လျှင်တိုက်တွင်း ဂူတပည့်ဂဟန်း ကျောင်း တိုင်ပုဂ္ဂိုလ်
 ဂိုဏ်းတွင်း (မှီတင်း နေထိုင်ကြသည့်) ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ ခွေး မာတိကာ နှစ်စောင်၊
 ခန်း နေရဟန်း တို့မှာ ဘိက္ခုပါတိ မောက်စောင်၊ သာမဏေတို့မှာ (ပစ္စဝေ
 က္ခဏ) လိင်ဒါဏ် သေဒိယ ခုဒ္ဒသ ခန္ဓကဝတ်၊ ပါဌအနက်များ ကိုအာဂုဏ်နှုတ်တက်ဆောင်
 ရွက်ကြစေ၊ (မိမိတို့ နေထိုင်ရာတိုက်အရံမှထွက်၍) ရပ်စုထွက်စုများ သို့သွား လိ
 ကြသည်အခါတို့၌လည်း ဘုရား ခွင့်ပြုတော်မူအပ်သော အရပ်ဌာန (မဟုတ်သည်တို့)

နှက်သက်န်း မရုံ မူ၍သွား လာခြင်း ၊ သက်န်း ရုံကိုဖက်သိမ်း ကိုယ်ကိုဖွင့်လှစ်
၍ နေခြင်း ၊ ရဟန်း (သင်္ဃာတို့သမဏ) သံဝရပွဲ မဖြစ် သော ဈေး ပြင်ကနား
ကစား ပွဲများ သို့သွား လာထွက်ဝင်ကြည့်ရှု နေထိုင်ခြင်း ၊ ဇာတ် (ရုပ်သေး က
ခုံသီဆိုသည့်) ပွဲလမ်း သဘင်ကြည့်ရှုခြင်း ၊ ရွှေ ငွေအနာမာသနိဿရိယဝတ္ထု၊ ဒုက္ကဋ်
ဝတ္ထုတို့ကို မအပ် သောအခြင်း အရ (တို့ကိုပြုကျင့်သုံး ဆောင်) ခံယူခြင်း ၊ ကပ္ပိယ
ဝတ္ထုပင်ဖြစ် သော်လည်း အကပ္ပိယ ဝေဟာရ ဖြင့်ကိုယ်တိုင် ရောင်း ဝယ်လေ့ရှိခြင်း ၊
သုတပါး တို့ကို ရောင်း ဝယ်လေ့ရှိ နေခြင်း ၊ ကုလဒူသက အနေသနအမှုတို့ကိုပြုကျင့်
လွန်ကြူး ခြင်း ၊ လှည်း နွား ရွာမှီး မွေး မြူ၍လှည်း ယဉ်စီး နင်း သွား လာ
ခြင်း ၊ လှေယဉ် လှေ လောင်း ကစား ပြိုင် လှော်ခြင်း ၊ ဇေယျာဇာမင်း မြတ်အ
လိုတော် မရှိမြတ်စွာ တော် မူသည့်အမဲ ပံ့သကူ ကောက်ယူခြင်း ၊ စက်မီး ခုံး ပြောက်
စသော ရဟန်း တို့နှင့် မအပ် မရသည့်အမှုများ ကိုပြုကျင့်လွန်ကြူး ခြင်း စသော
သာသနာ တော်ဆုတ်ယုတ်သိက္ခာသီလညစ်နွမ်း ခြောင်း အမှုတို့ကိုပြုကျင့်လွန်ကြူး မရှိ
စေနှင့် ၊ ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့က ဂိုဏ်း ထွင်း ဂိုဏ်းပည့်ရဟန်း သာမဏေ
ဂိုဏ်း သား ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုတင်း တင်း ဖြပ်ဖြပ်ဆင့်ဆိုဆုံး မမြတ်စွာ ဖြစ်စေ ၊ သုတ္တုဒ္ဓေ
သဥပုသ်ပြု လောက် သောသင်္ဃာပြည့်စုံသည့် ကျောင်း တိုက်တာတို့မှ သုတ္တုဒ္ဓေသဥပုသ်
ပြုခြင်း ၊ တမ္ဘိတဌာတည်း နှိုက်ဆွမ်း စဉ်ပရိတ်ရွတ် ၊ အသုဘရှုစ သောသင်္ဃာမဟုတ်
ရသော နတ်တို့နှိုက်ကွဲပြား သီးခြား ပြုကျင့် နေထိုင် မရှိအညံ့အညွတ်ဖြစ်ခြင်း တို့ဖြင့်
သင်္ဃာညီညွတ်အကွဲအပြား မရှိရ အောင် ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကတင်း
တင်း ဖြပ်ဖြပ်ဆင့်ဆိုဆုံး မပြုစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၄ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၈ ရက် နေ့တံဆိပ်^{၁၈၈၂} ^{June} ၁၈၈၂ တော်ဝါဆို^{၁၈၈၂} တော်
စုံညီသုဓမ္မာ တော်ထွင်ပြန်ဆိုသည် နိုင်ငံ တော်အတွင်း မြို့ရွာ ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်
ဂိုဏ်း သား သင်္ဃာတို့ကျင့်သုံး နေထိုင်ဆင့်ဆိုရန်သာသနာ ပိုင်ဆင်သူ တော်ဘုရား ဦး
(မိန့်)။

(အမြင်တုံ့ပြန် ကျောင်း စာစု)

18 May

1883

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၅ ခုနယုန်လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့ရွှေမြို့တော် နေဘက်ပြင်သာသနာ
 ပိုင်ဆရာတော်ဘုရား ဦး သီတင်း သုံး တော်မူသည့် ဝန်ရှင် တော်တိုင်တား မြို့
 စား မင်း ဦး တိုက်တွင် ရွှေမြို့တော် ရှိတံဆိပ် တော်ရဆရာ တော်ရ ၃ ပါး တို့ဝိ
 နည်း ကျမ်း ဂန် များ နှင့်နှိုင်း ယှဉ်ဆင်ခြင်လျက်သ ဘောတူစုံညီ ရွှေမြို့တော်မှ
 စ၍ နိုင်ငံ တော်အတွင်း ရှိတံဆိပ် တော်ရ မရ ၊ ရဟန်း သံဃာ တော်တို့ကိုဆင့်ဆို
 ရန်ပြဋ္ဌာန်း ပိုင်း ခြား ထား ဖြစ်သည့်အတွက် ဝတ်ဥပ ဒေကိုဆရာ တော်တို့စုံညီသင့်
 ဖြောင့် နှင့်သာသနာ ပိုင်ဆရာ တော်ဘုရား ဦး ကို ရွှေဘက်ထား ဖြစ်ရသင့်
 ဖြစ်အမိန့် တော်ရှိသည်ကိုမှတ်သား ချက်။

(သူရိယ ၊ တွဲ ၆ ၊ မှတ် ၉ ၊ နိုဝင်ဘာ ၁၉၃၂ ၊ စာ ၂၃)

သက္ကရာဇ် ၂၄၅ ခုနယုန်လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့သုခသနာ ပိုင်ဆရာ တော်ဘုရား
 ကြီး ရွှေသုခသနာ ရေး သုခသနာ မှုန့် ငွေ့နှိုင်း တိုင်ပင်စဉ်း ဝေး လာ ရောက်
 သည့်ဆရာ တော် များ စာရင်း

အ နောက်ပြင်

သုခသနာ ပိုင် ဆရာ တော်ဘုရား
 နန်း ဦး ဆရာ တော်
 (နန်း ဦး) တိုက်အုပ် ဆရာ တော်
 ခင်မကန် ဆရာ တော်
 မေဃဝတီ ဆရာ တော်
 ပင်းယ ဆရာ တော်
 ရွှေပြည် ဆရာ တော်
 မြို့သု ဆရာ တော်
 ထီးလင်း ဆရာ တော်
 ဆရာ တော် ဦး အာစရ
 မှန်ကျောင်း ဆရာ တော်
 သင်္ဂဇာ ဆရာ တော်
 တပယင်း ဆရာ တော်
 ခွေးချို ဆရာ တော်
 ဆရာ တော် ဦး ကဝိန္ဒ (ဧကိယံစိး)

ပေါင်း ၁၅

အ ရှေ့ပြင်

ဆင်စဲ ဆရာ တော်
 မက္ခရာ ဆရာ တော်
 ဆရာ တော် ဦး စန္ဒလင်္ကာ
 သင်္ဂပန်း ဆရာ တော်
 လှေဆရာ ဆရာ တော်

ပုခန်း: ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)
 ဝိစိတ္တဘုရားမှ ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)
 ဝိဇယဘုရားမှ ဆရာတော်
 မှန်ကျောင်း: ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)
 နန်းထွင်း: ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)
 ဆရာတော် ဦးဂန္ထာဓုရ (၏ကိုယ်စား)
 ဆရာတော် ဦးဂန္ထမာ
 ဆရာတော် ဦးအာလောက (၏ကိုယ်စား)
 ဆရာတော် ဦးသကျဝံသ
 ဆရာတော် ဦးလက္ခဏ
 ဂွေမတ္တဘုရားမှ ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)
 မင်္ဂလိဘုရားမှ ဆရာတော်
 သဒ္ဓမ္မဇောတိကဘုရားမှ ဆရာတော်
 မဟာဝိသုဒ္ဓါဘုရားမှ ဆရာတော်
 လယ်ကိုင်း: ဆရာတော်
 ငါးစို့: ဆရာတော်
 မဟာဝိဇိတာဘုရားမှ ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)
 ဆရာတော် ဦးအာဒိစ္စ
 ဆရာတော် ဦးပဒုမ
 ဆရာတော် ဦးသုဇာတ
 ဆရာတော် ဦးရဘဇိန္ဒ
 ဆရာတော် ဦးဝိလသ

ပေါင်း ၂၇

မြောက်ပြင်

စံကျောင်း: ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)
 မဏ္ဍလာဘုရားမှ ဆရာတော်
 ငါးကျမ်း: ဆရာတော်

ဆူး ခါး ဆရာတော်
 ရမည်းသင်း ဆရာတော် ဦးဝိယမ
 ထရုံကော ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)
 ဆရာတော် ဦးကလျာဏ (၏ကိုယ်စား)
 မင်းခင်း ဆရာတော်
 ဝေဠုဝန် ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)
 သောတိတရာမ ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)
 သောသီတရာမ ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)
 အုတ်ကျောင်း ဆရာတော်
 လုံးတော် ဆရာတော်
 ခေတီတော ဆရာတော်
 အနောက်မဏ္ဍရာ ဆရာတော်

ပေါင်း ၁၅

တောင်ပြင်

ဆီးပနီ ဆရာတော်
 မိုးထိ ဆရာတော်
 မိုးတား ဝန်ထောက်တိုက် ဆရာတော်
 မိတ္ထီလိ ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)
 ညောင်ကန် ဆရာတော်
 ဘုံကျောင်း ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)
 အောင်မြေရွှေဘုံ ဆရာတော်
 ဒက္ခိဏာရာမ ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)
 အသောကရာမ ဆရာတော်
 ရွှေရေ ဆောင် ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)
 ဂူကြီး ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)
 မြတောင် ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)

သေနတ်ဝန်ကြီး တိုက် ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)

စောင့်ခွင့်ဝန်ကြီး တိုက် ဆရာတော်

ဆရာတော် ဦး ပုည (၏ကိုယ်စား)

ပေါင်း ၁၅

အနောက်ပြင် ဆရာတော် ၁၅

အရှေ့ပြင် ဆရာတော် ၂၇

မြောက်ပြင် ဆရာတော် ၁၅

စောင့်ပြင် ဆရာတော် ၁၅

ပေါင်း ၇၂

(သုဂိုဏ်း၊ ၈၆၊ မှတ် ၉၊ နိုဝင်ဘာ ၁၉၃၂၊ ၁၂၃-၄)

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၅ ခု (နယုန်လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့) တွင် သာသနာ့ ပိုင်ဆရာ တော်
 ထုတ်ပြန် တော် မူသည့် ရဟန်း သင်္ဃာ တော်တို့ ကျင့်ဆောင် ရန် ဥပဒေ
 ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော် မူလှ သော ရေ မြေအသွင်ဆန္ဒ နှစ် ဆင်မင်း သခင်
 ဆင်ဖြူများ ဂူငါးလက်နက်စင်္ကြာသခင်အသွင်ဘဝဂူငါးမင်း တရား ကြီး ဆရာ တော်
 အမိန့် တော်ရှိသည်။ ရွှေပြည် တော် မှစ၍ နိုင်ငံ တော်အတွင်း ရှိဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း
 ထောက်ပံ့ပျိုးထူ

ကပ်ဦး အစမဟာသမတသက္ကနွယ်စင်အဒိစ္စဝင်မျိုး နန်း ရိုး အစစ်ဖြစ် တော် မူ
 သော ငါတို့သာသနာ ဒါယကာ မဟာ ဓမ္မရာဇ်တရား မင်း မြတ်သည် လောကသုံး
 ပါး ဦးမင်း ဆုံး ဓမ္မရာဇ်ဖြစ် တော် မူ သော မြတ်စွာဘုရား သာသနာ တော်ကို
 တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိ သော အစလသဒ္ဓါ တော်မြတ်ဖြင့်အလွန်သက်ဝင်ကြည်ညို တော် မူသည်
 နှင့်အညီသာသနာ တော်သုံး ပါး တို့တွင် ပရိယတ္တိသာသနာ တော်တည်း ဟူသော အမြစ်
 ပင်စည်ဖြစ်ထွန်း ကြီး ပွား မှပင် ပတ္တိသာသနာ တော်တည်း ဟူသော သီလဓူတင်သမထ
 ဝိပဿနာတည်း ဟူသော အပ္ပင်္ဂအသီး ဖြစ်ထွန်း ရသည်။ ပင် ပတ္တိသာသနာ တော်
 တည်း ဟူသော အပ္ပင်္ဂအသီး ဖြစ်ထွန်း မှလည်း ပင် ဝေဓသာသနာ တော်တည်း ဟူ
 သော မဂ်ဥာဏ်ဖိုလ်ဥာဏ်နိဗ္ဗာန်တည်း ဟူသော အရသာထူး ကိုခံစား သုံး ဆောင်
 ရမည်ဖြစ်သည်။ သာသနာ တော် ဦးလည်း အလွန် ခုသီလပါပသမာစာ ရပူဂျိုလ်တို့ ပေ
 တ်ထွက်ထွက်ကြား မရှိလွန် ပေသလသီလဝန္တပူဂျိုလ်တို့သာ ပေတ်ထွန်း စည်ကား ရှိမှလည်း
 မြတ်စွာဘုရား သာသနာ တော်သည် ရောင်ခြည်တ ထောင်တည်ထွန်း ဆောင် သော
 ဘာဏုရာဇာစင်္ကြာရဝိလင်း လင်း ညီသကဲ့သို့တိုး တက်စည်ကား ပြန့်ပွား ခြင်း ဟူ
 သော ဝုဗ္ဗ ဝေပုလ္လအဖြစ်သို့ ရောက်သဖြင့်ထွန်း လင်း တောက်ပခြင်း ဖြစ်၍အခွန်
 ဂူညစွာဖြစ်ထွန်း စည်ကား ပြန့်ပွား ခြင်း ဖြစ်မည်။ သို့အစရှိသဖြင့်သာသနာ တော်
 ထွန်း ပေတ် တောက်ပခြင်း နှင့်စပ်သည့်အရာများ ကိုကြိုရည် တော် မူပြီး လွှင်ဆရာ
 တော်ကို ရွှေ နန်း တော်သို့ပင် ဆောင် တော် မူ၍ ပွတ်သစ် သော ခရုသင်း သည်အလွန်
 ဖြူစင်ခြင်း ဖြစ်သကဲ့သို့သာသနာ တော်မြတ်သည်လည်း အလွန်ဖြူစင်သန့်ရှင်း သဖြင့်
 တနေ့တခြား ပြန့်ပွား စည်ပင်ခြင်း ဖြစ် အောင်အား ထုတ် တော် မူပါမည်အကြောင်း
 နှင့် လျှောက်ထား တော် မူသည့်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံ တော်အတွင်း ရှိဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း

ဆောက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့လည်း သာသနာတော်မြတ်၏ စည်ပင်ထွန်းလင်း ပြန့်ပွားခြင်း ဖြစ်မည်များ ကိုညီညွတ်စွာ ပင်း၍ ပြုသင့်ပြုထိုက်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်သည့်အတိုင်း အုတ်ထိန်း ဩဇာသည့်ဂိုဏ်း အတွင်း နေထိုင်ကြသည့်ဂုဏ်သိမ်း သာမဏေတို့ဝိနည်း သိက္ခာပုဒ် တော်နှင့်အညီကျင့်ဆောင် နေထိုင် စေရန် ယခုပေး အပ်သည့်ကျင့်ဝတ်ဥပဒေကို အပြောသုတ္တံ ကြောင့် ကဲ့ရဲ့မူ၍ ဂိုဏ်း အတွင်း မှာပြန့်နှံ့အောင် ဆင့်ဆိုပေး အပ်သည့်ဥပဒေ တော်အတိုင်း တင်းတင်း ကြပ်ကြပ်နဲ့ မပြုဝါဒပေး၍ နေထိုင်ကြစေ။

၁။ အကြံအစည်ပြုလုပ်သူ ဂိုဏ်း အုပ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ တမ္မာတမ္မ ဝိနိစ္ဆယအရ တို့၌ လိမ်မာစေခြင်း ငှါဝိနည်း လေး စောင်၊ ဂိုဏ်း ဆောက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ ဒွေး မာတိကာ၊ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ ဂိုဏ်း သား ဂုဏ်သိမ်း တို့မှာ ဒွေး မာတိကာ၊ ဘိက္ခုပါတိ မေဓာန်များ ကိုပုဂ္ဂလိက ဝိစုတ္တယပြု၍ လေ့လာကျက်မှတ် ဆောင်ရွက်ရမည်။

၂။ မိမိတို့ဂိုဏ်းအတွင်း ရှိဂုဏ်သိမ်း ခံထိုက်သည့်သာမဏေတို့ကို ဥပသမ္ပဒကံသို့တင် ဆောင်ကြသည့်အရမှာ အဓိဋ္ဌာန် လောကသညာသိန်း သတိတို့ကို ရွေး ဦးစွာ ပြည့်စုံစေ၍ ဥပသမ္ပဒကံ၏ အင်္ဂါလက္ခဏာတို့နှင့်ညီညွတ် အောင်ပြုလုပ်သဖြင့် ဥပသမ္ပဒကံသို့တင် ဆောင်ပြီး သော်ဝိနည်း သိက္ခာပုဒ် တော်ကိုထိန်း သိမ်း စောင့်ရှောက်ခြင်း ခြံလိမ်မာယဉ်ကျေး စေခြင်း ငှါဒွေး မာတိကာကိုသတ္တိ ဖျတ္တိအား လျော်စွာသင်ကြား လေ့ကျက် ဆောင်ရွက် စေ၍ နေ့စဉ် မပြတ်ဝတ်တတ်ဝတ်ကပ် များ ထွင်ရတိဘတ်သရဇ္ဈာယ်ခြင်း ကိုပြုစု စေရမည်။

၃။ မိမိတို့ဂိုဏ်းတွင်းရှိ တပည့်သုဇယတို့ကို ရှင်သာမဏေပြုကြသည့်အရမှာ နိရုတ္တိ၊ မကာရန္တနှင့်ပါး တို့တွင်တပါး ပါး ဖြင့်သရဏဂုံကို ပီပြင်စွာ ရွတ်နိုင် အောင်သွန်သင်ပြသပြီး လျှင်ဥပသမ္ပဒကံသို့ အောင်ရွက်သော သာမဏေပြုပြီး လျှင်ပစ္စ ဝေက္ခဏာ၊ လိင်ဒဏ်၊ သေဒိယ၊ ခုဒ္ဒသဓဇ္ဈကဝတ်ပါဌ်အနက်များ ကိုသာမဏေတို့သတ္တိ ဖျတ္တိအား လျော်စွာလေ့လာရန်နှင့် ရမိအောင်ကျက်မှတ် စေ၍ နေ့စဉ် မပြတ်ဝတ်တတ်ဝတ်ကပ် ရာတွင် ရတိဘတ်သရဇ္ဈာယ်ခြင်း ကိုပြုစု စေရမည်။

၄။ သံဃာ အနည်း အများ အနီး အဝေး ကို ဆောက်၍ ဥပုသ် ခေါင်း ခန့်ထား လျက်ရှိသည့်သင်္ဃာတို့မှာ သင်္ဃာလုံ လောကသညာသိန်း ဖြစ်လျှင် အညီအညွတ်စည်း ဝေး၍ သုတ္တံဒွေသ၊ သံဃဥပုသ်၊ သင်္ဃာမ လောကလျှင် ပရိသုဒ္ဓါ ဥပုသ်တို့ကိုပြု၍ ဓမ္မသာသနာ ဖြစ်

အောင်တရား စကား တို့ကို ဆွေး နှေး မေး မြန်း ပြောဆိုကြရမည်။

၅။ ဂိုဏ်းတွင်းရှိ ရဟန်း သာမဏေတို့မှ အစွမ်း စား သောက်သည့်အခါတို့၌ သက္ကစ သောအမူအရာတို့နှင့် ပြည့်စုံစွာ ပြု၍ စား သောက်ခြင်း ဖြစ် အောင်ဆရာပြု လုပ်သူတို့က ဘေဇိယသိက္ခာပုဒ် တော် နှင့်အညီ သွန်သင်ပြသအကြံကြံ မိန့် မပြုရမည်။

၆။ မိမိတို့ နေရုံတိုက်တွင်း မှာ သော်လည်း သင်္ကန်း ဝတ်ခြင်း ဂုံခြင်း သွား လာခြင်း ကိုပြုသည့်အရာတို့၌ လိမ် မာသိမြင် ဝတ်ရုံသွား လာခြင်း ရှိ အောင် နိဝါန ဝါရုမှ နသိက္ခာပုဒ် တော် နှင့်အညီ သွန်သင်ပြသအကြံကြံ မိန့် မပြောဆိုဆုံး မပြုရမည်။

၇။ မိမိတို့ နေရုံတိုက်အရံမှ ထွက်၍ မြို့တွင်း ရွာတွင်း သို့ထွက် ဝင်သွား လာသည့်အခါတို့၌ လည်း ပရိမဏလ၊ သုပ္ပဇ္ဇနန္တသိက္ခာပုဒ် တော် နှင့်အညီ အဝန်း ညီစွာ ဝတ်ပြီး လျှင် ခါး ပန်း ဂြိုး ခွဲစည်း ခြင်း ၊ လည်လက် ကောက် ဝတ်တို့ကို ဖုံး လွှမ်း ၍ အဝန်း ညီစွာ ဂုံခြင်း ၊ ကမ္ပတ်သီး တပ်၍ အောက်သို့ချ သော မျက်လွှာကို ဖြုတ်စပြီး လျှင်သမဏသ ဂုပ္ပပါသဒိကဖြစ် အောင်ထွက် ဝင်သွား လာခြင်း အမှုတို့ကိုပြု၍ စေရမည်။

၈။ နံက်အခါဖြစ် စေ၊ နေ့လွဲအခါဖြစ် စေ၊ မြို့တွင်း ရွာတွင်း သို့ဝင်သွား သည့်အခါ တို့၌လည်း ဆရာကို ပန်ကြား ရာ သောအာစရိယ ဝတ် နှင့်တကွ ဂါမပ စေသနသိက္ခာပုဒ်ရှိသည့်အား လျော်စွာ ပြုသင့်သည့်အတိုင်း အဆာတလျင်ပြုအပ် သောအကြောင်း မရှိလျှင် ဆရာ ဥပဇ္ဈာယ်တို့ကို ပန်ကြား ၍ ဝင်သွား စေခြင်း ၊ ဆရာ ဥပဇ္ဈာယ်တို့ မရှိလျှင် ထင်ရှားရှိသော ရဟန်း တို့ကို ပန်ကြား ၍ ဝင်သွား စေခြင်း တို့ကိုပြု၍ စေရမည်။

၉။ မြို့တွင်း ရွာတွင်း သို့ဝင်သွား နေထိုင်သည့်အခါလည်း ဝတ်ရုံသည့်သင်္ကန်း ကို မြှောက် ပင့်၍ သွား လာ နေထိုင် မရှိရ အောင် ဥက္ကိတ္တကဝသသိက္ခာပုဒ် တော် နှင့်အညီ ပြောဆိုဆုံး မပြုဝါဒ ပေး ကြရမည်။

၁၀။ ထီးကို ဆောင်း ကြသည့်အရာမှာ စီဝရဂုဏ္ဏစ သောအကျိုး ကိုပြုရန်အခွင့်နှင့်တကွ သည်း ခြေ နှာစ သောအကြောင်း မရှိလျှင် ထီး ကို ဆောင်း မိုး ၍ သွား လာခြင်း တို့မှကြဉ် ရှောင်ခြင်း အမှုတို့ကိုပြု၍ စေရမည်။

၁၁။ ဝတ်ရုံ သေသင်္ကန်းများ မှာလည်း မအပ် သောဆိုး ရည်တို့ဖြင့် ဆိုး ၍ မအပ် သော အရာဝင်အဆင်း ဖြစ်သည်ဟုသိမြင်လျှင် ထိုမအပ် သောဆိုး ရည်နှင့်တကွ မအပ် သော

အရောင်အဆင်း တို့မှ ပျောက်ကင်း စေခြင်း ငါ့ဖုတ် လျှော်ပြီး လျှင်အပ် သောကပ္ပိယဆိုး ရည်ဖြင့်တတန်ဆိုး ချီဝတ်ရုံသုံး ဆောင်ပြုပြုရမည်။

၁၂။ နေ့စဉ် မပြတ်ဝတ်တက်ဝတ်ကပ်ခြင်းတို့ကိုပြုရုံ၌လည်း ရဟန်း တို့မှ ခွေး မာတိကာ နှင့်တကွ ဒဿမဗ္ဗသုတ်ပရိတ် ဖော်ဂုဏ် ဖော်မျှား ကိုရွတ်ဘတ်သရဇ္ဈာယ်ခြင်း ၊ သာမဏေတို့မှ ပစ္စဝေက္ခဏာ ၊ လိင် ၊ ဒဏ် ၊ သေခံယ ၊ စုဒ္ဓသခဏကဝတ် ၊ ဒုက္ခိယဏရတမ္ဗဒ္ဓာန်း များ ကိုရွတ်ဘတ်သရဇ္ဈာယ်ခြင်း အမှုတို့ကိုပြုစေရမည်။

၁၃။ ကပ္ပယာဏက မရှိဘဲသင်္ကန်း သပိတ်ပရိက္ခရာ တို့ကိုကိုယ်တိုင်လဲလှယ် ရောင်း ဝယ်ခြင်း ၊ ရှေ့ငွေအနာ မာသနိဿရိယဒုက္ကဋ် ၊ အကပ္ပိယ ဝတ္ထုတို့ကိုခံယူသုံး ဆောင်ခြင်း အမှုတို့ကို မပြုမကုင့်ရ အောင်တား မြစ်ပြောဆိုပြုရမည်။

၁၄။ ပစ္စည်းလေးပါး ကိုအကြောင်း ပြု၍ပြည်သူ ဒါယကာ ဒါယိကာ မတို့ထံ၌ မအပ်မရသော ဝိညာဏ် ၊ ပရိယာယ် ၊ ဩဘာသနိမိတ် ၊ ဣဟန ၊ လပန ၊ သာမန္တဇပ္ပန ၊ ဣရိယာပထ ၊ သဏ္ဌာပန စသည်တို့ကိုပြုကုင့်ခြင်း ၊ ဗေဒင် ၊ ယဉ္ဇာ ၊ ဂါထာ မန္တန် ၊

တိုးကွင်း ၊ လက်ဘွဲ့ ၊ ခါးလှည်း ၊ အင်း ၊ အိုင် ၊ ရွှေလုပ် ၊ ငွေလုပ် စသောသင်္ကန်းတော်မှ အပဗုဒ္ဓပဋိကုဋ္ဌဖြစ် သောဗိဟိရအဝတ်တို့ကို လေ့ကျက်လုပ် ဆောင်ခြင်း ၊ အမှုမဂ်ဖိုလ်မှဖိဆန်ရိဖိဆန် ကြောင့် ငါးဖြစ် သောတိရစ္ဆာန်ကထိစ သောစက်တို့ကို ပြောဆိုခြင်း အမှုတို့ကိုပြုကုင့် ပြောဆိုမရှိရ အောင်ဆုံး မမြစ်တား ဤရမည်။

၁၅။ လောကီဖြစ် သောလူတို့သည် လေ့ကျက်အပ် သောရတု ၊ ရကန် ၊ အဲ ၊ အန် ၊ သီချင်း စသည်တို့ကို ရွတ်ဘတ် ပြော ဟောသရဇ္ဈာယ်ခြင်း ၊ ပါဠိအဋ္ဌကထာ ၊ ဋီကာကျမ်း တို့၌ မစပ်မခိုင်မခန့် သော ဝတ္ထုသက် သေတို့ကို လေ့လာကျက်မှတ်၍ စရပ်တန် ဆောင်းရုဏှာင်း ဘုရား ရပ်ကွက်ရပ်ကြား တို့၌ ပြော ဟောခြင်း အမှုတို့ကို မပြုမကုင့်ရ အောင်ဆုံးဆိုမြစ်တား ဤရမည်။

၁၆။ ဂိုဏ်းကွဲ၍ ရဟန်း သာမဏေတို့ကိုဘုရား ခွင့်ပြု ဖော်မူအပ် သောအနုညာတ ဖြစ်သူတို့မှတစ်ပါး သောသုတို့အား ပစ္စည်း လေး ပါး ကို ဟောင့်တ၍သစ်သီး ပေးခြင်း ၊ ပန်း ပေးခြင်း ၊ ဆေး ကုခြင်း စသောကုလဒုသကရူပပါး ၊ အနေသန နှစ်ဆယ့်တစ်ပါး တို့ကိုလည်း မပြုမကုင့် စေမူ၍ ရှေ့ဘက်ဤထိန်း သိမ်း အောင်ပြောဆိုဆုံး မပြုရမည်။

၁၇။ အဓိအာစာ သော ဆွေမျိုး ဖြစ်သူတို့မှတစ်ပါး အဆွေမတော် သော အညာတိက ဖြစ်သူတို့၏အမှုကို စွဲမျှား သည်ရတနာသုံး ပါး နှင့်စပ်လျဉ်း သော အမှုမဟုတ်လျှင် မပြုသင့် သော တိတိက မှအမှုကို စွဲဖြစ်၍ ထိုအမှုတို့ကို ရဟန်း သင်္ဃာတို့ မပြုမကွင့်ရ အောင် တင်း တင်း ဩဝါဒပြုဆုံး မတား မြစ်ကြွေရမည်။

၁၈။ ပြည်သူ ဒါယကာ ဒါယကာ မတို့ကုသိုလ် ကောင်း မှုပြုလို၍ သင်္ဃာ ဒါနဆွမ်း လောင်း သည့်အရာ များ မှာလည်း လှူဒါန်း သူ ဒါယကာ မတို့သဒ္ဓါတရား ဆုတ်ယုတ် ပျက်ပြား ခြင်း မလွတ်ကင်း ၍ သဒ္ဓါတရား တိုး ပွား ခြင်း ဖြစ် အောင်အတိုး အရှေ့မရှိ စေ ရရဟန်း တို့၏ မူရားသွင်ပြင် နှင့်ပြည့်စုံစွာ သွား လာ ခံယူ စေခြင်း အမှုတို့ကိုပြုကွင့် ရအောင် သတိ ပေး သဖြင့် ပြောဆိုဆုံး မကြွေရမည်။

၁၉။ မိမိတို့ထိမ်း သိမ်း သည့်ဂိုဏ်း တွင်း ဂိုဏ်း နှစ် နှစ် သာ မဏတို့အား အမူအရာ မဟုတ်ဘဲ ရား စက်ဆုတ် တော် မူအပ် သော လူတို့ကဲ့သို့အချင်း ချင်း နှိုက်ရန် ဖြစ်ပွား ၍ တုတ်လက် နက်စွဲ ကိုင်ခြင်း ၊ ခက်တင် မေောင်း နင်း နင်း နင်း နင်း နင်း နင်း လက်သီး လက် ရုံး တန်း ခြင်း အမှုတို့ကို အပြုအကွင့် မရှိ စေရ ၊ နိုင်နင်း အောင်ဆင်ဆိုတား မြစ် ကြွေရမည်။

၂၀။ မိမိတို့မှ ဖြစ်လုပ် ရန် နဝက မှအမှုရှိလျှင် မိမိတို့အဆွေ တော် သော အညာတိက ဖြစ် သူတို့မှတစ်ပါး မင်း မှူး မတ်တို့ နှင့်တကွ ပြည်သူ စသော အညာတိက ၊ အပဝါရိတ ဖြစ်သူ တို့ထံသွား လာ ချဉ်း ကပ်၍ ရဟန်း တို့ နှင့် မအပ် သော ရွှေငွေအနာမာ သနိဿိယ ဝတ္ထု ၊ ဖျင်ပုဆိုး စသော ကပ္ပိယ ဝတ္ထု ၊ ပုလဲပတ္တမြား စသော ဒုက္ကဋ် ဝတ္ထုတို့ကို မအပ် သော တောင်း ခြင်း ဖြင့် အတောင်း အခံ မရှိရ အောင် ဆရာ ဖြစ်သူတို့ကတင်း တင်း ဩဝါဒပြုဆုံး ဆိုတား မြစ်ကြွေရမည်။

၂၁။ အရံတွင်း အရံပဖြစ် သော အရပ်ခပ်သိမ်း တို့၌ မိမိထက်သိက္ခာ ဝါကြီး သော သီတင်း ကြီး ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရွှေမြင်ရှိလျှင် ဂိုဏ်း စွာ ရှောင်လွှဲ၍ ခရီး ပေး ခြင်း စသော ဂိုဏ်း သေကျိုး နှံ့ ကောင်း မှန် သော အခြင်း အရာတို့ကို ပြု၍ သွား လာ စေခြင်း အမှုတို့ကို ပြုကွင့်၍ စေရမည်။

၂၂။ ယမန် နေ့က အကပ်ခံအပ်ပြီး သော တွင်း ဆေး စသည်တို့ကို နေ့အကပ်ခံအပ် သော ယာဝက ဝါလိက ၊ ယာ မကလိက နှစ်ပါး တို့ နှင့် ရော နှော့၍ သုံး ဆောင်ကြလျှင်

သန့်စိဖြစ်ရသော ဘေးကြောင့် ထိုသန့်စိအဖြစ်မှလွတ်ကင်း စေခြင်း၊ ငါ့သန့်စိဖြစ်
သောကံလိကတို့နှင့်အရောအနှော မရှိစေရသန့်ရှင်း စင်ကြယ်စွာပြု၍သုံး
ဆောင်ကြရမည်။

၂၃။ နေ့ည ဦးမဆီခြံစွမ်း ရွာထွင်း များ သို့လည်းလည်သွား လာပြီး လွှင်သိက္ခာပုဒ်
တော်နှင့်မ လျော်လူတို့နှင့် ရော နှောပြုမ်း တီး လျှက်စကား ပြော ဟောခြင်း
စသည်တို့ကိုပြုသဖြင့် နေ့ရက်ကိုကုန် စေခြင်း ၊ သင်္ဂဏိကာရာ မကမ္မာရာ မစသော
အကြောင်း တို့ဖြင့် ပေါင်း သင်း ဆက်ဆံ ပျော် မွေ့လိုသည်ဖြစ်၍ တတိက မှသည်တတိက
တကျောင်း မသည်တ ကျောင်း သို့သွား လာခြင်း အမှုတို့ကို မပြုမကွင့် စေရ ၊ မြတ်
စွာဘုရား အလိုရှိအပ် သော ဂန္ဓာ ခုရ ၊ ဝိပဿနာ ခုရတရား တို့ကိုသာအား ထုတ်
ကူင့်၍ နေထိုင်၍ အောင်ဂိုဏ်း ထွင်း ရှိရဟန် သာမ ဏေတို့ကို ပြောဆိုဆုံး မပြုရ
မည်။

၂၄။ သူတပါး တို့၏တိုက်တခံရုံ များ သို့ ဝင်သွား မညီအခါလည်း ဘိနပ် ရုပ်ခြင်း ထီး ရုပ်ခြင်း သင်္ကန်း ကိုညီညွတ် ကောင်း မွန်စွာ ပြုလုပ်လက်က တော့ထိုး ခြင်း စသော အာဂန္တက ပုဂ္ဂိုလ်တို့ပြုရသော ဝတ်နှင့် ပြည့်စုံစွာ ပြုလုပ်ပြီး မှ ဝင်သွား ကြ အောင်ဆင်ရသဖြင့် သူတို့က သွန်သင်ပြသ ပြော ဟောကြရမည်။

၂၅။ မိမိတို့ဂိုဏ်း အတွင်း မိမိတို့ကိုယ်တိုင် နှင့်တကွ ဂိုဏ်း ထွင်း ရှိ ကျောင်း နေ ပုဂ္ဂိုလ် တို့မှာ ကျွဲ နွား များ ကို မွေး ထား ပြီး လျှင် ငှင်း မွေး ဘွား သည် ကျွဲ နွား တို့ နှင့် တကွ သူတပါး တို့ထံ မှ ငှါး ရမ်း သော ကျွဲ နွား တို့ကို လှည်း ခွဲ ကသဖြင့် ဂီလဝါ နအ ကြောင်း ကို ဩဉ်၍ ပျော် ချင် မြူး စား ပလ္လား လို သော စိတ် ရှိ သည် ဖြစ်၍ ထိုမှ ဘွား လာခြင်း မရှိ စေရ ရှေ့ ဝင် ကြဉ် ကျ မည် ။

၂၆။ မြစ်ချောင်းကမ်းထိပ်တို့၌မှာ နေထိုင်ကြသော ဂုဏ်းသမဏေတို့ကိုလည်း
မြူးထူးပျော်ပါးကစားလိုသော စိတ်ဖြင့်မြစ်ရိုးချောင်းရိုးများ၌ လှေ
လာင်းများကိုလူတို့ကဲ့သို့ပစ္စည်းခြင်းကိုပြု၍ လှော်သွားစုန်ဆန်ကူးသန်းမ
ရှိစေရသော ဖြစ်သုတို့နှင့်တကွ ရွှေငွေငြိမ်းသိမ်းပြုရမည်။

၂၇။ သာသနာ့ တော်၏ ငြောင့်ကံသင်း သတ္တိဖြူစိစ် ရဟန်း သာမဏေကို နှင့် မ
 ရှော်မ ရှော်ကပ်ပတ်သည့် ရွှေပွဲ၊ ဆင်ပွဲ၊ မြင်း ပွဲသဘင်၊ ရော်ရှင်မြူး ထူး ပြိုင်

ဆိုင်ရသအရပ်များ သို့သွား လာကြည့်ရှု နေထိုင်ခြင်း ၊ ဆိုင်း ဇာတ်ရုပ်စုံပွဲသဘင်မှစ၍အရပ်ရပ်ပွဲသဘင်များ ကိုမိမိတို့ကသယ၊ ပယောဂ၊ ငစီပယောဂ ပြု၍အတီး အမှုတ်အကြည့်အရှုမရှိ ဟော့ရမ်း သော့သွမ်း လူတို့အလေ့အလာဖြစ်သော စား၊ လောင်း၊ စားအမှုများ ကိုလည်း မပြုမလုပ်စေရအောင်တင်း တင်း ဖြတ်ဖြတ် ဆင့်ဆိုမြစ်တား ဖြေရမည်။

၂၈။ နံး ရှိ ဖြော့ကံခွဲမီး ပန်း မီး ကျည်မီး အိမ်ပုံစသည်တို့ကိုပြုလုပ်၍ ရှိလွှတ်ခြင်း အမှုတို့သည်ရဟန်း သာမဏေတို့နှင့်မလျော်ပတ်သောအသော့ပွဲအမှုဖြစ်၍ထိုအမှုတို့ကိုမပြုမကွင်း စေခြင်း ငါ့ရဟန်း သာမဏေတို့ကိုတင်း တင်း ဖြတ်ဖြတ်မြစ်တား ပြောဆိုဖြေရမည်။

၂၉။ မြို့စွန်း မြို့ပြင်ရွာစွန်း ရွာပြင်တို့၌ ရောင်း ဝယ် ဘောက်ကား ရသဖြစ်သော စေး ပြင်ကနွား အရပ်တို့သည် ယောက်ျား မိန်းမတို့ပြွမ်း တီး ရောနှောရသအရပ်ဖြစ်၍ရဟန်း သာမဏေတို့သွား လာခြင်း ငါ့လျော်ပတ်သောအရပ်မဟုတ်သော ဧကန်တရားအရပ်များ သို့လှည့်လည်သွား လာကြည့်ရှုတိုး ဝှေ့ခြင်း မရှိရအောင်ရဟန်း သာမဏေတို့တရား လမ်း ပြု၍ပြုဝါဒ ပေး ဖြေရမည်။

၃၀။ မင်း ကျွန်ဖြစ်သူသို့ ဆင်း ပြုဖြစ်သူပုန်သူကန်ဖြစ်သူတပါး တို့ ကြွေး မြီတင်ရှိ သောသူအမိအဘတို့နှင့်မလွတ်သောသူတို့သည်ချမ်း သာရသလိုသည်ဖြစ်၍ရဟန်း သာမဏေပြုလုပ်ခြင်း ငါ့မိမိတို့ထံသို့ခိုင်လုံလွှတ်ထိုသူတို့ကိုအစိုး တရားပြုလုပ်၍ရဟန်း သာမဏေပြုခြင်း မှကြဉ် ရှောင်ခြင်း ပြုလုပ်လိုလွှတ်ထိုသူတို့ကိုအစိုး ရသောသူတို့ထံသို့ စေလွှတ်သဖြင့်အနူး အညွတ်တိုင်ကြား ခွင့်ပန် စေ၍အခွင့်ရရှိမှပြုဖြေရမည်။

၃၁။ ရဟန်း သာမဏေတို့သည်ကွဲသေခွား သေများ ကို ဖွဲ့မြင်ရှိလျှင်ပုံသုက္ကလသညာဖြင့် ကောက်ယူခြင်း ၌ဝိနည်း အပြစ်မရှိ သောလည်း လျှပ်ပေ T လောလည်း ဟူသော လောလုပ္ပတဏှာဖြင့်ဘဏ္ဍကတရမဖြစ် စေခြင်း ငါ့အကောက်အယူမရှိ ရှောင်ကြဉ်ဖြေရမည်။

၃၂။ ပဋိပတ္တိဓမ္မကိုကြိုး စား အား ထုတ်သည်ရဟန်း မှတပါး ပဋိပတ္တိဓမ္မကိုအား ထုတ်သည်ရဟန်း သာမဏေတို့မှအသရသဖြစ်သူတို့ကသင်ကြား ကာမတ္တမဖြစ်စေရသဒ္ဓနသ၊ အတ္တနသနှင့်တကွအနက်အမိဂြိုဟ်တို့ကိုသိမြင်လိမ့်မော အောင်ရွက်ဆောင်

စေ၍ လျှောက်ပတ်သည့်အခါ၌ ၎င်း သင်ကြား သည့်ကုမ်း ဂန်အရ များ ကို ဓမ္မသဘာဝ
ကဏ္ဍဖြစ် အောင်အချင်း ချင်း ဆွေး နွေး မေး မြန်း ဤ စေရမည်။

ပေါင်း ၃၂

(သုဂိုဏ်၊ တွဲ ၁၆၊ မှတ် ၉၊ နိဝင် ၁၉၃၂၊ စာ ၈ - ၂၃)

(ကိုး တံဆိပ်)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော် မူလှ သော ရေ မြေအသွင်ဆန္ဒ နှစ်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ဂွင်လက်နက်စကြာသခင်အသွင်ဘဝဂွင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား
သက္ကရာဇ် ၁၂၄၅ ခုပဋ္ဌမဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၁ ရက် ၄ နေ့ ၂၀²⁰ June 1883¹⁸⁸³
စုဆား ထုံး မြောက်ရွာသူကြီး ခန့်တော် မူသည်၊ အသည်ငယ်သား တို့အမျှ တော်ကို
ထမ်း ကုန်၍လုပ်စား ဆောင်စား စီး ပွား ဖြစ်အောင်မစီရင်။

(အမြင့်ဘုံပျံ ကျောင်း စာစု)

အမြင့်မြို့သုကြီး မြို့စာ ရေး တို့နှင့်ဆား ထုံး မြောက်ရွာအသည်အလိဝင် နေကပ်ပါး
ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့ထံ ပေး စာ

အမြင့်မြို့စီရင်စုဆား ထုံး မြောက်ရွာကိုတေး ဘိုး ဘတို့ (သက္ကရာဇ် ၁၁၀) ၄၅၃¹⁷⁸³
(၁၁) ၆၄ခုစစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း ကြီး စိုး မရှိလျှင်အရိုး နှင့်မဆိုင်သူ¹⁸⁰²
ခံချိန်ကအမိန့်တော်မြတ်ခံယူကြီး စိုး ရွာ နေငြိမ်းငြိမ်း ငြိမ်း နိုင်ငံ ငြိမ်း ချမ်းသာမှု
ပြစ်မရှိလိုက်နှစ်ငြိမ်းသုံး ရှိ၍အမြင့်မြို့ မြို့ဝန်က ရွှေဘဝါး တော် အောက်
သို့အကူညီ တင်ပို့တန်း ထွင်ချက်ထား ရှိသည်ဖြစ်ပါသော ဤသို့အရိုး သား မြေး
မှန်သည်အတိုင်း အမြင့်မြို့စီရင်စုဆား ထုံး မြောက်ရွာကိုကြီး စိုး ပါရမည်အကြောင်း
နှင့် လျှောက်ချက်အရ ငဝ်ဝံအရိုး သား မြေး မှန်မမှန် ကျေး ရွာသဘောတူမတူ
များ ကိုအမြင့်မြို့ဝန် မင်း ကျော်ဘိရိစည်သူထံမှစာပေး အပ်ရွာ နေ ကြေး ထမ်း
ကြီး ငယ်တို့ကိုတည်း တယောက်စီ မေး မြန်း လျှောက်ထား စေရသော ဆား ထုံး မြောက်
ရွာမှ ငဝ်ဝံအရိုး သား မြေး မှန်၍သဘောကြိုက်ညီကြ ကြောင်း များ နှင့်ရွာ
နေ ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့ထွက်ချက်များ ကိုတင် (သွင်း လျှောက်ထား) သော
ဤသို့ငဝ်ဝံက ဆွေစဉ်မျိုး ဆက်စာရင်း ပုံကိုတင် ပေး ပြီး လျှင်အမြင့်မြို့စီရင်¹⁷⁸³
စုဆား ထုံး မြောက်ရွာသူကြီး ပေး (သက္ကရာဇ် ၁၁၀) ၄၅၃ (၁၁) ၆၄ခုစစ်တမ်း¹⁸⁰²
စာရင်း များ ကို ရွှေတိုက် တော်မှထုတ်ဖွင့်ကူး ယူတိုက်ဆိုင်ကြည့်ရှုစစ် ဆေး ရာ¹⁷⁸³
(သက္ကရာဇ် ၁၁၀) ၄၅၃ခုစစ်တမ်း ခံသူကြီး ငဝ်ငြိမ်း မယား မိရသား ငလှည့်¹⁸⁰²
(သက္ကရာဇ် ၁၁၀) ၆၄ခုစစ်တမ်းဆုံသူကြီး ငမာထွက်ရှိ ငမာမယား မိခွေး သ
မီး မီဆုံး လင်ငါး ငါး သမီး မိထူး မိထူး လင်ငါး ငါး ငါး သား
ငဝ်ဝံအရိုး သား မြေး မှန် ကြောင်း သိသာရှိသည်အတွင်း ငဝ်ထွန်း ကဆား ထုံး
တောင်ရွာ မြောက်ရွာ များ ကိုအရိုး သား မြေး မှန်သည်အတိုင်း ကြီး စိုး လို
ကြောင်း နှင့် လျှောက်ထား ရှိသည်ဖြစ်၍အရိုး သား မြေး မှန်မမှန်စုံညီစစ် ပေး
ရန် ငဝ်ထွန်း ကိုအမြင့်မြို့ခံငါး ထံဆင့်ဆို တောင်း ခံရသဖြင့် ငဝ်ထွန်း က ငဝ်ထွန်း ရွှေ
ဘဝါး တော် အောက်တွင် မရှိမနေမပေး မအပ်နိုင် ကြောင်း နှင့်ထွက်ချက်အရအ
မြင့်မြို့စီရင်စုဆား ထုံး ကျေး ရွာတွင် ငဝ်ထွန်း ရှိမရှိ များ ကိုဆား ထုံး ရွာ နေ
ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့ကို မေး မြန်း လျှောက်ထား ရမည်စာ ရေး ကြီး မဟာမင်း

ထီး လင်း မြို့အဝင် လောင်ဘုံငယ်ရွာသူကြီး ငယာထွန်း အောင်မှာ (သက္ကရာဇ်¹⁷⁸³
၁၁) ၄၅ခုတအိမ်စာရင်း ကျသည့်ကိုအိမ်ဝရစာရင်း တော်ဆက်သည်။ တအိမ်ဆက်
သင့်၃၃၇၂၃ ခုငွေကိုအိမ်ဝရကတအိမ်လျှင်၃၂၃ ခဲခွစီဆက်စေဘုရား အမိန့်တော်
မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည့်အတိုင်း ထီး လင်း မြို့အဝင် လောင်ဘုံငယ်ရွာသူ¹⁷⁸³
ကြီး ငယာထွန်း အောင်မှာ (သက္ကရာဇ်၁၁) ၄၅ခုတအိမ်စာရင်း ကျသည့်ကို
အိမ်ဝရစာရင်း တော်ဆက်သည်ဖြစ်သည်။ တအိမ်ဆက်သင့်၃၃၇၂၃ ခုငွေကိုအိမ်
ဝရကတအိမ်လျှင်၃၂၃ ခဲခွစီဆက်စေ။ သူကြီး ငယာထွန်း အောင်နှင့်စာရင်း
တော်ကျအိမ်ဝရလူတို့ကိုလည်း မြို့ရွာသူကြီး မြင်း ခေါင်း မြင်း စီး စုရှင်ငန်း ရှင်
တို့ကစစ်လက်နက်ကိုင်တိုင် ဖြေး တိုင် ငွေမင်း မှာမင်း ကင်း အခွန်အတုပ် ဖြေး
ဟောင်း ငွေ ဟောင်း မဟောင်း မခံလွတ်စေ ဖြေး ရှင်မြီရှင်တို့ကလည်း မ
ဟောင်း ဤစေနှင့်အမိန့်တော်ကိုမတည်ဟောင်း ခံလွှင်လွတ်တော်မှာအစီရင်
ခံစေ။ လွတ်တော်ကစာသွင်း ရှိဟောင်း ခံသူကိုအဆုံး စီရင်။
ဝန်မင်း များ ဝါ (SakkaraJ I245 khu Nattoaulachan:I 30 November I883)
(ထီး လင်း မောက်စါစု)

တပ်မှူး စစ်ကဲနား ခံတပ်စာ ရေး ထီး လင်း မြို့သူကြီး တို့၊ ငအိကထီး လင်း မြို့
 ကျေး လောင်ဘုံငယ်သူကြီး ငယာထွန်း အောင်အမျှား ကျေး ဂွာသူကြီး တကောနည်း
 ခံဝန်၍အမှုတော်ကိုလိုက်ထမ်း ရာစုရိတ်ရိက္ခာကုန်၍ရိက္ခာယူ ကျေး ဂွာပြန်လာ
 သည်နှင့်လမ်း ခရီး ထွင် သေဆုံး ရှိသော ဧကောင်ငယာထွန်း အောင်အဘကံဆိပ်
 ရသူကြီး ငလွမ်း စံမြေး ဣန်တော်ငအိကအဘငယာထွန်း အောင်အစား အမှု
 တော်ကိုထမ်း ဂွက်မည်တပ် တော်သို့ ရောက်ပါသည်။ တပ် ရောက်သူစာရင်း ဆက်
 ၍သူကြီး တကောနည်း ထမ်း ဂွက်ပါရမည်အကြောင်း နှင့်အစီရင်ခံသည့်အတိုင်း အ
 မှုတော်ကိုမတိမ်း မရွှောင် ဖြောင့်ဖြောင့်ရိုး ရိုး ထမ်း ဂွက်ပါမည်ခံဝန်စေ
 ၍ လောင်ဘုံငယ်ဂွာသူကြီး ငယာထွန်း အောင်သား ငအိကိုတပ် ရောက်စာရင်း
 ဆက်သထမ်း ဂွက်စေသည်။ ထီး လင်း မြို့ကျေး ဂွာသူကြီး တကောနည်း အမှုတော်ကို
 ထမ်း ဂွက်စေရမည်။ (Sakkaraṃ I245 khu Nattoaulachut 8 22 December I883)
 ဗိုလ်မှူး မင်း ကြီး နော်ရထာစာ
 (ထီး လင်း မောက်စိစု)

(တိုး တံဆိပ်)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေ မြေအသွင်ဆန္ဒ နှစ်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ဂွင်လက်နက်စကြာသခင်အသွင်ဘဝဂွင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား
သက္ကရာဇ် ၁၂၄၅ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၄ ရက် ၅ နေ့ ယောမြို့စီရင်စုအညာပန်ရွာ
ကိုးကွယ်သောကလက်ရှိကြီး စိုး မြကြီး စိုး စေခန့်တော်မူသည်။ အသည်ငယ်သား
တို့အမှုတော်ကိုထမ်း ကုန်၍လုပ်စား ဆောင်စား စီး ပွား ဖြစ်အောင်မစီ
ရင်။

(အညာပန် မဲ ကျော် စာစု)

ယောဝါဒီသုကြီး မြို့စာ ရေး တို့နှင့်အညီပန်ရှာအသစ်အလိင် နေကပ်ပါး ဖြေး
 ထမ်း ကြီး ငယ်တို့ ယော ဝေး မြို့ဝန်မင်း ထင်မင်း လှသာဇာ ကျော် ခေါင်ကဝန်
 စုပါယောဝါဒီသုကြီး ကျေး ဂွာသုကြီး တို့ကိုစစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း ကြီး စိုး စေ
 အမိန့်တော်မြတ်အရစစ်ဆေး မေး မြန်း ရာဘုရား ခမည်း တော်ပဉ္စမသင်္ဂါ
 ယနာတင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား လက်ထက်အမိန့်တော်မြတ်နှင့်ဘုရား ရွှေလက်
 ထက် တော်တိုင်လက်ရှိကြီး စိုး ရသုဘုရား ရွှေလက်ထက် တော်အမိန့်တော်မြတ်နှင့်
 ကြီး စိုး ရသုတို့ကိုတိုး တံဆိပ်အသနား တော်မြတ်ခံ၍ စစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း
 ရန်စာရင်း နှင့်တကွ ယောဘက်ထား သည်ဖြစ် သော ဤသော ယော ဝေး မြို့ဝန်မင်း
 ထင်မင်း လှသာဇာ ကျော် ခေါင် ယောဘက်ထား စာရင်း တင်ရပါ ယောဝါဒီရင်စု
 အညီပန်ရှာသုကြီး ငမြတ်သောအမိန့်တော်မြတ်နှင့်ကြီး စိုး ရသုလက်ရှိသုကြီး ဟုတ်မ
 ဟုတ်အမိန့်တော်လွှတ်တော်စာများ ကိုတင် ပေး စေရအမိန့်တော်လွှတ်တော်
 စာများ နှင့်လက်ရှိကြီး စိုး ရသုဖြစ်၍ ဆွေမျိုး စဉ်ဆက်စာရင်း ပုံများ ကိုတင်
 ပေး စေပြီး ယွင် ရွှေတိုက် တော်မှအညီပန်ရှာသုကြီး ပေး (သက္ကရာဇ် ၁၁)
 ၄၅ခု (၁၁) ၆၄ခုစာရင်း ကိုထုတ်ဆင့်ကူး ယူတိုက်ဆိုင်ကြည့်ရှုရအညီပန်ရှာသု
 ကြီး ပေး (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ခုစာရင်း ထွင်သောဦး ၊ နံ ၄ ၊ အသက် ၆၉၊ သု
 ကြီး သား ငမြတ်ထင်နံ ၃ ၊ အသက် ၃၁ ၊ သုကြီး သမီး မိငြိမ်း နံ ၆ ၊ အသက် ၂၄ တွက်ရှိ
 (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၆၄ခုစာရင်း ထွင်လည်း သုကြီး သောဦး သား ငမြတ်ထင်တို့
 သေ၊ မယား မိ နှောင်း ဖြူနံ ၅ ၊ အသက် ၅၂ ၊ သား ငရွှေစ၊ နံ ၄ ၊ အသက် ၃၅ ၊
 သုကြီး တွက်ရှိ ၊ အညီပန်သုကြီး ငမြတ်သောတင် (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ခု (၁၁) ၆၄
 ခုစာရင်း ပါသောဦး သား ငမြတ်ထင် ၊ သမီး မိငြိမ်း ၊ မောင်ငရွှေစ၊ မ
 ယား မိတူ ၊ သား ငရန်မင်း ၊ မယား မိမိ ၊ သား ငရွှေမြတ် ၊ မယား မိလှကြွယ် ၊
 သမီး မိနှင်း အိုင် ၊ လင်ငရောလိ၊ သား ငမြတ်သာ ၊ စာရင်း နှစ်ရပ်ထပ်
 တွက်ရှိသည်ဖြစ်၍ (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ခု (၁၁) ၆၄ခု ရွှေတိုက်စာရင်း တွက်ရှိ
 သူသောဦး သား ငမြတ်ထင်သမီး မိငြိမ်း ၊ မောင်ငရွှေစ၊ ငရွှေစသား င
 ရန်မင်း ၊ သား ငရွှေမြတ် ၊ ငရွှေမြတ်သမီး မိနှင်း အိုင်သား ငမြတ်သာ ၊ အ
 ရိုး သား မြေး အမိန့်တော်လွှတ်တော်စာများ နှင့်လက်ရှိကြီး စိုး ရသုမှန်သည်

နှင့်အညီ ယောမြို့စီရင်စုအညာပန်ရွာသူကြီး ငမြတ်သာကိုတိုး တံဆိပ်အသနား
 တော်မြတ်ခံ စေ၍လက်ရှိကြီး စိုး ငြိကြီး စိုး စေပြီး လျှင်စစ်တမ်း စာရင်း ဆက်
 သွင်း စေမည်စာဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း ယောမြို့စီရင်စုအညာပန်ရွာကိုလက်ရှိ
 ကြီး စိုး ငြိကြီး စိုး စေ၍စစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း စေသက္ကရာဇ် ၁၂၄၅ ခု
 တပို့တွဲလဆန်း ၄ ရက် နေ့ဘုရား အမိန့်တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည့်အ
 တိုင်း ယောမြို့စီရင်စုအညာပန်ရွာကိုငမြတ်သာကလက်ရှိကြီး စိုး ငြိကြီး စိုး ဆောင်
 ရွက် စေသည်။ အညာပန်ရွာအသည်အလိင် နေကပ်ပါး ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့၊ သူ
 ကြီး ငမြတ်သာဆင့်ဆိုရသနာခံ ဆောင်ရွက်ကြရမည်။ အညာပန်ရွာသူကြီး ငမြတ်သာ
 ကလည်း ကျေး ရွာကိုစည်ပင်သာယာဖြစ်စွန်း အောင်သိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လျှင်
 ရာဇဝတ်တော်ရေး မပေ၍ မထွက်စေရ။ ခန့်ထား ကျရောက်သည့်မင်း မှတော်
 ရပ်များ ကိုမြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရသနာခံ၍အမိန့်တော်မြတ်ရင်း နှင့်အညီ ပြေကုန် အောင်
 လက်ရှိကြီး စိုး ငြိကြီး စိုး ဆောင်ရွက်ရမည်။ (ဝန်မင်း များ ဝါ)
 (အညာပန် မဲကျော် ဝါစု)

ယောမြို့သူကြီး မြို့စာ ရေး တို့၊ ငမြတ်သဘာဝအညာပန်ရွာကိုအကြီး တော်ဖြစ်တမြို့
 တကျေး အဝေး ရပ်ရွာဝင် နေလိရောက် နေထိုင်လိုသူတို့ကိုသိမ်း သွင်း ပြုစု၍
 ဝင် နေလိရောက်သူအသည်အမျှသိမ်း တို့မှအညာပန်ရွာအုပ်စာ ရေး တို့ကအ
 ဆင့်အဆိုမရှိမြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရန် နာခံ ဆောင်ရွက်ပါရမည်အကြောင်း နှင့်အစီရင်
 ခံသည်ဖြစ်၍ ငမြတ်သဘာဝကိုအကြီး တော်ဖြစ်အညာပန်ရွာမှသိမ်း သွင်း ပြုစု စေ
 သည်။ ငမြတ်သဘာဝသိမ်း သွင်း ပြုစု ဝင် နေလိရောက်သည့်လူတို့မှအညာပန်ရွာအုပ်
 ကဒိုင်စာရင်း မင်း မှာရတံဝတ်တရား စကား မှစ၍အဆင့်အဆိုအခွဲအခန့်မရှိ
 မြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရန် နာခံ ဆောင်ရွက်ရမည်။ ငမြတ်သဘာဝလည်း တမြို့တကျေး အဝေး
 မြို့ရွာကဝင် နေလိရောက် နေထိုင်လိုသူတို့ကိုအကြီး တော်ဖြစ်သိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လွှတ်
 မြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရန် နာခံ ဆောင်ရွက်ရမည်။

(အညာပန် မဲကျော် စာစု)

ယောမြို့သူကြီး မြို့စာ ရေး တို့ နှင့်အညာပန်ရွာအသည်အလိဝင် နေကပ်ပါး ခြေ
 ထမ်း ကြီး ငယ်တို့၊ ငမြတ်သဘာကအညာပန်ရွာမှာအရိုး သား မြေး မှန်သည်အတိုင်း
 ဦး ရိုး ငကတစီခြံ သို့တံဆိပ်အမိန့် တော်ခံယူကြီး စိုး သေဆုံး လျှင်ကျွန် တော်ငယ်
 ရွယ်စဉ်အတွင်း ငရွှေ ပေကိုအုပ်ထိမ်း ပြုစု စေရသလူ နေအိမ် ခြေနည်း ပါး အကျိုး
 တော် မဖြစ်မထွန်း ဂြိုသည့်ဖြစ်၍အရိုး သား မြေး မှန်သည်အတိုင်း အညာပန်ရွာ
 မှာရှိ နေထမ်း ခံရင်း လူတို့ကိုမပျက်မပြား ပါစေရခံဝန်ထိန်း သိမ်း ချိတ်မြီတ
 ကျေး အဝေး မြို့ရွာ နေလူအိမ် ခြေတဆယ်သား တို့ နှင့်ဝင် ရောက်ပြုစု ပါရမည့်အ
 ခြောက် နှင့်အစီရင်ခံသည့်ဖြစ်၍အညာပန်ရွာမှာခြံ သို့တံဆိပ်အမိန့် တော်မြတ်
 နှင့်ကြီး စိုး သူငယ်ကတစီတူငြိမ်းသဘာကိုအကျိုး တော်ဖြစ်စာ ပေး အပ်အုပ်ထိန်း ပြု
 စု စေသည်။ အညာပန်ရွာအသည်အလိဝင် နေကပ်ပါး ခြေ ထမ်း ကြီး ငယ်တို့ငြိမ်း
 သာဆင့်ဆိုရသနာခံ ဆောင်ရွက်ကြရမည်။ ရွာအုပ်ငြိမ်းသဘာလည်း ဂြို နေထမ်း ခံ
 ရင်း လူတို့ကိုမပျက်မပြား စေရခံဝန်ထိန်း သိမ်း ချိတ်မြီတ ကျေး အဝေး မြို့ရွာ
 များ ကဝင် နေလိရောက်လိုသူတို့ကို ခေပ်ယူသိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လျှင်ရသတတ်
 တော် ရေး မပေပ်မထွက် စေရကင်း လွတ်လုံခြုံ အောင်ထိမ်း အုပ်ချုပ်မင်း မှုတော်
 ပေပ် ပေါက်ကျ ရောက်သည်များ ကိုမြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရသနာခံ ဆောင်ရွက်ရမည်။

(ယောမြို့အုပ်မင်း မဟာမင်း ခေါင်သူရိန်စါ)

(အညာပန် မဲကျော် စါစု)

ယောသိရသောကြီး ဖြစ်စေ ခရီး တို့နှင့်အညီပန်ရှာအသည်အလီဝင် နေကပ်ပါး ခြား
 ထမ်းကြီး ငယ်တို့၊ ယောလေး ဖြစ်မင်း ထင်မင်း လှရတေ ကျော် ခေါင်ကဝန်
 စုပါယောသိရသောကြီး ကျေး ဂွာသုကြီး တို့ကိုစစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း ကြီး စိုး စေ
 အမိန့်တော်မြတ်အရစစ်ဆေး မေး မြန်း ရာဘုရား ခမည်း တော်ပဉ္စမသင်္ဂါ
 ယနာတင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား လက်ထက်အမိန့်တော်မြတ်နှင့်ဘုရား ရွှေလက်
 ထက် တော်တိုင်လက်ရှိကြီးစိုးရသူဘုရား ရွှေလက်ထက် တော်အမိန့်တော်မြတ်နှင့်ကြီးစိုးရသူ
 တို့ကိုတိုးတံဆိပ်သန်း တော်မြတ်ခံ၍ စစ်တမ်း စာရင်းနှင့်တကွ ရွှေဘက်ထားသည်ဖြစ် ယော
 ကြောင့် ယောလေး ဖြစ်မင်း လှရတေ ကျော် ခေါင် ရွှေဘက်ထား စာရင်း တင်
 ရာပါယောသိရစီရင်စုအညီပန်ရှာသုကြီး ငမြတ်သဘာအမိန့်တော်မြတ်နှင့်ကြီး စိုး
 ရသူလက်ရှိသုကြီး ဟုတ်မဟုတ်အမိန့်တော်လွှတ် တော်စာများ ကိုတင်ပေး စေရ
 အမိန့်တော်လွှတ် တော်စာများ နှင့်လက်ရှိကြီး စိုး ရသူဖြစ်၍ ဆွေမျိုး စဉ်ဆက်စာ
 ရင်း ပုံများ ကိုတင်ပေး စေပြီး လွှတ်ရွှေတိုက် တော်မှအညီပန်ရှာသုကြီး ပေး
 (သက္ကရာဇ် ၁၁၁) ၄၅ ခု (၁၁) ၆၄ ခုစာရင်း ကိုထုတ်သွင်း ကူး ယူတိုက်ဆိုင်ကြည့်ရာ
 (သက္ကရာဇ် ၁၁၁) ၄၅ ခု (၁၁) ၆၄ ခုစစ်တမ်း စာရင်း ပါအစိုး သား မြေး မှန်
 ကြောင်း စာရင်း နှစ်ရပ်ထွက်ရှိညီညွတ်သည်သဖြင့်ဖြစ်လွှတ် တော်ကစစ် ဆေး မေး
 မြန်း စာဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း ယောသိရစီရင်စုအညီပန်ရှာကိုကွန် တော်ငမြတ်
 သဘာလက်ရှိကြီး စိုး ငြိကြီး စိုး စေ၍ စစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း ယောအမိန့်တော်
 တံဆိပ်စာ ခွန်ရရှိသည်ဖြစ်ပါ၍အသည်ဝန်စာပေး အပ်ပါမည့်အကြောင်း နှင့် ရွှေဘက်
 ချက်အရ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁) ၄၅ ခုတရားစွဲလဆန်း ၄ ရက် နေ့ဘုရား အမိန့်တော်မြတ်ကို
 ဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရှက်ရသည်အတိုင်း ငမြတ်သဘာအမိန့်တော်တံဆိပ်စာ ခွန်အရဆိုင်
 ရာအသည်ဝန်စာ ပေး အပ် ယောသိရစီရင်စုအညီပန်ရှာကိုလက်ရှိကြီး စိုး ငြိကြီး
 စိုး ၍ စစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း စေသည်။ အညီပန်ရှာအသည်အလီဝင် နေ
 ကပ်ပါး ခြား ထမ်းကြီး ငယ်တို့သုကြီး ငမြတ်သဘာဆိုင်ဆိုရာနာခံဆောင်ရွက်ကြရမည်။
 အညီပန်ရှာသုကြီး ငမြတ်သဘာလည်း စီရင်စု ကျေး ဂွာကိုစည်ပင်သာယာဖြစ်ထွန်း
 အောင်သိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လွှတ်ခန့်ထား ကျ ရောက်သည်မင်း မှတော်ရပ်များ ကို
 ဆိုင်ရာမြို့ရုံး ဆိုင်ဆိုရာနာခံ၍အမိန့်တော်မြတ်ရင်း နှင့်အညီ ပြေကုန် အောင်ကြီး

စိုး ဆောင်ရွက်ရမည်။ (အသိပညာမင်း ၊ မင်းကြီး မင်းလှမဟာမင်း ကျော်
ရဇာ ဖါ)

(အညာပန် မဲကျော် ဖါစု)

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၅ ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၂ ရက် နေ့ပင်း ၂၇ February 1884
 နတ် မောက် ကျောက်ပန်း
 တောင်း သုံး မြို့ခံ ဝန်ချက်၊ ပင်း နတ် မောက် ကျောက်ပန်း တောင်း သုံး မြို့
 ကျေး ရွာအတွင်း ကြီး ရိုး မှာ ရာဇဝတ်မှတ်ရား စကား မှာမှ စ၍ အရပ်ရပ်မြို့
 ရေး ရွာ မှာ အကြောင်း အရ နှင့် စပ်လျဉ်း (၍) ဖွတ် တော်သို့ ရွှေ့ဘက်ထား နှင့်
 သုံး မြို့ဝန်က ပေး အပ်လိုက်သည့် ဒေါင်း တံဆိပ်ခတ်စာ များ ကို ရှေး အစဉ်ထုံး စံ
 ရှိသည်အတိုင်း ဖွတ် တော်အ ဝေး ရောက်တို့ထံတင် ပေး ဘတ် ရွှေ့ဘက်ပါ စေမည်။
 လက်ကိုင် စစ်ရင်း ဆို၍ မည်သည့် ဝန် ထောက်မင်း ၊ စာ ရေး ကြီး ၊ လက်ကိုင် စာ
 ရေး တို့ထံ မတင် မပြမ ပေး မအပ်ပါ။ နေ့ နံတစ်ရက်တင် ပြ ပေး အပ် ကြောင်း
 များ နှင့် ရွှေ့မြင်ကြား သိရလျှင် ရာဇဝတ်အပြစ် စီရင် ရှာ ခံ ပါမည် ခံ ဝန်သည်။
 (သက္ကရာဇ် ၁၂၄၅ ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၂ ရက်) (27 February 1884)
 နေ့ တောင် ငူရ မည်း သင်း နှစ်
 မြို့ခံ ငဆင့်၎င်း နည်း ခံ ဝန်သည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၅ ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၂ ရက် နေ့မြဲ ၂၇ February 1884
 တောင် ခြောက်မြို့ခံ
 ငဆင့်၎င်း နည်း ခံ ဝန်သည်။
 (မိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၁၂၈၃)

နိုင်ငံတော်အတွင်း မြို့ကျေး၊ ရွာများ၊ မှာဆိုင်ရသအသီး အခြား အကွဲအပြား
မရှိစေနှင့်။ မိုး နဲ့ မိုး ဖြစ်နိုင်တတ်ရုံ သုံး ရပ်ခွဲ ဝေပိုင်း ခြား ပြီး ရှမ်း ပြည်
မြို့ကျေး၊ ရွာများ ပြင် ရွှေမြို့တော်မှစ၍ အရပ်ရပ်မြို့ကျေး၊ ရွာများ မှာ ဌာန
ခရိုင်ကြီး ဆယ်ရပ်ခွဲ ဝေပိုင်း ခြား ခန့်ထား ဆင့်ဆိုစီရင် စေ။

၁။ ရွှေမြို့တော် ရွှေကြီး သတ်နယ် မြေ ကျေး၊ ရွာများ နှင့်အနီး တွမ်း ဥ ထောင်း လက်
ရ ခြောက်ရွာ ရေကြည်ကြာ ပင် ကျေး၊ ရွာများ ကို ပဌမဌာန ရွှေမြို့တော် ခရိုင် ၊
၂။ အဝမြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ တောင်ဘက်ကိုး ခရိုင် ၊ ကျောက်ဆည်ရုံး ဆင့်စုမြို့ရွာ ၊
ပလိပ်တက်ဆွဲ ကျေး၊ ရွာ ၊ ရွှေပြည်ရန် အောင်မြင်း ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ ၊ တလှော်မြို့
ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ ပင်း တလဲမြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ များ ကို ဒုတိယဌာန အဝခရိုင် ၊
၃။ မိတ္ထီလာမြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ ၊ ညောင်ရမ်း မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ ၊ တောင်ငူ
ရမည်း သင်း နှစ်မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ များ ကို တတိယ ဌာန တောင်ငူခရိုင် ၊
၄။ တောင်တွင်း ကြီး မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ ၊ ပင်း နတ်မောက် ကျောက်ပန်း
တောင်း သုံး မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ များ ကို စတုတ္ထဌာန တောင်တွင်း ကြီး ခ
ရိုင် ၊

၅။ ပုဂံမြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ ၊ စလေမြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ ၊ စလင်း မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ ၊
စကုမြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ ၊ မကွေး မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ ၊ မလွန်မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ ၊
မြေထဲမြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ ၊ မင်း တုန်း တောင်စဉ်ခနစ်ခရိုင်မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ
များ ကို ပဉ္စမဌာန အောက်မြစ်စဉ်ခရိုင် ၊

၆။ ပုခန်း ကြီး မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ ၊ ဗန်ကြီး ကိုက်ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ ၊ ယောလေး မြို့
ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ များ ကို ဆဌဌာန ပုခန်း ကြီး ခရိုင် ၊

၇။ ကနီမြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ ၊ ကလေး မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ ၊ တမူး ခန်း ပတ်မြို့ဝန်
ဝန်စုမြို့ရွာ ၊ မိုင်း ခိုင်မိုင်း ညောင် မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ များ ကို သတ္တမဌာန
ချင်း တွင်း ခြောက်ခရိုင် ၊

၈။ စကိုင်း မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ ၊ အမြင့်ငါး မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ ၊ အလုံမြို့ဝန်ဝန်စု
မြို့ရွာ ၊ တယင်း မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ များ ကို အဋ္ဌမဌာန စကိုင်း ခရိုင် ၊

၉။ ရတနာသိင်္ဃမြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ ၊ ပဉ္စလ ခြောက်မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ ၊ ရွှေအ

ရွှေကြောင်: ဝန်ဝန်စုမြို့သူ။ ကောလင်း: မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့သူ။ ဝန်း: သိုစော်
ဘွား: ဘွား: စား: စုမြို့သူ။ မြေဒူး: မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့သူ။ အင်း: တောက်သွားမြို့ဝန်
ဝန်စုမြို့သူများ: ကို နဝမဋ္ဌာန ရတနာသိင်္ဃီခရိုင်။

(၁၀) ဝဏ္ဏကူး: မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့သူ။ စမ္ပယ်နဂိုရ်မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့သူ။ မြတောင်
မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့သူ။ မိုး: တား: မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့သူ။ မန်လည်မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့သူ။
မိုး: မိတ်မိုး: လှိုင်နှစ်မြို့စော်ဘွား: ဘွား: စား: မြို့သူ။ မိုး: ကုတ်ကြပ်ပြင်ကသည်း:
သုံး: စိုးနယ် မြေကျေး: ရွာ၊ ဗန်း: မော်မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့သူ။ မိုး: ကောင်း: မြို့ဝန်ဝန်
စုမြို့သူများ: ကို ဒသမဋ္ဌာန အညာမြစ်စဉ်ခရိုင်။

ဋ္ဌာနခရိုင်ကြီး: ဆယ်ရပ်ခွဲ ဝေပိုင်း: ခြား: စေ။

၁။ ပဋ္ဌမဋ္ဌာန ရွှေမြို့စော်ခရိုင်မြို့ကျေး: ရွာများ: ကို ရွှေရုံး: ကဆင်ညိုစီရင်စေ။
၂။ ဝန်ထောက် မြေတိုင်အမတ်မင်း: ကြီး: မဟာမင်း: ခေါင်ကျော်ထင်ကိုဒုတိယဋ္ဌာ
နအဝခရိုင်ဝန်ခန့်။ ၃။ ဝန်ထောက်မိုး: တား: မြို့စား: မင်း: ကြီး: မင်း: လှမဟာ
ကျော်ထင်ကိုဒုတိယဋ္ဌာန တောင်ငူခရိုင်ဝန်ခန့်။ ၄။ မြို့ဝန်ယင်း: စော်မြို့စား:
မင်း: ကြီး: သီရိမဟာ ဇေယကောမဏီကိုစတုတ္ထဋ္ဌာန တောင်တွင်း: ကြီး: ခရိုင်ဝန်ခန့်။
၅။ လက်ဝဲဝင်း: မှူး: မဏ္ဍရသမြို့စား: မင်း: ကြီး: မင်း: ခေါင်မဟာသမိန်ဘရမ်း: ကို
ပဉ္စမဋ္ဌာန အောက်မြစ်စဉ်ခရိုင်ဝန်ခန့်။ ၆။ မြင်း: စုကြီး: ဝန်မင်း: ကြီး: မဟာ
မင်း: လှမင်း: ခေါင်ကျော်ထင်ကိုဆဋ္ဌဋ္ဌာန ပုခန်း: ကြီး: ခရိုင်ဝန်ခန့်။ ၇။ ဝန်
ထောက်မင်း: ကြီး: မဟာမင်း: ခေါင်သင်္ဃာယောက္ခမဋ္ဌာနချင်း: တွင်း: ကြောင်:
ခရိုင်ဝန်ခန့်။ ၈။ အတွင်း: ဝန်ခင်မမင်း: ဝန်မိုင်း: ခိုင်မြို့စား: မင်း: ကြီး: မ
ဟာသီရိဇေယသုကိုအဋ္ဌမဋ္ဌာနစစ်ကိုင်း: ခရိုင်ဝန်ခန့်။ ၉။ ရွှေဝင်း: မှူး: ရတနာ
သိင်္ဃီမြို့ဝန်ရဲဘက်မြင်း: ဝန်သတိုး: မင်း: ကြီး: မဟာမင်း: ခေါင်ရတနာကိုနဝမဋ္ဌာန
ရတနာသိင်္ဃီခရိုင်ဝန်ခန့်။ ၁၀။ ဝန်ထောက်မင်း: ကြီး: မဟာမင်း: လှမင်း: ခေါင်
ကျော်ကိုဒသမဋ္ဌာနအညာမြစ်စဉ်ခရိုင်ဝန်ခန့်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၅ ခုတပေါင်း: လဆန်း: ၄ ရက် နေ့နား: ခမင်း: ထင်ရတနာ
ထွင်ပြန်။

(မိုး: ကြည့်၊ ပု၊ ၁၂၈၃၊ ကုန်း: ၁၊ တ၊ ၁၉၆၇၊ စီ ၃၀-၂)

နိင်ငံ တော်အတွင်း မြို့ကျေး ရွာများ မှာဆိုင်ရသအသီး အခြား အဖွဲ့အပြား မ
 ရှိစေနှင့်။ မိုး နဲမိုး ငြိမ်းနှိပ်တပ်ရုံး သုံး ရပ်ခွဲ ဝေပိုင်း ခြား ပြီး ဂွမ်း မြို့ကျေး
 ရွာများ ပြင် ရွှေမြို့တော် မှစ၍ အရပ်ရပ်မြို့ကျေး ရွာများ မှာ ဌာနခရိုင်ကြီး
 ဆယ်ရပ်ခွဲ ဝေပိုင်း ခြား ခန့်ထား ဆင်ဆိုစီရင် စေဘုရား အမိန့် တော်မြတ်ကို
 ဦး ထိပ်ထက်ဆင် ရွက်ရသည့်အတိုင်း ဂွမ်း ပြေမြို့ကျေး ရွာများ ပြင်ကျန်မြို့ကျေး
 ရွာများ မှာ ဌာနဆယ်ရပ်ခွဲ ဝေပိုင်း ခြား သည်ခရိုင်မြို့ရွာ စာရင်း ဘုရား
 ပဌမဌာနခရိုင်မြို့ရွာ စာရင်း

ရွှေမြို့တော် ရွှေကြိုး သတ်နယ် မြေ	၁	မှာ ရွှေရုံး ကဆင်ဆိုစီရင်ရန်
အုန်း ကွမ်း ရွာ	၁	
ဥတောင်ရွာ	၁	
လက်ရ ခြောက်ရွာ	၁	
ရေကြည်ကြာပင်ရွာ	၁	
တွင်း ငယ်ရွာ	၁	
ပေါင်း	၆	

ဒုတိယဌာနအဝခရိုင်စာရင်း

အဝမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	မှာ ဝန်ထောက် မြေတိုင်အမတ်ဝခရိုင်ဝန်
တောင်ဘက်ကိုး ခရိုင်ဆင်စု	၁	
ပလိပ်ရွာ	၁	
တဘက်ဆွဲရွာ	၁	
ရွှေပြည်ရန် အောင်မြင်း ဝန်ဝန်စု	၁	
ကလုတ်မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
ပင်း တလဲ ဝန်ဝန်စု	၁	
ပေါင်း	၇	

တတိယဌာန တောင်ငူခရိုင်စာရင်း

မိတ္ထီလာမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	မှာဝန်ဆောက်မိုးတားမြို့စားခရိုင်ဝန်
ညောင်ရမ်းမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
တောင်ငူရမည်းသင်းနှစ်မြို့ဝန်		
ဝန်စု	၁	
ပေါင်း	၃	

စတုတ္ထဌာန တောင်တွင်းကြီးခရိုင်စာရင်း

တောင်တွင်းကြီးမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	မှာမြို့ဝန်သင်းတော်မြို့စားခရိုင်ဝန်
ပင်းနတ်မောက်ကျောက်ပန်း		
တောင်းသုံးမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
ပေါင်း	၂	

ပဉ္စမဌာန အောက်မြစ်စဉ်ခရိုင်စာရင်း

ပုဂံမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	မှာလက်ဝဲဝင်းမှူးမကွရသမြို့စားခရိုင်ဝန်
စလေမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
စလင်းမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
စတုမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
မကွေးမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
မလွန်မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
မြေထဲမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
မင်းတုန်းတောင်စဉ်ခနစ်		
ခရိုင်ဝန်ဝန်စု	၁	
ပေါင်း	၈	

ဆဋ္ဌဌာနပုခန်း ကြီး ခရိုင်မြို့ရွာစာရင်း

ပုခန်း ကြီး မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	မှာမြင်း စုကြီး ဝန်ခရိုင်ဝန်
ဗန်း ကိုကိုက်ဝန်ဝန်စု	၁	
ယောလေး မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
ပေါင်း	၃	

သတ္တမဌာနချင်း တွင်း ဖြောင်း ခရိုင်မြို့ရွာစာရင်း

ကနီမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	မှာညောင်ဝန်း ဝန်ထောက်ခရိုင်ဝန်
ကလေး မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
ကမူး ခန်း ပတ်မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
မိုင်း ခိုင်မိုင်း ညောင်နှစ်မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
ခနီး စော်ဘွား ဘွား ဘီး စုမြို့ရွာ	၁	
ယောင်ပွတ်မြို့စော်ဘွား ဘွား စား စု		
မြို့ရွာ	၁	
ပေါင်း	၆	

အဋ္ဌမဌာနဝကိုင်း ခရိုင်မြို့ရွာစာရင်း

စကိုင်း မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	မှာအတွင်း ဝန်ခင်မမင်း ဝန်
		မိုင်း ခိုင်မြို့စား ခရိုင်ဝန်
အမြင့်ါး မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
အလုံမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
တပယ်င်း မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
ပေါင်း	၄	

နဝမဋ္ဌာနရတနသိင်္ဃီခရိုင်မြို့ရွာစာရင်း

ရတနသိင်္ဃီမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	မှာရွှေဝင်း မှူး ရတနသိင်္ဃီမြို့ဝန် ရဲဘက်မြင်း ဝန်ခရိုင်ဝန်
ပဉ္စလမြောက်မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
ရွှေအရွှေကြောင် ဝန်ဝန်စု	၁	
ကောလင်း မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
ဝန်း သို စော်ဘွားဘွား ဘီး စု	၁	
မြေတူး မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
အင်း ကောက်ယာမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
	ပေါင်း	၇

ဒသမဋ္ဌာနအညာမြစ်စဉ်ခရိုင်စာရင်း

ငစည်ကူး မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	မှာဝန် ကောက်အညာမြစ်စဉ်ခရိုင်ဝန်
စမ္ပယ်နဂိုရ်မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
မြကောင်မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
မိုးတား မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
မန်လည်မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
မိုး မိတ်မိုး လှိုင်နှစ်မြို့စော်ဘွား		
ဘွား စား မြို့ရွာ	၁	
မိုး ကုတ်ကြပ်ပြင်ကည်း သုံး စို့ကျေးရွာ	၁	
ဗန်း မော်မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
မိုး ကောင်း မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
	ပေါင်း	၉
	စုစု	၁၁

အချုပ်တရား: ၆၇

ပဌမဌာန၊ ရွှေမြို့တော်ခရိုင် ၁

ဒုတိယဌာန၊ အဝခရိုင် ၁

တတိယဌာန၊ တောင်ငူခရိုင် ၁

စတုတ္ထဌာန၊ ဧရာဝတီတိုင်းကြီးခရိုင် ၁

ပဉ္စမဌာန၊ အောက်မြစ်စဉ်ခရိုင် ၁

ဆဌဌာန၊ ပုခန်းကြီးခရိုင် ၁

သတ္တမဌာန၊ ချင်းတိုင်းကြောင်း

ခရိုင် ၁

အဋ္ဌမဌာန၊ စကိုင်းခရိုင် ၁

နဝမဌာန၊ ရတနာသိင်္ဃီခရိုင် ၁

ဒသမဌာန၊ အညာမြစ်စဉ်ခရိုင် ၁

ပေါင်း ၁၀

မြို့ရပ်

၆၈၁ ရွှေရုံး၊ ကဆင်ညိုရန်

၇၈၁ ဝန်ထောက်မြေတိုင်အမတ်ခရိုင်ဝန်

၈၈၁ ဝန်ထောက်မိုးတီးမြို့စားခရိုင်ဝန်

၉၈၁ မြို့ဝန်ယင်းတော်မြို့စားခရိုင်ဝန်

၁၀၈၁ လက်ဝဲဝင်းမှူးခရိုင်ဝန်

၁၁၈၁ မြင်းစုကြီးဝန်ခရိုင်ဝန်

၆၈၁ ညောင်ဝန်းဝန်ထောက်ခရိုင်ဝန်

၇၈၁ အတွင်းဝန်ခင်မမင်းဝန်ခရိုင်ဝန်

၈၈၁ ရွှေဝင်းမှူးရတနာသိင်္ဃီမြို့ဝန်

ခရိုင်ဝန်

၉၈၁ ဝန်ထောက်အညာမြစ်စဉ်ဝန်

ခရိုင်ဝန်

၅၅

(မိုး ဩဂုတ်၊ ပု၊ ၁၂၈၃)

မာလာလင်္ကာရသသနဓဇဓမ္မသေနာပတိမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂူရု
ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေမြေအညှင်ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ဂျက်လက်နက်စင်္ကြာသခင်အညှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဆရာတော်
အမိန့်တော်ရှိသည်။ အမြင်မြို့ချောင်း ဦး ဆယ်ရွာနယ်လေး ရပ်ရှစ်ရပ်သတ်
မှတ်သည့်အတွင်း သီတင်း သုံး နေထိုင်ကြသည့်သင်္ဘောတို့တွင်ဆုံး မစီရင်ရန်ရှိသမျှသ
သနာရေး သာသနာမျှနှင့်စပ်သည်များ ကိုဝိနည်း ဓမ္မကံနှင့်အညီထိမ်း သိမ်းအုပ်
ချုပ်စီရင်ဆုံး ဖြတ်စီမံမည်ဂဏာစရိယပဏပါမောက္ခကမ္ဘာကမ္ဘာရိနိစ္ဆာအဖြစ်ဖြင့်
သက္ကရာဇ် ၁၂၄၅ ခုတပေါင်း လဆန်း ၁၄ ရက် နေ့အမြင်မြို့ဘုံပျံတိုက် နေပဌမဂိုဏ်း
ထောက်ရှင်တိက္ခကိုဂိုဏ်း အုပ်ရှေ့လေရွာကျောင်း နေရှင်ဂမ္ဘီကိုပဌမဂိုဏ်း ထောက်
ချောင်း ဦး ဆယ်ရွာမန်ကျည်း တောတိုက် နေရှင်အာသနာငါး ခုံရွာရှေ့ကျောင်း
တိုက် နေရှင်ညာဏချောင်း မနား ရွာလှော်ကား တိုက် နေရှင်အာစိန္တတို့ကိုဒုတိယ
ဂိုဏ်း ထောက်ခန့်အပ်တော်မူသည်၎င်း အမြင်မြို့ချောင်း ဦး ဆယ်ရွာနယ်လေး ရပ်
ရှစ်ရပ်သတ်မှတ်သည့်အတွင်း သီတင်း သုံး နေထိုင်ကြသည့်သင်္ဘောတို့တွင်ဆုံး ဖြတ်စီရင်ရန်
ရှိသမျှသာသနာရေး သာသနာမျှနှင့်စပ်သည်များ ကိုဝိနည်း ဓမ္မကံနှင့်အညီဂိုဏ်း
အုပ်ရှင်တိက္ခပဌမဂိုဏ်း ထောက်ရှင်ဂမ္ဘီဒုတိယဂိုဏ်း ထောက်ရှင်အာသနာရှင်
ညာဏရှင်အာစိန္တတို့ကဆုံး ဖြတ်စီရင်စေ။ ၎င်း နယ်တွင်း ရှိသင်္ဘောတို့လည်း ဂိုဏ်း
အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်တို့ဝိနည်း ဓမ္မကံနှင့်အညီဆင်ဆိုဆုံး မစီရင်ရဘဲ မသွေမလှန်နာ
ခံ၍ ဂန္ဓာဓူရဝိပဿနာဓူရတရား နှစ်ပါး ကိုပွား များ အား ထုတ်ကျင့်၍ နေထိုင်
ပြုစေ။

(အမြင်ဘုံပျံ ကျောင်း စာစု)

လောဝံသံသယံ ခုခံအသိအလိ ခြေ ဝမ်း ခြီး ငယ်တစုတို့၊ ငအိက (သက္ကရာဇ် 1806)
 ၆၈၃ သူကြီး အရသာ နှင့်အမျှတော်ကိုလိုက်ဝမ်း သူငယ်စား ရိက္ခာအတွက်ကို ခုခံ
 နေအသိတို့က မခွဲမခန့်ထိုက် ခြေ ဝမ်း ခြီး ပြောဆိုပါသည်။ လင်း မြို့စီရင်စု ကျေး
 ခုခံအတွင်း လိုက်ဝမ်း သည်သူကြီး စား ရိက္ခာကို ခုခံကအသိ အသိ ခြေ ဝမ်း ဆောင်
 ခြေပါသည်။ ကျေး ခုခံကကန်နည်း ဣန်တော် ခုခံမှလည်း အသိငယ်သား တို့ကို
 ခွဲခန့်ပါရမည်အ ခြေ ဝမ်း အစီရင်ခံသည်အတိုင်း မှန်လျှင်သူကြီး စား ရိက္ခာကုန်
 ငွေများ ကိုပြန် ရောက်လျှင် ခုခံ နေအသိတို့ကအသိ အသိ ဝမ်း ဆောင်ခြေခံခြေ
 ရသည်ဖြစ်သည်။ လောဝံသံသယံအသိအလိ ခြေ ဝမ်း တို့က ခုခံမှ မခွဲမတောင်း
 ထိုက် ခြေ ဝမ်း ပြောဆိုသော မည်မဟုတ်၊ ကျေး ခုခံကကန်နည်း သူကြီး ငအိအမျှတော်
 ဝမ်း ရာစား ရိက္ခာမှန်သမျှကိုသူကြီး ငအိက ခုခံ နေအသိ ခြေ ဝမ်း တို့မှသာ
 နာညီမျှခွဲခန့်တောင်း ခံစေရမည်။

မြို့သူကြီး မင်း ဝါ (Sakkara) 1245 khu Tapan: lachan: 14 10 March 1884)

(ထီး လင်း မောက်ဝါစု)

လောဝ်ဘုံငယ်ရွာအသည် ဖြေး ပေး ဂြို ငယ်တစုကို၊ သူဂြို င်အိုကသူဂြို ကိုယ်စား
 တပ်ထမ်း လူငါတပ် တော်မှစား သုံး သည်၊ ဂိုဏ်းကုန် ငွေများ ကိုအထက်စာ ပေး
 အပ်သည်အတိုင်း ရွာ နေသား တို့ကမ ပေး မရ သော ဖြောင့်ငါအိုသို့မပြန် မပေး
 ရပါ။ ရွာ နေ ဖြေး ပေး ဂြို ငယ်တစုတို့မှ ခွဲ ဧကင်း ခွဲ ငါအိုသို့ပြန် ပေး ခု ငွေ
 ကို ပေး ဂြို ပါရမှ ပြေကုန် နိုင်ပါမည်အ ဖြောင့် နှင့် ငါအိုကအစီရင်ခံသည်။ ငါအို
 တပ် တော်မှစား သုံး ကုန် ငွေမှန်သမျှကို ငါအိုကရွာ နေသား တို့မှ ခွဲ ဧကင်း
 ခွဲ ငါအိုသို့ပြန် ပေး စေ။ ရွာ နေ ဖြေး ပေး ဂြို ငယ်တစုတို့လည်း ငါအိုစား သုံး
 ဂိုဏ်းကုန် ငွေမှန်သမျှကိုအခွဲအခန့်ခံ၍ ငါအိုသို့ ပေး ဆွဲပြုရမည်။

မြို့သူဂြို မင်း စါ(Sakkara) I245 khu Tapon: lachan: I4 IO March 1884)

(ထီး လင်း မောက်စါစု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေမြေအသွင်ဆန္ဒ နှစ်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ဂူငလက်နက်စက္ကသသခင်အသွင်ဘဝဂူငမင်း တရား ကြီး ဘုရား အ
မိန့်တော်ရှိသည်။ ငါအသွင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်သည် ရှေး ဖြည့်ဆီး ဖူး တော်မူအပ်
သောပါရမီဒဗ္ဗသန္တာရအဆောက်အဦး တော်တို့ကြောင့်မြတ်သောမင်း အဖြစ်
သို့ရောက်တော်မူလျှင်သမ္မာသမ္ဗောဓိဆုမြတ်ကိုပန်ဆင်တော်မူလက် ရေမြေသနင်း
မင်း တို့ကံထွာကျင့်ဆောင်ရာ သောရာဇဓမ္မအပေါင်း တို့ကိုအမြဲကျင့်ဆောင်စိုး
အုပ်တော်မူ၍သား တော်အစဉ်မြေး တော်အဆက်မြစ်တော်အညွန့်အခွန်ရှည်စွာ
သာသနာတော်မြတ်အကျိုး စီး ပွား တိုင်း နေပြည်သူ့ဂူငလှသတ္တဝါအပေါင်း တို့အကျိုး
စီး ပွား များ ရာများ ကြောင်း ကောင်း မြတ်သောသမ္မာသန္တဥဿဟရှိတော်
မူသည်နှင့်အညီ ရှေး မဟာသုဒဿနမင်း အါဒိသမုခမင်း နေမိမင်း စသောဘု
ရား အလောင်း မင်း ကောင်း မင်း မြတ်တို့သည်ပြည်သူတို့တရား စကား အငြင်း
အခုံရှိသည်များ ကိုတရား သဘင်သို့ထွက်၍ကိုယ်တိုင်ဆုံး ဖြတ်စီရင်ခြင်း ၊ ရှေး ဘေး
လောင်း တော်ဘိုး လောင်း တော်တို့လက်ထက်အစဉ်း အဝေး စည်ကြီး တီး ၍တ
နေသုံး ကြိမ်မပြတ်စည်း ဝေး တိုင်ပင်ခြင်း ၊ လွတ်တော်သို့ထွက်၍သာသနာတော်
ရေး တိုင်း ပြည်နိုင်ငံတော် ရေး များ ကိုကျမ်း ဂန်ထုံး စံရှိသည်အတိုင်း မှန်ကန်
သဖြင့်စီရင်ဆုံး ဖြတ်ခြင်း စသောမင်း တို့ကျင့်ရိုး ကျင့်တမ်း လမ်း ဟောင်း ထုံး
စံရှိသည်နှင့်အညီငါအသွင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်သည်လည်း ရှေး ဘုရား အလောင်း
မင်း ကောင်း မင်း မြတ်တို့ကဲ့သို့ရွှေနှလုံး တော်သွင်း ရိုး ရင်း တော်မူပြီး လျှင်
ပြည်သူတို့တရား စကား အဂ္ဂုတ်အတင်ရှိသည်များ နှင့်တိုင်း ရေး ပြည်မျှစီရင်ခင်း
စီရင်ဘွယ်ရှိသည်များ ကိုလွတ်တော်သို့ထွက်တော်မူလျှင်ဝန်တို့နှင့်အတွင်း ဝန်တို့က
ရာဇဝတ်ရေး တိုင်း ရေး ပြည်ရေး သာသနာတော်ရေး လျှောက်ထား ရန်
ရှိသည်များ ကိုလျှောက်။ တရား စကား လဲဆိုရန်ရှိသည်များ ကိုလည်း အမိန့်တော်
ရတိုက်လဲဆိုစေ။ စကား နှစ်ပြင်ကိုထောက်၍ ဝန်ကြီး အတွင်း ဝန်တို့တိုင်ပင်နှီး
နှောပြီး လျှင်ဆုံး ဖြတ်စီရင်သော အောင်တင် လျှောက်စေ။ လွတ်တော်တက်သည့်အ
ခမ်း အနား ခန့်ထား စီရင်ရန်ရှိသည်များ ကိုပြီး ပြောအောင်စီရင်စာရင်း
ကိုလည်း သွင်း။ သက္ကရာဇ် ၁၂၄၆ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော် ၄ ရက်။

(လွတ်မှတ်၊ ၁၉၇၇၊ စာ ၂ - ၁၃)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေမြေအသွင်ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ဂွင်လက်နက်စဉ်သခင်အသွင်ဘဝဂွင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အ
မိန့်တော်ရှိသည်။ ငါအသွင်ကေရတမင်း မြတ်သည်ဖြစ်သည်။ ဖူး တော်မူအပ်
သော ဝါရ မီပုညဒဗ္ဗသန္တာရအဆောက်အဦး တော်တို့ကြောင့်ခမည်း တော်
ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အရိုက်အရံ တော်ဖြစ်သော
ရတနာပုံ ရွှေပြည်တော်ကြီး ရွှေထီး ရွှေနန်း တိုင်း ပြည်ခရိုင်နိုင်ငံ တော်အလုံး
ကိုဆက်ခံသိမ်း မြန်း စိုး အုပ်တော်မူ၍မြတ်သောမင်း အဖြစ်ကိုယူတော်မူလျှင်မ
တသုဒဿနကုသနေမိစသောစဉ်တေး ရွှေး ဘေး လောင်း တော်ဘိုး လောင်း
တော်တို့အလုံး စုံသောရတနာဓမ္မအပေါင်း တို့ကိုချွတ်ယွင်း ကိမ်း ယိမ်း မရှိစေရ
ဖြစ်ကုန်ရန်ဆောင်တော်မူပြီး လျှင်ခရည်း သုံး လုံး ဖြင့်ဦး ထိပ်နှိုက်သွန်း အပ်
သောရတနာဘိသေကမုဒ္ဒါဘိသိက်ကိုသွန်း ခံတော်မူ၍သဗ္ဗညုဂွင်တော်ဘုရား သာ
သနာတော်မြတ်သုံး ပါး ကိုအတိုင်း ထက်အလွန်စည်ပင်ထွန်း လင်း စေကြောင်း ကို
ရိုး ရင်း ရည်သန်တော်မူလျက် ရွှေး သာသနာတော်ပြုဘေး လောင်း တော်သီရိ
ဓမ္မာသောကမင်း ဒုဌ ဂါမဏီမင်း ဒေဝါနံပိယတိယမင်း တို့ကဲ့သို့မရောင့်ရဲနိုင်
သောသမ္မာသန္တတော်ဖြင့်သာသနာတော်မြတ်ကိုအထူး ချီးမြှင့်တော်မူသည်။ သာသနာ
တော်အခွန်ရှည်စွာစည်ပင်ထွန်း လင်း ကြောင်း မှာလည်း သာမုတ္တံသီကပါဝစန
ဖြစ်သောမြတ်စွာဘုရား နှုတ်တော်မြှောက်ပိဋကတ်သုံး ပုံတွင်ဝိနည်း ပိဋကတ်တော်
အခြေအမြစ်ဖြစ်ထွန်း တိုး ပွား ရှိမှသာသနာတော်မြတ်သုံး ပါး အခွန်ရှည်စွာစည်
ပင်ပြန့်ပွား တည်ထွန်း ရာသောကျမ်း ဂန်ထုံး စံထွက်ရှိသည်နှင့်အညီပဋိပတ္တိပဋိ
ဝေဓစသောသာသနာတော်မြတ်နှစ်ပါး ဇာတိရင်း မူလဖြစ်သောဥာတောဝိ
ဘင်း ပါဠိတော်မြတ်ကိုဝါစုဂ္ဂတနုတ်ရလေ့ကျက်ရန်ဆောင်ပြန်ဆိုနိုင်မည်ရဟန်း
သင်္ဃာတော်တို့ကို ရွေး ကောက်ပြီး လျှင်သက္ကရာဇ် ၁၂၄၆ ခု ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁ ရက်
နေ့ကစ၍ ရွှေနန်း တော်ဦး မြေနန်း တော်တွင်သာသနာပြုဆရာတော်နှင့်
တံဆိပ်တော်ရဆရာတော်သင်္ဃာတော်တို့မှူးကြီး ဤမပြန်ဆိုကြစေ။ နေ့စဉ်ဥာ
တောဝိဘင်း ပြန်ဆိုရာပိဋကတ်သုံး ပုံပါဠိတော်များ ထွင်ပဌာန်း ဒေသနာ
တော်မြတ်သည်အလွန်နက်နဲသိမ်မွေ့မြင့်မြတ်လွန်သောတရား တော်မြတ်ဖြစ်သည်။

ဥဘ ဟောဝိဘင်း မပြန်ဆိုမီ ရွေး ဦး အစထား ချီဝိဘင်း ပြန်ဆိုပုဂ္ဂိုလ်တို့
ပြန်စွမ်း ဂြိုသည့်အလျောက်ပြန်ဆိုရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ရန်အကြောင်း ကိုဝန်တို့က
လျှောက်ထား ပြန်ဆိုစေ။ စာပြန်ဆိုရန် ရွေး ကောက်ရဂြိုသည့်ပုဂ္ဂိုလ်တို့စာရင်း
ကိုလည်း သာသနာ့ တော်ပြုဆရာ တော်တို့မှ လျှောက်ထား စေ။ စာပြန်ဆိုစေ
ရန်အစီအစဉ်အခမ်း အနား ခန့်ထား စီရင်ရန်ဂြိုသည့်များ ကိုပြီး ပြောအောင်
စီရင်။ ပဌာန်း ပါဠိတော်ဥဘ ဟောဝိဘင်း ပြန် ရွေး ကောက်ရန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏
ရင်း အခမ်း အနား ခန့်ထား စီရင်ရန်စာရင်း များ ကိုလည်း သွင်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၆ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၄ ရက် နေ့နား ခံဝေါကြီး မှူး

မဟာမင်း ကျော်စည်သူထွင်ပြန်။

(လွှတ်မှတ်၊ ၁၉၇၇၊ စာ ၁၃ - ၁၄)

တိုင်း ကြီး ပြည်ကြီး ဆိုသည့်အရာသည်ကုန်သည်ကြီး ငယ်ကျွန် တော် မျိုး အပေါင်း တို့အကူး
အသန်း အရောင်း အဝယ်အင်အား တိုး တက်စီး ပွား ဖြစ်ထွန်း ချမ်း သာသဖြင့်
မလောမ ရောက်သေး သူတို့ခိုမှီလာ ရောက်ခြင်း ၊ လာ ရောက်သည့်အခြေအနေ
ကျစ်အရှည်ထာဝရတည်တံ့နိုင်ခံနိုင်ခြင်း စသောတိုင်း ပြည်ဖွယ်ရာအင်္ဂါလက္ခဏာဂုဏ်
ပစ္စည်း တို့ဖြင့်ပြည့်စုံညီညွတ်ကုန်ရသည်။ ကုန်သည်ကြီး ငယ်ကျွန် တော် မျိုး အပေါင်း
တို့ရောင်း အား ဝယ်အား ကြီး ပွား တိုး တက်ချမ်း သာသဖြင့်အကြောင်း မှာလည်း
တိုင်း ပြည်နိုင်ငံရှင်ဖြစ် တော်မူသော ဝိဇ္ဇာသင်္ဂဏေရာဇ်မင်း မြတ်၏ ကောင်း စွာ
စောင့်ရှောက်သိမ်း ပကား တော်မူခြင်း တည်း ဟူသော ဓမ္မဘုန်း တော်ရိပ်ကို
အထူး ခိုလှုံကြရာမှ ဆော ဆောလျှင်လျှင်အား အင်တိုး တက်အကျိုး ဖြစ်ထွန်း ခံစား ရ
ရန်ရှိသည်နှင့်အညီကုန်သည်ကြီး ငယ်ကျွန် တော် မျိုး အပေါင်း တို့လုပ်ဆောင်ကူး သန်း
ရောင်း ဝယ်ရေး များ ထွင်မြှင့် နှောင့်ရှက်ခက်ခဲကြပ်တည်း ခြင်း များ မှ
ကင်း လျက်စိတ်သဘောဆန္ဒဥာဏ်ဝိရိယအစွမ်း ရှိသည့်အလျောက်လွတ်လွတ်ကူး သန်း
ရောင်း ဝယ်လုပ်ဆောင်ကြရာ အောင်လုပ်ခင်း ဆောင်မျှရောင်း ရေး ဝယ်
တာလွယ်ကူပြီး စီး ပြည့်စုံသဖြင့်ဥစ္စာစီး ပွား တနေ့တခြား တိုး တက်ဖြစ်ထွန်း
ချမ်း သာသဖြင့်အောင်တိုင်း ပြည်နိုင်ငံအစိုး ရမင်း တို့မှရအပ်သောအခွင့်တော်
ဖြစ်သော ဓမ္မဘုန်း တော်ရိပ်ကိုအထူး ခိုလှုံကြစေရမည်ဖြစ်သည်။ ပြည်သူတို့အလုပ်အ
ဆောင်အရောင်း အဝယ်မျှများ ထွင်မြှင့် နှောင့်ရှက်ကြပ်တည်း ဘွယ်ဖြစ်သော
အခွန်အတုတ်အကောက်အစား များ ကိုကောက်ခံရိုး အစဉ်ထုံး စံရှိသည်မှ လျော့၍
လွတ်ငြိမ်း သက်သာ စေရလျှင် ဓမ္မဘုန်း တော်မြတ်ကိုအထူး ခိုလှုံရသည့်အကျိုး ထင်ရှား
သိသာလွယ်ကူသဖြင့်စုံစံစား ရရန်ရှိသည့်အတိုင်း လေး မြို့ပဲခွန်၊ မြင်းပဲခွန်၊ နေပဲခွန်
ရေနံပဲခွန်၊ တောင်အင်း ငါး ဝိရိုင်း ခွန်၊ ကိုး ခရိုင် ဈေး ကူး တို့ခွန်၊ အုန်း
ငှက်ပျော့ပဲခွန်၊ တောင်ပြုံး ငယ်ကင်း အကောက်၊ ချင်း ထွင်း ကြောင်း ဆား
ခွန်၊ အမြင့် လေး မြို့ပဲခွန်၊ ၂၄၅၁ နဘုရား ပဲခွန်၊ ကောက်ပြင်ဘုရား ပဲခွန်၊ နတ်
ပဲခွန်၊ ကွမ်း ခွန်၊ ဆွေလွတ်ခွန်၊ မူး ရိုး ဝဲယာ ရေဦး ပဲခွန်၊ တောင်ငူလက်မှတ်
သိမ်း ခွန်၊ မိုး မိတ်မိုး လှိုင်း ဈေး ပဲခွန်၊ ဗန်း မော်ကောင်း တံဆား ခွန်
များ နှင့်ချင်း ထွင်း သစ်တောအကောက်ထွင်ပါဝင်သည့် ပျော်ပဲခွန်၊ ဗန်း မော်

၁၂ ရပ်အ ကောက်တွင် ပါဝင်သည့် ပျော်ပွဲခွန် ၊ ဆေးထန်း လျက်ဆီအ ကောက်တွင်
 ပါဝင်သည့် ပျော်ပွဲခွန် ၊ တောင်လမ်း ရှမ်း ပွဲအ ကောက်တွင် ပါဝင်သည့် ယောကျ
 အ ကောက် လေး မြို့သစ် တောအသေး ဥပဒေပိုင်း ခြား သည်ပြင်ပိုမိုသည့်အ ကောက်
 စုစုအ ကောက်ခွန်ဦး ရေ၂၃ များ ကို (သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၆ ခုနယုန်လဆန်း ၁ ရက်
 နေ့ကစ၍ နှုတ်သိမ်း တော်မူသည့်နိုင်ငံ တော်အတွင်း အရပ်ရပ်မြို့ကျေး ရွာများ
 မှာ နှုတ်သိမ်း တော်မူသည့်အ ကောက်အခွန်များ ကိုအကြီး အအုပ်ပြုလုပ်သူတို့က ခွန်သေ
 ခွန်ရှင် ချထား ကောက်ခံခြင်း ၊ အစိုး ရတို့အခွင့်နှင့်ဖြစ် စေအခွင့်မရှိဘဲဖြစ် စေ
 မည်သူမဆိုဂိုင်း ဆွဲပွဲထွက်မှစ၍ တောင်း ခံစား ယူခြင်း မရှိစေနှင့် ၊ လွတ်ငြိမ်း
 ချမ်းသာ စေ ၊ မျက်ပါး ရွှေခွန် ရွှေမြို့တော်အမရပူရလည်း ခွန်နှစ်ရပ်မှာလုပ်
 ခွန်ထွက်ဆယ်ခိုင်တခိုင်ထက်မပိုစေရ ၊ မျက်ပါး ရွှေပစာလျှင်အခွန်ငွေဒဂါး ဂျ
 ဘဲကျ လည်း နွား စုံလျှင်တလ ငွေဒဂါး ၃ ပြား ကျကိုသာ ဥပဒေစည်းကမ်း ထား
 ၍ ကောက်ခံစေ ၊ နှုတ်သိမ်း လွတ်ငြိမ်း စေသည့်အ ကောက်အခွန်များ ပြင်နိုင်ငံ
 တော်အတွင်း အပထက်ကုန်ဝင်ကုန်မှစ၍တိုင်း ဤ ပြည်ကြီး ဓလေ့ထုံးစံနှင့်အညီ
 ထား မြဲရှိမြဲ ကောက်ခံမြဲအ ကောက် တော်အခွန် တော်များ ကိုလည်း ရွေး အရိုး အ
 စဉ်ရှိသည့်အ လျောက် ဥပဒေစည်းကမ်း ပြဋ္ဌာန်း ပိုင်း ခြား ထား သည်ထက်ပိုမို
 သာလွန်မရှိ စေရ အောင်အခွန် တော်ဆိုင်ရာအကြီး အအုပ်တို့ကကြပ်ကြပ်တည်း တည်း
 ဆင်နွှဲ စောင့်ထိန်း ထမ်း ရွက်စေ ၊ ရွှေပြည် တော်မှစ၍ နိုင်ငံ တော်အတွင်း ထီး
 ရံနန်း ရံ စော်ဘွား မြို့စား အဝေး မြို့ဝန်စစ်ကဲတို့ကို စေ့နဲ့ အောင်ပြန်ဆိုမှသာ
 ၍ အ ကောက်အခွန် နှုတ်သည့်အ မှာနှုတ်သိမ်း သည်အရပြည်သူတို့လွတ်ငြိမ်း ချမ်းသာ စေ
 ရန်အမျှများ ကိုအမိန့် တော် ဥပဒေအတိုင်း ကျ အောင်ဝန်တို့က စောင့်ရှောက်စီ
 ရင် ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၆ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၁ ရက် နေ့နား ခံဝေါကြီး မှူး
 မဟာမင်း ကျော်စည်သူတွင်ပြန် ။

(လွှတ်မှတ် ၊ ၁၉၇၇ ၊ စာ ၄ - ၁၅)

အမြင်မြို့သဘာဝသနာပြုဗန်ကီဆရာတော်အမိန့်ရှိလိုက်သည်အမြင်မြို့ဘုံပျံဂိုဏ်း အုပ်နှင်
 အလကပ္ပတိုက်ကျန်ဆယ်ရွာအမြင်မြို့ဝန်၊ ၎င်း မြို့စီရင်စုရွာသဘာဝသနာပြုဗန်ကီဆရာတော်
 ရဟန်း ဂွင်သောမကဘကြီး ဖြစ်သူ ချန်နှင်းအဘတကာကြီး ငမိတ်တို့ညီအစ်ကိုရင်း
 ချာဖြစ်သည်နှင့်အညီအိုး အိမ်မကွဲမပြား အတူစား သောက်သောမည်နာမည်ပြုစု
 ကျွေး မွေး ဂွို နေသည့်အတွင်း ကိုး ဆယ်ခြောက်ပါး (သောရောဂါ၊ ကပ်ရောဂါ
 ရှိဘကြီး ငချန်သေဆုံး အမွေခံသား မြေး မရှိတပည့်တော်အဘတော်ငမိတ်ကိုသက်
 ရှိသက်မဲ့ဆိုး မွေကောင်း မွေနှင့်တကွပစ္စည်း အလုံး သိမ်း ဖြုံး ပေး ကမ်း သင်္ဂြိုဟ်
 ခြင်း ဈာပနကိုသည်ပိုး ရွက်ဆောင်ရှိပြီး နောက်သူတထူး တို့ထံ ပေး ဆပ်ရန်ရှိ
 သည်။ ကြွေးမြီများ ကို ပေး ကမ်း ဆပ် ပေး ကြေ အေး ရှိမှ မဆိုင်သူမြို့တော် နေင
 မောင်ကြီး က ချန်ပိုင်ပစ္စည်း ရပ်များ ကိုရလို (သည်) အမှုလွတ်တော်မှာခံယူ
 နှောင့်ရှက်ရှိ နေ သော ကြောင့်တပည့်တော်အဘငမိတ်လွတ်တော်မှာတက်လျှောက်
 ရာဝန်ရှင်မင်း ကြီး တို့စုံညီတပည့်တော်အဘငမိတ်က ချန်ပိုင်ပစ္စည်း ရပ်များ
 ကိုရယူခံစံ စေမှာတော်မူချက်အရအလွှာကိုတဖက်အမှုသည်ငမောင်ကြီး ကဝန်
 ထောက်တော်မင်း ထံတိုင်တန်း သိမ်း ဆည်း မှတ်တော်မူချက်မရရှိ နေ၍အမှုသည်
 နှစ်ဦး တို့မကွဲမပြား တရား အန္တိမရောက် ပြောဆိုဆဲအတွင်း အဘငမိတ်ကလက်ရှိ
 ရင်း မှန်သည်အတိုင်း ချထား လုပ်သား တို့ကိုဆီး တား နှောင့်ရှက်မရှိပါစေရ
 လုပ်သား တို့ထံရရန်များ ကိုတောင်း ခံ၍တရား အရေး ပြတ်စဲရှိမှထိုက်သက်ရာ
 ဖြစ်ပါရအောင်အမိန့်စာချွန်ကယ်မသနား တော်မူပါမည်အကြောင်း နှင့် (သက္က
 ရာဇ) ၁၂၄၆ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၄ ရက်ကလွတ်တော်မှာတော်မူချက်များ နှင့်
 တင်ပြလျှောက်ထား ရှိ၍ စာ ပေး အမိန့်ရှိလိုက်သည်။ ရောက်လျှင်ရဟန်း ဂွင်သော
 မလျှောက်ချက်အတိုင်း အဘတကာကြီး ငမိတ်ကလက်ရှိရင်း မှန်သည်တိုင်တရား အ
 ရေးမဖြတ်စဲမှီအတွင်း တဖက်အမှုသည်ငမောင်ကြီး ကလုပ်သား တို့ကိုတား ဆီး နှောင့်
 ရှက်မရှိ စေရရဟန်း တော်အဘငမိတ်ကလုပ်သား တို့ထံစုဆည်း ခွန်များ ကိုသိမ်း ဆီး
 တရား ပြတ်စဲရှိမှထိုက်သက်ရာဖြစ်စေလိုကြောင်း အမိန့်ရှိလိုက် သည် (မြို့မ
 ဘုံပျံဂိုဏ်း အုပ်နှင်အလကပ္ပတိုက်ကျန်ဆယ်ရွာအမြင်မြို့ဝန်
 (အမြင်ဘုံပျံ ကျောင်း စာစု)

အောင်စီရင်၊ စာဝါမေး ခွန်း မြန်း ခွန်း ဖြေစွမ်း ရှိသည့်အ ရွှေဘက်ပထမ
 သုံး မျိုး ခွဲ ဝေပိုင်း ခြား ဂဏန်း စဉ်မှတ်သား သည့်စာရင်း ကိုလည်း သွင်း ။

25 May

1884

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၆ ခုနယုန်လဆန်း ၁ ရက် နေ့နား ခံမင်း လှမင်း ခေါင်
 ကျော်ထင်ထွင်ပြန် ။

(လွှတ်မှတ် ၊ ၁၉၇၇ ၊ စာ ၁၅ - ၁၆)

အမြင့်မြို့သဘာဝသနာပြုဗဟိုကော်မရှင်အဖွဲ့အစည်းအမြင့်မြို့တော်ပုံရိပ် အုပ် ၊
 ၎င်း မြို့စံရင်စုနစ်စက်ရွာ မြောက်ကျောင်း တိုက် နေရှင်ဇာတိနတ်မင်း ဘု
 တို့ကျောင်း ဝတ္ထုလယ် မြေဖြစ်သင့်မဖြစ်သင့်ရထိုက်မရထိုက် ဤသင့်
 ပွား ပြောဆိုကြရမ (ငြိ) မပြတ်နှစ်လရှည်လျား ရှိသည်ဖြစ်၍ ရဟန်း ရှင်
 ဇာတိသဘာဝသနာ ပိုင်ဆိုင်ရာ တော်ဘုရား ဤ ထံ (သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၆ ခုနှစ်
 လဆန်း ၁၄ ရက် နေ့ထပ်မံ လျှောက်ထား ရှိသော ဤသင့်ဗဟိုကော်မရှင်
 အုပ်ထံ ရေး သား သည်ဖြစ်စေတွင် ပါရှိသည်ပဌ မဆိုသည့်အချက်မှာ အမှန်သတ်
 တို့တင်ဖြစ်စေတွင် မည်သည့်ဖြစ်စေပဌ မတတ်ထိုက်မတတ်ထိုက် များ ကိုနှလုံး သွင်း
 ထား ရင်း ရှိသည်အတိုင်း ရေး သား ၍ အမှန်သတ်တို့နှင့်တကွမြို့ တော်သို့တင်ပို့လှ
 ရောက်ရှိ အောင်ဗဟိုကော်မရှင် တော်ကစာ ပေး စေအမိန့်တော်မြတ်ကို ဟိ
 ထက်နာခံဆင်ရွက်ရသည်ဖြစ်သော ဤသင့်စာ ပေး အမိန့်ရှိလိုက်သည် ရောက်လျှင်
 လျှောက်ဝင် ပါတက်အမှန်သတ်တို့တင်ပြသည့်ဖြစ်စေနှင့် ရပ်တွင် မည်သည့်ဖြစ်
 စေပဌ မတတ်ထိုက်မတတ်ထိုက် များ ကိုနှလုံး သွင်း ထား ရင်း အတိုင်း ရေး သား
 ၍ နေ့ရက်ကြန့်ကြာ မရှိ စေရမည်တော်သို့တင်ပို့လိုက်ရမည်အကြောင်း အမိန့်ရှိလိုက်
 သည်တုံ့ပုံရိပ် အုပ်
 (အမြင့်မြို့တော် ကျောင်း စာစု)

ဗက္ကိသလက္ခဏာအသိတၢ န ဗုဒ္ဓ နလက္ခဏာတဟူ သော မဟာ ပုဂ္ဂိုလ်သလက္ခဏာ တော်အ ပေါင်း
 တို့နှင်ပြည့်စုံ တော် မူ သောသက် တော်ထင်ရှား မြတ်စွာဘုရား အဆင်း သဏ္ဌာန်
 တော်ကဲ့သို့ထက်ဝန်း ကျင်ရဟန်း ရှင်လူပြည်သူအ ပေါင်း တို့ကြည်ညိုမြတ်နိုး ကိုးကွယ်
 ပူဇော်ရသဖြစ် တော် မူ သော မဟာ မုနိရုပ်ရှင် တော်မြတ်အား တင်လှူတော် မူ
 ရန်ကိုယ် တော်မြတ်နှိုက်ဆင်ရင် တော် မူအပ် သော စိန္တာ မဏိ မကိုဋ် တော် နှင့်ထပ်
 တူစိန်မြပတ္တမြား န ဝရတ်ကိုး ပါး အတိဉ်း စေလျက်ချယ်လှယ်လုပ် ဆောင် တော် မူ
 စေသည့် ရွှေသား မကိုဋ် တော်တုရင်စလွယ် တော် များ ကိုသက္ကရာဇ် ၁၂၄၆ ခုဝါ
 ဆိုလဆန်း ၁၃ ရက် နေ့တွက် တော် မူကြီး တွက် တော် မူ၍ မဟာ မုနိရုပ်ရှင် တော်မြတ်¹⁸⁸⁴
 အား အထူး သဖြင့်ကြည်ညိုအွယ်ဖြစ် စေရန်ကိုယ် တော်တိုင် မျက်နှာ တော် ဖွင့်ပြီး လျှင်
 မကိုဋ်တုရင်တင်လှူပူဇော် တော် မူမည်။ ရွှေ ခြောက်တပ် နေ့ဘက်တပ် န မန္တာဘက်
 ဓါတ်ဘက်တပ် ဝင်း အခင်း အကျင်း အခမ်း အနား မျက်နှာ တော် ဖွင့်မကိုဋ် တော်
 တင်အခမ်း အနား အခါကြား အမြောက်သံ ပေး မှစ၍ ခန့်ထား စီရင်ရန်ရှိသည်
 များ ကိုပြီး ပြော အောင်စီရင်။ စာရင်း ကိုလည်း သွင်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၆ ခုဝါဆိုလဆန်း ၂၉ ရက် နေ့နား ၂၉ June 1884
 ခမင်း လှမင်း ခေါင်

ကျော်ထင်ပြန် ။

(လွှတ် မှတ် ၊ ၁၉၇၇ ၊ ၈၁၆ - ၁၇)

အမြင့်မြို့သံသနာပြုဗန်ကီဆရာတော်စာပေး အမိန့်ရှိလိုက်သည်အမြင့်မြို့ဘုံပုံ
 ဂိုဏ်း အုပ်၊ ၎င်း မြို့စီရင်စုရွာသံသနာကျောင်း နေရှင်သောမကအာတက
 ကြီး ငမိတ်နှင်းငမောင်ကြီး တို့ပြောဆိုကြသည့်ငချိန်ဝိုင်ပစ္စည်း ရပ်များ ကိုခံစံ
 ထိုက်မခံစံထိုက်ကြောင်း နှင့်လွတ်တော်မှတရား အရေး ပြောဆိုဆဲအတွင်း အ
 ဘငမိတ်ကအထက်လက်ရှိချထား လုပ်စား မြို့အတိုင်း လုပ်သား တို့ထံကျန်စုဆယ်စာများကို
 ငမောင်ကြီး ကတား ဆီး ကန့်ကွက်မရှိပါစေရ။ အဘငမိတ်ကလုပ်သား တို့ထံတောင်း
 ခံ၍သိမ်း စည်း ငြီး လျှင်တရား အရေး ပြတ်စဲရှိမှတရား ထိုက်သက်ရသဖြစ်ပါရ
 အောင်ဂိုဏ်း အုပ်နှင်းတကွင်း မြို့ဝန်ထံသို့အမိန့်စာချွန်ကယ်မသနား တော်မူပါ
 မည်အကြောင်း နှင့်လျှောက်ထား ရှိသောကြောင့်စာပေး အမိန့်ရှိသည်အတိုင်း
 ငမိတ်တင်ပြရသော ဂိုဏ်း အုပ်ဆရာတော်ကအလိုရှိတိုင်း ဆင့်ဆိုတား မြစ်ပါစေ
 လွှဲအပ်လျှောက်ထား ရှိ၍ ဂိုဏ်း အုပ်ဆရာတော်ကအထက်ပေး အပ်ရှိသည်အမိန့်မှ
 စာအတိုင်း ဆင့်ဆိုတား မြစ်ရှိပါအောင်အမိန့်စာထပ်မံကယ်မသနား တော်မူ
 ပါမည်အကြောင်း နှင့်(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၆ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကျော်ဂရက်နေ့လျှောက်
 ထား ရှိသောကြောင့်ထပ်မံစာပေး အမိန့်ရှိလိုက်သည်။ ရောက်လျှင်အထက်ပေး
 အပ်ရှိသည်အမိန့်မှစာအတိုင်း တည်ငြိမ်သင့်သည်အရသဖြစ်လျှင်တည်ငြိမ်ရှိ အောင်
 ဆင့်ဆိုတား မြစ်နေထား တကြရှိ အောင်အား ထုတ်စေလိုကြောင်း စာပေး အ
 မိန့်ရှိလိုက်သည်အမြင့်မြို့ဘုံပုံ ဂိုဏ်း အုပ် ဗန်ကီဆရာတော်တံဆိပ်
 (အမြင့်ဘုံပုံ ကျောင်း စာစု)

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၆ခု (တော်သလင်း လပြည့်နေ့) သာသနာပိုင်ဆရာတော်
ဘုရား ဟိုး အမိန့် (ရှိသည်) ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၅ခု (နယုန်လဆန်း ၁၃ရက်နေ့) ပေး အပ်ဆင့်ဆိုသည့် ၁၂
ချက်ဥပဒေပါအချက်၊ ၎င်း ၁၂ချက်ဥပဒေပါအချက်များ ထွင်တိုး တက်ထပ် လောင်း
၍ဆင့်ဆိုရန်အချက်များ နှင့်သာသနာတော်ဆုတ်ယုတ်ညှိုး နှမ်း ကြောင်း အမှု
များ ကိုပြုလုပ်မရှိ စေရန် ရွှေ့ပြည် တော်မှစ၍ နိုင်ငံ တော်အတွင်း ဆင့်ဆိုသည်။
ရွှေ့ပြည် တော်မှစ၍ နိုင်ငံ တော်အတွင်း သီတင်း သုံး နေထိုင်ကြသည့် ရွှေ့မြို့တော်
လေး ပြင်ဆရာတော်၊ တိုက်အုပ်၊ နိုင်ငံ တော်ရှိဂိုဏ်း အုပ်၊ ဂိုဏ်း ထောက်ပုဂ္ဂိုလ်
တို့

ဘုရား သာသနာတော်သည် ပရိယတ္တိဓမ္မပွင့်လင်း ထွန်း တောက်ရှိမှပင် ပဋိပတ္တိ
ဖြစ်သည်။ ကျင့်ဝတ်သိက္ခာများ ကိုပြည့်စုံ အောင်ကျင့်သုံး စောင့်ရှောက်နိုင်လုံသ
ဖြင့် နေဝန်း လဝန်း အလား တနေ့တခြား တိုး ပွား ထွန်း လင်း တောက်ပလျှက်
ဆုတ်ယုတ်ပျက်ပြား မရှိအခွင့်ရှိစွာ တည်တန့် ခိုင်ခန့် ကောင်း မွန်ရာ သောအ
ကြောင်း ရှိသည့်အတိုင်း သာသနာတော်တွင် ခိုင်ခံ့ဝင်ထမ်း ဆောင် နေထိုင်ကြ သော
ရဟန်း သာမဏေတို့လည်း ကပ္ပိယ၊ အကပ္ပိယ၊ သာဝဇ္ဇ၊ အနာဝဇ္ဇ၊ သာပတ္တိက၊ အ
နာပတ္တိက၊ စသည်အရာများ ကိုသိကြွမ်း နား လည်ရှိ အောင်သင်ကြား လေ့ကျက်
ကြည့်ရှုနိုင် ချိန်၍ ဝိနည်း သဘောလက္ခဏာကိုသိမြင်သည့်အတိုင်း စောင့်ရှောက်
ကျင့်သုံး မှသာလျှင်ဘုရား ရှင်အာဏာ တော်ပညတ်ဝိနည်း သိက္ခာပုဒ်မပျက်မပြား
သီလသိက္ခာပြည့်စုံသန့်ရှင်း စင်ကြယ်သာသနာတော်သုံး ပါး စည်ကား ဖြစ်ထွန်း တိုး
တက်အရှည်တည်တန့် ခိုင်ခန့် ရသည့်ဖြစ်သည်။ ဝိနည်း သိက္ခာပုဒ်ဘုရား အာဏာ
ပညတ် တော်မပျက်မပြား သီလသိက္ခာပြည့်စုံသန့်ရှင်း စင်ကြယ်သာသနာတော်သုံး
ပါး စည်ကား ဖြစ်ထွန်း တိုး တက်တည်တန့် ခိုင်ခန့် စေရန် ရွှေ့ပြည် တော်မှစ၍ နိုင်
ငံ တော်အတွင်း သီတင်း သုံး နေထိုင်ကြသည့်ဆရာတော်တိုက်အုပ်တိုက်တွင်း ရှိသော
ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်ဂိုဏ်း တွင်း ရှိသောတို့မှ (သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၅ခု (နယုန်
လဆန်း ၁၃ရက်နေ့) ဆင့်ဆို ပေး အပ်သည့်စာအုပ်ဥပဒေပါဝင်သည့်ဆင့်ဆိုကျင့်ကြံ
နေထိုင်ရန်အချက်များ ထွင် (သက္ကရာဇ် ၁၂) ၄၆ခု တို့တက်ထည့် လောင်း ဆင်

ဆိုကျင့်ကြံ နေထိုင်ရန် ဥပဒေပါအချက်ဝန်နည်း သိက္ခာပုဒ်များ နှင့်မသင့်မလျော်
ရဟန်း တို့မှသာသာရပွဲမဖြစ်သည့်သဘာဝတော်ဆုတ်ယုတ်ညှိုးနွမ်း ပျက်ပြား
ကြောင်း ဖြစ်သည့်အမှုများ ကိုသိလျက်အပြုအလုပ် မရှိသီလသိက္ခာပြည့်စုံသန့်ရှင်း
စင်ကြယ်ကြောင်း ဖြစ်သည့်ကျင့်ဝတ်သီလများ ကိုမိမိတို့ကသာသနာတော်သုံးပါး
စဉ်ကား ဖြစ်ထွန်း တိုးတက်အရှည်တည်တန့်နိုင်ခန့်ရှိအောင်ကျင့်ဆောင်ထိန်း
သိမ်း ဖြစ်အသီးအသီး မိမိတို့တိုက်တွင်း ရှိသည့်ဂိုဏ်းတွင်း ရှိသည့်တို့ကိုလစ်လပ်
ကြွင်း ကျန်မရှိစေရစေ့နဲ့အောင်ဆင့်ဆိုကျင့်ဆောင်ထိန်းသိမ်း ဖြစ်စေ။ ဆင့်ဆို
သည်ကိုမတည် (သက္ကရာဇ် ၁၂) ၄၅ခု ၂၀၂၃ ဥပဒေပါအချက် (သက္ကရာဇ် ၁၂) ၄၆ခု

1883
1884

ဥပဒေပါအချက်များ နှင့်ဘုရားသာသနာတော်ဆုတ်ယုတ်ညှိုးနွမ်း ပျက်ပြား
ကြောင်း ဖြစ်သည့်အမှုများ ကိုသိလျက်လွန်ကျူး ပြုလုပ်၍ ကြောင်း ပေ 'I' ပေါက်ကြား သိ
ရလျှင်အပြစ်အလျှောက်စီရင်မည်။ (သက္ကရာဇ်) ၁၂ ၄၅ခု ဆင့်ဆိုပေးအပ်သည့်
ဥပဒေစာအုပ်တွင်ပါဝင်ဆင့်ဆိုကျင့်ကြံ နေထိုင်ရန် ဥပဒေ၃၅ချက်တွင်အကြီး ဝင်
သည်အချက်များ နှင့်ယခု (သက္ကရာဇ် ၁၂) ၄၆ခု ထပ်မံတိုးတက်ဆင့်ဆိုပေးအပ်
သည့် (ရဟန်း သင်္ဃာတော်တို့ကျင့်ဆောင်ရန် ဥပဒေ)။

1884

၁။ ရွှေမြို့တော်မှစ၍ နိုင်ငံတော်အတွင်း သီတင်းသုံး နေထိုင်သည့်ဆရာတော်၊
တိုက်နေသင်္ဃာ၊ ဂိုဏ်းအုပ်ဂိုဏ်း၊ ဆောက်ဂိုဏ်း သင်္ဃာတို့မှ ဂီလာနအကြောင်း မ
ရှိလျှင် ဘဲအနည်းငယ်ပမာဏမပြုလောက်သည်ကိုအမြဲတော် ဆောင်းထား၍ လှည်းယာဉ်
လှည်းရထားကိုစီးနင်းသွားလာခြင်း မရှိရှောင်ကြဉ်ရမည်။

၂။ ရွှေမြို့တော်နိုင်ငံ အတွင်း သီတင်းသုံး နေထိုင်သည့်သင်္ဃာတို့မှ သင်္ဃာန်း
သပိတ်ပရိက္ခရာအစရှိသောကပ္ပိယဝတ္ထုနှင့်ပင်ဖြစ်သော လှည်းဘုရား စက်ဆုတ်
တော်မူအပ်သည့်လယ်ယာသစ်သီးအရံပန်းအရံစသည်များ ကိုရဟန်းတို့အား မ
အပ်မလျော်သောကပ္ပိယဝေဟာရဖြင့်မိမိတို့ထံပေါင်နှံခံယူခြင်း သူတပါးတို့ထံ
ပေါင်နှံခြင်း လူတို့ကဲ့သို့မကောင်းသဖြင့်လုပ်ဆောင်ချစ်သားခြင်း မရှိရှောင်
ကြဉ်ရမည်။

၃။ နိုင်ငံတော်အတွင်း သီတင်းသုံး နေထိုင်သည့်သင်္ဃာတို့မှ ကပ္ပိယဝေဟာရ
ဖြင့်ရသော ရွှေငွေအနာမာသနိဿရိယဒုက္ကဋ်ဝတ္ထုတို့ကိုလိမ်မာကျွမ်းကျင်သော

ကပ္ပိယကီရကတို့အား ဒုဗ္ဗိစာရမှကင်း လွတ်အောင်စီရင် ပြောကြား ချီးမြှင့် ဆောင်
ခြင်း ကိုပြုပြောရမည်။

၄။ နိုင်ငံတော်အတွင်း သီတင်း သုံး နေထိုင်ကြသည့်သင်္ဃာတို့မှ ဘုရား စက်ဆုတ်
တော်မူအပ်သော ရွှေငွေအနာမသနဿဂ္ဂိယဆန်စပါး အစရှိသော အကပ္ပိယ
ပစ္စည်း များ ကိုလူတို့ကဲ့သို့ ကပ္ပိယကီရကတို့အလိုအလျောက် မပြုဘဲ မိမိတို့၏ မအပ်သော
ပယောဂဖြင့် ရွေး ခြံအတိုး အပွား ပေး ချမှတ် ရှောင်ကြဉ်ကြရမည်။

၅။ နိုင်ငံတော်အတွင်း သီတင်း သုံး နေထိုင်ကြသည့်သင်္ဃာတို့မှ မင်္ဂလာအမင်္ဂလာ
မျှနှင့် စပ်၍ တိုက်တွင်း တိုက်ပ များ မှာကာယပယောဂ၊ ဝစီပယောဂမကင်း
ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကြပ်အား ထုတ်လျက်အတီး အကအဆိုအပြော စသော သဘင်နှင့် စပ်သော
ပွဲလမ်း များ ကိုအပြုအလုပ် မရှိ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း လူတို့အလျောက် ပွဲလမ်း ခံသည့်
များ ကိုသွား လာကြည့်ရှုဒုတ်ခါး စွဲကိုင်ပြုလုပ်ခြင်း အမျှများ ကို ရှောင်ကြဉ်ကြရ
မည်။

၆။ နိုင်ငံတော်အတွင်း သီတင်း သုံး နေထိုင်ကြသည့်သင်္ဃာတို့မှ အာပတ်ကြီး ငယ်
နှင့် စပ်လျဉ်း သည့်အမျှ ဖြစ်စေသော အာပတ်အာပတ်သင့်ခြင်း အကြောင်း မ
ဟုတ်သော ဆွမ်း စည်ဆွမ်း စား ပရိတ်ရွတ်အသုဘရှုစသည်တို့၌ ဒါယကာ ဒါယကာမ
တို့သဒ္ဓါတရား ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီး ခြင်း အကြောင်း တဦး နှင့်တဦး အရှိန်အစော်
မဲ့ပြု၍ ကြည် ရှောင်တား မြစ်ပိတ်ပင်ခြင်း များ သည်သံဃဘေဒ၊ သံဃရတီ၊ သံ
ဃအဓိကရဏဖြစ်ပွား ရန်အကြောင်း ရှိသည်ဖြစ်၍ တား မြစ်ပိတ်ပင်ကြည် ရှောင်
ခြင်း မရှိစေရ။ အစိုရဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ဆောက်တို့က နိုင်နင်း အောင်ဆုံး မ
တား မြစ်ရမည်။

၇။ နိုင်ငံတော်အတွင်း သီတင်း သုံး နေထိုင်ကြသည့်သင်္ဃာတို့မှ ခရီး မှန်း ထား
ခြင်း ငြူစုစောင်း မြောင်း ချပ်ချယ်ခြင်း ဟူသော ဒေါသအာယာတ၏အစွမ်း
ဖြင့် တစုံတခုကို အမြွက် ဆောင်၍ ဥပုသ်ပဝါရဏာ စသော သင်္ဃာတို့ များ ကို ကြည် ရှောင်
တား မြစ်ပိတ်ပင်ခြင်း အမျှများ သည်သင်္ဃာတို့ ပြောကြား ခြင်း အကြောင်း ဖြစ်သော
ကြောင့် ကြည် ရှောင်သင့်သည့်အရာ ဟုထင်မှတ်ခြင်း မရှိလျှင် သောသလည်း အထက်အ
စိုး ရတို့ထံတိုင်တန်း လျှောက်ထား မရှိမီအလိုအလျောက် ကြည် ရှောင်တား မြစ်ပိတ်

ပင်မရှိစေရ။ အထက်အစိုး ရတို့ထံတိုင်တန်း လျှောက်ထား အမှုအငါးကို ထောက်ရှု ဆင်နွှဲခွင့်ပေး သည်အရ ဖြစ်၍ ဆင်နွှဲခွင့်ပေး ရှိမှပြင် ရှောင်တား မြစ်ကြွေရ မည်။

၈။ နိုင်ငံတော်ရှိ နိဿယဉ်း မကင်း ထိုက်သော ရဟန်း သာမဏေတို့မှာ မိမိတို့ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ နိဿယဉ်း ဆရာတို့သည်အတူ နေရာ ကျောင်း တိုက်မှအရပ်တပါး ဖဲသွား သော်၎င်း သေသော်၎င်း လူထွက် သော်၎င်း တိတ္ထိဘောင်သို့ ပြေး ဝင်သော်၎င်း မိမိတို့နေရာ ကျောင်း တိုက်၌ နိဿယဉ်း ပေး သောဆရာရှိလျှင်ထိုဆရာထံ နိဿယဉ်း ယူ၍ နေကြစေရမည်။ နိဿယဉ်း ပေး သောပုဂ္ဂိုလ်မရှိလျှင်တိုက်ချုပ်တိုက်အုပ်တို့က မိမိတို့ကိုယ်တိုင်ဖြစ် စေနိဿယဉ်း ပေး ခြင်း ဌာနမီး နိုင်သောလက္ခဏာပေသလသိက္ခာကော မပုဂ္ဂိုလ်တို့ထံဖြစ် စေနိဿယဉ်း ယူ၍ နေကြရမည်။

၉။ နိုင်ငံတော်အတွင်း သီတင်း သုံး နေထိုင်ကြသည့်ရဟန်း သာမဏေတို့အား ဓမ္မမဟုတ်သည်ကို ဓမ္မဟူ၍ပြဆို ဟောပြောခြင်း ဓမ္မကိုအဓမ္မဟူ၍ပြဆို ဟောပြောခြင်း အစရှိသောတဆဲရှစ်ပါး သောသံဃဘေဒကရဝတ္ထုများ ကိုပြဆို ဟောပြောခြင်း သည် သင်္ခာကွဲပြား ခြင်း အကြောင်း ဖြစ်သည်။ တိုက်ချုပ်တိုက်အုပ်ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်တို့က မိမိတို့ကိုယ်၌ ငဲ့တကွချုပ်အုပ်ကြည့်ရှုပါ။ တိုက်တာဂိုဏ်း ဝင်ရဟန်း သာမဏေတို့ကို ပြဆို ဟောပြော မပြုစေရ။ လွတ်ကင်း အောင်တည်း တည်း ကြပ်ကြပ်ဆင်နွှဲတားမြစ်ကြရမည်။

ပေါင်း ၉

(သုဂိုဏ်း)

၊ ၈၅၀၆၊ မှတ်၁၀၊ ဒီဇင်ဘာ ၁၉၃၂၊ ၈၃၀-၄၀)

အလ္လာကပွတိုက်ကျန်ဆယ်ရွာအမြင့်ငါး မြို့ဆိုင်ရာဆရာတော်စာပေး အမိန့်
 ရှိလိုက်သည်အမြင့်မြို့ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်တို့၊ အမြင့်မြို့စီရင်စုချောင်း ဦးဆယ်
 ရွာနေငရွာဆင့်၊ ငစံရံ၊ ငဘက်အို၊ မိသောင်း၊ မိသုန်၊ မွေစား ငါး ဦး
 တို့ကအစ်မမိမှောင်လယ်ယာမြေအမွေရပ်များ ကိုမိမှောင်လင်ငဘိုး ဦးဆွေ
 ညာတိစပ်လျှင်း သူမိချင်း၊ ညီမမိညှင်း၊ မိသင်း တို့ကငကျာလေး နှင့်အမွေမ
 ခွဲမဝေဘုံဆိုငဖြစ်ကြောင်း နှင့်နှစ်ဦးတို့တရား ရုံးတော်တွင်လဲဆိုအကောက်
 အယူခံပြရစာတန်း တင်ပြလိုက္ကတသက်သေစာချုန်၊ ခွဲဝေပြီး ဖြစ်ကြောင်း ဥ
 ပလိက္ကတသက်သေဗေဒမိတိုက်နေရဟန်း တော်ဦး ဝိမလာစာရကိုခွဲဝေပြီး ဖြစ်
 မည်မဖြစ်မည်မှန်မမှန်စုံညီမေး၍ပြီး ပြတ်ပြဲရမည်တရား နားခံကောက်ချက်
 ချက်ဖြစ်စာကိုနှစ်ဦးတို့သဘောတူလက်လှမ်းစားရပ်ရွာသို့ဆင်းသွားဦး
 ဝိမလာစာရကံကောက်ချက်လက်စားဖြစ်စာမေးလျှောက်ခွန်းများကို
 တင်ပြလျှောက်ထားရာ အထက်ဆရာတော်ဘုရားများ အမိန့်မှာစာပါရှိမှ
 မှန်ကန်ရာသိသည်အတိုင်း ထွက်ဆိုမည်မိန့်ဆိုရှိပါသောကြောင့်ရဟန်း တော်ဦး
 ဝိမလာစာရမှန်ကန်ထွက်ဆိုရှိပါအောင်အမိန့်မှာစာကယ်မသနား တော်မူ
 ပါမည်အကြောင်း နှင့် (သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၆ ခုသတင်း ကွတ်လပြည့်ကျော် ၁၃ ရက်
 နေ့တရား နားခံကောက်ချက်ဖြစ်စာမေးခွန်းများ နှင့်တင်ပြလျှောက်ထား
 ရှိသောကြောင့်စာပေး အမိန့်ရှိလိုက်သည်ရောက်လျှင်ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်
 တို့ကရဟန်း ရှင်ဝိမလာစာရကိုခေတ်ကြာမှသည်နှစ်ဦးတို့ရွှေစုံညီထုတ်နှုတ်ပါအ
 ချပ်ရှိသည့်အတိုင်း မှန်ကန်သဖြင့်ထွက်ဆိုရှိအောင်မေးလျှောက်ရမည်အကြောင်း
 စာပေး အမိန့်ရှိလိုက်သည်အမြင့်မြို့ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်တို့

ဗန့်ကျီဆရာတော်တံဆိပ်

(အမြင့်ဘုံပုံကျောင်း စာစု)

ဗန့်ကျီဆရၢ တေၣ်ဆၣ်ဆီၣ်လိုက်သညါအမြၣ်မြီၣ်ဂိုၣ်း အုၣ်ဂိုၣ်း ထောၣ်တိုၣ်၊ ဘုရၢး
သၢသနၢ တေၣ်တိုး တက်စဉ်ကၢး ပွၣ်လင်း ရှိအောင်ဧကရၢဇ်မင်း မြတ်နွံ
တက္ကသၢသနၢ တေၣ်ကိုအထူး ဩဉ်ရှုရင်း ရှိသညါအတိုင်း မိမိတို့ဂိုၣ်း သၢး သဃ်ၢ
တို့ကိုအထက်ဆၣ်ဆီၣ်ရင်းဘုတ်အုတ်ပါဥပဒေတွင်ပါရှိသညါရဟန်း တို့နွံမသၣ်မလှၢက
ပတ်သောလည်း နွံၢး တို့ကိုမွေးထၢး စီးနင်းခြင်း စသောအမှုတို့ကိုမပြုမကွၣ်
ဩရအောင်ဂိုၣ်း အုၣ်ဂိုၣ်း ထောၣ်တိုၣ်မိမိတို့ဂိုၣ်း ထွင်း ရှိရဟန်း သၢမဏေ
တို့ကိုနီၣ်နင်း အောင်တင်း တင်း ဩဝ်ဩဝ်တၢး မြစ်ဆၣ်ဆီၣ်ဩရမည်ဂိုၣ်း အုၣ်ဂိုၣ်း
ထောၣ်တိုၣ်

(သက္ကရာဇ် ၁၂၄၆ ခုသတင်း ဣတ်လပြည့်ကျော် ၁ (17 October 1884)

ဗန့်ကျီဆရၢ တေၣ်စၢတံဆိပ်

(အမြၣ်မြီၣ်ပျံ ကျောင်း စါစု)

ရေ မြေသနင်း မင်း ဧကရာဇ်တို့မည်သည်ရဟန်း ဂွင်လူပြည်သူအပေါင်း ချမ်း
 သာရာသျှမ်း သာ ကြောင်း များ ကိုရည်သန်၍ ဆောင်မြဲဖြစ်သည်နှင့်အညီတိုင်း
 ပြည်နိုင်ငံ ဝ ပြောသောသဘာဝစည်ပင်တိုး တက်ကြောင်း များ ကိုမဆုတ်မနစ်အား
 ထုတ်ဆောင်စွမ်း ကုန်ရသည်။ ငါအသွင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်သည်လည်း တိုင်း နိုင်
 င် နေသက္ကဝါတို့အီး လုပ်စား ဆိုင်စားစီးပွား ချမ်းသိတိုးတက်ရာ တိုး တက်ကြောင်း
 များ ကိုကောင်း မွန်စွာ ဝေဘန်ဆင်ခြင် တော်မူရာပြည်သူအပေါင်း တို့ထွင်အ
 ခြား အလုပ်အဆောင်အကူး အသန်း အရောင်း အဝယ်မျှများ ထက်တောင်သူလယ်
 ယာလုပ် ဆောင်ရသည့်အရာသည် မငြိုမငြင် မခဲမယဉ်း လွယ်လင့်တကူစီး ပွား ချမ်း
 သာဖြစ်စွန်း တိုး တက်ရသည့်အရင်း မူလပ ဓါနအလုပ်အဆောင်ဖြစ်သည်။ လယ်
 ယာအလုပ်အဆောင် များ ကိုအလိုရှိတိုင်း လုပ်ဆောင်နိုင် စေရာသောအကြောင်း
 ကိုလည်း ရေ မြေသနင်း မင်း ဧကရာဇ်တို့သဘာဝ ချီး မြှင့်ဆောင်စွမ်း တော်
 မူနိုင်ရသည်။ နိုင်ငံ တော်အတွင်း အနီး အဝေး အရပ်ရပ်မြို့ ကျေး ဂွာများမှ
 တိုးတက်မညီမျှ မြေငွေဝယ်ငွေ ပေါင်မြေများ မှတပါး အရာတော်နှင့်စပ်ဆိုင်
 သည့် မြေများ ထွင်မြေလွတ်မြေလပ်ရှိသည်များ ကိုမည်သူမဆိုခုတ်ထွင်တီကျင်း လုပ်
 ဆောင်လိုလျှင်ပြဌာန်း ပိုင်း ခြား တော်မူသည့်လယ်ယာအလုပ်အဆောင်အခွင့်
 ပေး ဥပဒေအတိုင်း ခုတ်ထွင်တီကျင်း လုပ်ဆောင်ကြစေ။ ခုတ်ထွင်တီကျင်း လုပ်
 ဆောင်သူတို့မှလည်း ဥပဒေပါနှစ်ပိုင်း ခြား သည့်အတွင်း မြေစု မြေခွန်မှစ၍
 တစုံတရာအကောက်အခွန်အတောင်း အခံမရှိ စေနှင့်လွတ်ငြိမ်း ချမ်းသာစေ။
 ခုတ်ထွင်တီကျင်း လုပ်ဆောင်သည့် မြေများ ကိုလည်း ပြဌာန်း ပိုင်း ခြား သည့်ဥပ
 ဒေကိုမလွန်ကျူး သမျှနှစ်ကာလပတ်လုံး အနှုတ်အယူအပြောင်း အလဲမရှိ စေနှင့်။ အ
 မွေခံအမွေစား သား မြေး စဉ်ဆက်ဆင်း သက်ပိုင်ဆိုင်စေ။ နိုင်ငံ တော်အတွင်း
 အရပ်ရပ်မြို့ ကျေး ဂွာခရိုင်ဝန်မြို့ဝန်စစ်ကဲတို့ကိုဥပဒေနှင့်တကွပေး အပ်၍ စေ
 နှံ့အောင်ပြန်ဆိုမှထား စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၆ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၁ ရက်နေ့နား 16 January 1885
 ကျော်တွင်ပြန်။
 (လွတ်မှတ်၊ ၁၉၇၇၊ စာ ၁၇)

ပညာရှိနာရီတော်မှူး သီရိရာဇ်နန္ဒပဏ္ဍိတဗြာဟ္မဏတင်ချက်အတိုင်း နာရီမောင်း
 လဲပြောင်းတီးစေ။ ငွေကိုအမရပူရနယ်အတွင်း ရှိဗြာဟ္မဏပုဏ္ဏား ခေါင်း ၊
 ငမောင်ကြီး ကိုပြုစုဒိန်တော်ဆက်ဗြာဟ္မဏပုဏ္ဏား ခေါင်း ၊ ငအုန်း ခိုင်ကိုစစ်
 ကိုင်း မြို့ရှိဗြာဟ္မဏပုဏ္ဏား ခေါင်း ၊ ငသားထွန်း အောင်ကိုအနောက်ဂြိုဟ်နတ်ပူ
 ဇော်ခေါင်း ခန့်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ ခုကဆုန် (လဆန်း ၁ ရက်နေ့) ⁽¹⁴⁾ April

1885

(အုပ်ချုပ်ပုံ၊ ၁၉၆၅၊ ပိုဒ် ၁၉၃ / ၁၇၊ ၈၄၂ - ၃)

သုံး ဆယ်မြီလက်ယ ဥယျ ဉ်ဂိုဏ်း အုပ်ဆရာတော်အမိန့်ရှိသည်။ ဂိုဏ်း ဝင်သင်္ဃာ
ကြီး ငယ်တစုတို့၊ သုံး ဆယ်မြီအလယ်လက် မေ့၍ တော ကျောင်း နေရှင်ကလျာဏ တော်
လှိုင် ကျောင်း နေရှင်နန္ဒ နောင်သ ခေါ်ကျောင်း နေရှင်ဝါရီန္တတို့ကို ဒုတိယဂိုဏ်း
ထောက်အရာ (သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော် ၄ ရက် နေ့ခန့်အပ်သည်။
ဂိုဏ်း ဝင်သင်္ဃာကြီး ငယ်တစုတို့လည်း ၄ ငါး ဒုတိယဂိုဏ်း ထောက်ရှင်ကလျာဏရှင်
နန္ဒရှင် ဝါရီန္တတို့ဆင့်ဆိုစီရင်ဆုံး မပြုဝါဒ ပေး ရာနာခံ၍ ဂန္ဓာဓူရဝိပဿနာဓူ
ရနှစ်ပါး ကိုပွား များ အား ထုတ်ကျင့်၍ နေထိုင်ကြရမည်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော် ၄ ရက် ^{2 May} နေ့သုံး ဆယ်မြီလက်ယ¹⁸⁸⁵
ဥယျဉ်ဂိုဏ်း အုပ်ဆရာအမိန့်ရှိလိုက်သည်သုံး ဆယ်နယ်တွင်း ဂြိုဟ်နီအစီရင်တိုင်စာ
ရေး သူကြီး ကျော့ ပေါင်းတို့၊ တိုင်း ကြီး ပြည်ကြီး မင်း ဧကရာဇ်အကျိုး သာသနာ
တော်မြတ်အကျိုး ထမ်း ရွက်သိန္နီပါလူတို့ကိုသာသနာပိုင်ဆရာတော်ဘုရား ကြီး က
အရပ်ရပ်မင်း မှုမင်း ခင်း လွတ်ငြိမ်း စေအမိန့်တော်စာ ပေး အပ်ချုပ်ထား
သည်ကိုမလွတ်မငြိမ်း ဆရာတော်ဘုရား ကြီး ကြား သိ တော်မူ၍သုံး ဆယ်ဂိုဏ်း အုပ်
ဆရာကထပ်မံ၍ဆင့်အမိန့်တော်မြတ်ကိုနာခံရသည်ဖြစ်၍သိန္နီပါလူတို့ကိုဝါလသုတင်း
ဣန္ဒြာဏအရပ်ရပ် နေထိုင်ရဦး မည်ဖြစ်၍သိန္နီပါလူတို့ကိုမင်း မှုမင်း ခင်း လူအ
စေအခိုင်း မရှိလွတ်ငြိမ်း စေရမည်ဆင့်ဆိုသည်ကိုမတည်ရှိလျှင်သာသနာပိုင်ဆရာ
တော်ဘုရား ကြီး ထံ လျှောက်ထား ၍ထင်ရှား အောင်စီရင်မည်။

(သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော် ၄ ရက် ^{2 May} နေ့) ¹⁸⁸⁵
က အော့ဘေသီဝိရဌတိုင်မိုင် ၄၉ သိန္နီမြီလက်ကိုင်ဆိုင်ရာသုံး ဆယ်မြီဂိုဏ်း အုပ်ဆရာ
တော်စာ။

(နေောင်ချီသောင်း တင် စာစု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေမြေအသွင်ဆန္ဒနိမိတ်မင်း သခင်
 ဆင်ဖြူများ ဂွင်လက်နက်စင်္ကြာသခင်အသွင်ဘဝဂွင်မင်း တရား ကြီး ဆရာအ
 မိန့်တော်ရှိသည်။ သုံး ဆယ်မြို့ဂိုဏ်း အုပ်ဂွင်ပရမာဏ၎င်း မြို့စီရင်စုတော်လှိုင်
 တိုင်တောင်တလုံး တိုင်ဂွာသစ်ကျောင်း နေအသက်ရဝကျော်ဂိုဏ်း ထောက်ဆရာ
 ဂွင်ဥာဏဘဝတပါး ပြောင်းသွား ရာကြွင်း ကျန်ရစ်သော ဥတုဇာတကလွတ်
 ရုပ်ဟောင်း ကိုပြဿဒိရထား လေါင်တိုက်များ နှင့်လှပတင့်တယ်စွာလုပ်ဆောင်
 သင်္ဂြိုဟ်ပါရမည်အကြောင်း နှင့်လျှောက်ထား ရှိသည်အတိုင်း နိဗ္ဗာန်ကျောင်း တန်
 ဆောင်း ထီး စိုက်ထီး ဖြူနှစ်စင်း သံလင်း သံဆကာစိုက်လောင်တိုက်ရွမ်း စည်
 များ နှင့်တံဆိပ်တော်ရစာတည်း ဆရာတော်တို့နည်း သရီယဇာပနကိစ္စကိုလှပ
 တင့်တယ်စွာလုပ်ဆောင်သင်္ဂြိုဟ်စေ။

(သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၄ ရက် နေ့) ⁽²⁾ May

1885)

(နေောင်ချိုသောင်းတင် စာစု)

ဂိုဏ်း အုပ်ဆရာတော်အမိန့်ရှိသည်သုံး ဆယ်မြို့စီရင်စုဆောင်း အော်ဘော်
 ဟိုင်တောင်တလုံး ဥတိုင်အတွင်း သီတင်းသုံး နေကြသည်ဂိုဏ်း ဝင်သင်္ဃာတစုတို့၊
 ရေမြေကိုအစိုး ရတော်မူသောသဿနာဒါယကာမဟာမင်း ဧကရာဇ်တရား
 မင်း မြတ်သည်ကိုယ်ကြီး ကိုယ်စီး ပွား ကိုမဇေမု၍သဿနာတော်စည်ပင်ပြန့်ပွား
 များ မြတ်သည်ကိုအလွန်အလိုတော်ရှိတော်မူသည်နှင့်အညီ ရွှေပြည်တော်မှစ၍နိုင်ငံ
 တော်အတွင်း သီတင်းသုံး နေသမျှသင်္ဃာတော်မြတ်တို့ကိုအနော်ရထာကြီးစီမံ
 သောဌာနဓမ္မာတော်တွင်တံဆိပ်တော်ရဆရာတော်ကြီး တို့ကိုကြည့်ရှုတော်မူပါ
 အမိန့်တော်မြတ်ထုတ်ပြန်တော်မူသည့်အတိုင်း နိုင်ငံတော်ထက်ဝန်း ကျင်အရပ်ရပ်
 မြို့ကျေး ရွာတို့ကိုအသီးအသီး စေ့ငှအောင်ဂိုဏ်း ချုပ်ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်ဆ
 ရာပေး အပ်၍ကိုယ်ခွဲကိုယ်စား ဆုံးဖြတ်ကြည့်ရှုစီရင်စေသည်သုံး ဆယ်မြို့နယ်လေး
 ရပ်ရှစ်ရပ်အတွင်း သီတင်းသုံး နေကြသည်သင်္ဃာတော်တို့ကိုလည်း နားလင်းဆ
 ရာကကြည့်ရှုဆုံး မစီရင်ရမည်အမိန့်တော်နှင့်ဂိုဏ်း အုပ်ဆရာခန့်အပ်တော်မူ
 သည်။ ငါကလည်း သုံး ဆယ်မြို့စီရင်စုဆောင်း အော်ဘော်လိုင်တောင်တလုံး ဥတိုင်
 အတွင်း သီတင်းသုံး နေကြသည်သင်္ဃာတော်တို့တွင် ရွာသစ်ကျောင်း ဆရာရှင်
 ညာဏဓမ္မာတောကျောင်း ဆရာရှင်ကလျာဏတို့နှစ်ပါး ကိုဂိုဏ်း ထောက်ဆရာ
 ပေး၍သဿနာရေး သဿနာမျှကိုဝိနည်း ဓမ္မကံနှင့်အညီကြည့်ရှုစီရင်စေသည်။
 ရွာသစ်ဆရာရှင်ညာဏ၊ ဓမ္မာတောဆရာရှင်ကလျာဏတို့ကလည်း ဂိုဏ်း ဝင်သင်္ဃာ
 တော်တို့တွင်စီရင်ရန်ရှိသမျှကိုဝိနည်း ဓမ္မကံနှင့်အညီဆုံးဖြတ်စီရင်ရမည်ဂိုဏ်း ဝင်
 သင်္ဃာတော်တို့လည်း ဂိုဏ်း ထောက်ဆရာတို့ဆုံးဖြတ်ရာကိုနာခံ၍ဂန္ဓာဓူရဝိပဿ
 နာဓူရနှစ်ပါး ကိုပွား များ အောင်အား ထုတ်နေထိုင်ကြရမည်။

(သက္ကရာဇ် ၂၄၇ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၄ ရက်နေ့)⁽²⁾ May

1885)

(နောင်၍သောင်းတင်စီရင်)

(သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ ခု သာသနာပိုင်ဆရာတော်ဘုရား ကြီး အမိန့်ရှိသည်။¹⁸⁸⁵
 နေပြည်တော်မှစ၍ နိုင်ငံတော်အတွင်း သီတင်း သုံး နေထိုင်ကြသည့် ရွှေမြို့တော်
 လေး ပြင်ရှိတံဆိပ်တော်ရ၊ မရ၊ တိုက်အုပ်၊ တိုက်ကြပ်တို့နှင့် နိုင်ငံတော်ရှိဂိုဏ်း
 ချုပ်၊ ဂိုဏ်း အုပ်၊ ဂိုဏ်း ထောက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့
 မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်ဆိုသည့်အရာသည် ပရိယတ္တိသာသနာတော်ဖြစ်
 ထွန်း စည်ကား တိုး ပွား ရှိမှပင် ပဋိပတ္တိကျင့်ဝတ်သိက္ခာပုဒ်များ ကိုကောင်း မွန်
 ပြည့်စုံ အောင်ကျင့် ဆောင်နိုင်ရသည်။ ပဋိပတ္တိသာသနာတော်ပြည့်စုံပွင့်လင်း
 ကောင်း မွန်ရှိမှလည်း ပဋိဝေဒဟူသော မဂ်ဖိုလ်တရား တို့နှင့်ပြည့်စုံရသည်
 ဖြစ်သည်။ ငါတို့သာသနာဒါယကာမဟာဓမ္မရာဇ်တရား မင်း မြတ်သည်လည်း သာ
 သနာပြုမင်း ကောင်း မင်း မြတ်ဖြစ်တော်မူသည့် နှင့်အညီသာသနာတော်သုံး ပါး
 ပွင့်လင်း စည်ကား တိုး တက်ခြင်း များ ကိုလွန်မင်း စွာတောင့်တတော်မူသော
 မနောပဏီမိရှိတော်မူသည့် နှင့်အညီ ရှေး ရှေး သောသာသနာပြုမင်း ကောင်း
 မင်း မြတ်တို့ကဲ့သို့သာသနာတော်မြတ်ကိုပစ္စယာနုဂဟ၊ ဓမ္မနုဂဟ နှစ်ပါးတို့ဖြင့် ချီးမြှောက်
 တော်မူ၍သာသနာတော်၏ စင်ကြယ်သန့်ရှင်း ထွန်း လင်း တောက်ပခြင်း အရှည်
 တည်တံ့ခိုင်ခန့်စေခြင်း ဌာသသာသနာတော်ကိုဓမ္မစက် အာဏာစက်နှစ်ပါး တို့
 ဖြင့်အား ထုတ်ကြည့်ရှုပါမည့်အကြောင်း နှင့်မပြတ်နှိုး ဆော်တောင်း ပန်တော်
 မူသည့်အရာလည်း ရှိသည်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ရွှေမြို့တော်လေး ပြင်ရှိတံဆိပ်တော်
 ရ၊ မရ၊ တိုက်အုပ်၊ တိုက်ကြပ်တို့နှင့် နိုင်ငံတော်ရှိဂိုဏ်း ချုပ်၊ ဂိုဏ်း အုပ်၊ ဂိုဏ်း
 ထောက်တို့မှ မိမိတို့စောင့်ထိန်း ကျင့်ဆောင်အား ထုတ်သင့်သည့်ဥပဒေပါအ
 ချက်များ နှင့်ဝိနည်း သိက္ခာပုဒ်တော်များ ကိုပြည့်စုံကောင်း မွန်ရှိအောင်
 စောင့်ထိန်း ကျင့်ဆောင်ကြ၍အုပ်ထိန်း ကြည့်ရှုပါ။ တိုက်တွင်း ရှိရဟန်း သာမဏေ
 ဂိုဏ်း တွင်း ရှိရဟန်း သာမဏေတို့ကို (သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၅ ခု (၁၈ May 1883
 ၁၃ ရက်နေ့) တံဆိပ်တော်ရဆရာတော်တို့နှင့်စုံညီညှိနှိုင်း ဝိနည်း ကျမ်း ဂန်များ
 နှင့်သင့်လျော်အောင် စောင့်ထိန်း ကျင့်ဆောင်ရန် ဖောက်ပြား ချွတ်ယွင်း လွယ်
 သည့်အရာများ ကိုပိုင်း ခြား ပေး အပ်ဆင့်ဆိုသည့် ၃၂ ချက်ဥပဒေ (သက္ကရာဇ်)
 ၁၂၄၆ ခု (၄ September 1884) ထပ်မံဆင့်ဆိုပေး အပ်သည့် ၉ ချက်ဥပဒေ

(19 July)

1885

ပါအချက်များ နှင့် (သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ ခု (ဒုတိယ ဝါဆိုလဆန်း ဂရက် နေ့) ထက်
မံဆင့်ဆိုရန် ဥပဒေအရ ရပ်ဆိုင်းသည့်အမိန့်တော် ပါအချက်များ ကို ရွှေမြို့
တော် လေး ပြင်တိုက်ဆိပ် တော်ရ၊ မရ၊ တိုက်အုပ်၊ တိုက်ကြပ်၊ နိုင်ငံ တော်ရှိ ဂိုဏ်း
ချုပ်၊ ဂိုဏ်း အုပ်၊ ဂိုဏ်း ထောက်တို့ကလစ်လပ်ကြွင်း ကျန်မရှိ စေရ၊ အထူး အား
ထုတ် စောင့်ထိန်း ကျင့်ဆောင်၍ အောင်တည်း တည်း ကြပ်ကြပ်နှိုး ဆော်ချီး ပင့်
တား မြစ်ဆင့်ဆိုကြရမည်။ နောင်ဆင့်ဆိုသည့်ကို လေး စား မမူအ ပေါ့သုက္က ခြောင့်
ကြမဲ့သော နေထိုင်၍ အုပ်ထိန်း ကြည့်ရှုပါ။ တိုက်တာ ဂိုဏ်း အတွင်း များ ကတစုံတရံ
မျှခင်း ဖြစ်ပွား ပေ၍ ပေါက်ကြား သိရလျှင် ထင်ရှား အောင်အပြစ်စီရင်မည်။
(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ ခု ဒုတိယ ဝါဆိုလဆန်း ဂရက် နေ့သုဇ္ဈာန် ၁၉ July 1885
တံဆိပ် တော်ရသော တော်တို့စုံညီသဘာဝ ပိုင်ဆွဲသော တော်ဘုရား ကြီး ထပ်မံ
ဆင့်ဆို တော်မူသည့်ရဟန်း သင်္ဃာ တော်တို့ကျင့် ဆောင်ရန် ဥပဒေ
၁။ သဘာဝ တော်အတွင်း မှီတင်း နေထိုင်ကြသည့်ရဟန်း သာမဏေတို့မှ ဟပရိ
ယက္ခိသဘာဝ တော်ဖြစ်ထွန်း စည်ကား ရှိမှပင် ပတ္တိ၊ ပဋိ ဝေဓဟူ သောသဘာ
ဝ တော် နှစ်ပါး ဖြစ်ထွန်း စည်ကား ရသည့်ဖြစ်၍ ပရိယက္ခိသဘာဝ တော်ဖြစ်
ထွန်း စည်ကား တိုးတက်၍ အောင်တံဆိပ် တော်ရ၊ မရ၊ တိုက်အုပ်၊ တိုက်ကြပ်၊ ဆရာ
ဖြစ်သူတို့ကအထူး အား ထုတ်နှိုး ဆော်ခြီး ပင့်ကျမ်း ဂန်ပို့ချသင်ကြား ဆောင်ရွက်
ပြုလုပ်ကြ စေရမည်။

၂။ သဘာဝ တော်အတွင်း မှီတင်း နေထိုင်ကြသည့်ရဟန်း သာမဏေတို့မှ စာ
ပေပို့ချသင်ကြား လေ့ကျက် ဆောင်ရွက် လေ့လာခြင်း မရှိလှည့်လည်သွား လာ နေ
ထိုင်ခြင်း အမှုများ သည်သဘာဝ တော်စည်ပင်ပြန့်ပွား မရှိ၎င်း ရဟန်း သာ
မဏေတို့ကိုအတုလိုက်စား သဘာဝ တော်ဆုတ်ယုတ်ရာ အခါအကြောင်းရှိသည့်ဖြစ်သည်။
၎င်း စာ ပေပို့ချသင်ကြား ဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိသည့်ရဟန်း သာမဏေတို့ကိုလက်
ခံ မွေး ထား ခြင်း မရှိ စေရ၊ ကြပ်ကြပ်တည်း တည်း ဆင့်ဆိုတား မြစ်ကြရမည်။

၃။ သဘာဝ တော်အတွင်း ခိုင်ခံ့မှီတင်း နေထိုင်ကြသည့်ရဟန်း သာမဏေတို့မှ
မြတ်စွာဘုရား တား မြစ်တော်မူအပ် သောလူမှုများ နှင့်စပ်လျဉ်း သည့်အမှုများ
ကို ရွှေဆောင်ပြုလုပ် ပြောဆိုခြင်း ၊ ဂိုဏ်း ချုပ်၊ ဂိုဏ်း အုပ်၊ ဂိုဏ်း ထောက်တို့အ

ထွင်း တော်လွတ်တော် မူ၍ ကမြစ်တံး စာသွင်း ပေး ရန်တံဆိပ်ခတ်စက္ကပေး
အပ်လျှောက်ထား ဂျီသည့်ဝိနည်း သိက္ခာပုဒ်တော် မူ၍ နှင့်သင့်လျော်သည့်အချက်
မူ၍ ပြင်သိက္ခာပုဒ်အကျင့်သီလဦး နှစ် နှစ်ဆန်ကျင့်ခြင်း အကြောင်း ဖြစ်သည့်အမှု
မူ၍ နှင့်စပ်၍အတွင်း တော်လွတ်တော် ဂုံး တော် မူ၍ သို့စာသွင်း ပေး ပို့ခြင်း
အမှုမူ၍ သည်ရဟန်း တော် နှင့်မလျော်သောအရာဖြစ်သည်။ မအပ်သောလူမှု
ကိစ္စမူ၍ ကိုရှေ့ဆောင်ပြုလုပ် ပြောဆိုခြင်း ၊ သိက္ခာပုဒ်သီလဦး နှစ် နှစ် ကြောင်း
ဖြစ်သည့်အကြောင်း မူ၍ နှင့်အတွင်း တော်လွတ်တော် ဂုံး တော် မူ၍ သို့စာသွင်း
ပေး ပို့ခြင်း မူ၍ ကိုအပြုအလုပ်မရှိ စေနှင့်။ တံဆိပ်ရတိုက်အုပ် ၊ တိုက်ကြပ်ဂိုဏ်း ချုပ်
ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်တို့နိုင်နင်း အောင်တံး မြစ်ပြုရမည်။

၄။ သာသနာတော်အတွင်း ခိုင်ခံ့ နေထိုင်ကြသည့်ရဟန်း သာမဏေတို့မှဘုရား
ရှင်ပညတ်မြစ်ပယ် တော်မူအပ်သောဒုတိယတံး စသောလက်နက်မျိုး ကိုစွဲဆောင်
ခြင်း ၊ အချင်း ချင်း ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွား ခြင်း ၊ လူဒါယကာတို့နှင်အခြင်း ဖြစ်ပွား
ခြင်း ၊ လူတို့နှင်အခြင်း ဖြစ်ပွား ရာရဟန်း သာမဏေတို့ဝန်း ဝိုင်း ခြင်း အမှု
မူ၍ သည်ရဟန်း သာမဏေတို့၌သာလျှင်မဖြစ် ၊ လူတို့သဒ္ဓါတရား ယုတ်လျော့ကဲ့ရဲ့
ပြစ်တင်ဘွယ်ရှိသည့်ဖြစ်၍ ပစ်ပယ် တော်မူသည့်ဒုတိယတံး လက်နက်မူ၍ ကိုစွဲကိုင်ဆောင်
ယူသွား လာခြင်း ၊ အချင်း ချင်း ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွား ခြင်း ၊ လူဒါယကာတို့နှင်အခြင်း
ဖြစ်ပွား ခြင်း ၊ လူတို့နှင်အခြင်း ဖြစ်ပွား ရာရဟန်း သာမဏေတို့ဝန်း ဝိုင်းခြင်း
အမှုမူ၍ ကိုအပြုအလုပ်မရှိ စေနှင့်။ နိုင်နင်း အောင်ဆင်နုတ်တံး မြစ်ပြုရမည်။

၅။ သာသနာတော်အတွင်း ခိုင်ခံ့ နေထိုင်ကြသည့်ရဟန်း သာမဏေတို့မှဂီလာန
စသော ပြောပလောက်သောအကြောင်း မရှိဘဲ နေလွဲသောအခါကွမ်း စားခြင်း ၊
ဆေး ဝါး ခြင်း ၊ အခိုး တံအခိုး လိပ်သောက်ရှူခြင်း အမှုမူ၍ သည်သာလျှင်မရှိ ၊ လူ
တို့သဒ္ဓါတရား ဆုတ်ယုတ်ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်ရာသောအကြောင်း ရှိသည့်ဖြစ်သည်။ နေလွဲ
သောကာလကွမ်း စား ခြင်း ၊ ဆေး ဝါး ခြင်း ၊ အခိုး တံအခိုး လိပ်သောက်ရှူ
ခြင်း မူ၍ ကိုဂီလာနစသောအကြောင်း ကင်း လျက်အပြုအလုပ်မရှိ စေနှင့်။ ဤ
ရှောင်ရှီ အောင်တံး မြစ်ဆင်နုတ်ပြုရမည်။

၆။ သာသနာတော်အတွင်း မှီတင်း နေထိုင်ကြသည့်ရဟန်း သာမဏေတို့မှဒါဏကိ

ဒါယိကာ မတို့နှင်အဆွေခင်ပွန်း ချစ်ကြွမ်း ဝင်လိုခြင်း များ ကိုစွဲ၍သွား ခြင်း ငှါ
ထိုက်သောအကြောင်း မရှိဘဲလူတို့အိမ်များ သိုကူး သန်း သွား လာ ဝင်ထွက်အဆွေ
ခင်ပွန်း ချစ်ကြွမ်း ဖွဲ့ခြင်း အမှု၊ ညဉ့်အခါများ ထွင်အိမ်သို့သွား လာ ဒါယကာ ဒါ
ယိကာ မတို့နှင်စကား ပြောဆိုပြခြင်း အမှု၊ ညဉ့်အိပ်ခြင်း ငှါထိုက်သောအကြောင်း
မရှိဘဲလူတို့အိမ်ထင်ညဉ့်နေခြင်း အမှုများ သည်ရဟန်း သာမဏေတို့နှင်မသင့်မ
လျော်သည့်အရာဖြစ်သည်။ ၎င်း အမှုများ ကိုအမှုအလုပ်အကူအကြံမရှိစေနှင့်၊
နိုင်နင်း အောင်ဆင်းသို့တား မြစ်ကြွေရမည်။

ရ။ သာသနာတော်အတွင်း မှီတင်း နေထိုင်သည့်ရဟန်း သာမဏေတို့မှာ (သက္ကရာဇ် ၁၂) ၄၅ခု (၁၂၄၆ခု များ ကတံဆိပ်တော်ရသရောတော်တို့နှင့်စုံညီ ၁၈၈၃
ဝိနည်း ပညတ်ကျမ်း ဂန်များ နှင့်ညှိနှိုင်း ဝါရိတ္တသီလ၊ စာရိတ္တသီလ ပေါက်ပြား ၁၈၈၄
ချွတ်ယွင်း တိမ်း ယိမ်း လွယ်သည့်အရာများ ကိုအား ထုတ်စေောင် ရှောင်ကြဉ်ကုန်
ရန်သာသနာတော်တိုး တက်ဖြစ်စွန်း စည်ကား ရှိအောင်ဥပဒေပညတ်ပိုင်း ၁၈၈၃
ခြား ထား သည်ဖြစ်သည်။ (သက္ကရာဇ် ၁၂) ၄၅ခု (၁၂) ၄၆ခု ဥပဒေ ၁၈၈၄
များ နှင့် (သက္ကရာဇ် ၁၂) ၄၇ခု ထပ်မံထည့်သွင်း ဆင့်ဆိုပိုင်း ခြား ထား အပ်
သည့်ဥပဒေကုန်ဝတ်သိက္ခာပုဒ်များ ကိုအပြောပြုစေ ခြင်းဖြင့်မပြု၍အနေအထိုင်မရှိ ၁၈၈၅
စေနှင့်၊ တလတကြိမ်တတ်ကြား နာခံစေ၍အပိုင်း အခြား ထား အပ်သည့်ဥပဒေ
ဝိနည်း ပညတ်သိက္ခာပုဒ်များ ကိုအား ထုတ်စေောင် ရှောင် နေထိုင်ရှိ အောင်တံဆိပ်
ရ၊ မရ၊ တိုက်အုပ်၊ တိုက်ကြပ်၊ ဂိုဏ်း ချုပ်၊ ဂိုဏ်း အုပ်၊ ဂိုဏ်း ထောက်တို့ကတည်းတည်း
ပြုတ်ပြုတ်ကုန် ဆောင်နှိုး ဆော်ဆင်ဆိုတား မြှစ်ကြရမည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၁၂ ရက် နေ့ရတနာပုံ နေပြည်တော်
နန်း၊ ဖြူတော်ကြီး အတွင်း၊ ရွှေလွှတ်တော် ရွှေစာပုံနှိပ်စက်ရုံ တော်တွင် စက်တင်ပုံ
နှိပ်သည်။

(သုဂ္ဂိုလ်) ၊ စွဲ၁၆၊ မှတ်၁၁၊ ဂုဏ်နဝါရီ၁၉၃၃၊ စာ၅၄ - ပြန်ပုံနှိပ်)

ဦး ဂူဝဝဝ ဂူဝဝဝ ကောက်စိမ်း ကောက်ခံရန်ဦး ဂူဝဝဝ နေလူတို့ကိုသယံမေ့မေ့
 တော်မခွဲမတောင်း ၊ ကောက်စိမ်း များ ကိုတူး ဘော်ဝယ်ယူ ရောင်း ချ၍အခွန်
 တော်ငွေဆက်သွင်း သည် ၊

မိုး ကောင်း မြို့ကြက်ပေါင်စေး အခွန်တော် ကောက်ခံရန်မိုး ကောင်း မြို့ဗန်း မော်
 မြို့အတွင်း ထွက်ရှိသည့်ကြက်ပေါင်စေး များ ကိုသဘောတူဝယ်ယူ ရောင်း ချ၍အခွန် တော်
 ငွေဆက်သွင်း သည် ၊

ပတ္တမြား သုံး စုံပွဲခွန်ကင်း ဈေး ကောက်ခံရန်မိုး ကုတ်ကျပ်ပြင်ကသည်း သုံး စုံဈေး
 ရွာများ မှသယံမေ့မေ့ တော်မခွဲမတောင်း ၊ ပတ္တမြား ကောက်တော်များ ကို
 တူး ဘော်ဝယ်ယူ ရောင်း ချအခွန် တော် ငွေဆက်သွင်း သည် ၊

ပတ္တမြား ကောက်များ ကိုမိုး ကုတ်ကျပ်ပြင်ကသည်း သုံး စုံဈေး ရွာများ ကဝယ်ယူ
 ရွှေဘဝါး တော်အောက်တွင်ကုန်သည်တို့ ရောင်း ချရအဘိုး ငွေဝဝဝတန်လျှင်
 ဆိပ်ခွန်ထွက်၅ပြား ကျ ကောက်ခံသည့်ပတ္တမြား ကောက်တော်ကို ရွှေမြို့တော်က အောက်
 မြို့ဈေး ရွာများ သို့ထုတ်ယူ ရောင်း ချရအဘိုး ငွေဝဝဝတန်လျှင် ရောင်း သု၅ပြား
 ဝယ်ယူ၅ပြား ကျ ကောက်ခံ စေရန် ၊

ပေါင်း ၁

၄င်း ပတ္တမြား ခွန်ပါသုံး စုံဈေး ရွာရှိကင်း သို့ကျရောက်သည့်ခွား ဝန်တင် ကောက်
 ခံရန်ဆား ၊ ငါး ၊ ငါး ပိတ်ခွား ဘလျှင် ၂၂၀ ကောက်ခံသည့် (လူ) ပခုံး ထမ်း ၁
 လျှင် ငွေ ၁၇ ကောက်ခံသည့် ၊

ပေါင်း ၁

ပတ္တမြား သုံး စုံဈေး ရွာနယ်အတွင်း ဈေး များ မှာ တောင်လမ်း ဂူမ်း ပွဲတွင်ပါ
 ဝင်သည့် တောင်တပြင် ဈေး နည်း ကောက်ခံရန် ၊

ပေါင်း ၁

စုစုပေါင်း ၃

ဗန်း မော်မြို့ ၂၇၇ ကောက်ခံရန်ဗန်း မော်မြို့ကောင်း တုံမြို့နယ် မြေအတွင်း ဆိုက်
 ရောက်သည့်ကုန်များ အနက် ရွှေဘဝါး အောက်စုန်ဆင်း သည့်ဒေး ဝန်း ကုန်များပြင်
 ဗန်း မော်မြို့ကောင်း တုံမြို့များ တွင် ရောင်း ချသည့်ဆား ငါး ပိကုန်ချီရ်ကုန်တိုက်ကုန်

လုံး ရေချပ်ပြား မှာ ကုန်ချိန် ၁၀၀၀၀ ဂရမ် ၅၂ ပြား ကျ ကောက်ခံသည်။

ဗန်း မော်မြို့ကောင်း တုံမြို့များ ကတင် ဆောင်တက်သွား သည့်နွား ဝန်တင်၁၀၀၀
၅၂ ကျ ကောက်ခံသည်။ လင်ပန်း ကျောင်း ၊ တာပင်ကင်း များ ကတင်ဆောင်တက်
သွား သည့်နွား လား ဝန်တင်၁၀၀၀ ၅၂ ကျ ကျောက်စိမ်း တင်နွား ဝန်တင်၁၀၀၀
၂ ပြား ကျောင်း ထွက် ကောက်ခံသည်။

တာဦး ၊ မိုး ကိန်း ၊ နောင်အောင် ၊ တာပင်ကင်း များ သို့ဆိုင် ရောက်သည့်တရုတ်
ပြည်ကျကုန်တင် လှေ၁၀၀၀ တောင်း ၂၂ ကျဆန်ပိန်း ကော၁၀၀၀ ၅၂ (အ) ဆန်လောင်း
၁၀၀၀ ၁ပြား တက်မရှည်၁၀၀၀ ၂ ပြား တုံး လှေ၁၀၀၀ ၃ ပြား တက်ဆောင်၁၀၀၀ ၄ ပြား
ကျောင်း ထွက် ကောက်ခံသည်။

ဗန်း မော်မြို့မိုး လဲချောင်း အညာ လေး မြို့ကတင် ဆောင်တက်သွား သည့်နွား လား
ဝန်တင်၁၀၀၀ ၁၂ ကျကျောက်စိမ်း တင်နွား လား ဝန်တင်၁၀၀၀ ၄ ပြား ကျ ကောက်ခံသည်။
တရုတ်ပြည်ကျကုန်များ ကို ရွှေမြို့တော်ပို့စုန် မွှေ၁၀၀၀ အဖိုး တန်ငွေ ၁၀၀၀၀ တံဆိပ်
ထွက်၁၂ တောင်း ခံ၍ မွှေစာပေး အပ်သည်။ ဗန်း မော်မြို့တွင် ရောင်း ချလျှင်ကုန်
ဖိုး ငွေ ၁၀၀၀ တန်လျှင် ၅ ပြား ကျ ကောက်ခံသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ ခု တော်သီလင်း ၉ September 1885 - ၈ October 1885
တော်ကြီး အတွင်း ရွှေလွှတ်တော် ရွှေစာပုံစက်ရုံ တော်ကြီး တွင် စက်တင်ပုံနှိပ်သည်။
(တိုး လှစိစု၊ မောင်ဇနိယ၊ မြန်မာ့ကျောက်စိမ်း ၊ ရန်ကုန်၊ အလင်္ကာစာပေ၊
၁၉၇၆ နှစ်ကြိမ်၊ ၁၂၅၁ - ၄)

မိစ္ဆာကုလား တို့ထံပါး ဝင် ရောက်လာသည်ကို ခုခံတိုက်ခိုက်တမ်း ဆီး ဆက်သ စေမည်
 ဗိုလ်မှူး ဗိုလ်ချုပ်တို့ကို ဧရာဝတီ ကြောင့် မြို့ရွာများ သို့အသီး အသီး ခွဲ ဝေ စေလွှတ်
 စွဲရပ်ရှိသည်မှာ တိုက်ခိုက်လုပ်ကြံပုံအ ရေး အရာများ ကိုအား ရ တော်မမူဖြစ်
 ချီများ စွာ သော ဗိုလ်ရဲမက် တော်အ ပေါင်း ခြံရံလျက် ရွှေဥက္ကဏ္ဍက ဟော င် အောင်
 မြေအရပ်သို့ကိုယ် တော်တိုင် ရွှေစက် တော်မြတ်ဖြန့်ချိ တော်မူပြီး လျှင် မိစ္ဆာကုလား
 တို့ကိုလက်ရသိမ်း ယူ တော်မူမည်။ ချီတက်ရပ် နေရှိသည့်ဗိုလ်မှူး ဗိုလ်ချုပ်တို့သို့ နှင့် စေ
 အောင်အမိန့် တော်ပြန်ဆို စေ။ (သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ ခုတန်ဆောင်မုန်း ၂၄^{24 November 1885}
 ကျော် ၃ ရက် နေ့၁ မေဝင်း အချိန်မြင်း ခြံကိုရိုက်

ဧရာဝတီ ကြောင့် ဗိုလ်မှူး လှေသင်း အတွင်း ဝန်စ လေမြို့စား နှင့်တပ်ဗိုလ်အ
 ရာရှိရဲမက် တော်အမျှထမ်း တို့၊ မိစ္ဆာကုလား ရန်ကိုစွန့်စွန့်စား စား ထွက်လွတ်
 မရှိရ အောင်တမ်း ဆီး သတ်ဖြတ်နှိပ်နင်း ဤရမည်။ မည်သည့်တပ်ဗိုလ်အရာရှိအမျှ
 ထမ်း စွန့်စား ထမ်း ရွက်ပွဲလမ်း ရသည်ကိုလည်း ဗိုလ်မှူး ကမှတ်သား ချီတင် စေ။
 ပွဲလမ်း ရသူကို အောင်ဆုသူ ကောင်း ပြု တော်မူမည်။ တပ်ဗိုလ်အရာရှိအမျှထမ်း တို့
 ကို စေ့နဲ့ အောင်အမိန့် တော်ပြန် စေ။ (သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ ခုတန်ဆောင်မုန်း
 လပြည့် ကျော် ၃ ရက် နေ့၂ ချက်တီး ကျော် ၂ မေဝင်း အချိန်မြင်း ခြံကိုရိုက်^{24 November 1885}

မင်း ငြီး ဘုရား မိစ္ဆာကုလား တို့ကိုလက်ရသိမ်း ယူ စေရန်ဗိုလ်မှူး တပ်မှူး တို့ကို
 ချီတက်စွဲရပ်တိုက်ခိုက် စေသည်များ ကိုအား ရ တော်မမူဖြစ်သည်။ ကိုယ် တော်တိုင်
 ရွှေစက် တော်မြတ်ဖြန့်ချိ တော်မူ၍လက်ရသိမ်း ယူ တော်မူမည်။ ဗိုလ်မှူး ဗိုလ်ချုပ်
 တို့သို့ နှင့် စေရန်အမိန့် တော်ပြန်ဆို ခြံး နန်း ရိုက်ကြား စေ။ ဘုရား အမိန့် တော်
 မြတ်အရ၊ ရွှေဥက္ကဏ္ဍက ဟော င် အောင် မြေအရပ်သို့ ရွှေစက် တော်မြတ်ဖြန့်ချိ တော်
 မူရန်အမိန့် တော်ကိုဗိုလ်မှူး ဗိုလ်ချုပ်တို့ထံ ခြံး နန်း နှင့်ရိုက်ကြား ပြန်ဆိုရှိပါသည်
 မင်း ငြီး ဘုရား ။ (သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ ခု) တန်ဆောင်မုန်း ၂၄^{24 November 1885}
 ကျော် ၃ ရက် နေ့၂ ချက်တီး ကျော် ၂ မေဝင်း အင်း ဝကိုရိုက်

အမိန့် တော်မြတ်နှင့် ညောင်ရွှေ စော်ဘွား ငြီး ကဗိုလ်မှူး လှေသင်း အတွင်း ဝန်
 မင်း ထံ ပေး သည့်အစီရင်ခံစာ။ မိစ္ဆာကုလား တို့ပုဂံ ညောင်ဦး တပ် တော်များ
 ကကွဲ၍ကွမ်း ရွာဆိပ်ကမ်း သို့ ရောက်ရှိသည်ကိုအသွင် နှစ်ပါး ကျေးဇူး တော်မြတ်ကို

အထူးခံစားရသူမှန်သည်အတိုင်း ဥဏ္ဍိကီရိယရှိသမျှအထူးအားထုတ်ထား၍ ရွက်ပါမည်အကြောင်း
 ဘုန်းတော်ကြီးလှ သောတရားကိုယ်တိုင် တော်ချီတက်အင်္ဂါဝိနည်းကိုသိမ်းယူတော်မူမည်စီစဉ်
 ဆင်နွှဲသွင်းပို့၍ ပါရမီတရားကိုယ်တိုင် ရေးသားတော်မူ၍ တော်မူသည့်မဟုတ်
 သူကောင်းပြုခံမှားကြီးမတ်ကြီးကွန်တော် မြို့တိုက်ဝန်ဖြစ်သည်အတိုင်း ဗိုလ်မှူးအတွင်းဝန်မင်းခံ
 ဝန်တင်လျှောက်ရင်း နှင့်ညီအောင်မဆုတ်မနစ်သင်းတို့မတိုးမတက် စေရသင်းတို့နိုင်ငံကိုသိ
 သိမ်းယူနိုင်အောင်လုံလုံထုတ်၍ထား၍ ရွက်မှစားမည်ဆဲဆဲမင်းပွဲကိုသုတပါးမလှ မယူပါစေရ။
 အထူးပွဲရအောင်ထား၍ အောင်မည်အကြောင်းကို ကြေးနန်းနှင့်မြဲထားရမည်အမိန့်တော်မြတ်ရှိ
 သည်ဖြစ်ပါ၍ မိစ္ဆာကုလားတို့မတိုးမတက်ရအောင်ကြီးစားထား၍ ရွက်ပါမည်အကြောင်း စိတ်စာသမ္မ
 အကြောင်းအရာများကိုလည်းတင်လျှောက်ပါရအောင်အမိန့်ပြန်ကြားပါမည်အကြောင်း

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၄ ခုတန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့ ၂ ချက်တီးကျော်

24 November 1885

၃ မေဝင်း အချိန်မြင်းခြံကိုရိုက်
 အတွင်းဝန်မင်းများကဗိုလ်မှူးလှသင်းအတွင်းဝန်မင်းကိုပေးစာ။ လှသင်းစာရေးကြီးမှာ
 ရေကြောင်းဌာနမှ နှင့်စပ်၍ဆင်နွှဲစေခိုင်းရန်များပြားရှိသောကြောင့်သို့ တော်ဆင်
 လက်နက်တိုက်ဝန်ကိုအမိန့်တော်မြတ်နှင့်ယနေ့နေ့ ၂ ချက်တီးအချိန်စေလွှတ်တော်မူပါကြောင်း
 နတ်မီးလင်းကိုကသည်းအက္ခပတ်မြင်းစီးလှံစွဲ ၁၀၀ နှင့်ယခုလပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့ စေလွှတ်လိုက်
 သည်။ ရောက်မရောက်ကိုပြန်ကြားပါမည်အကြောင်း။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၄ ခုတန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့ ၂ ချက်တီးကျော်

24 November 1885

၃ မေဝင်း အချိန်မြင်းခြံကိုရိုက်။
 အတွင်းဝန်မင်းများကဗိုလ်မှူးလှသင်းအတွင်းဝန်မင်းကိုပေးစာ။ ပုခန်းကြီးမြို့ခရိုင်ဝန်
 ရောက်မရောက်ကို မေးမြန်းရသည့်ပုခန်းကြီးခရိုင်ဝန်ရောက်၍ကမ်းရွာသို့စုံသွားကြောင်း
 ပြန်ပြောကြားသိရပါသည်။ သင်းတို့မိစ္ဆာကုလားသဘောကမ်းရွာတွင်ရှိသည်မှန်လျှင်ပုခန်းကြီးခရိုင်
 ဝန်ကမ်းရွာသို့စုံဆင်းရန်မဟုတ်ဖြစ်၍ကမ်းရွာတွင်မိစ္ဆာကုလားသဘောရှိသည်ကိုအမိန့်တော်
 မြတ်ခံသိအောင် ကြေးနန်းအမြန်ပြန်ကြားပါမည်အကြောင်း။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၄ ခုတန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့ ၃ ချက်တီးအချိန်

24 November 1885

မြင်းခြံကိုရိုက်
 ဗိုလ်မှူးလှသင်းအတွင်းဝန်အလိုရှိပါအောင်ဆုပေးရန်ရွှေချိန် ၁၀၀၊ ရွှေခွက် ၂၄၀ များကိုရဲ

ညွန့်င နိုင်ငံသို့ အောင်င အောင်တို့ကိုအပ်၍ မြင်းနှင့် မရပ် မဆိုင်းအပို့လှစေသည်။ နောက်ကိုလည်း ပေးချင်တိုင်းပေး၍ မကုန်နိုင်အောင် ရွှေမျိုးကိုအဆက်မပြတ်ပို့လှစေမည်။ ရဲဝံ့စွာ နှိုးဆော်မှုအဖြစ် ရည်ရွယ်မှုကိုမှတ်သီး၍ အောင်ဆုသနား တော်မြတ်ခံ စေရမည်။

24 November 1885

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့ည ၄ ချက်တီး ကျော် ၂ မောင်း မြင်း ခြံကိုရိုက်

ဗိုလ်မှူး လှေသင်းအတွင်း ဝန်ချုပ်အုပ်တိုက်ခိုက်သိမ်း ရွက်သည်အရေးအရ များကို ရွှေ နား တော် မြတ်ကြားသိ တော်မူ သောကြောင့် အလွန်အေးချမ်းစွာ တော်မူသည်။ သည်အရေးကြီးလျှင် ပွဲကြီးရ၍ အောင်ဆုသနား ပြုတော်မူမည်။ တပ်ဗိုလ်ရဲမက် တော်တို့နှင့် တကွကြိုးကြိုးပမ်းပမ်းထမ်းထမ်း ရွက်ကြရမည်။

24 November 1885

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့ည ၄ ချက်တီး ကျော် ၂ မောင်း မြင်း ခြံကိုရိုက်

အတွင်း ဝန်မင်း များက ဗိုလ်မှူးအတွင်း ဝန်မင်းကို ပေးစာ၊ ဆီဝပ် ဝါသိုဆုတ်သွားသည်။ သော်လည်း သည် ရွှေလွန်သော်လည်း နှင့် ကွဲပြားလျက်ရှိသည်။ ဖြစ်သွားတို့အကြံပေးရန် အကြောင်းရှိပါသည်။ အောက်သို့ဆုတ်သွားသည်။ သော်လည်းကမ်း သို့ကပ်၍ လူများတင် ခဲ့လျှင် မတက်နိုင် အောင် ဗိုလ်မှူးအတွင်း ဝန်သော်လည်းကမ်း ရန်သင့်သည်ထင်ပါကြောင်း၊ ပုခန်းကြီး ခရိုင် ဝန်ကြီး ဝန်တို့ကိုလည်းလက်နက် လူအင်အားနှင့် အနောက်ဘက်ကမ်းသို့ ချီတက်လေ့အထောက်အထား၍ နှစ်ဘက်ညှပ်တိုက်ခိုက်သိမ်းဆီးရန် သင့်သည်ထင်ပါကြောင်း

24 November 1885

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့ည ၁ ချက်တီး အချိန်မြင်း ခြံကိုရိုက်

အတွင်း ဝန်မင်း များက ဗိုလ်မှူး လှေသင်းအတွင်း ဝန်မင်းကို ပေးစာ၊ ဆီ၊ ခုနစ် မိနစ်တိုက်လျက် လိုက်နာ အမြောက်များ စွပ်စစ်ခတ်သည်။ ဖြစ်လျက် ရဲမက် တော်သီးတို့တဦးတဦး ထောက် မှုစိုး ခန့်လျှပ်ဂြိုး မရှိရဲဝံ့စွာ နှိုးဆော်ကြိုးပမ်းထမ်းထမ်း ရွက်ကြသောကြောင့် နှိုးဆော် စီရင်ချုပ်အုပ်ကပ်ပုံ စစ်ဗိုလ်မှူး လက်ကိုင်နှင့် ညီညွတ်ကြောင်း သိရှိမှားတော်မတ် တော်တို့က အံ့ဩရှိကြသည်။ အတွင်း ဗိုလ်မှူးအတွင်း ဝန်မင်း ကိုယ်ကတုတ် ပေ၇ သို့တက်၍ ဘုံးဆံသံ ဒလက်ကြားတွင် ထီးကလျက် ကပ်ကြောင်း ထပ်မံကြားသိရပြန် သောကြောင့် ခိုခိုဆံ တော်ဦးတင် ချီအလွန်အေးချမ်းစွာ နှစ်သက် တော်မူပါကြောင်း၊ ဝန်ကြီးအတွင်း ဝန်မှစ၍ စော်ဘွားမြို့စားများ တော်မတ် တော်အရိယမ်းအမှုထမ်းအပေါင်းတို့ကလည်း ဗိုလ်မှူးစစ်သူကြီးတို့အ ဂီလကူကိုင်နှင့် အညီသတ္တိ ဗျတ္တိ နှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသည်အဖြစ် သိသောထင်ရှား လှပေ

သည့်ဟု ရွှေ နန်း တော်အလုံး အုံး အုံး ဖြစ်ကြွက်ကြွက်ခြီး မှမ်း ထောပနာ ကောင်း ခြီး
 ငြာ သောအသံဖြင့်လွှမ်း လျက်ရှိ ပါကြောင်း

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ ခုတန်ဆောင် မုန်း လပြည့် ၂၄ ရက်နေ့ည ၁ ^{24 November 1885}

ချက်တီး ကျော်ဝ မောင်း အချိန်မြင်း ခြံကိုရိုက်

အတွင်း ဝန်မင်း များ ကတောင်ခွင်ဝန်ကြီး မင်း ကိုအစီရင်ခံစာ ၊ ယခုနေ့
 နေ့ချက်တီး ကျော်အချိန်သင်း တို့မိစ္ဆာကုလား သင်္ဘောဆယ်စင်း မြင်း ခြံသို့ဆန်
 တက်ဆိုက် ရောက်ဆိပ်ကမ်း တလျှောက်စွဲရပ်ချထား ရင်း တပ်တော် များ အနက်
 သပြေပင်ရွာတပ်ဦး တော်ကအမြောက်နှင့်ပစ်ခတ်ရသင်း တို့သင်္ဘောကလည်း
 အခိုး မှော့ချလွှတ်မိုး ရွာသကဲ့သို့အသံမစပ်စပ်ခတ်သော်လည်း ဗိုလ်မှူး အတွင်း ဝန်
 ကိုယ်တိုင်ကထုပ်ပေ၍ ထွက်သင်း ကွပ်ပြီး လျှင်သင်း တို့ပစ်ချက် များစွာရှိမှတ် လျက်မှန် လျက်
 ပျက်စီး လောက်သည့် နေရာ များ ကိုအစီအစဉ်ဂဏန်း မှတ်ခွဲဝေဆင့်ဆိုပစ်လွှတ်ရသ
 သင်း တို့ပစ်ခတ်သည့်အုံး အမြောက် များ သည်တစုံတယောက်ကို မျှဝေ မရှိ ၊ သင်း တို့
 သင်္ဘော များ အနက်ပဌမနှစ်စင်း ကိုအမြောက်ထိမှန် ပေါက်သွား ဆုတ်ခွဲထွက်ပြေး
 ဒုတိယသင်္ဘောတစင်း နှင့်သန္တာန်ကိုယ်မှန်ထပ်မံဆုတ်ရှိသည့်ဖြစ်၍ ဗိုလ်မှူး အတွင်း
 ဝန်ထား ကွပ်မြဲကွပ်ကဲဆင့်ဆိုစီး နင်း ပစ်ခတ်ရသသင်္ဘောဆယ်စင်း အနက်အမြောက်
 ထိမှန်ကွဲ ပေါက်သည့်သင်္ဘောနှစ်စင်း မှာမြင်း ခြံအနောက်ဘက်သောင်စွန်း တွင်
 မှေးတင်ကပ်ထား ခဲ့၍ ရွှေကိုအမြန်သင်္ဘောနှစ်စင်း ဆန်တက်ထွက်ပြေး ခရီး တ
 တိုင် ကျော်ကွာထွင်ရပ် နေကြောင်း သင်္ဘော ခြောက်စင်း မှာမြင်း ခြံအောက်ခ
 ရီး တတိုင် ကျော်ကွာဆိပ်ညံ့ရွာထွင်ရပ်နား ရှိကြောင်း ၊ သောငံထွက်ကပ်ထား
 သည့်သင်္ဘောနှစ်စင်း ကိုလည်း ပြင်ဆင်ဆဲအတွင်း တပ်တော်ကပင်ပစ်ခတ်ဆဲရှိကြောင်း
 ရဲမက်တော်တို့မှာအထိအပါး မရှိ ၊ သင်း တို့ကုလား သုံး ဆယ် ကျော် သေကြေပျက်စီး
 ရှိကြောင်း များ နှင့်ကြေး နန်း ရိုက်ကြား တင်လျှောက်ရှိသည့်အရအခါနဲ့တော်
 မြတ်ခံရသည့်နှစ်ပါး အလွန်အား ရတော်မူသည့်ဖြစ်ပါ၍ စာပါအကြောင်း အရသ
 များ ကိုဗိုလ်မှူး အတွင်း ဝန်ပင်း မြို့စား မင်း ဗိုလ်မှူး အတွင်း ဝန်မြို့သစ်မြို့စား
 မင်း ဗိုလ်ချုပ်ရှေ့ဝင်း တော်မှူး မင်း တို့နှင့်တပ်ဗိုလ်အရသ ရှိရဲမက်တော်အနှံအ
 ပြား သိပါစေမည်အကြောင်း ဘုရား (သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ ခုတန်ဆောင် မုန်း လ
 ပြည့် ကျော် ၃ ရက် နေ့ည ၂ ချက်တီး အကိုရိုက်)

အမိန့်တော်မြတ်နှင့်အတွင်း ဝန်မင်း များ က ဗိုလ်မှူး အတွင်း ဝန်ပင်း မြို့
စား မင်း ၊ ဗိုလ်မှူး အတွင်း ဝန်မြို့သစ်မြို့စား မင်း ဗိုလ်ချုပ် ရှေ့ဝင်း တော်
မှူး တို့ကို ပေး စာ ၊

သင်း တို့မိန့်တော်ကလေး သင်္ဘောဆန်တက်လာသည်ကိုမြင် ခြံတွင် စွဲရပ်သည်တော် တော်
မျှား ကဗိုလ်မှူး အတွင်း ဝန်ကိုယ်ထား တွင်၍ စီး နင်း ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်သည်နှင့်
သင်း တို့သင်္ဘောဆယ်စင်း အနက်အမြောက်ထိမှန် ပေါက်ကွဲသင်္ဘော လေး စင်း တွင်
နှစ်စင်း မှာ နောက်ကသင်္ဘော လေး စင်း နှင့်ပေါင်း စည်း၍မြင်း ခြံအောက်
သို့ဆုတ်ခွာထွက်ပြေး ကြောင်း ၊ နှစ်စင်း မှာ မထွက်မသွား နိုင်သောငှာတွင်ကပ်
မှေး ပစ်ထား ခဲ့ကြောင်း ၊ နှစ်စင်း မှာမြင်း ခြံအထက်ခရီး တတိုင် ကျော်ခွာ
ရှောက်ဆန်တက်ထွက်ပြေး ၊ သင်း တို့သင်္ဘောကစင်တလား ၊ ကလေး သုံး ဆယ် ကျော်
သေကြေပျက်စီး ကြောင်း နှင့်တင် ရွှေဘက်ကြား သိတော်မူရသည်ဖြစ်၍ ဗိုလ်မှူး သေ
သင်း အတွင်း ဝန်မှာသက်စွန့်ကြိုး ပန်း ရွတ်ရွတ်ချန်ချန်ရဲဝံ့စွာထမ်း ရွက်ရှိသည် ၊
သင်း တို့မိန့်တော်ကလေး သင်္ဘော ရွှေကိုလွန်၍ဆန်တက်နိုင်ခဲ့လျှင်စကိုင်း မြို့အဝမြို့ဗိုလ်
မှူး ဗိုလ်ချုပ်တို့ကပွဲကြီး ပွဲကောင်း ရအောင်အထူး အား ထုတ်ထမ်း ရွက်ရမည်အ
ကြောင်း နှင့်ပြန်ဆိုမှာသား စေဘုရား အမိန့်တော်မြတ်အရထမ်း ရွက်ခွင့်ရှိ
သည်များ ကိုဗိုလ်မှူး ဗိုလ်ချုပ်သင်္ဘောလက္ခဏာသတ္တိဗျာဏ်ရှိသင့်သည်နှင့်အညီခြီး မွမ်း
အံ့ပြောပလောက်အောင်အထူး ကြိုး ပမ်း အား ထုတ်ထမ်း ရွက်ပါမည်အကြောင်း

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၃ရက် နေ့ည ၂ချက်

တီး အဝကိုလိုက်

အတွင်း ဝန်မင်း များ ကဗိုလ်မှူး ပင်း အတွင်း ဝန်မင်း ၊ ဗိုလ်မှူး မြို့သစ်အတွင်း
ဝန်မင်း တို့ ပေး စာ ၊

အဝမြို့စကိုင်း မြစ်ရိုး ဝဲယာလုပ် ဆောင်သည်ကတုတ်များ မှာမြစ်နှင့်တတကာ
နှစ်တကာ များ တွင်လုပ် ဆောင် စေလိုကြောင်း နှင့်ဗိုလ်မှူး လှေသင်း အတွင်း
ဝန်မင်း ကြေး နန်း ရိုက်ကြား ရှိပါ၍သင်္ဘော ရေလမ်း နှင့်ချင်ချိန်ပြီး လျှင်တ
တကာနှစ်တကာ များ တွင်ကတုတ်လုပ် ဆောင်ပါမည်အကြောင်း ၊ လက်ရအုပ်
ရှိသင်္ဘောမှတင် ဆောင်ရန် ဝန်း အိပ်အစား ဂေါ်ဝန်ဆိပ်ကမ်း သို့သွားအိပ်လုံး

ရေ ၅၀၀လုပ် ဆောင်အသင့်ရှိသည်ဖြစ်၍ စေခိုင်း သင့်ရဘဲ စေခိုင်း ပြီး ပြေ
လွှင်လက်ရအပ်ဘိသ ဘော်ကိုအမြန်ပြန်လာပါစေမည်အကြောင်း

(သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ခုတန်ဆောင် မုန်း လပြည့် ၂၄ရက် ၁၈၈၅ November 24)

တီး အံကိုရိုက်ပြောပြီး)

အမိန့်တော်မြတ်နှင့်အတွင်း ဝန်များ ကဗိုလ်မှူး လှေသင်း အတွင်း ဝန်မင်း
ကို ပေးစာ။

မိန့်ဘုလား တို့ကိုထွက်လွတ်မရှိစေရ။ ဤပန်းထမ်း ရွက်အောင်ဗိုလ်မှူး လှေ
သင်း အတွင်း ဝန်ကိုအထပ်ထပ်မှတား စေဘုရား အမိန့်တော်မြတ်ကိုဦးထိပ်
ထက်ဆင်ရွက်ပါရသည်။ ယခုနေ့တက်လာသည့်သဘောများ ကိုဗိုလ်မှူး လှေသင်း အ
တွင်း ဝန်မင်း လက်ကထွက်လွတ်မရှိရအောင်အထူး အားထုတ်တိုက်ခိုက်တမ်း ဆီး
သတ်ဖြတ်သိမ်းယူဆက်သပါမည်အကြောင်း

(သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ခုတန်ဆောင် မုန်း လပြည့် ၂၄ရက် ၁၈၈၅ November 24)

ချက်တီး ကျော်၂ မောင်း မြင်း ခြံကိုရိုက်

လွတ်တော်ကဗိုလ်မှူး အတွင်း ဝန်ပင်း မြို့စား မင်း ဗိုလ်မှူး အတွင်း ဝန်မြို့သစ်
မြို့စား မင်း တို့ကို ပေးမှတည်းစာ။

တောင်ငူကြောင်း တောင်တွင်း ကြောင်း များ သို့ချီတက်ထမ်း ရွက်ရပါအ
စုအမှုထမ်း ကိုယ်ရံသူကောင်း ထမ်း လူတို့အနက်အမှုတော်ကိုဦးလည်မသန်ရွတ်
ရွတ်ချွန်ချွန်သက်စွန့်ပြီး ပန်း ဩဇာ ရေမရွှေငါးအထူး ရဲဝံ့စွာထမ်း ရွက်နိုင်
မည်သူတို့ကိုအမြန် ရွေးကောက်၍ရဲဘဲစည်းစာရင်း ဆက်သွင်း တင်လျှောက်စေ
ရမည်အကြောင်း နှင့်ဗိုလ်မှူး အတွင်း ဝန်တို့ကိုပြန်ဆိုမှတား စေဘုရား အမိန့်
တော်မြတ်ကိုဦးထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည်ဖြစ်၍ ဗိုလ်မှူး အတွင်း ဝန်မင်း တို့ကမှူး
ကွပ်ချုပ်အုပ်ချီတက်ရပါအစုအမှုထမ်း ကိုယ်ရံသူကောင်း ထမ်း လူတို့အနက်ရဲရွေး
ကောက်ဘဲစည်းရန်လူတို့ကိုအမြန်ဘဲ စည်းစာရင်း ဆက်သွင်း မည်အကြောင်း ၊
မင်း ဤဘုရား ရင်း ရဲမြစ်ပိတ်လုပ်ငန်း ကိုအရေး နှင့်ချင်ချင်လျှင်ယခုနေ့ည
လုပ်ငန်း ပြီး ပြေအောင်လက်စသိမ်း၍ ခိုင်လုံသည်ထက်ခိုင်လုံအောင်ထပ်ဆင့်လုပ်
ဆောင်လိုသည်များ ကိုဆက်လက်လုပ်ဆောင်မှပစ်ဝန်လွှတ်ကင်း သင့်လျော်မည်ဖြစ်

ပါဠိလုပ် ဆောင်ရန်ရှိသည်များ ကိုယ်ခု နေ့ညပြီး ပြော အောင်အပြင်း နှိုး ဆော်
ကြီး ဂြိုဟ်လုပ် ဆောင်ပါမင်း ကြီး ဘုရား

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ ခုတန် ဆောင် မုန်း လပြည့် ^{24 November 1885} ကျော် ၃ ရက် နေ့ည ၃ ချက်
တီး ကျော် ၂ မောင်း ခန့်ပြီး

အတွင်း တော်ကဆီပ် စောင့်မြို့စာ ရေး ကိုဆင့်ဆိုသည်စာ၊

အင်္ဂလိပ် စစ်ဗိုလ်တို့အလိုရှိသည်အခွင့် (အရေး) ကုန် ပြောဆိုမည်စကား များ ကို
ကျောက် မြောင်း အတွင်း ဝန်မင်း ကို မေး မြန်း ဖွဲ့စာပြန် ဖြေး နန်း နှင့်
လျှောက်ထား လိုက်ရမည်။ ကျောက် မြောင်း အတွင်း ဝန်မင်း ကိုလည်း သင်္ဘော
ဆိုက်လျှင်ဆိုက်ခြင်း အတွင်း တော်သို့အမြန် ဝင်ပါ လျှောက်ထား ရမည်။

(မိုး ဩဇာ၊ ပု၊ ၁၀၇၀၊ ဖြေး နန်း စာလက်ခံ များ)

အဝမြို့ယင်းရဲကျောက်ဆောင်စခန်းရှိဘောင်ခွင်မြို့စား
ဝန်ကြီးကလွှတ်ဆောင်ဝန်ကြီးများထံရှိက်ကြားသော
ကြေးနန်းလက်ခံ။

မင်းကြီးထိုသူရား။ ။ယင်းရဲကျောင်းပိတ်ဆိုသည်မှာသင်္ဘော
သွားလာပြီး ရေထမ်းများတွင်း သင်္ဘောသမ္ဗန် လှေများကို ဖောက်
ဖြုတ်ပြီးဖြေရှိုသည့်ဖြစ်၍ ကောင်းမွန်ခိုင်ခံ့ရှိပါသည်။ယင်းရဲကျောင်း
သည့်ကျောက်ဆောင်ကျောက်ဂုတ်အပေါ်တွင် အထက်မဆိုပိတ်ဖို့
ရေ ၅-၅ နှစ်တောင်နှစ်မိုက်၊ ၆ သုံးတောင် ၆-၅ သုံးတောင်နှစ်
မိုက်ခန့်ပျာရှိပါသည်။ ယခုပိတ်ဆိုသည့်ဌာနက ရေလှည့်၍ လာ
သည်တကြောင်း။ ဧရာဝတီမြစ်ရေသည်ထိုးတက်သည် တကြောင်း။
မုန်ပန်းလောင်များက ရေအများကျသည် တကြောင်းများကြောင့်။
၅ ငါးတောင်၊ ၅ ၅ ငါးတောင်နှစ်မိုက် ၆ ခြောက်တောင်၊ ၆-၅
ခြောက်တောင်နှစ်မိုက်။ နှစ်တောင်ခန့်ရှိသည်များကို ထပ်မံပိတ်
ဆိုရမည်ဖြစ်လျှင် သင်္ဘောသမ္ဗန်အပျက်အဟောင်းများကိုကျောက်
ထူး သံကြိုးများနှင့် ပေးပို့ရရှိပါလျှင် အမြန် ပိတ်ဆို နိုင်ပါမည်
မင်းကြီးထိုသူရား။

၁၂၄၇ရတနံဆောင်မှန်း လပြည့်ကျော် ၅ ရက်နေ့သုံးချက်
တီးကျော် ၅ မောင်းရောက်။

မြန်မာမင်းဆက်ချုပ်စာတမ်း၊ ပဉ္စမပိုဒ်၊ ၁၉၀၃၊ ၈၆

ကျောက်မြောင်း အတွင်း ဝန်ဝက်မစွတ်ဝန် ထောက်တို့ လျှောက်ပါသည်ဘုရား
 ယခုအရေး မှာအင်္ဂလိပ်အစိုးရမင်းတို့ ပြောဆိုချက်အထက်အသံပေး သည်စာ
 များ ထောက်လျှင် နိုင်ငံတော်အခြေမပျက်စီးချက်အသစ်ချုပ်ဆိုမှ ကောင်း မည်
 သဘောရရှိပါ၍ အင်္ဂလိပ်အစိုးရမင်းတို့သဘော များ ကို ရွှေမြို့တော် ရောက်
 သည်တိုင်တစုံတရာ ခုခံပစ်ခတ်မရှိ ကောင်း မှန်စွာ ဝင်ရောက် စေ၍ ရွှေမြို့
 တော်သို့ ရောက်ကာလမှ ပြောခွင့်ရှိသမျှ ပြောဆိုရလျှင် သင့်မည်ထင်ပါကြောင်း
 (ဘုရား)

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့် ကျော် ၆ ရက် နေ့အဝမှလွတ်
 တော်သို့ လျှောက်ထား သည် ဖြေ နန်း

(တန်း : ၁ တ။ ၁၉၆၇။ စာ ၂၀)

အဝံမြို့စစ်ကိုင်းခံမြို့သပြေတန်း ခံမြို့တပ်မှူး တို့ လက်နက်ကိုချ၍ စစ် ကိုလည်း
 ရပ်သိမ်း လိုက်ရမည်

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့် ကျော် ၆ ရက် နေ့လွတ် တော်
 ကဆင့်သော ဖြေ နန်း

(တန်း : ၁ တ။ ၁၉၆၇။ စာ ၂၁)

အတွင်း တော်ကဆိပ် စောင့်မြို့စာ ရေး ကိုဆင့်ဆိုသည့်စာ ၊ အင်္ဂလိပ် စစ်ဗိုလ်တို့
 အလိုရှိသည့်အခွင့်ဝန် တော်ကုန် ပြောဆိုမည်စကား များ ကို ကျောက် မြောင်း အ
 တွင်း ဝန်မင်း ကို မေး မြန်း ချီအမြန် ဖြေး နန်း နှင့် လျှောက်ထား လိုက်ရမည် ၊
 ကျောက် မြောင်း အတွင်း ဝန်မင်း ကိုလည်း သင်္ဘောဆိုက်လျှင်ဆိုက်ခြင်း အတွင်း
 တော်သို့အမြန် ဝင်လာ လျှောက်ထား ရမည် ၊ တံခါး ဗိုလ်ဘုရား ၊ ရှင် စောပု ၊
 ယုနန် ၊ ရန်ကင်း တောင်သင်္ဘောသုံး စင်း ကမ်း သို့ကပ်ပါကြောင်း ၊ ကျန်သင်္ဘော
 များ က ရေလယ်သို့ ကျောက်ချ နေပါကြောင်း ၊ အလံဖြူသင်္ဘော မှာ အထက်သို့ဆန်တက်
 သွား ပါကြောင်း ဘုရား

ဆိပ် စောင့်မြို့စာ ရေး အသည်စာ ရေး တို့ ၊ ဘုရား တော်သလင်း လ ဓမ္မပွဲတုန်း
 ကလာသည့် စစ်ဗိုလ်ကွယ်ရီတို့ကိုသူ့ဓူဝံသင်္ဘော ပေါ်တွင်မြင်ပါကြောင်း ပြောဆိုရှိ
 ချီအမှန်သိရန်သင်္ဘော ပေါ်သွား ရောက် မေး မြန်း ရာမပါကြောင်း ကို ပြော
 ဆိုသည့်ဘုရား

လက်ရသင်္ဘော မှာကုလား တို့ကအလံစိုက်ပါကြောင်း ကုန်း ကြောင်း ကအတွင်း ဝန်
 မင်း ထံမြင်း နှင့် ဂေါဝိန်တံခါး ဗိုလ်ငဦး ကို စေလွှတ်ဆွဲရှိပါကြောင်း ဘုရား
 (မိုး ဩဠာ ၊ ပု ၊ ၁၀၈၀)

ဆိပ်စောင့်မြို့စာရေး ဘုရား ၊ ကျောက်မြောင်း အတွင်း ဝန်မင်း ဓူဝံ
သင်္ဘောပေ၇ မှာပါသည်ဆို၍သန္တာန်နှင့် ရေလယ်သို့သွား ၍ကပ္ပိတန်တို့ကို မေး ရာ
မပါဘူး ပြော၍ ၎င်း ပြင်သင်္ဘောများ ကို မေး ၍လည်း မပါဘူး ပြောဆိုပါကြောင်း
ဘုရား

ဗြိတိန်သံဆင့်၀ ကျော် အေး ကအရှင် ချွေတိုက်အတွင်း ဝန်မင်း ထံ လျှောက်ဆင့်ဆိုတော်
မူချက်အတိုင်း ကျောက်မြောင်း အတွင်း ဝန်မင်း နှင့် ရွှေအောင် ရေလယ်တွင်
ကျောက်စွဲရုပ်ရှိစဉ်သင်္ဘောဆိပ်ကမ်း တွင်ဆိုက်ကပ်ရှိသည့်သင်္ဘောများ ကိုသန္တာန်
နှင့်လှည့်လည် မေး မြန်း ရာ ကျောက်မြောင်း အတွင်း ဝန်မင်း မပါပြောဆိုပါ
ကြောင်း အထက်သို့အရောက်တက်မြစ်ကြောင်း ကဆန်တက်သည့်တိုက်သင်္ဘောတွင်ပါ
မည်မပါမည်မသိပါကြောင်း ကျွန်တော် မျိုး သည်အတွင်း ဝန်မင်း နှင့်မရွှေသော
ကြောင့်ပြန်လာပါကြောင်း

အသည်စာရေး ငတဘုရား ဆင့်ဆိုတော်မူချက်အတိုင်း ကျောက်မြောင်း အတွင်း
ဝန်မင်း နှင့် ရွှေအောင် ရေလယ်တွင် ကျောက်စွဲရုပ်ရှိသည့်သင်္ဘောဆိပ်တွင်ဆိုက်ကပ်
ရှိသည့်သင်္ဘောများ ကိုသန္တာန်နှင့်လှည့်လည် မေး မြန်း ရာ ကျောက်မြောင်း အတွင်း
ဝန်မပါကြောင်း ပြောဆိုပါကြောင်း အထက်သို့အရောက်ဆန်တက်သည့်တိုက်သင်္ဘော
တွင်ပါမည်မပါမည်ကိုမသိပါကြောင်း ကျွန်တော် မျိုး လည်း အတွင်း ဝန်မင်း ရှာမ
ရွှေသောကြောင့်ပြန်လာပါကြောင်း

အတွင်း ဝန်များ ကအသည်စာရေး ဆိပ်စောင့်မြို့စာရေး တို့ကိုဆင့်ဆိုသည်စာ ၊
ကျောက်မြောင်း အတွင်း ဝန်မင်း ကုလား သင်္ဘောများ တွင်ပါရန်တဦး ခက်
လှတော် နှင့်ဆန်တက်လာ၍ နောက်ကျရစ်မည်ထင်၍ လှေနှင့်ဖြစ်စေကုန်း ကြောင်း
ဖြစ်စေအောက်သို့စုန်၍အမြန်လိုက်သွား ရာ ရွှေလိမ့်မည်ဆိပ်စောင့်မြို့စာရေး
ဘုရား ၊ ဆိုက်ရောက်ရှိသည့်သင်္ဘောများ တွင်အတွင်း ဝန်မင်း ပါမပါကို မေး မြန်း
ရာအမှန်မပြောကြပါကြောင်း ၊ ပါလျှင်လည်း ပါသည့်သင်္ဘောဦး ကအတွင်း ဝန်မင်း
မက်ရပ်ပြသမြင်ရန်အကြောင်း ရှိပါသည်ဘုရား

(မျိုး ဩဉ်၊ ပု၊ ၁၀၀၀)

ဆိပ်စေခင်းမြို့စာရေး အသည်စာရေး တို့ဘုရား ၊ ယခုဆိုက်သည့်သင်္ဘောများ
 ထွင်အလံဖြူစင်း မှမပါအနီချည်း မြင်ပါသည်။ ရေဘက်လာသောသင်္ဘောများ (အ
 ပြင်ထပ်၍) ရေဘက်ပါမည်။ ခူဝံသင်္ဘောမှာအတွင်း ဝန်မင်း ပါသည်။ ကပြား
 ကပွဲတန်တို့ ပြောဆိုကြသည့်အရ ခူဝံသင်္ဘောကပွဲတန်ကိုအသေအချာမေးရမပါ
 ပြောဆိုပါကြောင်း ဘုရား

အသည်စာရေး ဘုရား ၊ ဆိပ်စေခင်းမြို့စာရေး နှင့်အတူကပွဲတန်ကိုမေးရသ
 သင်္ဘောကြီး ငယ်၃၅စင်း ပါသည် ပြောဆိုပါကြောင်း ၊ ယခုသင်္ဘော ၂၀ ကျော်ဆန်
 တက်ဆိုက် ရေဘက်ပါကြောင်း ၊ အကြောင်းကြား အတွင်း ဝန်မင်း ခုတ်လှေတော်
 များ နှင့်ဆန်တက်မည်ထင်သည်ကိုထောက်ရမည်။ အတွင်း ဝန်မင်း များ ကဆင့်ဆို
 သည့်အတိုင်း ဂေါ်ဝန်တံခါး ဗိုလ်ကိုမြင်း နှင့်ဆင့်ဆိုထောက်လှမ်း ဆဲပါဘုရား ၊ လွှတ်
 တော်

(မျိုးကြည်၊ ပု၊ ၁၀၀၀)

ဆိပ်စောင့်မြို့စာရေး အသည်စာရေး တို့ဘုရား ၊ ခုဝံခေတ်သင်္ဘောမြောက်
 ဆူခါဆိပ်ကပ်ကပ် ၊ တက်ရောက်မေး ရာကျောက်မြောင်း အတွင်း ဝန်ဝန်မစွတ်
 ဝန်ထောက်တို့အမရပူရမြို့ကတက်သွား သည်စာတိုက်ကလေးကပ်စာရေး ပြန်တဦး
 ကပြောဆိုပါကြောင်း ၊ ယခုသင်္ဘောကစစ်ဘာရီများ ကုန်း သို့တက်၍လူရေး ပြ
 ခြင်း သေနတ်ရေး ပြလွက်တီး မှတ်နေထိုင်ဖို့ပါသည် ၊ လူ၂၀လောက်စစ်ဘာရီ
 ဂေါ်ဇိန်တံခါး ကအရှေ့သို့တက်သွား ၊ အထက်ဆန်သွေးဆုံ သည်သင်္ဘောလည်း မရွေး
 ဘုရား သို့ဆန်တက်ပါကြောင်း ဘုရား

(သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၅ ရက်နေ့) ^(28 November 1885)

(မိုး ဩဇာ ပု ၁၀၀၀၊ ကုန်း ၊ တ ၁၉၆၀၊ စီရ ၂၁)

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၈ ရက် နေ့အင်္ဂါလိပ်အရေး

ပိုင်မင်း ဦး သို့အပ်သည့်စာရင်း

ရွှေသား ကျောက်စီဟင်္သာကွမ်း အုပ်တော်ဦး ၁

ခရား တော်စုံပါ ကျောက်စီကွမ်း အစ ၁

ရွှေသား ကလပ်တင် ကျောက်စီကွမ်း အစ ၁

စိန်စီဈေး ခံငယ် ၁

သောက်ရေတင်စိန်စီကလပ် ၁

အခံမပါ ကျောက်စီကွမ်း အစ ၁

ရွှေသား ကျောက်စီပုတီး ပွင့်ဈေး ခံ ၁

၇၁ မလက်ညှိုး တပ် ရွှေသား ကျောက်စီကွမ်း အစ ၁

ရွှေသား သောက်ရေတင် ကျောက်စီကန် တော့ပါ ၁

ကျောက်စီ သောက်ရေတင် ကောင်း အိုး ၁

ရွှေသား ပန်း ပြောက်ထူဈေး ခံ ၁

ရွှေသား ကျောက်စီကလပ်ငယ် ၁

ပေါင်း ၁၂

စိန်နား တောင်း တော်ရုံစုံ ၆

စိန်ရုံ ကျောက်နီတင်နား တောင်း ရုံစုံ ၃

စိန်ရုံမြထိပ်နား တောင်း ရုံစုံ ၃

နီလာတင်လက်စွပ် တော်ဦး ၁

စိန်စီဦး ၁

စိန်စီရုပ်ပုံတင် ဝမ်း ဘဲဥငယ် ၁

ကျောက်စီမီး နား တောင်း ရုံစုံ ၇

ပြစင်း ကျောက်စီမီး ထည့်သေတ္တာငယ် ၁

မှန်စည်ပတ္တမြား ကျောက်စီလက်စွပ် တော် ၇

(ဖိန်) လည်ကပ် ၁

စိန်ခါး ဦး ၁

မှန်စည်မြ၊ နီလ၁၊ ခြေ၁ငလက်စွပ်	၆
စိန်လက်စွပ်ကြီး ငယ်	၅
မြလက်စွပ်ကြီး	၆
ပုလဲစစ်လုံး ရေ	၃
စိန်မှန်ဝိုင်း	၂

(မိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၁၀၀၀၊ တုန့်)

၊ တ၊ ၁၉၆၃၊ စီရ၂၄-၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေမြေအသွင်ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ဂွင်လက်နက်စကြာသခင် ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်ဘဝဂွင်မင်း တရား
ကြီး ဘုရား သား တော်မက္ခယာမြို့စား မင်း သား ၊ သား တော်ထိပ်တင်စော
ရန်နိုင်မင်း ၊ ညီတော်ထိပ်တင်စောရန်တိုင်မင်း အဂ္ဂင်နှစ်ပါး အမိန့်တော်
ရှိသည်။ သိမ်ကုန်း သူကြီး ငစံမင်း ၊ တော်ရွာသူကြီး ငကပ် ၊ တောင်ပလူသူကြီး
ငကျော် ၊ ဦး တည်ကုန်သူကြီး ငကံတို့ ၊ မိစ္ဆာကုလား လူမျိုး ခြား တရား မသိဒိဋ္ဌိ
တို့သည်တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီး မြို့ကျေး ရွာများ ကိုသိမ်း ယူဖျက်ဖြား ပြည်သူဆင်း ရဲသား
မဟာဆွေတော်မျိုး တော်သာသနာတော်များ ကိုညှင်း ပန်း နှိပ်စက်ညှို့နှိမ်း မ
ချမ်း သာရှိကြရသော ကြောင့်ပြည်သူဆင်း ရဲသား မဟာဆွေတော်မျိုး တော်သာ
သနာတော်များ ညှိုး နှိမ်း မရှိစေရ။ စည်ပင်ပြန့်ပွား အရှည်ကောင်း မွန်နေ
ထိုင်နိုင် အောင်အလွန်ချမ်း သာစေချင်သည်မနေဘဲရင်း ရည်သန်တော်မူ၍ မ
ဆုတ်မနစ်အား သစ်စိတ်စိုက်လူလက်နက်ဖွဲ့စည်း ရာအဝံ့မြို့နယ် ၊ ရွှေပြည်ရန်အိုင်
နယ် ၊ တရုတ်မြို့နယ် ၊ ကိုး ခရိုင်နယ် မြေများ ကဗုဒ္ဓဘိသိ သာသနာတော်ကိုကြည်
ညိုကိုး ကွယ်ရင်း ရှိကြသည့်အတိုင်း စိတ်ပါကိုယ်ရောက်ဝမ်း မြောက်ဝမ်း သာဗိုလ်
ပေါင်း ၂၀၀ ကျော်သစ္စာ တော်မြတ်ခံ သောက်လိုက်ပါသိမ်း ရွက် ၊ ထူလက်နက်
၁၀၀၀၀ ကျော်ရရှိသည်နှင့် ကောင်း မြတ်သော မင်္ဂလာအခါနေ့ရက်များ ကို
မန္တလေး ရွှေမြို့တော် ရောက်ချီတက်တော်မူမည်အသီး အသီး ဗိုလ်အရာရှိတို့ကို
ဌာနဝေပုံခွဲဝေပေး အပ်ရံထား ရှိနေသည့်အတွင်း ငဘရှိခိုး သံတော်ဦး တင်
ချက်အရအထက်ခန့်အပ်သူကောင်း ပြုတော်မူသည့်ရာထူး ထက်မောင်မင်း တို့ကို
အထူး သူကောင်း ပြုတော်မူမည်ဖြစ်၍ဖွဲ့စည်း ရရှိသည့်လူလက်နက်များ နှင့်တပ်
မတော်ရှိရာ ရွှေစက်အောက်အလွင်အမြန်လာ ရောက်ကြစေ။

(1 January 1886)
(သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ ခုနတ်တော်လပြည့် ကျော် ၁၁ ရက် ၆ နေ့မကွေရာမြို့စား
မင်း သား သား တော်ထိပ်တင်စောရန်နိုင် ၊ ထိပ်တင်စောရန်တိုင်အဂ္ဂင်
နှစ်ပါး အမိန့်တော်)
(ယုဒသန်မြန်မာအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန် ၊ ၁၉၆၆ ပြန်ပုံနှိပ် ၊ မှတ်စု ၉၇ ၊ ၁၁၀၀၃-၄)

ဖက်အရသာမယား၍နောင်ရောက်လွယ်သောကောင်ထပ်မြန်
စာသွင်ရပ်ကောင်ဆိုဖြစ်ပါ၍ကျွန်ုပ်၏မိဘုရားသို့တော်မူား
ကိုချမ်းသာကစေသဖြင့်ဖြစ်ရန်စီမံလိမ့်မည်ကိုပြုံးညီညွတ်
လင်ကောင်း။ ၁။ ၂။ ၃။ ၄။

နုနုထပ်မြန်သောကဆိန်အတွက်ကျွန်ုပ်၏မိဘုရားသို့တော်မူား
မျှပေါင်စွန့်ရောင်စုချည်ငါ့ကျမည်အမှုလက်ငင်ငွေပေမာသာ
လျှင်အရပ်ရပ်ကိုပြုလုပ်ဝယ်ချမ်းစိုက်သည်ဖြစ်ပါ၍သို့တော်
ပင်သာသာငွေ ၃၀၀ နှင့်မပြည့်ရှိ၍မိသောကောင်ငွေ ၆၆
၃၀၀၀) ထင်တပ်မြန်တိုတက်၍မျှပေါ်လျှင်ချမ်းသာစွာစာသို့
၍မည်ဖြစ်၍ကျွန်ုပ်၏မိဘုရားသို့တော်မူားပါမည်ကောင်း
၁။ ၂။ ၃။ ၄။ ၅။

မျှသွင်သောစာအရကိုတူရင်ခန့်မင်မြတ်ကသာဓကဂုဏ်အမေတ္တာ
ကောဠိမျှသောသုရရန်အမှန်စည်မန်စာမြန်၍ရလိမ့်မည်
ကိုပုံဖြစ်စားမျှောခေါ်လျက်ရှိတောင်း။ ၁။ ၂။ ၃။ ၄။ ၅။ ၆။

ကိုးကွယ်ကြကုသောကျမ်းစာ
မင်မင်မင်

"Thibaw's Memorial in Burmese", Desai, W.S.,
Deposed King, Bombay, Bharatiya Vidya Bhavan,
1967, Plate facing p.57 and Appendix XXIII
English translation pp.146-147

DOÑ: RUP

MRANMĀ NUIÑ NĀM

TAMCHIP TOAU

AMIN, TOAU

Apā:toaumrai Atwañ:wan Balin: thwak prī phrac R
 Atuiñpañtoau Khañ Atwañ:wan Cam Rhwe kui Braituik
 Toau N Apā:toaumrai Atwañ:wan aphañ phrañ,
 amhutoau kui tham: rwak ne thuiñ ce

(Sd) Toau Krī:

H.M. KING OF BURMA KING THIBAW*

RATANAGIRI

Sakkarāj I27I khu Kachum lachan:

I rak ne, mhat sañ, Amintoau

*King Thibaw (I January I859-I6 December I9I6)
 Sim: Moñ, Apā:toaumrai Atwañ:wan Ū: Cam Rhwe
Mhattam: ara Gīriratana Choñ:pā: Mahā (Sīpomañ:
tarā: Atwañ:re:myā:), Rankun, Jalap Pan: Cāpe,
 I969 Pran pumñhip